

A MONOTEISTA VALLÁSOK SZENT SZÖVEGEI I.

SCHREINER DÉNES

ZSIDÓ VALLÁS

AZ ÓSZÖVETSÉG
(TANAKH)
ÉS A QUMRÁNI
TEKERECSEK

FORRÁSOK

4.000 Ft

SCHREINER DÉNES ZSIDÓ VALLÁS

A TAN KAPUJA
BUDDHISTA FŐISKOLA
JEGYZETE

A MONOTEISTA VALLÁSOK SZENT SZÖVEGEI I.

ZSIDÓ VALLÁS
– AZ ÓSZÖVETSÉG (TANAKH)
ÉS A QUMRÁNI TEKERCSEK

(Vallástörténeti szöveggyűjtemény
kérdésekkel és feladatokkal)

Szerkesztette: Schreiner Dénes

A Tan Kapuja Buddhista Főiskola jegyzete
2023

© A Tan Kapuja
Budapest, 2023

DOI DOI 10.56317/SDmo.2023.1

Kiadja: A Tan Kapuja Buddhista Főiskola
Felelős kiadó: Karsai Gábor
Borítóterv és műszaki szerkesztő: Ivanics Zsolt

TARTALOM

Az istenalak kezdeti formái és a mitikus-mágikus hagyomány.	6
Jahve, a sivatagi harcos viharisten	6
Él, a pátriárkák istene.	7
Mitologikus képzetek	9
Pogány kultuszok	10
Őstörténet	13
A két teremtetéstörténet	13
A bűn terjedése, özönvíz, bábeli torony.	15
Pátriárkák	22
Ábrahám- és Izsák-történetek	22
Jákob-történetek.	26
A zsidó nép születése	30
Az istennév kinyilatkoztatása és a kivonulás Egyiptomból	30
Szövetségekötés a Szinájnál és a mózesi törvények	33
Honfoglalás és a bírák kora	41
A királyság	49
Sámuel és Saul: a királyság létrejötte	49
Dávid: az Isten fia	50
Salamon: bölcsesség, templomépítés, idegen kultuszok.	52
Júda és Izrael.	56
Jósiás vallási reformja.	60

Próféták.	64
Illés és Elizeus	64
Hóseás	68
Izajás	70
Jeremiás	73
Ezékiel	78
Deutero-Izajás.	84
Apokaliptika és eszkatológia.	91
Prófétai apokalipszisek	91
Dániel	96
Liturgikus és lírai szövegek	102
Zsoltárok.	102
Énekek éneke	107
Bölcsességi irodalom	111
Jób	111
Prédikátor	117
Apokrif szövegek	124
Hénokh.	124
Makkabeusok	128
Bölcsesség könyve.	131
Ezdrás apokalipszise	134
Qumráni tekercsek	144
Szabályzatok.	144
A közösség szabályzata	144
A gyülekezet szabályzata a végső napokban (Messiási szabályzat)	147
Damaszkuszi irat	150
A fény fiainak harca a sötétség fiai ellen (Háborús tekercs)	151
Habakkuk próféta látomásának értelmezése	157
Magasztalások (Himnuszok).	164

ZSIDÓ VALLÁS:
az Ószövetség (Tanakh)
és a Qumráni tekercsek

AZ ISTENALAK KEZDETI FORMÁI ÉS A MITIKUS-MÁGIKUS HAGYOMÁNY

JAHVE, A SIVATAGI HARCOS VIHARISTEN

(Habakuk könyve 3. fejezet)

¹Habakuk próféta imája.¹ A siralmak dallamára. ²Uram, híred eljutott hozzám. Uram, tetteid megrendítettek; a mi időnkben is vidd őket végbe, a mi időnkben is add őket tudtul! Haragodban is gondolj az irgalomra! ³Közeledik az Isten Témán felől, és Párán hegyéről a Szent. (Szünet.) Dicsősége elborítja az eget, méltósága betölti a földet. ⁴Ragyogása olyan, mint a napfény, kezéből sugarak törnek elő, abban van ereje. ⁵Előtte pestis jár, a nyomában láz halad. ⁶Megrendíti a földet, ha feláll, megrémíti a népeket, ha körülnéz. Leomlanak az időtlen hegyek, összedőlnek az örök halmok: az ő útjai ősidőktől fogva. ⁷Láttam Kusán rémülettől sújtott sátrait, és hogy mint remegtek Midián földjén a házak. ⁸Uram, talán a folyamok ellen lán-golt fel haragod? A tenger ellen indulatod? Ezért szállsz fel lovoidra, és diadalmas szekereidre? ⁹Ijadat felvontad, a tegzed tele van nyíllal. (Szünet.) Patakokkal szán-tod fel a földet, ¹⁰ha meglátnak a hegyek, megrémülnek. Kiáradnak az örvénylő vizek, a mélység hallatja szavát, kezét magasra emeli. ¹¹Hajlékában marad a nap és a hold, elrejtőzik nyilaidnak csillogása, lándzsáidnak villogása elől. ¹²Méltatlankod-va tiprod a földet, haragodban elgázolod a népeket. ¹³Kivonulsz, hogy megszaba-dítsd népedet, hogy megszabadítsd fölkenetted. Romba döntöd a gonosznak házát, egészen a szikláig feltárod alapját. (Szünet.) ¹⁴Dárdáiddal átszegezted harcosainak vezérét, akik örömujjongással körüljártak, hogy szétszórjanak minket. Mintha csak rejtékhelyükre mennének, hogy megegyék a szegényt! ¹⁵Lovaddal összegázoltad a tengert, a nagy vizek iszapját. ¹⁶Meghallottam és megrendült a bensőm. Ajkaim remegtek hallatára, csontjaim elszuvasodtak, lépteim bizonytalanná váltak. Nyu-godtan várom a szorongatás napját, amely felkél a minket nyomorgató népre. ¹⁷(Nem rügyezik ki többé a fügefa, a szőlő nem hoz többé termést; az olajfa termése

¹ A Biblia szövegét általában a Szent István Társulati Biblia (<https://szentiras.hu/SZIT>) alapján idézzük, ám esetenként a Katolikus Bibliatársulat Káldi-Neovulgáta (<https://szentiras.hu/KNB>) fordítását is használtuk.

elpusztul, a szántóföld nem terem eledelt, a juh kivész az akolból, s ökör sem lesz az istállókban.) ¹⁸Én azonban örülök az Úrban, ujjongok üdvöztető Istenemben. ¹⁹Az én erőm az Úr, az Isten. A szarvaséhoz teszi hasonlóvá a lábam, felvisz a magasságokba. (Az énekmester szerint. Húros hangszerre.)

ÉL, A PÁTRIÁRKÁK ISTENE

(*Teremtés könyve 31,11-32. 42-54*)

¹¹Isten angyala aztán azt mondta nekem álmomban: 'Jákokb!' Én azt feleltem: Itt vagyok! ¹²Ő azt mondta: 'Emeld fel szemedet, és lásd, hogy a hímek, amelyek a nőstényekkel párosodnak, mind tarkák, foltosak és pettyesek. Láttam ugyanis mindent, amit Lábán veled cselekedett. ¹³Én vagyok annak a Bételnek az Istene, ahol felkentet a követ, és esküt tettél nekem. Most tehát kelj fel, menj ki erről a földről, és térj vissza szülőföldedre!'

¹⁴Erre Ráchel és Lea azt felelték: »Van-e még valami részünk atyánk házának javaiban, és örökségében? ¹⁵Nem tekintett minket idegeneknek, eladott, és elfogyasztotta vételárunkat? ¹⁶Isten azonban elvette atyánk örökségét, és ideadta nekünk és fiainknak. Tedd meg tehát mindazt, amit Isten parancsolt neked!«

¹⁷Felkelt erre Jákok, tevékre tette gyermekeit és feleségeit, és elindult. ¹⁸Elvitte minden vagyonát is, a nyájait is, és mindenét, amit Paddan-Arámban szerzett, és apjához, Izsákhöz igyekezett, Kánaán földjére.

¹⁹Abban az időben Lábán elment juhokat nyírni. Ezalatt Ráchel ellopta apja bálványait,²⁰Jákok pedig eltitkolta apósa előtt, hogy szökni akar.

²¹Miután Jákok, és mindene, amije volt, elmenekült, átkelt a folyóvízen, és Gileád hegye felé tartott, ²²harmadnapra hírül vitték Lábánnak, hogy Jákok megszökött. ²³Erre az maga mellé vette testvéreit, hét napig üldözte őt, és Gileád hegyén utol is érte. ²⁴Isten azonban eljött az arám Lábánhoz éjszaka álmában, és ezt mondta neki: »Vigyázz, ne szólj Jákoknak se jót, se rosszat!«

²⁵Addigra Jákok a hegyen felütötte már a sátrát. Amikor Lábán a testvéreivel utolérte, ugyancsak Gileád hegyén ütötte fel sátrát. ²⁶Majd azt mondta Jákoknak: »Miért tetted ezt, miért csaptál be engem, hogy titokban hurcoltad el lányaimat,

2 Ezek a bálványok vagy házi istenek az ún. *teraphim*.

mint karddal szerzett rabokat? ²⁷Miért titokban szöktél meg és csaptál be engem? Miért nem mondtad meg nekem, és elkísérhettelek volna örömmel és énekkel, dobokkal és lantokkal? ²⁸Nem engedted, hogy megcsókoljam fiaimat és lányaimat! Balgán cselekedtél! Most ugyan ²⁹megtehetné a kezem, hogy rosszal fizessek neked, de atyátok Istene tegnap azt mondta nekem: 'Vigyázz, ne szólj Jákobnak se jót, se rosszat!' ³⁰Ám legyen, el akartál menni a tiedhez, s vágyakoztál atyád házába. De az isteneimet miért loptad el?»

³¹Jákob így felelt: »Tudtod nélkül azért jöttem el, mert féltem, hogy erőszakkal elveszed tőlem lányaidat. ³²Akinél megtalálod az isteneidet, az ne maradjon életben! Testvéreink előtt keresd meg, amit nálam a te holmidból találsz, s vidd el!« Ezt mondta, mert nem tudta, hogy Ráchel ellopta a bálványokat.

[...]

⁴²Ha atyámnak Istene, Ábrahámnak Istene és Izsák Félelme nem lett volna velem, most talán üres kézzel bocsátanál el! De Isten rátekintett nyomorúságomra és kezem fáradalmára, s tegnap megfeddett téged!»

⁴³Lábán erre azt felelte neki: »A lányok lányaim, a fiúk fiaim, a nyájak a nyájaim, és minden, amit itt látsz, az enyém; a lányaim ellen mit tehetnék, és az ő fiaik ellen, akiket szültek? ⁴⁴Gyere tehát, kössünk szövetséget, s szolgáljon az tanúul közöttem és közötted!»

⁴⁵Jákob ekkor fogott egy követ, felállította emlékjelül, ⁴⁶testvéreinek pedig azt mondta: »Hozzatok köveket!« Azok köveket hordtak össze, és egy dombot emeltek. Aztán ettek rajta. ⁴⁷Lábán elnevezte azt Jegár Szahadutának (azaz Tanú-dombnak), Jákob pedig Gileádnak (mindegyikük a maga nyelvjárása szerint). ⁴⁸Aztán Lábán így szólt: »Ez a domb legyen tanú ma közöttem és közötted« – ezért nevezték el azt Gileádnak (azaz Tanú-dombnak), – ⁴⁹és Micpának is (azaz Látásnak) is, mondván: »Lássa ezt az Úr, és ítéljen közöttünk, amikor majd elválunk egymástól, ⁵⁰ha nyomorgatod lányaimat, és más feleségeket veszel melléjük. Mivel senki sincs velünk, íme, Isten a tanú közöttem és közötted!« ⁵¹Lábán azután azt mondta Jákobnak: »Íme, ez a domb meg ez az emlékkő, amelyet ideállítottam közém és közéd, ⁵²legyen a tanú: ez a domb, mondom, meg ez az emlékkő szolgáljon tanúul, hogy sem én nem megyek túl rajta, feléd tartva, sem te nem jössz el mellette, gonoszat forralva ellenem! ⁵³Ábrahám Istene és Náchor Istene ítéljen közöttünk!«

Erre megesküdött Jákob atyjának, Izsáknak Félelmére, ⁵⁴s áldozati barmot vágott a hegyen, és meghívta testvéreit a lakomára. Miután ettek, ott aludtak a hegyen.

MITOLOGIKUS KÉPZETEK

Isten fiai és az emberek leányai, az óriások

(*Teremtés könyve* 6,1-4)

¹Amikor az emberek kezdtek elszaporodni a földön és leányaik születtek, ²az Isten fiai látták, hogy az emberek lányai szépek. Feleségül vették mindazokat, akik tettek nekik. ³Ekkor az Úr így szólt: „Nem marad éltető lelkem az emberben örökké, mivel test. Életkora csak 120 év legyen.” ⁴Óriások³ éltek akkor a földön (és később is), amikor az Isten fiai az emberek lányaival összeházasodtak, és ezek gyermekeket szültek nekik; ezek a régi idők híres hősei.

Démonok: bakszellemek és Lilit

(*Izajás könyve* 34,8-14)

⁸Mert az Úr bosszújának lesz a napja ez, a megtorlás esztendeje Sion védelmezőjének. ⁹[Edom] Patakjai szurokká változnak, a pora kénkövé, és földje égő szurokká lesz... ¹⁰Nem alszik el sem éjjel, sem nappal, füstje örökké gomolyog. Nemzedékről nemzedékre pusztaság marad, nem is megy át rajta soha senki. ¹¹Pelikán és sündisznó veszi birtokába, bagoly és holló tanyázik majd rajta. A megsemmisülés mérőzsinórját feszíti ki fölé az Úr, és a pusztaság mérőőnját. ¹²Szörnyetegek laknak majd arra, fejedelmei sem lesznek többé, királyt többé ott ki nem kiáltanak, főemberei mind semmivé lesznek. ¹³Bojtorján nő majd palotáiban, csalán és bogáncs a váraiban. Sakálok nyugvóhelye lesz ott, és struccmadaraknak tanyája. ¹⁴Vadmacskák találkoznak ott hiénákkal, szőrös lények⁴ kiabálnak egymásnak. Ott vesz menedéket Lilit is magának, ott talál nyugvóhelyet.

3 Az eredetiben: *nephilim*.

4 Ezek az ún. *szeirim*.

POGÁNY KULTUSZOK

A halottlátó asszony

(Sámuel I. könyve 28,3-20)

³Sámuel meghalt, és egész Izrael elsiratta. Városában, Rámában temették el. A halottidézőket és a jövőmondókat meg kiűzte Saul az országból. ⁴Mikor a filiszteusok egybegyűltek, elindultak és Sunem közelében ütöttek tábor. Saul összehívta egész Izraelt, és a Gilboa környékén táboroztak. ⁵A filiszteusok táborának láttán félelem fogta el Saul, csak úgy remegett a szíve. ⁶Ezért Saul megkérdezte az Urat, de az Úr nem adott neki feleletet sem álmában, sem jelekkel, sem pedig a próféták által. ⁷Ezért Saul megparancsolta szolgálóinak: „Kerítsetek nekem egy asszonyt, aki ért a halottidézéshez! Elmegyek és kérdést intézek hozzá.” Szolgái azt felelték: „En-Dorban van egy halottlátó asszony.” ⁸Erre Saul álarcot öltött, más ruhába öltözött, és két emberével elment hozzá. Éjszaka értek oda az asszonyhoz. Így szólt hozzá: „Mondd meg nekem a jövődöt, halottat idézve, de azt idézd meg, akit megnevezek.” ⁹Az asszony ezt válaszolta neki: „Magad is tudod, mit tett Saul: mind kiirtotta az országból a halottidézőket és a jövőmondókat. Miért állítasz hát csapdát nekem? Azért, hogy elvedd az életemet?” ¹⁰Erre Saul megesküdött neki az Úrra. Azt mondta: „Amint igaz, hogy az Úr él: ezzel nem vonsz magadra bünt.” ¹¹Így hát az asszony megkérdezte: „Kit idézzek meg neked?” „Sámuelét idézd meg” – felelte. ¹²És az asszony látta Sámuelét és hangosan felkiáltott. Aztán így szólt az asszony Saulhoz: „Miért vezettél félre? Hiszen Saul vagy!” ¹³A király azt válaszolta neki: „Ne félj! Mit látsz?” „Egy szellemet látok, amint fölfelé száll a földről” – mondta az asszony. ¹⁴Saul megkérdezte: „Milyennek látod?” Az asszony így felelt: „Egy öregember száll fölfelé, köntösébe burkolózva.” Ebből Saul megtudta, hogy Sámuel. A földig hajolt és leborult előtte. ¹⁵Sámuel így szólt Saulhoz: „Miért zavarsz nyugalomban, s miért idéztél meg?” „Nagy szorultságban vagyok – válaszolta Saul –, mert a filiszteusok hadat indítottak ellenem, és az Úr elfordult tőlem: nem ad nekem feleletet sem a próféták által, sem álmomban. Ezért idéztelek meg. Mondd meg nekem, mit tegyek.” ¹⁶„Miért kérdezel – felelte Sámuel –, amikor az Úr elfordult tőled és ellenséged lett?” ¹⁷Azt tette veled az Úr, amit általam előre megmondott neked. Az Úr kiragadja kezedből a királyságot és rokonodnak, Dávidnak adja, ¹⁸mert nem hallgattál az Úr szavára, és izzó haragját

nem töltötted ki Amaleken – ezért tette ma veled ezt az Úr. ¹⁹Az Úr veled együtt Izraelt is a filiszteusok kezére adja. Holnap fiaiddal egyetemben velem leszel, s az Úr Izrael táborát is a filiszteusok kezébe adja.” ²⁰Saul erre egész hosszában elterült a földön, mert Sámuel szavai miatt nagy félelem kerítette hatalmába.

Jóslás, varázslás és halottidézés ellen

(Deuteronomium 5 18,9-15)

⁹Ha bevonulsz arra a földre, amelyet az Úr, a te Istened ad neked, ne tanuld el az ottani népektől az utálatos dolgokat. ¹⁰Ne akadjon közted senki, aki fiát vagy lányát arra készíti, hogy tűzön menjen át; aki jóvendőmondásra, varázslásra, csillagjóslásra vagy boszorkányságra adja magát; ¹¹aki bűbájosságot űz, szellemet vagy lelket kérdez; aki halottat idéz. ¹²Mert aki ilyet tesz, utálat tárgya az Úr szemében; az Úr, a te Istened emiatt az utálat miatt űzi el ezeket a népeket előled. ¹³Légy egészen hű az Úrhoz, a te Istenedhez. ¹⁴Ha ezek a népek, amelyeket elűzöl, hallgatnak is a jóvendőmondókra meg a varázslókra, neked az Úr, a te Istened ezt nem engedi meg. ¹⁵Neked prófétát támaszt az Úr körödből, testvéreid közül, mint engem, őrá hallgassatok.

Kérdések, feladatok:

1. Milyen tulajdonságokkal rendelkezik az ún. *Habakkuk-zsoltár* Jahve-alakja? Mit mondanak a szöveg ennek vallástörténeti eredetéről?
2. E déli, sivatagi isten leírását vesse össze pl. a *Deuteronomium* 32. ill. 33. fejezetének szövegével! Ismer-e egyéb bibliai szöveghelyeket, ahol ezzel az ősi, harcos istenalakkal találkozunk? Ismer-e vallástörténeti párhuzamokat?
3. Jákob és Lábán történetében többször is előfordul az Él istennév: Bétel istene, Ábrahám istene, Náchor istene, stb. Mire utalnak ezek? Ki lehet Izsák Félelme? Mik azok a *teraphim*, melyeket Ráchel ellop atyjától, Lábántól?
4. Miképpen lép kapcsolatba Él az emberekkel?
5. Milyen történetre utal a kövek felkenése Bételben? Milyen vallási szerepe van a köveknek és halmoknak? Hasonlítsa össze a történetet Józsué történetével (ld. *Józsué* 3-4. fej.), melynek során emlékköveket, oszlopokat (*maccéba*) állít fel Gilgalban!
6. Milyen mítoszra utalhat az Isten fiai és az emberek leányainak násza? Kik azok a *nephilim*? Hol találkozunk velük még a Bibliában? Keressen párhuzamos történeteket más mitológiákban!
7. Miért kerülhetett az istenfiak története a vízözön-elbeszélés bevezetésébe? Miképp értelmezi mindezt pl. az apokrif *Hénokh könyve*?
8. A politeizmus milyen nyomaival találkozhatunk a Bibliában? Nézzen utána, milyen isteneket tiszteltek az egyiptomi Elephantiné szigetén élő zsidók az i. e. VI-IV. században?
9. Izajás szövege bakkecske-démonokról beszél. Mit tudunk a bibliai démonhitről? Hol találunk még démoni lényeket benne?
10. Ki volt Lilit? Milyen szerepe van az őstörténetben az apokrif szövegekben, a kommentároknak és a zsidó hagyományban? Honnan ered a neve, milyen istenalakkokkal állhat kapcsolatban?
11. Miről tanúskodik az En-Dorban működő halottidéző asszony története? Mit tudunk a héber alvilág, a *Seol* elképzeléséről?
12. A vallásosság mely formáit tiltja a *Deuteronomium* idézett szövege? Miért?

ŐSTÖRTÉNET

A KÉT TEREMTÉSTÖRTÉNET

Az első teremtéstörténet

(*Teremtés könyve 1,1 – 2,4a*)

1¹Kezdetkor teremtette Isten az eget és a földet. ²A föld pusztá volt és üres, sötétség borította a mélységeket, és Isten lelke lebegett a vizek fölött. ³Isten szólt: „Legyen világosság”, és lett világosság. ⁴Isten látta, hogy a világosság jó. Isten elválasztotta a világosságot a sötétségtől. ⁵A világosságot nappalnak nevezte Isten, a sötétséget pedig éjszakának. Azután este lett és reggel: az első nap.

⁶Isten újra szólt: „A vizek közepén keletkezzék szilárd boltozat, és alkosson válaszfalat a vizek között.” Úgy is lett. ⁷Isten megalkotta a szilárd boltozatot, és elválasztotta vele a boltozat fölötti és a boltozat alatti vizeket. ⁸Isten a boltozatot égnek nevezte. Erre este lett és reggel: a második nap. ⁹Isten ismét szólt: „Gyűljenek össze az ég alatti vizek egy helyre és emelkedjék ki a száraz.” Úgy is történt. ¹⁰Isten a szárazat földnek nevezte, az összefolyt vizeket pedig elnevezte tengernek. Isten látta, hogy ez jó. ¹¹Akkor megint szólt Isten: „Teremjen a föld zöldellő növényeket, amelyek termést hoznak, és fákat, amelyek magot rejtő gyümölcsöt teremnek a földön.” Úgy is lett. ¹²A föld zöldellő növényeket termett, amelyek termést hoznak fajuk szerint, és fákat, amelyek gyümölcsöt érlelnek, amelyben magvak vannak, a fajtának megfelelően. Isten látta, hogy ez jó. ¹³Este lett és reggel: a harmadik nap. ¹⁴Akkor megint szólt Isten: „Legyenek világító testek az égbolton, s válasszák el a nappalt az éjszakától. ¹⁵Ezek határozzák meg az ünnepeket, a napokat és az éveket. Fényeskedjenek az égbolton, s világítsák meg a földet.” Úgy is lett. ¹⁶Isten megteremtette a két nagy világítót. A nagyobbik világítót, hogy uralkodjék a nappalon és a kisebbik világítót, hogy uralkodjék az éjszakán, s hozzá még a csillagokat is. ¹⁷Isten az égboltra helyezte őket, hogy világítsanak a földnek, uralkodjanak a nappal és az éjszaka fölött, ¹⁸s válasszák el a világosságot meg a sötétséget. ¹⁹Isten látta, hogy ez jó. Este lett és reggel: a negyedik nap. ²⁰Isten szólt: „A vizek teljenek meg élőlények sokaságával, az égen, a föld felett pedig röpködjenek ma-

darak.” Úgy is történt. ²¹Isten megteremtette fajtájuk szerint a nagy tengeri állatokat és mind az élőlényeket, amelyek mozognak vagy a vízben úszkálnak. És a röpködő madarakat is, ugyancsak fajtájuk szerint. Isten látta, hogy ez jó. ²²Isten megáldotta őket és így szólt: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a tengerek vizét, s a madarak is szaporodjanak a földön.” ²³Este lett és reggel: az ötödik nap. ²⁴Aztán szólt Isten: „Hozzon elő a föld élőlényeket fajuk szerint: háziállatokat, csúszómászókat és mezei vadakat fajuk szerint.” Úgy is történt. ²⁵Isten megteremtette a mezei vadakat fajuk szerint, a háziállatokat fajuk szerint és az összes csúszómászt a földkerekségen, fajonként. Isten látta, hogy ez jó. ²⁶Isten újra szólt: „Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá. Ők uralkodjanak a tenger halai, az ég madarai, a háziállatok, a mezei vadak és az összes csúszómászó fölött, amely a földön mozog.” ²⁷Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket. ²⁸Isten megáldotta őket, Isten szólt hozzájuk: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá. Uralkodjatok a tenger halai, az ég madarai és minden állat fölött, amely a földön mozog.” ²⁹Azután ezt mondta Isten: „Nézzétek, nektek adok minden növényt az egész földön, amely magot terem és minden fát, amely magot rejtő gyümölcsöt érlel, hogy táplálékok legyen. ³⁰A mező vadjainak, az ég madarainak s mindennek, ami a földön mozog és lélegzik, minden zöld növényt táplálékul adok.” Úgy is történt. ³¹Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott. Este lett és reggel: a hatodik nap.

2 ¹Így készült el a föld és az ég minden bennelevővel együtt. ²Isten a hetedik napon befejezte művét, amit alkotott. A hetedik napon megpihent munkája után, amit végzett. ³Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot, mert azon megpihent egész teremthő munkája után. ⁴Ez a története az ég és a föld teremtésének, ahogy az lefolyt.

A második teremtéstörténet

(Teremtés könyve 2,4b – 2,25)

⁴Azon a napon, amikor az Úristen a földet és az eget megalkotta, ⁵még nem volt a földön semmiféle vad bozót, és nem nőtt semmiféle mezei növény, mert az Úristen még nem adott esőt a földnek, s nem volt ember sem, hogy a földet művelje. ⁶Egyszer pára szállt fel a földről és megáztatta a föld egész felszínét.

⁷Akkor az Úristen megalkotta az embert a föld porából és orrába lehelte az élet leheletét. Így lett az ember élőlénné. ⁸Az Úristen kertet telepített Édenben, keleten, és oda helyezte az embert, akit teremtett. ⁹És az Úristen a földből mindenféle fát sarjasztott, ami tekintetre szép és táplálkozásra alkalmas; azután kisarjasztotta az élet fáját a kert közepén, meg a jó és a rossz tudásának a fáját. ¹⁰Egy Édenben eredő folyó öntözte a kertet, s ott négy ágra szakadt. ¹¹Az egyiknek a neve Pison: ez átfolyik Havilla egész földjén, ahol arany található. ¹²Ennek az országnak aranya kiváló, van ott még bdellium és ónixkő is. ¹³A második folyó neve: Gichon, ez öntözi Kus egész földjét. ¹⁴A harmadik folyó neve: Tigris, ez Asszurtól keletre folyik. A negyedik folyó az Eufrátesz. ¹⁵Az Úristen vette az embert és Éden kertjébe helyezte, hogy művelje és őrizze. ¹⁶Az Úristen parancsot adott az embernek: „A kert minden fájáról ehetsz. ¹⁷De a jó és rossz tudás fájáról ne egyél, mert amely napon eszel róla, meghalsz.” ¹⁸Azután így szólt az Úristen: „Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő.” ¹⁹Az Úristen megteremtette még a földből a mező minden állatát, s az ég minden madarát. Az emberhez vezette őket, hogy lássa, milyen nevet ad nekik. Az lett a nevük, amit az ember adott nekik. ²⁰Az ember tehát minden állatnak, az ég minden madarának és a mező minden vadjának nevet adott. De a maga számára az ember nem talált segítőtársat, aki hasonló lett volna hozzá. ²¹Ezért az Úristen álmodt bocsátott az emberre, s mikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját, s a helyét hússal töltötte ki. ²²Azután az Úristen az emberből kivett oldalcsontból megalkotta az asszonyt, és az emberhez vezette. ²³Az ember így szólt: „Ez már csont a csontomból és hús a húsemból. Asszony a neve, mivel a férfiből lett.” ²⁴Ezért a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz. ²⁵Mind az ember, mind az asszony meztelen volt, de nem szégyenkeztek egymás előtt.

A BŰN TERJEDÉSE, ÖZÖNVÍZ, BÁBELI TORONY

Bűnbeesés, kiűzetés az Édenből

(Teremtés könyve 3. fejezet)

¹A kígyó ravaszabb volt a föld minden állatánál, amit az Úristen teremtett. Ezt mondta az asszonynak: „Valóban mondta Isten, hogy nem ehettek a kert vala-

mennyi fájáról?” ²Az asszony így válaszolt a kígyónak: „A kert fáinak gyümölcséből ehetünk. ³Isten csak a kert közepén álló fa gyümölcséről mondta: Ne egyetek belőle, ne érintsetek, nehogy meghaljatok.” ⁴Erre a kígyó így beszélt az asszonyhoz: „Semmi esetre sem fogtok meghalni. ⁵Isten jól tudja, hogy amely napon abból esztek, szemetek felnyílik, olyanok lesztek, mint az istenek, akik ismerik a jót és a rosszat.” ⁶Az asszony látta, hogy a fa élvezhető, tekintetre szép, és csábít a tudás megszerzésére. Vett tehát gyümölcséből, megette, adott férjének, aki vele volt, és az is evett belőle. ⁷Erre felnyílt a szemük, észrevették, hogy meztelenek. Fügefaleveleket fűztek össze, és kötényt csináltak maguknak. ⁸Azután meghallották az Úristen lépteit, aki a nappali szellőben a kertben járkált. Az ember és az asszony elrejtőztek az Úristen elől a kert fái között. ⁹De az Úristen hívta az embert és így szólt hozzá: „Hol vagy?” ¹⁰Ő így válaszolt: „Hallottam lépteidet a kertben, s féltem, mert meztelen vagyok, tehát elrejtőztem.” ¹¹De ő így szólt: „Ki adta tudodra, hogy meztelen vagy? Ettél a fáról, amelyről megtiltottam, hogy egyél?” ¹²Az ember így válaszolt: „Az asszony adott a fáról, akit mellém rendeltél, azért ettem.” ¹³Az Úristen megkérdezte az asszonyt: „Mit tettél?” Az asszony így felelt: „A kígyó vezetett félre, azért ettem.” ¹⁴Az Úristen így szólt a kígyóhoz: „Mivel ezt tetted, átkozott lesz minden állat és a mező minden vadja között. Hasadon csúszol, és a föld porát eszed életed minden napján. ¹⁵Ellenkezést vetek közed és az asszony közé, a te ivadékod és az ő ivadéka közé. Ő széttiporja fejedet, te meg a sarkát veszed célba.” ¹⁶Az asszonyhoz pedig így szólt: „Megsokasítom terhességed kínjait. Fájdalmak közepette szüled gyermekeidet. Vágyakozni fogsz férjed után, ő azonban uralkodni fog rajtad.” ¹⁷Az embernek ezt mondta: „Mivel hallgattál az asszony szavára és ettél a fáról, jóllehet megtiltottam, hogy egyél róla, a föld átkozott lesz miattad. Fáradtsággal szerzed meg rajta táplálékodat életed minden napján. ¹⁸Tövis és bojtortjánt terem számodra. A mező fűvét kell enned. ¹⁹Arcod veritékével eszed kenyeredet, amíg vissza nem térsz a földbe, amiből lettél. Mert por vagy és a porba térsz vissza.” ²⁰Az ember Évának nevezte feleségét, mert ő lett minden élő anyja. ²¹Az Úristen pedig bőrből ruhát készített az embernek és feleségének, s felöltöztette őket. ²²Azután így szólt az Úristen: „Lám, az ember olyan lett, mint egy közülünk, ismer jót és rosszat. De nem fogja kinyújtani kezét, hogy az élet fájáról is vegyen, egyék és örökké éljen!” ²³Ezért az Úristen eltávolította az Éden kertjéből, hogy művelje a földet, amelyből lett. ²⁴Amikor az embert elűzte, az Éden kertjétől keletre odaállította a kerubokat és a fenyegető tüzes kardot, hogy őrizzék az élet fájához vezető utat.

Káin és Ábel története

(Teremtés könyve 4,1–16)

¹Az ember aztán megismerte feleségét, Évát. Az fogant, megszülte Káint, és így szólt: »Embert kaptam Istentől!« ²Majd ismét szült: az öccsét, Ábelt. Ábel juhász volt, Káin pedig földműves. ³Történt pedig számos nap múltán, hogy Káin ajándékot mutatott be az Úrnak a föld gyümölcséből. ⁴Ábel is áldozott nyája elsőszülötteiből és azok kövérjéből. Az Úr rátekintett Ábelre és ajándékaira, ⁵de Káinra és ajándékaira nem tekintett. Nagy haragra gerjedt erre Káin, és lehorgasztotta a fejét. ⁶Ám az Úr azt mondta neki: »Miért gerjedtél haragra, s miért horgasztod le a fejed? ⁷Nemde ha jól cselekszel, jutalmat nyersz, de ha rosszul, legott az ajtóban leselkedik a bűn! Kíván téged, de te uralkodj rajta!« ⁸Mindazonáltal Káin azt mondta Ábelnek, a testvérének: »Menjünk ki!« Amikor kint voltak a mezőn, Káin rátámadt testvére, Ábelre, és megölte. ⁹Azt mondta ekkor az Úr Káinnak: »Hol van Ábel, a testvéred?« Ő így felelt: »Nem tudom. Talán bizony őrzője vagyok én a testvéremnek?« ¹⁰Azt mondta erre neki: »Mit műveltél? Testvéred vérenek szava hozzám kiált a földről. ¹¹Ezért légy átkozott e földön, amely megnyitotta száját, s befogadta öcséd vérének kezéből! ¹²Ha műveled, ne adja meg neked gyümölcsét! Kóbor bujdosó légy a földön!« ¹³Azt mondta erre Káin az Úrnak: »Nagyobb az én gonoszságom, hogysem viselhetném. ¹⁴Íme, ma kivetsz engem e föld színéről, el kell takarodnom színed elől, s kóbor bujdosó lesz belőlem a földön: így bárki megölhet, aki rám talál!« ¹⁵Azt mondta erre az Úr neki: »Korántsem lesz úgy, sőt bárki, aki megöli Káint, hétszeresen bűnhődik!« Jelt is tett az Úr Káinra, hogy meg ne ölje senki sem, aki rátalál.

¹⁶Eltávozott erre Káin az Úr színe elől, és bujdosóként lakott Nód földjén, Édentől keletre.

A vízözön

(Teremtés könyve 6,5–8; 7,1–6; 8,13 – 9,16)

⁶¹Amikor azonban az Úr látta, hogy nagy az ember gonoszsága a földön, és hogy szíve minden gondolata folyton gonoszra irányul, ⁶megbánta az Úr, hogy embert alkotott a földön, és mélyen bánkódva szívében ⁷így szólt: »Eltörlöm a föld színé-

ről az embert, akit teremtettem, az embert és a jószágot, a csúszómászót és az égi madarat, mert bánom, hogy alkottam őket!»

⁸Noé azonban kegyelmet talált az Úr előtt.

⁷ ¹Azt mondta erre az Úr Noénak: »Menj be a bárkába, te és egész házad népe, mert téged találtalak igaznak előttem ebben a nemzedékben. ²Minden tiszta állatból végy hetet-hetet, hímet és nőtényt, a nem tiszta állatokból pedig kettőt-kettőt, hímet és nőtényt, ³az ég madaraiból is hetet-hetet, hímet és nőtényt, hogy a magja megmaradjon az egész föld színén. ⁴Mert még hét nap, azután esőt hullatok a földre negyven napon és negyven éjen át, s eltörlök a föld színéről minden lényt, amelyet alkottam!» ⁵Meg is tette Noé mindazt, amit az Úr megparancsolt neki. ⁶Hatszáz esztendő volt, amikor az özönvíz elárasztotta a földet.

⁸ ¹³Így tehát, Noé hatszázegyedik esztendejében, az első hónapban, a hónap első napján leapadtak a vizek a földön. Noé kinyitotta a bárka fedelét, kitekintett, és látta, hogy megszáradt a föld színe. ¹⁴A második hónapra, a hónap huszonhetedik napjára megszáradt a föld.

¹⁵Ekkor Isten így szólt Noéhoz: ¹⁶»Szállj ki a bárkából, te és veled a feleséged, fiaid és a fiaid feleségei! ¹⁷Hozd ki magaddal az összes állatot, amely veled van, minden testet, szárnyast, lábasjószágot, és minden csúszómászót, amely nyüzsög a földön! Járjatok-keljetek a földön: szaporodjatok és sokasodjatok rajta!» ¹⁸Kiszállt tehát Noé és vele fiai, a felesége és fiainak a feleségei, ¹⁹és kijött a bárkából valamennyi állat, lábasjószág és csúszómászó, amely nyüzsög a földön, faja szerint.

²⁰Ekkor Noé oltárt épített az Úrnak, vett minden tiszta állatból és madárból, és egészen eléggő áldozatokat mutatott be az oltáron. ²¹Az Úr megérezte a kedves illatot, és szívében azt mondta az Úr: »Nem átkozom meg többé a földet az ember miatt: mert az emberi szív gondolata ifjúságától fogva hajlik a rosszra. Nem sújtom többé az összes élőlényt úgy, ahogy tettem. ²²Amíg tartanak a föld napjai, meg nem szűnik többé a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, az éjszaka és a nappal.«

⁹ ¹Ezután Isten megáldotta Noét és fiait, és azt mondta nekik: »Szaporodjatok, sokasodjatok és töltsétek be a földet! ²Féljen és rettegjen titeket a föld minden állata, az ég minden madara, és minden, ami mozog a földön; a tenger minden halát is kezetekbe adtam! ³Minden, ami mozog és él, eledelül szolgáljon nektek:

mint a zöld növényzetet, íme, ezeket is mind odaadtam nektek, ⁴csak a húst a vérével ne egyétek. ⁵A ti életetek vérét is számon kérem minden állattól és az embertől: számon kérem az ember életét az embertől, a testvérétől.

⁶Aki embervért ont,
ember ontsa ki annak vérét,
mert az ember
Isten képére alkottatott.

⁷Ti pedig szaporodjatok és sokasodjatok: járjatok-keljetek a földön, és uralkodjatok rajta!«

⁸Majd ezt mondta Isten Noénak, s vele fiainak: ⁹»Íme, szövetséget kötök veletek és utódaitokkal, ¹⁰és minden élőlénnel, amely veletek van, a madarakkal, a lábasjószággal és a mező minden vadjával, amely kijött a bárkából, s a föld minden állatával. ¹¹Szövetséget kötök veletek, hogy nem pusztul el többé minden test az özönvíz által, s nem lesz többé vízözön, amely elpusztítja a földet.«

¹²Azután Isten azt mondta: »Ez lesz a jele annak a szövetségnek, amelyet megkötök velem és veletek, és minden élőlénnel, amely veletek van, örök időkre: ¹³szivárványomat a felhőkbe helyezem, s az lesz a jele a szövetségnek közötttem és a föld között. ¹⁴Amikor ugyanis felhőkbe borítom az eget, feltűnik a felhőkben szivárványom, ¹⁵és megemlékezem szövetségemről, amelyet veletek kötöttem, és az összes testet éltető élő lélekkel kötöttem, s nem lesz többé özönvíz, hogy eltöröljön minden testet. ¹⁶A felhőkben lesz tehát a szivárvány, s én látni fogom, és megemlékezem arról az örök szövetségről, amely Isten között és a földön lévő minden testet éltető lélek között létrejött.«

A bábeli torony

(Teremtés könyve 11,1–9)

¹Az egész földnek ugyanaz volt a nyelve és ugyanazok voltak a szavai. ²Amikor keletről elindultak, Sineár földjén találtak egy nagy síkságot és ott letelepedtek. ³Így szóltak egymáshoz: „Gyertek, csináljunk téglát és égessük ki.” A téglalapítvány kő gyanánt szolgált, a szurok pedig kötőanyagul. ⁴Azután így szóltak: „Rajta, építsünk várost és tornyot, amelynek teteje az égig ér. Szerezzünk nevet magunk-

nak, és ne szóródjunk szét a földön!” ⁵Akkor az Úr leszállt, hogy megnézzze a várost és a tornyot, amelyet az emberek építettek. ⁶Így szólt: „Nézzétek, egy népet alkotnak és egy nyelvet beszélnek. Ez csak a kezdete tevékenységüknek. Ezután semmi sem lesz nekik lehetetlen, aminek a megvalósítását elgondolják. ⁷Ezért szálljunk le és zavarjuk össze nyelvüket, hogy senki ne értse a másik nyelvét!” ⁸Az Úr tehát szétszórta őket onnét az egész földön, s abba kellett hagyniuk a város építését. ⁹Ezért nevezik azt Bábelnek, mivel az Úr ott zavarta össze az egész föld nyelvét és onnét szórta szét őket az Úr az egész földön.

Kérdések, feladatok:

1. Nézzen utána, hogy a vallástörténet tudománya milyen forrásokra, hagyományokra vezet vissza Mózes öt könyvének, azaz a *Tórának* a szövegét! A zsidó hagyomány milyen szerepet tulajdonít ebben Ezrának/Ezdrásnak?
2. Rekonstruálja, milyen mozzanatokból áll az első teremtetéstörténet? Isten milyen különböző teremtő tevékenységeiről értesülünk? Miről árulkodik a sorrend? Milyen állapotra utalhat a második vers? Beszélhetünk-e semmiből való teremtről (*creatio ex nihilo*)? Milyen szférák lesznek szétválasztva a teremtés során? Mit tudunk meg a térről és az időről?
3. Milyen hagyományok hathattak az első teremtetéstörténetre, mely az ún. *Papírat* része volt? Milyen mezopotámiai istenséggel áll rokonságban a *tehóm* (mélység vizei) alak? Milyen más vízi szörnyekkel találkozunk a Bibliában?
4. Mit tudunk meg az égitestek, a növények, az állatok és az ember teremtéséről? Mit jelenthet az ember istenképmás jellege?
5. Milyen környezetre utal a második teremtetéstörténet? Ez a szöveg a *Jahvista* hagyomány része, mely korábbi a *Papírat*nál. Mi utal erre?
6. Mi a különbség a két teremtetéstörténet között? Miképp próbálta feloldani az ellentmondásokat a zsidó-keresztény hagyomány, mely évezredekig egységes szövegnek tekintette?
7. Mi a jelentősége annak, hogy az ember nevet ad az állatoknak?
8. Értelmezze a bűnbeesés történet mozzanatait: a kígyó, az életfa és a tudás fája, a meztelenség, az engedetlenség, a kiűzetés, a büntetés, stb. Miből ered az Ádám és az Éva név? Kik azok a kerubok? Milyen mitikus párhuzamait ismeri az Édenkert történetének?
9. Mit tudunk meg Káinról és Ábelről kettejük történetéből? Kik voltak a kainiták, hol szerepelnek a Bibliában?
10. Milyen párhuzamait ismeri más mitológiákból Noé és az özönvíz történetének? Miképpen köt Isten szövetséget Noéval? Mi változik meg a világban az özönvíz után?
11. Milyen szerepet játszik a bábéli torony építése az őstörténetben?

PÁTRIÁRKÁK

ÁBRAHÁM- ÉS IZSÁK-TÖRTÉNETEK

Ábrám elhívása

(*Teremtés könyve 12,1-9*)

12 ¹Az Úr így szólt Ábrámhoz: „Vonulj ki földedről, rokonságod köréből és atyád házából arra a földre, amelyet majd mutatok neked. ²Nagy néppé teszlek. Megáldalak és nagyra teszem nevedet, s te magad is áldás leszel. ³Megáldom azokat, akik áldanak téged, de akik átkoznak téged, azokat én is megátkozom. Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége.” ⁴Ábrám tehát elköltözött, ahogy az Úr megparancsolta neki, s vele ment Lót is. Ábrám 75 éves volt, amikor Háránból elindult. ⁵Ábrám vette feleségét, Sárait, az unokaöccsét, Lótot, minden vagyonukat, amijük volt és az összes szolgát, akiket Háránban szereztek. Azután elindultak, hogy Kánaán földjére menjenek, s meg is érkeztek Kánaán földjére. ⁶Ábrám végigvonult az országon Szichem városáig, Móre terebintjéig. A vidéken kánaániták laktak. ⁷Akkor az Úr megjelent Ábrámnak és így szólt hozzá: „Ezt a földet utódaidnak adom.” Erre ő oltárt épített ott az Úrnak, aki megjelent neki. ⁸Innét tovább vonult a hegyvidékre, Bételtől keletre. Fölverte sátrát, s Bétel nyugatra esett, Ai pedig keletre. Aztán oltárt épített az Úrnak és segítségül hívta a nevét. ⁹Majd tovább vonult a Negeb felé.

Ígéret és szövetség

(*Teremtés könyve 15. fejezet*)

15 ¹A történetek után az Úr szava megnyilatkozott Ábrámnak látomásban: „Ne félj Ábrám, én védőpajzs vagyok; a jutalmad igen nagy lesz.” ²Ábrám így szólt: „Uram, Istenem, mit adhatsz nekem, hiszen gyermek nélkül maradtam.” ³És Ábrám így folytatta: „Nézd, nem adtál nekem utódot, így szolgálom lesz az örökösöm.” ⁴Az Úr

szava ezt mondta neki: „Nem az lesz örökösöd, hanem az lesz az örökösöd, aki testedből származik.” ⁵Aztán kivezette, és ezt mondta neki: „Nézz föl az égre és számold meg a csillagokat, ha meg tudod számolni őket.” Majd hozzáfűzte: „Ilyen lesz a nemzetséged.” ⁶Hitt az Úrnak, ő pedig beszámította neki megigazulásra. ⁷Ismét szólt hozzá: „Én vagyok Isten, aki kihívtalak a kaldeai Urból, hogy ezt a földet adjam birtokul.” ⁸Ő így válaszolt: „Uram, Istenem, miből tudom meg, hogy birtokolni fogom azt?” ⁹Erre megparancsolta neki: „Hozz egy hároméves üszőt, egy hároméves kecskét, egy hároméves bakot, egy gerlét és egy galambot!” ¹⁰Amikor odahozta neki ezeket az állatokat, közepén átvágta őket és a két felet egymás mellé állította, a madarakat azonban nem vágta szét. ¹¹Akkor rablómadarak szálltak a testekre, de Ábrám elűzte őket. ¹²Amikor a nap lenyugodott, Ábrámot mély álom fogta el, s nagy félelem szállta meg. ¹³Ő azonban így szólt Ábrámhoz: „Tudd meg, hogy nemzetséged idegen lesz egy országban, amely nem az övé. Szolgálni fognak nekik, azok pedig elnyomják őket 400 esztendeig. ¹⁴De én megítélem azt a népet is, amelynek szolgálniuk kell. Akkor javakban bővelkedve vonulnak ki onnan. ¹⁵Te azonban békében térsz meg atyáidhoz, és magas korban temetnek el. ¹⁶A negyedik nemzedékben térnek ide vissza, mivel az amoriták bűne még nem teljes.” ¹⁷Mikor a nap lenyugodott és beállt a sűrű sötétség, füstölő kemencéhez és égő fáklyához hasonló valami ment végig ezek között a darabok között. ¹⁸Azon a napon kötött az Úr szövetséget Ábrámmal és így szólt: „Utódaidnak adom ezt a földet, Egyiptom patakjától egészen a nagy folyamig, az Eufráteszig: ¹⁹a kenitákat és kenizitákat, a kadmonitákat, ²⁰hettitákat, perizitákat és refaitákat, ²¹az amoritákat, kánaániakat, girgasitákat és jebuzitákat.”

Szövetség és körülmetélkedés

(Teremtés könyve 17. fejezet)

17 ¹Amikor Ábrám 99 éves volt, az Úr megjelent Ábrámnak és így szólt hozzá: „Én El Shaddái vagyok: járj előttem, és légy tökéletes. ²Szövetséget hozok létre köztem és közted, s megsokasítlak, szerfölött megsokasítlak.” ³Erre Ábrám arcra borult, Isten pedig azt mondta neki: ⁴„Nézd, ez az én szövetségem veled. Te népek sokaságának atyja leszel. ⁵Ezért ne hívjanak többé Ábrámnak, hanem Ábrahám legyen a neved, mivel népek sokaságának atyjává teszlek. ⁶Szerfölött megsokasítlak, néppé teszlek és királyok származnak tőled. ⁷Szövetséget hozok létre köztem

és közted, majd utánad utódaid Istene leszek. ⁸Neked és utánad utódaidnak adom a földet, amelyen most mint jövevény tartózkodol: Kánaán egész földjét örök birtokul, és én Istenük leszek.” ⁹Isten tovább beszélt Ábrahámhoz: „De tartsd meg szövetségemet, te és utánad utódaid minden nemzedéken át. ¹⁰Ez az én szövetségem, amit meg kell tartanotok, köztem és köztetek, s utánad utódaid között: ¹¹Minden férfit körül kell metélni közületek, mégpedig előbőrötök húsát kell körülmetélni. Ez legyen a szövetség jele köztem és köztetek. ¹²A nyolcadik napon kell közületek minden férfinemhez tartozót körülmetélni minden nemzedéken át. A házatokban született szolgát is, meg az idegenektől vett rabszolgát is, aki nem tartozik leszármazottaidd közé. ¹³Tehát a házban született és pénzen vásárolt szolgát is körül kell metélni. Testeteken viselt szövetségem legyen örök szövetség. ¹⁴Aki a férfinemhez tartozik és nincs körülmetélve, akinek előbőrén a húsa nincs körülmetélve, azt ki kell a népből taszítani. Az megszegte szövetségemet.” ¹⁵Isten tovább beszélt Ábrahámhoz: „Feleségedet, Sárarit ne hívd tovább Sárainak, hanem Sára legyen a neve. ¹⁶Megáldom, és általa fiút adok neked. Megáldom, hogy néppé legyen: népek királyai származnak majd tőle.” ¹⁷Ábrahám erre arcra borult és nevetett, mivel így gondolkozott magában: százéves embernek legyen még fia? És Sára, a kilencvenesztendős, még szülni fog? ¹⁸Ezért Ábrahám így szólt Istenhez: „Éljen csak Izmael színed előtt!” ¹⁹De Isten ezt válaszolta: „Nem úgy! Feleséged, Sára ajándékoz meg fiúval téged, s te majd az Izsák nevet adod neki. Szövetségemet örök szövetséggé teszem vele, én pedig az ő és őutána leszármazottainak Istene leszek. ²⁰De Izmaelt illetően is meghallgatlak. Nézd, megáldom, termékenyvé teszem és szerfölött megsokasítom. Tizenkét fejedelmet fog nemzeni és nagy néppé teszem. ²¹De szövetségemet Izsákkal kötöm meg, akit Sára a jövő évben ez idő tájt szül.” ²²Miután Isten befejezte beszédét Ábrahámmal, előtte fölemelkedett. ²³Akkor Ábrahám fogta fiát, Izmaelt, s minden szolgáját, aki a házában született s akit pénzen vásárolt, mindenkit, aki a férfinemhez tartozott Ábrahám házában, s még aznap körülmetélte előbőrüket, ahogy Isten megparancsolta. ²⁴Ábrahám 99 éves volt, amikor előbőrét körülmetélték. ²⁵Izmael 13 esztendős volt, amikor előbőrét körülmetélték. ²⁶Ábrahám és fia ugyanazon a napon metélkedtek körül. ²⁷Hasonlóképpen körülmetéltek minden férfit a házában, a nála született és az idegenektől vásárolt rabszolgákat is.

Izsák megkötözése

(Teremtés könyve 22,1-15)

22 ¹Ezek után az események után történt, hogy Isten próbára tette Ábrahámot, és így szólt hozzá: „Ábrahám, Ábrahám!” „Itt vagyok” – felelte. ²Akkor ezt mondta neki: „Vedd egyetlen fiadat, akit szeretsz, Izsákot, menj Moriija földjére, s ott mutasd be égőáldozatul azon a hegyen, amelyet majd megnevezek neked.” ³Másnap reggel Ábrahám korán fölkelt, fölnyergelte szamarát, magával vitte két szolgáját és a fiát, Izsákot. Miután fát hasogatott az égőáldozathoz, fölkerelkedett, és elindult a hely felé, amelyet Isten mondott neki. ⁴A harmadik napon Ábrahám fölemelte szemét, és messziről meglátta a hegyet. ⁵Ábrahám azt mondta a szolgáknak: „Maradjatok itt a számmal. Én és a fiam elmegyünk imádkozni, és utána visszatérünk hozzátok.” Ábrahám tehát fogta az égőáldozathoz szükséges fát, s fia, Izsák vállára adta, ő pedig kezébe vette a tüzet és a kést. Így mentek egymás mellett. ⁷Akkor Izsák megszólította Ábrahámot: „Atyám!” Az válaszolt: „Igen, fiam!” ⁸Ez azt mondta: „Lám, itt a tűz és a fa, de hol a bárány az égőáldozathoz?” Ábrahám így felelt: „Isten majd gondoskodik bárányról az égőáldozathoz, fiam.” Így mentek tovább egymás mellett. ⁹Mikor megérkeztek arra a helyre, amelyet Isten mondott neki, Ábrahám megépítette az oltárt, rárakta a fát, megkötözte a fiát és az oltárra helyezte, a fa tetejére. ¹⁰Akkor Ábrahám kinyújtotta kezét, vette a kést, hogy feláldozza a fiát. ¹¹De az Úr angyala rászólt az égből és azt mondta: „Ábrahám, Ábrahám!” „Itt vagyok” – felelte. ¹²Az folytatta: „Ne nyújtsd ki kezedet a fiú felé és ne árts neki. Most már tudom, hogy féled az Istent és egyetlen fiadat sem tagadtad meg tőlem.” ¹³Amikor Ábrahám fölemelte szemét, látott egy kost, amely szarvánál fogva fennakadt a bozótban. Ábrahám odament, megfogta a kost, és feláldozta égőáldozatul a fia helyett. ¹⁴Ábrahám így nevezte a helyet: „az Úr gondoskodik”, ezért mondják mind a mai napig: „A hegyen, ahol az Úr gondoskodik.” ¹⁵Azután az Úr angyala az égből másodszor is szólt Ábrahámhoz, ¹⁶és mondta: „Magamra esküszöm – ez az Úr szava –, hogy mivel ezt tetted és egyetlen fiadat sem tagadtad meg tőlem, gazdagon megáldalak. ¹⁷Utódaidat megsokasítom, mint az ég csillagait és mint a tengerpart fővényét, utódaid elfoglalják majd az ellenség kapuját. ¹⁸Utódaid által nyer áldást a föld minden népe, mivel hallgattál a szavamra.” ¹⁹Ábrahám visszatért szolgálóihoz. Elindultak, és együtt mentek vissza Beersebába. Ábrahám Beersebában maradt.

JÁKOB-TÖRTÉNETEK

Jákob álma, a bételi szentély

(*Teremtés könyve 28,10-22*)

¹⁰Jákob elindult Beersebából, és Háránba ment. ¹¹Eljutott egy helyre és ott maradt éjszakára, mert a nap már leszállt. Fogott egy követ azon a helyen, feje alá tette támasznak és lefeküdt azon a helyen aludni. ¹²Álma volt: íme, egy létra volt a földre állítva, s a hegye az eget érte. S lám, Isten angyalai fel és lejártak rajta. ¹³Íme, az Úr fölötte állt, és így szólt: „Az Úr vagyok, atyádnak, Ábrahámnak Istene és Izsák Istene. A földet, amelyen pihensz, neked és utódaidnak adom. ¹⁴Nemzetséged olyan lesz, mint a föld homokja, ki kell terjesztened nyugatra és keletre, északra és délre, általad s utódaid által nyer áldást a föld minden népe. ¹⁵Nézd, én veled vagyok. Mindenütt oltalmazlak, ahová mégy, és visszavezetlek erre a földre. Nem hagylak el, amíg véghez nem viszem, amit megígértem neked.” ¹⁶Jákob fölébredt álmából és így szólt: „Valóban az Úr van ezen a helyen és én nem tudtam.” ¹⁷Megborzadt, és azt mondta: „Milyen félelmetes ez a hely, valóban itt van az Isten háza és itt van az ég kapuja.” ¹⁸Amikor Jákob másnap reggel fölébredt, vette a követ, amelyen fejét nyugtatta, felállította emlékköül és olajat öntött rá. ¹⁹A helynek a Bétel nevet adta: azelőtt Lusznak hívták a várost. ²⁰Jákob fogadalmat tett: „Ha Isten velem lesz és védelmez az úton, amelyen most járok, s ad kenyeret ennem, és ruhát, amit fölveszek magamra, ²¹és ha egészségben visszatérek atyám házába, akkor az Úr lesz az én Istenem. ²²Ez a kő, amelyet emlékköül felállítottam, az Isten háza lesz, és mindenből, amit adsz nekem, hűségesen tizedet adok neked.”

Küzdelem Istennel, az Izrael név

(*Teremtés könyve 32,23-33*)

²³De még azon az éjszakán fölkel, vette két feleségét, két szolgáját, tizenegy fiát, és átkelt a Jabbok gázlóján. ²⁴Fogta és átvezette őket a folyón, s áthozta minden vagyonát. ²⁵Jákob egyedül maradt odaát. Akkor valaki hajnalig küzdött vele. ²⁶Mikor látta, hogy nem tudja legyőzni, megérintette csípőjét úgy, hogy Jákob

csípője kificamodott, miközben vele küzdött. ²⁷Közben így szólt: „Engedj el, mert közeledik a virradat!” De ő így felelt: „Nem engedlek el, amíg meg nem áldasz.” ²⁸Az megkérdezte: „Hogy hívnak?” „Jáknak” – felelte. ²⁹Az folytatta: „Ezentúl ne Jáknak hívanak, hanem Izraelnek, mivel Istennel szemben erősnek bizonyultál és emberek fölött fogsz győzni.” ³⁰Jákob erre megkérdezte és ezt mondta: „Nyilvánítsd ki előtted nevedet!” Az így válaszolt: „Miért kérdezed a nevemet?” –, s megáldotta. ³¹Jákob elnevezte a helyet Penueknek, mert – úgymond – „színről színre láttam Istent, és életben maradtam.” ³²A nap fölkelt előtte, amikor Penuek elhagyta. De sántított csípője miatt. ³³Ezért az izraeliták mind a mai napig nem eszik meg a csípőizom inát, amely a csípőmedence fölött van, mivel ő az izom inánál ért Jákob csípőjéhez.

Jákob áldása, a tizenkét törzs

(Teremtés könyve 49. fejezet)

49 ¹Jákob azután hívta fiait és így szólt: „Gyűljetek össze, hadd adjam tudtokra, ami a távoli időkben rátok vár. ²Gyűljetek össze Jákob fiai és halljátok, hallgassatok meg Izraelt, atyátokat! ³Ruben, elsőszülöttem, te erősségem és férfierőm zsengéje. Első a tekintélyben és első a hatalomban. ⁴De kiáradtál, mint a víz, ezért a jövőben nem leszel első. Mivel atyád fekhelyére léptél, s ellenemre beszenyezted fekhelyemet. ⁵Simeon és Lévi, test szerinti testvérek teljessé tették csalárdságuk hatalmát. ⁶Nem ülök le tanácsukban, körükben nem veszek részt, mivel haragjukban férfiakat öltek meg, s gőgjükben bikákat szelídítettek meg. ⁷Átkozott legyen a haragjuk, ami heves volt, s a dühük, ami kegyetlen volt. Elosztom őket Jáknakban, szétszórom őket Izraelben. ⁸Júda, téged dicsérnek majd testvéreid, kezéd ellenségeid nyakán lesz. Atyád fiai meghajolnak előtted. ⁹Fiatalkorod lesz Júda, s a zsákmánytól kelsz fel, fiam. Azután elnyújtózkodik, s úgy fekszik ott, mint egy oroszlán, mint egy nőstényoroszlán. Ki ingerelné? ¹⁰Nem tűnik el a jel Júdától, sem a királyi pálca a lábától, amíg le nem róják neki az adót, és a népek nem engedelmeskednek neki. ¹¹A szőlőtőhöz köti csikóját és a szőlővesszőhöz a nőstény számára fiát. Borban mossa köntösét, s a szőlő vérében ruháját. ¹²Szemét, mint a bor, foga fehér, mint a tej. ¹³Zebulun a tenger partján lakik. Kormányos a hajókon, hátát Szidónnak fordítja. ¹⁴Isszachár, mint egy csontos számára, amely karámok között tanyáz. ¹⁵Mivel látta, hogy a nyugalom szép és a föld ked-

ves, teherhordásra hajtotta meg a hátát és jobbággyá vált. ¹⁶Dán igazságot szolgáltat népének, mint bármely törzse Izraelnek. ¹⁷Dán legyen olyan, mint a kígyó az úton, mint a vipera az ösvényen, amely a ló bokájába mar, hogy a lovasa hátra esik. ¹⁸A te üdvödet várom, uram! ¹⁹Gád – rablóbandák szorongatják, de ő a sarkukban van, üldözi őket. ²⁰Ásernek bőségesen van kenyere és királyi csemegét szállít. ²¹Naftali olyan, mint egy iramló szarvas, amelynek kedves borjai vannak. ²²József fiatal gyümölcsfa a forrás mellett, ágai felnyúlnak a falak fölé. ²³Íjászok keserűséget okoztak neki, célbavették és veszélybe sodorták. ²⁴De egy erős szét-törte íjukat. Jákob erősének keze, Izrael sziklájának neve szétzúzta karjuk inait, ²⁵atyáid Istene, aki segítséget küld neked, a mindenható Isten, aki megáld téged felülről, az ég áldásának bőségével és az alant elterülő mélység áldásának bőségével. A kebel és az anyaméh áldásának bőségével, ²⁶a kalász és a virág áldásának bőségével, az örök hegyek, az ősi halmok áldásának bőségével. Ez mind szálljon József fejére, a testvérei közül kiválasztott fejének tetejére. ²⁷Benjamin ragadozó farkas, reggel prédát eszik, este zsákmányt osztogat.” ²⁸Ez Izrael tizenkét törzse, ez, amit atyjuk mondott nekik, amikor megáldotta őket. Mindegyikre a megfelelő áldást adta.

Kérdések, feladatok:

1. Honnan származik Ábrahám a Biblia szerint? Miképpen köt szövetséget az Úr vele? Mi ennek a jele? Milyen ígéreteket kap? Mely népeknél tudunk még a körülmetélés szabályáról? Mit jelent az El Shaddái istennév?
2. Nézzon utána, miképp mutatja be Ábrahám és Izsák történetét az apokrif *Jubileumok könyve*! Hogyan értelmezi a dán filozófus, Søren Kierkegaard a *Félelem és reszketés* című írásában ugyanezt a történetet?
3. A muszlim hagyományban Izmael kerül Izsák helyébe. Milyen szerepet játszik Ibráhim (Ábrahám), Hádzsar (Hágár) és Iszmáil (Izmael) a Koránban illetve az iszlám vallásban?
4. Értelmezze Jákob álmát! Miképpen kapcsolódik a Jákob-hagyomány Bételhez? Mi jelent a város neve?
5. Miképpen nyeri el Jákob az Izrael nevet? Mit jelent a név? A judaizmus milyen étkezési szabálya köthető a történethez?
6. Mit tudunk Jákob fiairól? Kik voltak Jákob feleségei?
7. Miképpen helyezkedtek el a zsidó törzsek Kánaánban? Mely törzsek fognak később meghatározó szerepet játszani a zsidó történelemben?
8. Olvassa el József történetét a Bibliában! Milyen egyiptomi történelmi viszonyok állhatnak mögötte? Kik voltak a hükszósok?
9. Olvassa el Thomas Mann *József és testvérei* című regényét! Miképpen ábrázolja az író a pátriárkákat?
10. Káin és Ábel, Izmael és Izsák, Ézsau és Jákob, Ruben és öccsei – miről tanúskodik az elsőszülött fiúk sorsa a bibliai történetekben?
11. Keressen utána az interneten olyan képzőművészeti alkotásoknak és filmeknek, melyek az ősatyák történeteit veszik alapul!

A ZSIDÓ NÉP SZÜLETÉSE

AZ ISTENNÉV KINYILATKOZTATÁSA ÉS A KIVONULÁS EGYIPTOMBÓL

Az istennév (JHWH) kinyilatkoztatása

(Kivonulás könyve 3,1-20)

3 ¹Mózes apósának, Jetrónak, Midián papjának a juhait őrizte. Egyszer messzire behajtott a juhokat a pusztába, és eljutott az Isten hegyéhez, a Hórebhez. ²Itt megjelent neki az Úr angyala a tűz lángjában, egy égő csipkebokorban. Mikor odanézett, látta, hogy a bokor ég, de nem ég el. ³Így szólt magában: „Odamegyek és megnézem ezt a különös jelenséget, hadd lássam, miért nem ég el a csipkebokor.” ⁴Amikor az Úr látta, hogy vizsgálódva közeledik, az Isten megszólította a csipkebokorból: „Mózes, Mózes!” „Itt vagyok” – felelte. ⁵Erre így szólt: „Ne közelíts! Vedd le sarudat a lábadról, mert a hely, ahol állasz, szent föld.” ⁶Azután így folytatta: „Én vagyok az Isten, atyáid Istene: Ábrahám Istene, Izsák Istene, Jákob Istene.” Erre Mózes eltakarta arcát, mert félt Istenre tekinteni.

⁷Az Úr pedig így szólt: „Láttam Egyiptomban élő népem nyomorúságát és hallottam a munkafelügyelőkre vonatkozó panaszát; igen, ismerem szenvedését. ⁸Azért szálltam le, hogy kiszabadítsam az egyiptomiak hatalmából, és hogy kivezessek arról a földről egy szép, tágas országba, egy tejjel-mézzel folyó országba, a kánaániak, a hettiták, az amoriták, a periziták, a hivviták és a jebuziták területére. ⁹Most tehát Izrael fiainak a kiáltása felhatolt hozzám, és láttam a gyötrelmet is, amellyel az egyiptomiak kínozzák őket. ¹⁰Ezért menj, elküldelek a fáraóhoz, hogy népemet, Izrael fiait kivezessed Egyiptomból.” ¹¹Mózes így szólt Istenhez: „Ki vagyok én, hogy a fáraóhoz menjek és Izrael fiait kivezessek Egyiptomból?” ¹²Isten ezt válaszolta: „Veled leszek, s ez lesz a jel, amelyről felismered, hogy küldetésed tőlem van... Ha majd kivezeted a népet Egyiptomból, ezen a hegyen mutattok be áldozatot Isteneteknek.”

¹³Mózes ezt mondta Istennek: „Ha megérkezem Izrael fiaihoz és így szólok hozzájuk: Atyáitok Istene küldött, akkor majd megkérdezik: Mi a neve? – mit feleljek erre?” ¹⁴Isten ezt válaszolta: „Én vagyok, aki vagyok.” Azután folytatta: „Így beszélj Izrael fiaihoz: Aki van, az küldött engem hozzátok.” ¹⁵Azután még ezt mondta Isten Mózesnek: „Jahve, atyáitok Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene, Jákob Istene küldött hozzátok. Ez az én nevem minden időkre, s így kell neveznetek nemzedékről nemzedékre.”

¹⁶„Menj tehát, hívd össze Izrael véneit és mondd meg nekik: Jahve, atyáitok Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene, Jákob Istene megjelent nekem és kijelentette: Letekintettem rátok és láttam a bánásmódot, amelyben az egyiptomiak részesítetek benneteket. ¹⁷Ezért elhatároztam: kivezetlek benneteket az egyiptomi rabságból a kánaániak, a hettiták, az amoriták, a periziták, a hivviták és a jebuziták földjére, a tejfel-mézzel folyó országba. ¹⁸Hallgatni fognak rád. Azután Izrael véneivel együtt menj el Egyiptom királyához és közöld vele: Találkoztunk Jahvéval, a héberek Istenevel, ezért most szeretnénk háromnapos járásra a pusztába menni, és Jahvénak, a mi Istenünknek áldozatot bemutatni. ¹⁹De tudom, hogy Egyiptom királya nem enged el benneteket, hacsak kemény kéz nem kényszeríti. ²⁰Ezért ki nyújtom a kezemet, és megverem Egyiptomot mindenféle csodajellel, amelyeket közöttük művelni fogok. Arra majd elenged benneteket.”

A peszáh (húsvét) és a kovásztalan kenyér ünnepe

(Kivonulás könyve 12,1-20)

12 ¹Az Úr így szólt Mózeshez és Áronhoz Egyiptomban: ²„Ez a hónap legyen számotokra a kezdő hónap: ez legyen az év első hónapja. ³Hirdesd ki Izrael egész közösségének: a hónap tizedik napján mindenki szerezzon egy bárányt családonként, egy bárányt házanként. ⁴De ha a család kicsi egy bárányhoz, akkor a személyek számának megfelelően a szomszédos családdal együtt vegyen egyet. Aszerint számoljátok a meghívottakat, hogy ki-ki mennyit eszik. ⁵Az állat legyen hibátlan, hím és egyéves. Vehettek bárányt vagy kecskét. ⁶Tartsátok a hónap tizennegyedik napjáig. Akkor Izrael közösségének egész gyülekezete a két este között vágja le. ⁷Vegyenek a véreből és kenjenek belőle annak a háznak a két ajtófélfájára és szemöldökfájára, amelyben elköltik. ⁸A húsát – tűzön megsütve – még akkor éjszaka egyék meg. Kovásztalan kenyérral és keserű salátával fogyasszák el.

⁹Ne egyetek meg belőle semmit nyersen vagy vízben megfőzve, hanem csak tűzön sütvé, a fejével, a lábával és belső részeivel együtt. ¹⁰Semmit ne tegyetek el belőle másnap reggelre. Ami másnapra megmarad, azt tűzön égessétek el. ¹¹Így fogyaszszátok: a derekatok felővezve, saru a lábatokon, bot a kezetekben. Sietve egyétek, mert ez az Úr átvonulása. ¹²Én végigvonulok azon az éjszakán Egyiptomon, és megölök minden elsőszülöttet Egyiptomban: embert és állatot, s ítéletet tartok Egyiptom minden istene fölött, én, az Úr. ¹³A vért használjátok annak a háznak a megjelölésére, amelyben laktok. Ha látom a vért, kihagylak benneteket. Titeket nem ér a megsemmisítő csapás, amellyel Egyiptomot megverem. ¹⁴Ez a nap legyen számotokra emléknapi, és üljétek meg úgy, mint az Úr ünnepét. Nemzedékről nemzedékre tegyétek meg ünnepnapnak mindörökre.”

¹⁵„Hét napig egyetek kovásztalan kenyeret. Az első napon tüntessétek el házatokból a kovászt, mert aki az elsőtől a hetedik napig kovászosat eszik, azt ki kell irtani Izraelből. ¹⁶Továbbá az első napon tartsatok ünnepi összejövetelt, hasonlóképpen a hetedik napon is legyen szent összejövetel. Ezeken ne végezzetek semmiféle munkát, csak azt az ételt készítsétek el, amelyre kinek-kinek táplálékul szüksége van. ¹⁷Tartsátok meg a kovásztalan kenyerek ünnepét, mivel ezeken a napokon vezetem ki csoportjaitokat Egyiptom földjéről. Tartsátok meg ezt a napot nemzedékről nemzedékre: örök törvény ez. ¹⁸Az első hónap tizennegyedik napjának estéjétől a hónap huszonegyedik napjának estéjéig egyetek kovásztalan kenyeret. ¹⁹Hét napon keresztül ne legyen kovász a házatokban. Aki kovászosat eszik, azt ki kell irtani Izrael közösségéből, akár idegen, akár közületek való. ²⁰Ne egyetek semmiféle kovászosat. Minden helyen, ahol laktok, kovásztalant egyetek.”

Átvonulás a Sás-tengeren

(*Kivonulás könyve 14,15-31*)

¹⁵Az Úr így szólt Mózeshez: „Miért kiáltasz hozzám? Parancsold meg Izrael fiainak, hogy induljanak. ¹⁶Te pedig emeld fel botodat, nyújtsd ki kezéd a tenger fölé és válaszd ketté, hogy Izrael fiai száraz lábbal átmehessenek rajta. ¹⁷Én azonban megkeményítem a fáraó szívét, ezért utánatok fut, s akkor majd megmutatom dicsőségemet a fáraón, egész seregén, harci szekerein és lovasain. ¹⁸Az egyiptomiak megtudják, hogy én vagyok az Úr, ha majd megmutatom dicsőségemet a fáraón, a szekerein és a lovasain.” ¹⁹Akkor az Isten angyala, aki az izraeliták csapata előtt járt,

megváltoztatta helyét és mögéjük vonult. A felhőoszlop eljött előlük, mögöttük ereszkedett le, ²⁰s az egyiptomiak serege és az izraeliták tábora között helyezkedett el. A felhő sötét maradt, s az éjszaka elmúlt anélkül, hogy a két sereg közeledett volna egymáshoz. ²¹Mózes ekkor kinyújtotta kezét a tenger fölé. Az Úr egész éjjel tartó erős keleti széllel viaszosította a tengert és kiszárította. A víz kettévált, ²²és Izrael fiai a száraz tengerfenéken vonultak át, miközben a víz jobb és bal felől úgy állt, mint a fal. ²³Az egyiptomiak utánuk vetették magukat, a fáraó minden lova, szekere és lovasa utánuk ment a tengerbe. ²⁴A reggeli őrés idején az Úr a tűz és felhőoszlopból rátekintett az egyiptomiak seregére és megzavarta. ²⁵Akadályozta a szekerek kerekét, ezért csak bajjal jutottak előre. Az egyiptomiak kiabálni kezdtek: „Meneküljünk Izrael fiai elől, mivel Jahve harcol értük az egyiptomiak ellen.” ²⁶Az Úr pedig így szólt Mózeshez: „Nyújtsd ki kezéd a tenger fölé, hogy a víz visszazúduljon az egyiptomiakra, szekereikre és lovasaikra.” ²⁷Mózes kinyújtotta kezét a tenger fölé. Erre a víz napkeltekor visszaáramlott régi helyére, amikor az egyiptomiak éppen arra menekültek. Az Úr besodorta őket a habok közepébe. ²⁸A víz visszaömlött, és ellepte a szekereket, a lovasokat és a fáraó egész népét, amely utánuk behatolt a tengerbe. Senki sem maradt életben közülük. ²⁹Izrael fiai azonban száraz talajon mentek át a tengeren, miközben a víz tőlük jobbra és balra úgy állt, mint a fal. ³⁰Így mentette meg az Úr azon a napon Izrael fiait az egyiptomiak hatalmától. Az izraeliták látták az egyiptomiakat holtan feküdni a tenger partján. ³¹Izrael fiai tanúi voltak a nagy tettnek, amelyet az Úr az egyiptomiakon véghezvitt. A népet félelem töltötte el az Úr színe előtt, de bízott az Úrban és Mózesben, az ő szolgájában.

SZÖVETSÉGGKÖTÉS A SZINÁJNÁL ÉS A MÓZESI TÖRVÉNYEK

A Sínai hegyi teofánia

(Kivonulás könyve 19. fejezet)

19 ¹Az Egyiptomból való kivonulás után három hónapra ugyanazon a napon érkeztek meg a Sínai pusztába. ²Refidimből indultak el, a Sínai pusztába érkeztek, és a pusztaságon táboroztak le. Az izraeliták táborukat a hegyel szemben ütték fel.

³Mózes elindult Isten elé, az Úr pedig a hegyről így szólt hozzá: „Ezt közöld Jákob házával és hirdesd Izrael fiainak: ⁴Láttátok, mit tettem az egyiptomiakkal, s hogy mintegy sasszárnyon hordoztalak benneteket, s ide hoztalak magamhoz. ⁵Ha tehát hallgattok szavamra és megtartjátok szövetségemet, akkor az összes népek között különleges tulajdonommá teszek benneteket, hiszen az egész föld az enyém. ⁶Papi királyságom és szent népem leszek. Ezeket a szavakat add tudtára Izrael fiainak.” ⁷Mózes elment és összehívta a nép véneit, s közölte velük mindazokat a szavakat, amelyeket az Úr reá bízott. ⁸Az egész nép egy szívvel válaszolt: „Mindent megteszünk, amit az Úr parancsol.” Mózes megvitte az Úrnak a nép feleletét.

⁹Ezután az Úr így szólt Mózeshez: „Sűrű felhőben jövök hozzád, hogy a nép hallja, amikor veled beszélek, s így mindenkor higgyen neked.” Mózes elmondta az Úrnak a nép feleletét. ¹⁰Erre az Úr így szólt Mózeshez: „Menj vissza a néphez. Ma és holnap készüljenek elő, mossák ki ruhájukat, ¹¹és harmadnapra legyenek készen. Holnapután az Úr az egész nép szeme láttára leszáll a Sínai-hegyre. ¹²Te pedig határold körül a hegyet, és parancsold meg: óvakodjatok attól, hogy fölmenjete a hegyre, vagy a lábához közeledjete. Aki hozzáér a hegyhez, annak meg kell halnia: ¹³egyetlen kéz sem érintheti; azt meg kell kövezni vagy le kell nyilazni. Sem ember, sem állat nem maradhat életben. Csak akkor mehetnek fel a hegyre, ha majd a kosszarvat hosszan megfűjták.” ¹⁴Mózes lement a hegyről, felszólította a népet, hogy készülődjék és mossa ki a ruháját. ¹⁵Megparancsolta a népnek: „Holnaputánra legyetek készen. Ne közeledjete asszonyhoz.”

¹⁶Harmadnap virradatkor mennydörgés és villámlás tört ki, sötét felhő telepedett a hegyre és hatalmas harsonazugás hangzott fel. A táborban az egész nép remegett. ¹⁷Mózes kivezette a népet a táborból Isten elé, s azok a hegy lábánál helyezkedtek el. ¹⁸Az egész Sínai-hegyet beborította a füst, mivel az Úr tűzben szállt le rá. A füst úgy szállt fel, mint az olvasztókemence füstje, s az egész hegy hevesen megrendült. ¹⁹A trombitaharsogás egyre erősödött. Mózes beszélt, és az Úr felelt neki a mennydörgésben. ²⁰Az Úr leszállt a Sínai-hegyre, a hegy csúcsára, Mózes pedig fölment. ²¹Az Úr így szólt Mózeshez: „Menj le és figyelmeztess a népet: ne lépje át a határt, és ne akarja látni az Urat, mert sokan meghalnának közülük. ²²A papoknak is, akik különben közeledhetnek az Úrhoz, meg kell szentelődniük, nehogy az Úr haragra gerjedjen ellenük.” ²³Mózes ezt felelte az Úrnak: „A nép nem mehet fel a Sínai-hegyre, hiszen te magad figyelmeztettél bennünket: határold körül a hegyet és jelentsd ki szentnek.” ²⁴Az Úr még ezt mondta: „Menj le és Áron kíséretében jöjj fel újra. A papok és a nép azonban ne lépjék át a határt, ne jöjjenek fel az Úrhoz, nehogy elpusztítsa őket.” ²⁵Mózes tehát lement és közölte velük.

A tízparancsolat

(Kivonulás könyve 20,1-21)

20 ¹Az Úr ezeket jelentette ki: ²„Én vagyok az Úr, a te Istened, én hoztalak ki Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. ³Senki mást ne tekints Istennek, csak engem. ⁴Ne csinálj magadnak faragott képet vagy hasonmást arról, ami fent van az égben, vagy lent a földön, vagy a vizekben a föld alatt. ⁵Ne borulj le ilyen képek előtt és ne tiszteld őket, mert én, az Úr, a te Istened féltékeny Isten vagyok. Azoknak a vétkét, akik gyűlölnék engem, megtorlom fiaikon, unokáikon és dédunokáikon. ⁶De ezredízíg irgalmasságot gyakorlok azokkal, akik szeretnek és megtartják parancsaimat. ⁷Uradnak, Istenednek a nevét ne vedd hiába, mert az Úr nem hagyja büntetlenül azt, aki a nevét hiába veszi. ⁸Gondolj a szombat-ra és szenteld meg. ⁹Hat napig dolgozzál és végezd minden munkádat. ¹⁰A hetedik nap azonban az Úrnak, a te Istenednek a pihenő napja, ezért semmiféle munkát nem szabad végezned, sem neked, sem fiadnak, sem lányodnak, sem szolgádnak, sem szolgálólányodnak, sem állatodnak, sem a kapuidon belül tartózkodó idegennek. ¹¹Az Úr ugyanis hat nap alatt teremtette az eget és a földet, a tengert és mindent, ami bennük van; a hetedik napon azonban megpihent. Az Úr a hetedik napot megáldotta és megszentelte. ¹²Tiszteld apádat és anyádat, hogy sokáig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad neked. ¹³Ne ölj. ¹⁴Ne törj házasságot. ¹⁵Ne lopj. ¹⁶Ne tégy hamis tanúságot embertársad ellen. ¹⁷Ne kívánd el embertársad házát, ne kívánd el embertársad feleségét, sem szolgáját, sem szolgálólányát, sem szarvasmarháját, sem szamarát, sem más egyebet, ami az övé.” ¹⁸Az egész nép hallotta a mennydörgést, a villámlást, a harsonazengést és látta a füstölgő hegyet. A nép félt, remegett és távol maradt. ¹⁹Így szóltak Mózeshez: „Te beszélj hozzánk és meghallgatunk. Isten ne szóljon hozzánk, nehogy meghaljunk.” ²⁰Mózes így felelt a népnek: „Ne féljetek! Isten azért jött, hogy próbára tegyen és felébressze benneteket az iránta való félelmet, s így elkerüljétek a bűnt.” ²¹A nép távol állott, Mózes azonban bement a sötét felhőbe, ahol Isten volt.

Isten egyetlensége

(*Deuteronomium* 6,1-15)

6¹Ezek azok a parancsok, rendelkezések és törvények, amelyekre az Úr parancsára meg kell tanítanom benneteket, hogy hozzájuk szabjátok majd tetteiteket azon a földön, ahova bevonultok, hogy birtokba vegyétek. ²Féld ezért Uradat, Istenedet egész életedben és tartsd meg parancsait és törvényeit, amelyeket ma szabok – te és fiad meg unokáid is –, hogy sokáig élj. ³Halld hát, Izrael, s vigyázz, szabad hozzá tetteidet, hogy jól menjen a sorod és elszaporodj a tejjel-mézzel folyó országban, amelyet az Úr, atyáid Istene ígért neked! ⁴Halld, Izrael! Az Úr, a mi Istenünk az egyetlen Úr! ⁵Szeresd Uradat, Istenedet szíved, lelked mélyéből, minden erőddel! ⁶Ezeket a parancsokat, amelyeket ma szabok neked, őrizd meg szívedben, ⁷és véd gyermekeidnek is az eszébe, beszélj róluk, amikor otthon tartózkodsz s amikor úton vagy, amikor lefekszel s amikor fölkelysz. ⁸Igen, jelként kösd őket a kezedre, legyenek ék a homlokodon. ⁹Írd fel őket házad ajtófélfájára és kapujára! ¹⁰Ha majd az Úr, a te Istened elvezérel arra a földre, amelyet atyáidnak, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak esküvel ígért, abba az országba, ahol szép, nagy városok vannak, amelyeket nem te építettél, ¹¹házak tele mindenféle jóval, amelyet nem te halmoztál fel, ásott kutak, amelyeket nem te ástál, szőlőskertek és olajfák, amelyeket nem te ültettél, jóllakván ¹²vigyázz, meg ne feledkezz az Úrról, aki kivezetett Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. ¹³Féld az Urat, a te Istenedet, tiszteld és az ő nevére esküdj! ¹⁴Ne szegődjete a körülöttetek (élő) népek idegen isteneihez, ¹⁵mert az Úr, körödben élő Istened féltékeny Isten. Ha fellobban az Úr, a te Istened haragja ellened, elpusztít a föld színéről.

Kiválasztás, Isten szeretete és szent háború

(*Deuteronomium* 7,7-16)

⁷Nem azért hajolt le hozzátok és választott ki benneteket az Úr, mert számban fölötté álltok az összes népnek, hiszen a legkisebb vagytok minden nép között, ⁸hanem mert szeretett benneteket az Úr, és megtartja esküjét, amelyet atyáitoknak tett, azért vezette ki erős kézzel és szabadított ki a szolgaság házából, a fáraónak, Egyiptom királyának a kezéből. ⁹Ismerd hát föl, hogy az Úr, a te Istened az

igaz Isten, a hűséges Isten, aki szövetségét és szeretetét az ezredik nemzedékig megőrzi azok iránt, akik szeretik és megtartják parancsait, ¹⁰azt ellenben, aki gyűlöli, személy szerint bünteti; nem késlekedik, elpusztítja azt, aki gyűlöli, személy szerint megbünteti. ¹¹Ezért tartsd meg a parancsokat, rendelkezéseket és törvényeket, amelyeket ma szabok neked, hogy kövesd őket. ¹²Ha meghallgatjátok ezeket a parancsokat, és teljesítitek és követitek őket, akkor az Úr, a te Istened megtartja szövetségét és szeretetét, amire esküdött atyáidnak. ¹³Szeretni fog, megáld és megsokasít. Megáldja méhed gyümölcsét, földed termését, gabonádat, boro-dat, olajodat, tehened borját, nyájad szaporulatát azon a földön, amelyre megesküdött atyáidnak, hogy neked adja. ¹⁴Minden más nép előtt áldott leszel: nem lesz terméketlen körödben sem férfi, sem nő, sőt még jószág sem. ¹⁵Az Úr minden betegséget távol tart tőled, s nem sújt azokkal a szörnyű egyiptomi csapásokkal, amelyeket ismersz, hanem gyűlölőidet sújtja velük. ¹⁶Minden népet, amelyet az Úr, a te Istened kiszolgáltatt neked, pusztíts el, ne kíméld őket együttérzőn, s ne imádd isteneiket, mert ez csapda volna számodra!

A szövetség megkötése és Isten dicsősége (*kabód Jahve*)

(*Kivonulás könyve 24. fejezet*)

24 ¹Így szólt Mózeshez: „Menj fel az Úrhoz: te és Áron, továbbá Nadab és Abihu, meg hetvenen Izrael vénei közül. De már messze le kell borulnotok. ²Csak Mózes járulhat az Úr elé, a többiek nem mehetnek közelebb. A nép nem mehet fel velük.” ³Mózes ezután lejött, kihirdette a népnek az Úr minden szavát és minden parancsát. Az egész nép egy szívvel felelt: „Az Úr minden szavát megtartjuk, amelyeket hozzánk intézett.” ⁴Ezután Mózes az Úr minden törvényét leírta. Másnap reggel a hegy lábánál felállított egy oltárt és tizenkét emlékoszlopot, Izrael tizenkét törzsének megfelelően. ⁵Azután megbízott fiatal izraelitákat, hogy égőáldozatot mutassanak be, és fiatal bikákat ajánljanak fel az Úrnak közösségi áldozatul. ⁶Mózes pedig vette a vér felét, és áldozati csészékbe öntötte, a vér másik felét az oltárra hintette. ⁷Utána vette a szövetség könyvét és felolvasta a népnek. Ők kijelentették: „Amit az Úr parancsol, azt követjük és megtartjuk.” ⁸Erre Mózes vette a vért, meghintette vele a népet és így szólt: „Ez annak a szövetségnek a vére, amelyet az Úr ezen feltételek mellett kötött veletek.” ⁹Mózes és Áron, Nadab és Abihu, s Izrael vénei közül hetvenen újra felmentek. ¹⁰Látták Izrael Istenét. A lába

alatt olyan valami volt, mint a zafír kövezet, és fénylett, mint a tiszta ég. ¹¹De a kezét nem emelte fel Izrael fiainak képviselői ellen, ezért láthatták az Istent. Ettek és ittak.

¹²Az Úr így szólt Mózeshez: „Jöjj fel hozzám a hegyre, és maradj itt. Átadom neked a kőtáblákat a törvénnyel és a parancsokkal, amelyeket oktatásukra írtam.”

¹³Mózes elindult szolgájával, Józsuéval, és fölment Isten hegyére. ¹⁴A véneknek ezt mondta: „Várjatok meg itt, amíg visszajövünk. Áron és Hur veletek vannak. Ha valakinek peres ügye van, forduljon hozzájuk.” ¹⁵Azután Mózes fölment a hegyre. A felhő betakarta a hegyet, ¹⁶és az Úr dicsősége leereszkedett a Sínai-hegyre. A felhő hat napig takarta be. A hetedik napon a felhőből szólt Mózeshez. ¹⁷Az izraeliták szemében Isten dicsősége olyannak mutatkozott, mint az emésztő tűz a hegy csúcsán. ¹⁸Mózes belépett a felhőbe és fölment a hegyre. Mózes negyven nap és negyven éjjel maradt a hegyen.

A sabbát (szombat)

(Kivonulás könyve 31,12-18)

¹²Az Úr így szólt Mózeshez: ¹³„Parancsold meg Izrael fiainak: tartsátok meg szombatjaimat. Legyen az jel köztem és köztetek nemzedékről nemzedékre. Erről ismerik meg, hogy én, az Úr szentellek meg titeket. ¹⁴Ezért tartsátok meg a szombatot, legyen az szent előttetek. Aki megszenteltségteleníti, az halállal lakoljon. Aki ezen a napon dolgozik, azt ki kell irtani népéből. ¹⁵Hat napig dolgozzatok, de a hetedik nap, a szombat, a pihenés napja, az Úrnak van szentelve. Mindenkit, aki szombaton dolgozik, halállal kell büntetni. ¹⁶Így kell Izrael fiainak a szombatot megülniük. Tartsák meg azt nemzedékről nemzedékre: megszeghetetlen szövetségnek. ¹⁷Örök időkre legyen ez jel köztem és Izrael fiai között. Mert hat nap alatt teremttette Isten az eget és a földet, a hetedik napon azonban megpihent és fellélegzett.”

¹⁸Miután befejezte szavait, amelyeket a Sínai-hegyen Mózeshez intézett, átadta neki a bizonyság két tábláját, a kőtáblákat, amelyekre Isten ujjai írtak.

A kultikus dekalógus

(*Kivonulás könyve 34. fejezet*)

34 ¹Az Úr így szólt Mózeshez: „Faragj ki magadnak két olyan kőtáblát, mint az elsőké voltak. Jöjj fel hozzám a hegyre és ráírom a táblákra azokat a szavakat, amelyek rajta voltak az elsőkön, amelyeket összetörtél. ²Holnap reggel légy készen, hogy hajnalban feljöhess a Sínai-hegyre, és ott a hegy csúcsán elém járulj. ³Senki sem jöhet veled és senki sem mutatkozhat a hegyen. A juhok és szarvasmarhák sem mehetnek legelni a hegyre.” ⁴Ő tehát kifaragott két kőtáblát, amilyenek az elsőké voltak. Mózes másnap korán reggel elindult a Sínai-hegyre, ahogy az Úr megparancsolta, és vitte magával a kőtáblát. ⁵Az Úr leereszkedett a felhőben, ő pedig eléje járult.

⁶Az Úr elvonult előtte és ezt mondta: „Jahve, Jahve, irgalmas és könyörülő Isten, hosszantűró, gazdag kegyelemben és hűségben. ⁷Kegyelmét megtartja ezrek számára, megbocsátja a vétket, a hibát, a bűnt, de nem hagyja egészen büntetés nélkül, hanem az atyák vétkét számon kéri fiaiktól és unokáiktól harmad és negyedízig.” ⁸Mózes sietve a földig hajolt, leborult, ⁹és így szólt: „Ha kegyelmet találtam a szemedben, Uram, akkor a mi Urunk vonuljon velünk. Bár keménynyakú nép ez, de bocsásd meg bűneinket, és fogadj el minket örökségedül.”

¹⁰Ő így válaszolt: „Szövetséget kötök veled: egész néped előtt olyan csodákat viszek véghez, amilyenek az egész földön egyetlen nép között sem történtek, s az egész nép, amelynek körében élsz, meglátja az Úr művét. Mert csodálatos az, amit rajtad véghezviszek. ¹¹Figyelj arra, amit ma parancsolok neked: Nézd, elűzöm előled az amoritákat, a kánaániakat, a hettitákat, a perizitákat, a hivvitákat és a jebuzitákat. ¹²Óvakodj attól, hogy szövetséget köss annak a földnek a lakóival, amelyre bevonulsz. Csapda lesznek számodra, ha majd közöttük élsz. ¹³ Inkább rombold le oltárait, zúzd szét emlékköveiket és pusztítsd el szentélyeiket. ¹⁴Nem imádhatsz más istent: az Úr neve az, hogy féltékeny, igen féltékeny Isten, ¹⁵ezért ne köss szövetséget az ország lakóival. Amikor isteneikkel fajtalanzkodnak, isteneiknek áldozatot mutatnak be, akkor esetleg meghívnak benneteket, hogy vegyetek részt lakomáikon. ¹⁶Te pedig esetleg lányaik közül vennél feleséget fiaid számára. Ha aztán leányaik isteneik előtt hódolnak, elcsábíthatják fiaitokat, hogy isteneiket imádják. ¹⁷Ne csinálj magadnak öntött istenképmást. ¹⁸A kovásztalan kenyér ünnepét tartsd meg. Hét napig kovásztalan kenyeret egyél Abib hónapban, ahogy megparancsoltam neked, mivel Abib hónapban vonultál ki Egyiptomból.

¹⁹Minden elsőszülött az enyém: minden hímnemű elsőszülött, a szarvasmarháké és a juhoké is. ²⁰A szamár elsőszülöttét váltsd meg egy bárányon, ha nem váltod meg, öld meg. Fiaid közül az elsőszülöttet meg kell váltanod. Ne jelenj meg előttem üres kézzel. ²¹Hat napig dolgozzál, a hetedikén tarts pihenőt. A vetés és az aratás idején is pihened kell. ²²A hetek ünnepét is meg kell ülnöd az aratás zsengeinek idején, továbbá a szüreti ünnepet az év végén. ²³Évenként háromszor jelenjék meg minden férfi közületek az Úr, Izrael Istene előtt. ²⁴Én ugyanis elűzöm előled a népeket és messze kitolom határaidat. Senki sem fogja elkívánni földedet, ha évenként háromszor fölmegy, hogy megjelenj az Úr előtt. ²⁵Áldozatod vérét ne ajánld fel kovászossal együtt, s a húsvéti bárányból ne maradjon meg semmi másnap reggelig. ²⁶Szántófölded termésének zsengejéből a legszebbet vidd Uradnak, Istenednek a házába. Ne főzd meg a gödölyét anyja tejében.” ²⁷Az Úr még azt mondta Mózesnek: „Jegyezd föl ezeket a szavakat, mert e szavak alapján kötök szövetséget veled és Izraellel.” ²⁸Negyven nap és negyven éjjel időzött ott az Úrnál, közben semmit sem evett és semmit sem ivott. Felírta a kőtáblákra a szövetség szavait, a tíz kijelentést.

²⁹Amikor Mózes lejött a Sínai-hegyről – a tanúság két kőtáblája Mózes kezében volt, amikor lejött –, Mózes nem tudta, hogy arcának bőre ragyogott, mivel vele beszélt. ³⁰Amikor Áron és Izrael fiai látták, hogy Mózes arca ragyog, féltek a közelébe menni. ³¹De Mózes odahívta őket. Áron és a közösség elöljárói mind odamentek hozzá és Mózes beszélt velük. ³²Ezután a többi izraelita is odament, és Mózes közölte velük mindazt, amit az Úr a hegyen neki mondott. ³³Mikor aztán Mózes befejezte a hozzájuk intézett beszédet, befödte az arcát. ³⁴Valahányszor Mózes az Úr elé lépett, hogy vele beszéljen, levette a leplet mindaddig, amíg ki nem jött. Amikor kijött, közölte Izrael fiaival mindazt, amit Isten mondott neki. ³⁵Izrael fiai pedig látták, hogy Mózes arca sugárzik. De Mózes újra befödte arcát, amíg csak ismét be nem ment, hogy az Úrral beszéljen.

Történeti krédó az aratás-ünnepen

(Deuteronomium könyve 26,1-11)

26 ¹Ha arra a földre érkezel, amelyet az Úr, a te Istened ad neked örökségül, elfoglalod és letelepedsz rajta, mindenből, amit azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad majd neked, betakarítasz, ²vedd az első termés egy részét, tedd be egy

kosárba, s menj el arra a helyre, amelyet az Úr, a te Istened neve kiválaszt. ³Menj oda a paphoz, aki akkor épp ellátja a szolgálatot, s mondd neki: „Kijelentem ma az Úrnak, az én Istenemnek, hogy megérkeztem arra a földre, amelyet az Úr esküvel ígért atyáinknak!” ⁴A pap erre vegye ki a kezedből a kosarat, s állítsa az Úr, a te Istened elé. ⁵Te pedig mondd az Úr, a te Istened színe előtt: „Apám vándorló arám volt, lement Egyiptomba, s ott élt idegenként; kevesen követték, mégis nagy, erős és népes néppé vált. ⁶Amikor aztán az egyiptomiak rosszul bántak velünk, sanyargattak és kemény szolgaságba vetettek minket, ⁷akkor az Úrhoz, atyáink Istenéhez kiáltottunk, s az Úr meghallgatta könyörgésünket, meglátta nyomorúságunkat, elnyomatásunkat és szorongatottságunkat. ⁸Az Úr erős kézzel és kinyújtott karral kivezetett Egyiptomból, nagy rémületet támasztva, jelek és csodák kíséretében. ⁹Erre a földre hozott, és nekünk adta ezt a tej-jel-mézzel folyó országot. ¹⁰Itt hozom annak a földnek első termését, amelyet te, az Úr, nekem adtál.” Ezzel hagyd ott (a kosarat) az Úr, a te Istened színe előtt, majd borulj le az Úr, a te Istened előtt, ¹¹és örülj egész családdoddal, a levitával és a körödben élő idegennel együtt, mindannak a jónak, amit az Úr, a te Istened adott neked.

HONFOGLALÁS ÉS A BÍRÁK KORA

Átkelés a Jordánon a szövetség ládájával és az emlékkövek felállítása Gilgálban

(Józsué könyve 3,14-17 és 4,1-9. 19-24.)

¹⁴Amikor tehát a nép tábort bontott, hogy átkeljen a Jordánon, a papok a szövetség ládáját a nép előtt vitték. ¹⁵Amikor a ládát vivők a Jordánhoz értek, s ezeknek a papoknak a lába a vizet érte – a Jordán az egész aratási időben túláradt a medrén –, ¹⁶a felülről jövő víz megállt, s egyetlen tömeggé állt össze, nagy távolságon, egész Cártán határáig; közben az arabok tengere vagy a Sós-tenger felé folyó víz teljesen elapadt. A nép átkelt, Jerikóval szemben. ¹⁷A papok, akik az Úr szövetségének ládáját vitték, száraz talajon álltak, mozdulatlanul, a Jordán közepén. Egész Izrael szárazon kelt át, míg az egész nép át nem ért a Jordánon.

4 ¹Amikor az egész nép átkelt a Jordánon, az Úr így szólt Józsuéhez: ²„Válassz ki tizenkét férfit a nép közül, mindegyik törzsből egyet, ³s parancsold meg nekik: Vegyetek innen, a Jordán közepéből tizenkét követ, vigyétek magatokkal, s ott, ahol az éjszakát töltitek, tegyétek le a táborhelyre.” ⁴Józsue magához hívatta a tizenkét férfit, akit Izrael fiai közül kijelöltetett, mindegyik törzsből egyet, ⁵s így szólt hozzájuk: „Haladjatok az Úr, a ti Istenetek ládája előtt a Jordán közepéig, s mindegyiktek emeljen a vállára egy követ, Izrael törzseinek száma szerint, ⁶hogy majd emlékkő legyen belőlük körötökben. Mert egy nap megkérdezik majd gyermekeitek: ⁷Mit jelentenek nektek ezek a kövek? Akkor így feleljetek nekik: Azt, hogy a Jordán vize kettévált az Úr szövetségének ládája előtt, amikor átkelt a Jordánon. Ezért ezek a kövek Izrael fiai számára örökre emlékül szolgálnak.” ⁸Izrael fiai úgy tettek, ahogy Józsue parancsolta. Fölemeltek a Jordán közepéből tizenkét követ Izrael fiai törzseinek száma szerint, amint az Úr Józsuénak parancsolta, és az éjszakai táborhelyre vitték, s ott letették. ⁹Majd Józsue a Jordán közepébe is állított tizenkét követ, arra a helyre, ahol a papok lába állt, akik a szövetség ládáját vitték; még ma is ott találni őket.

¹⁹Az első hónap tizedik napján a nép fölment a Jordánból, és Gilgalban ütött tábor, Jerikó keleti határánál. ²⁰Azt a tizenkét követ, amelyet a Jordánból kiemeltek, Józsue Gilgalban állította fel. ²¹Azután így szólt Izrael fiaihoz: „Ha egy nap gyermekeitek majd megkérdezik atyáikat, mit jelentenek ezek a kövek, ²²ezt a magyarázatot adjátok gyermekeiteknek: Itt szárazon kelt át Izrael a Jordánon, ²³mert az Úr, a ti Istenetek kiszárította előttetek a Jordán vizét, míg át nem keltetek, ahogyan az Úr, a ti Istenetek a Sás-tengerrel tette: kiszárította előttünk, míg át nem keltünk, ²⁴hogy a föld népei megtudják, milyen hatalmas az Úr keze, s magatok is minden időben féljétek az Urat, a ti Isteneteket.”

Törzsi gyűlés és szövetség Szikhemben

(Józsué könyve 24,1-16. 25-28)

24 ¹Józsue egybegyűjtötte Izrael minden törzsét Szikhemben. Aztán hívatta Izrael véneit, vezéreit, bírait, tisztségviselőit. Azok felsorakoztak az Úr színe előtt. ²S Józsue szólt az egész néphez. „Ezt mondja az Úr, Izrael Istene: A folyón túl éltek egykor ősatyáitok, Terach, Ábrahám és Nachor atyja, s más isteneknek szolgáltak.

³Akkor kiválasztottam Ábrahám atyákat, bejárattam vele egész Kánaánt, utóda-
it megsokasítottam, s megajándékoztam Izsákkal. ⁴Izsákot megajándékoztam
Jákkal és Ézsauval. Ézsauknak adtam Szeir hegyét tulajdonul. Jáka és fiai levo-
nultak Egyiptomba. ⁵Akkor elküldtem Mózeszt és Áront, és megvertem Egyipto-
mot a csodákkal, amelyeket körében tettem. S kivezettelek benneteket. ⁶Kivezet-
tem atyáitokat Egyiptomból, és a tengerhez értetek. Az egyiptomiak üldözték
atyáitokat, szekerekkel és lovasokkal, egészen a Sás-tengerig. ⁷Ott az Úrhoz kiál-
tottak, és ő sűrű felhőt bocsátott közétek és az egyiptomiak közé. Rájuk zúdította
a tengert, úgyhogy az ellepte őket. Saját szemetekkel láttátok, mit tettem Egyip-
tomban. Aztán hosszú ideig a pusztában maradtatok. ⁸De elvezettelek onnan
benneteket az amoriták földjére, akik a Jordánon túl éltek. Hadba vonultak elle-
netek, de a kezetekre adtam őket, földjüket is elfoglaltátok, mert megsemmisítet-
tem őket előttetek. ⁹Akkor elindult Balak, Cippor fia, Moáb királya, hogy harcba
szálljon Izrael ellen. Elhívatta Bileámot, Beor fiát, hogy átkot mondjon rátok.
¹⁰De nem hallgattam Bileámra, sőt meg kellett áldania benneteket, és kimentette-
lek a kezéből. ¹¹Ezután átkeltetek a Jordánon és Jerikóhoz értetek. De Jerikó urai
harcba szálltak veletek, az amorita, perizita, kánaáni, hettita, gírgasita, hivvita és
jebuzita, de én őket adtam a ti kezetekbe. ¹²Darazsakat küldtem, s azok az amoriták
mindkét királyát elűzték előletek – nem kardodnak köszönheted, nem is íjadnak.
¹³Nektek adtam a földet, amely nem került semmi fáradságba nektek, a városokat,
amelyeket nem ti építtettetek, s ahol letelepedtetek, aztán a szőlőskerteket és az olaj-
fákat, amelyeket nem ti ültettetek, s amelyek máig is eledletekűl szolgálnak.

¹⁴Most hát féljétek az Urat és szolgáljatok neki minden erőtökből és hűségesen.
Távolítsátok el azokat az isteneket, amelyeknek atyáitok a folyón túl és Egyiptom-
ban szolgáltak és szolgáljatok az Úrnak! ¹⁵Ha nem akartok az Úrnak szolgálni,
ma válasszatok, kinek akartok szolgálni: azoknak az isteneknek-e, akiknek atyá-
itok szolgáltak a folyón túl, vagy az amoriták isteneinek, akiknek most a földjét
lakjátok. Én és házam, mi az Úrnak szolgálunk!” ¹⁶A nép így felelt: „Távol legyen
tőlünk, hogy elhagyjuk az Urat és más isteneknek szolgáljunk!

²⁵Azon a napon Józse megkötötte a néppel a szövetséget, törvényt és alkot-
mányt adott neki Szichemben. ²⁶Józse ezeket a szavakat leírta az Úr törvény-
könyvébe. Aztán fogott egy nagy követ, és felállította ott az Úr szentélyében álló
tölgyfa alatt. ²⁷Majd így szólt Józse az egész néphez: „Nézzétek, ez a kő lesz a tanú
ellenünk, mert minden szót hallott, amit az Úr mondott nekünk; tanú lesz ellene-
tek, hogy megakadályozzon benneteket abban, hogy Isteneteket megtagadjátok.”

²⁸Ezzel Józse elbocsátotta a népet, mindenkit a maga örökségébe.

Jiftach emberáldozata

(*Bírák könyve 11,29-40*)

²⁹Az Úr lelke akkor Jiftachra⁶ szállt, s ő bejárta Gileádot és Manasszét, bejárta a gileádi Micpát, és a gileádi Micpától Ammon fiai mögé került. ³⁰Jiftach fogadalmat tett az Úrnak, és ezt mondta: „Ha kezembe adod Ammon fiait, ³¹akkor aki elsőnek lép ki házam kapuján, hogy élém jöjjön, amikor győztesen visszatérek az Ammon fiaival vívott csatából, az legyen az Úré, azt bemutatom égőáldozatul.” ³²Jiftach felvonult Ammon fiai ellen, hogy megütközzék velük, és az Úr kezébe adta őket. ³³Megverte őket Aroertől egészen Minnit vidékéig (húsz várost) és Abal-Keramimig. Ez óriási vereség volt, és Ammon fiai megalázkodtak Izrael fiai előtt. ³⁴Amikor Jiftach visszatért Micpából házába, a lánya ment eléje, dobszóra táncolva. Egyetlen gyermeke volt. Rajta kívül se fia, se lánya nem volt. ³⁵Amikor meglátta, megszaggatta ruháját, és így szólt: „Ó, leányom, balszerencsét hozol rám! Épp te vagy, aki nyomorúságba taszítasz?! Köteleztem magam az Úr színe előtt és nem vonhatom vissza.” ³⁶„Atyám – felelte neki –, ha elkötelezted magad az Úrnak, tégy velem fogadalmad szerint, amelyet tettél, mert az Úr megadta neked, hogy bosszút állhass ellenségeiden, Ammon fiain.” ³⁷Azután ezt mondta atyjának: „De engedd meg nekem, hogy két hónapra elmehessek a hegyek közé, és barátnőimmal elsirathassam szüzességemet.” ³⁸„Menj!” – felelte neki és elbocsátotta két hónapra. Erre elment és barátnőivel a hegyekben siratta szüzességét. ³⁹Amikor eltelt a két hónap, visszatért atyjához, s az teljesítette fogadalmát, amit tett. Még nem ismert férfit. Így keletkezett Izraelben az a szokás, ⁴⁰hogy Izrael leányai minden évben négy napon át siratják a gileádi Jiftach lányát.

Sámson, a nazír

(*Bírák könyve 13. fejezet*)

13 ¹Izrael fiai újra azt tették, ami gonosznak számít az Úr szemében, és az Úr negyven évre a filiszteusok kezébe adta őket. ²Volt egy Szoreából, Dán törzsből való ember, Mánoah volt a neve. Felesége meddő volt, és nem volt gyerme-

6 Más átírásban Jefte.

ke. ³Az Úr angyala megjelent az asszonynak, és így szólt hozzá: „Magtalan vagy és nincs fiad. ⁴Most azonban vigyázz magadra, ne igyál se bort, se szeszes italt, és tisztátalant se egyél, ⁵mert fogansz és fiút szülsz. Borotva ne érintse fejét, mert ez a gyermek Isten nazírja lesz anyja méhétől fogva. Ő lesz, aki majd elkezdí Izraelt kiszabadítani a filiszteusok kezéből.” ⁶Az asszony elment, és elmondta férjének: „Megszólított Istennek egy embere. Isten angyalára hasonlított, olyan fönséges volt. Megkérdeztem tőle, honnan jött, de nem mondta meg nekem a nevét. ⁷Ellenben így szólt hozzám: Fogansz és fiút szülsz. Ezért mostantól ne igyál se bort, se szeszes italt, és ne egyél semmi tisztátalant, mert ez a gyermek Isten nazírja lesz anyja méhétől kezdve halála napjáig.” ⁸Mánoah akkor az Úrhoz könyörgött: „Kérlek, Uram, hadd jöjjön el még egyszer az az ember, akit küldtél, s tanítson meg minket rá, mit kell tennünk a születendő gyermekkel.” ⁹Az Úr meghallgatta Mánoahot, és az Úr angyala újra eljött az asszonyhoz, akkor, amikor épp a mezőn volt, és férje, Mánoah nem volt vele. ¹⁰Az asszony gyorsan elszaladt és tudtára adta férjének a dolgot. Így szólt hozzá: „Megjelent az az ember, aki a múltkor járt nálam.” ¹¹Mánoah fölkelt, követte feleségét, odament az emberhez és így szólt hozzá: „Te vagy az az ember, aki ezzel az asszonnyal beszéltél?” „Én vagyok” – válaszolta. ¹²Mánoah erre azt mondta: „Ha szavad valóra válik, mi legyen a tennivalónk a gyermek körül?” ¹³Az Úr angyala így válaszolt Mánoahnak: „Az asszony tartózkodjék mindattól, amit mondtam neki. ¹⁴Ne fogyasszon semmi olyat, ami a szőlőtőkéről való, ne igyék bort, se részegítő italt, ne egyék semmi tisztátalant, s tartsa meg mindazt, amit meghagytam neki.” ¹⁵Mánoah akkor így szólt az Úr angyalához: „Engedd meg, hogy marasztaljunk és elkészítsünk számodra egy kecskét.” ¹⁶Mánoah ugyanis nem tudta, hogy az Úr angyala. ¹⁶Az Úr angyala azt felelte Mánoahnak: „Ha tartóztatss is, nem eszem ételedből; ha ellenben égőáldozatot akarsz készíteni, mutasd be az Úrnak.” ¹⁷Mánoah akkor megkérdezte az Úr angyalától: „Mi a neved? Ha ugyanis beteljesedik a szavad, szeretnénk megtisztelni.” ¹⁸Az Úr angyala azt felelte: „Miért kérdezősködöl nevem felől, mikor azt titok fedi?” ¹⁹Erre Mánoah vette a kecskét az ételáldozattal együtt, és bemutatta a sziklán égőáldozatul az Úrnak, aki titokzatos dolgokat művel. ²⁰Amikor a láng az ég felé csapott az oltárról, az Úr angyala fölemelkedett ebben a lángban. Mánoah és felesége látták és arcra borultak a földön. ²¹Az Úr angyala többé nem jelent meg sem Mánoahnak, sem feleségének, és Mánoah megértette, hogy az Úr angyala volt. ²²„Egész biztosan meg kell halnunk – mondta Mánoah feleségének –, mert Istent láttuk.” ²³Felesége így válaszolt neki: „Ha az Úrnak az volna

a szándéka, hogy megöljön minket, akkor nem fogadott volna el kezünkből égő és ételáldozatot, és nem adta volna most nekünk ezeket az utasításokat.”²⁴ Az asszony fiút szült, és Sámsonnak nevezte el. A gyermek felnőtt, az Úr megáldotta²⁵ és az Úr lelke irányítani kezdte Mahane-Dán táborában, Szorea és Estaol között.

Kérdések, feladatok:

1. Kik voltak a midianiták? Mit tud arról, hol található a Hóreb és az azzal azonosított Sinai hegy?
2. Értelmezze a Jahve (JHWH) név kinyilatkoztatását! Mely Istennel azonosítja a szöveg? A héber „*ehje áser ehje*” (Ex 3,14) kifejezésnek számtalan fordítása és értelmezése van. Nézzen utána néhánynak ezek közül! A *Septuaginta* ekképp fordítja görögre: „*Én vagyok a létező.*” („*Egó eimi ho ón*”). Miképpen értelmezi e fordítás a bibliai passzust?
3. Az ókori Eblában (i. e. XXIV. sz.), Máriban (i. e. XVIII. sz.) és Ugaritban (i. e. XIV. sz.) találtak olyan istenneveket, melyek rokonságban állhatnak a héber istennévvel. Melyek ezek, mit tudunk róluk?
4. Minek az ünnepe a zsidó *pészach*? Milyen ünneppel kapcsolódik egybe? Miképpen historizálja, vagyis teszi történetivé a zsidó hagyomány az eredetileg mezőgazdasági jellegű ünnepet? Milyen ünneppé változtatja ezt a kereszténység?
5. A kivonulás, a Sinai törvényadás, a pusztai vándorlás és a honfoglalás történetei etnogenetikus események elbeszélései, vagyis a zsidó nép kialakulását beszélik el, illetve hozzák létre az elbeszélés révén ennek emlékezetét. Mit tudunk minderről történeti szempontból?
6. Milyen eredetű Mózes neve, és mit jelent? Olvassa el Jan Assmann *Mózes, az egyiptomi* című könyvét, mely a címben idézett toposz történetét mutatja be. Miért van Mózesnek szarva Michelangelo híres szobrán?
7. Mit tudunk meg az egyiptomi *Amarna-levelek* (i. e. 1350 körül) és a *Mernep-tah-sztélé* (i. e. 1213-1203) szövegéből a héberekről és Izraelről?
8. Milyen természeti jelenségek kísérik a Sinai-hegyi teofániát? Mit mond mindez Jahve karakteréről?
9. Ki volt Áron, és utódai milyen szerepet játszanak a zsidó vallástörténetben?
10. Értelmezze a tízparancsolat Istennel és az emberekkel szembeni rendelkezéseit! Mit tudunk meg a Jahvéhoz fűződő viszonyról az első parancsolatok alapján?
11. Milyen különbség van a zsidó és keresztény tízparancsolat között?
12. Mit jelent a parázнасág, házasságtörés kultikus szempontból? Miképp függ ez össze Jahve és Izrael kapcsolatával, ahogy az pl. Hóseás profétánál vagy a *Deuteronomiumban* megjelenik? Miért tiltja a Biblia a faragott és öntött képek (*peszél, masszéká*) készítését Istenről?

13. A *Deuteronomium*ban elhangzó „Halld Izrael... („*Sema Jisraél*”) formulának milyen szerepe van a zsidó vallásban?
14. Mit jelent a szent háború (*chérem*)? Vesse össze az iszlám *dzsihád* fogalmával!
15. Milyen szerepe van Isten dicsőségének (*kabód Jahve*) az izraeli vallásban?
16. Mihez köti a Kivonulás könyve a szombat (*sabbát*) parancsát? Milyen más elképzelés van erről a Bibliában? Nézzen utána, milyen szabályok vonatkoznak rá a zsidó vallásban!
17. Mi a szerepe a szövetségnek (*berit*) az izraeli vallásban? Kikkel köt szövetséget az Úr? Mi az a kultikus dekalógus?
18. A *Deuteronomium* történeti hitvallása (krédó) milyen üdvtörténeti eseményeket sorol fel és melyeket mellőz?
19. Mire szolgált a szövetség ládája (frigyláda)? Milyen történetek kapcsolódnak hozzá a Bibliában? Mit tudunk a sorsáról?
20. Ki volt Józsué? Mely esemény mintájára van elbeszélve a Jordánon való átkelés a honfoglalás során? Miképp emlékezik meg erről Józsué és a nép?
21. Ki volt Bileám (Bálám), milyen tettek fűződnek a nevéhez?
22. Milyen szerepet játszik Szikhem Izrael vallási életében? Mely más városok voltak ebből a szempontból jelentősek Jeruzsálem előtt?
23. Kik voltak azok a bírúk?
24. Mire utal Jefte/Jiftach tette? Hol olvashatunk még az Ószövetségben emberáldozatról? Miként vélekedik erről a törvény? Ki volt Moloch istenség?
25. Ki volt Sámson, milyen tettek alapján lett híres? Mennyiben vethető össze alakja Héraklészszel és más naphéroszokkal? Mi a *nazireátus*?

A KIRÁLYSÁG

SÁMUEL ÉS SAUL: A KIRÁLYSÁG LÉTREJÖTTE

(*Sámuel I. könyve 12. fejezet*)

12 ¹Aztán Sámuel⁷ szózatot intézett egész Izraelhez: „Nézzétek, mindent megtettem, amire kértetek, s királyt rendeltem fölétek. ²Ezentúl ez a király jár majd előttetek. Ami engem illet, én már megöregedtem és megöszültem, s fiaim vannak közöttetek. Ifjúságomtól mind a mai napig mindent a szemetek láttára tettem. ³Nézzétek, itt állok! Járuljatok az Úr elé és fölkentje elé, és tanúskodjatok ellenem! Kinek vettem el egyetlen ökrét is? Kitől vettem el egyetlen szamarat is? Kit nyomtam el? Kivel szemben folyamodtam erőszakhoz? Kitől fogadtam el megvesztegetésül ajándékot, s hagytam, hogy így bekösse a szemem? Vádoljatok, s megfelelek nektek!” ⁴„Nem nyomtál el minket, nem alkalmaztál velünk szemben erőszakot, s nem vettél el senkitől semmit” – felelték neki. ⁵Erre azt mondta nekik: „Az Úr a tanúm veletek szemben, s fölkentje a tanúm ezen a napon, hogy nem találtatok semmit a kezemben.” „Igen, ő a tanú” – válaszolták. ⁶Ezután Sámuel így beszélt a néphez: „Igen, az Úr a tanú, aki Mózeszt és Áront rendelte, s aki kivezette atyáitokat Egyiptomból. ⁷Álljatok hát elő, hadd pereljek veletek az Úr színe előtt, s hadd tárjam elétek azokat a nagy tetteket mind, amelyeket az Úr értetek és atyáitokért végbevitt. ⁸Amikor Jákob Egyiptomba ment, az egyiptomiak sanyargatták őket. Akkor atyáitok az Úrhoz folyamodtak, s az Úr Mózeszt és Áront küldte, akik aztán kivezették atyáitokat Egyiptomból, s ezen a vidéken telepítették le őket. ⁹Amikor azonban megfedkeztek az Úrról, Istenükről, az Úr Hacor vezérének, Sziszerának kezére adta őket, meg a filiszteusok kezére és Moáb királya kezére. ¹⁰Akkor az Úrhoz folyamodtak: Vétkeztünk – mondták –, mert elhagytuk az Urat és Baáloknak meg Asztartéknek szolgáltunk. De most szabadíts ki bennünket ellenségeink kezéből, s neked szolgálunk. ¹¹Akkor az Úr Jerubbaált és Barakot, Jiftachot és Sámuel¹²t küldte, és kiszabadított benneteket körülöttetek élő ellenségeitek kezéből, úgyhogy biztonságban élhettek. ¹²Amikor aztán láttátok, hogy az

⁷ A zsidó hagyományban Smuél.

ammoniták királya, Nachas kivonult ellenetek, akkor így szóltatok hozzám: Nem, király uralkodjék fölöttünk! – noha az Úr, a ti Istenetek a király. ¹³Nos, itt a királyotok, akit választottatok magatoknak. Az Úr királyt rendelt fölétek. ¹⁴Ha féltitek az Urat, neki szolgáltok, hallgattok a szavára, s nem lázadoztok parancsai ellen, ha ti is, királyotok is, aki uralkodik fölöttetek, az Urat, a ti Isteneteket követitek, akkor minden rendben lesz. ¹⁵De ha nem engedelmeskedtek az Úrnak, lázadoztok parancsai ellen, akkor az Úr keze rátok s királyotokra nehezedik. ¹⁶Álljatok elő még egyszer, és lássátok meg azokat a nagy jeleket, amelyeket az Úr a szemetek láttára mutat. ¹⁷Nemde, épp a búza aratásának ideje van? Nos, most az Úrhoz folyamodom, küldjön zivatart és esőt. Aztán majd meglátjátok és felfogjátok, mit vétettetek az Úr ellen, amikor királyt kívántatok magatoknak.” ¹⁸Sámuel az Úrhoz folyamodott, s az Úr zivatart és esőt küldött azon a napon, úgyhogy az egész népet nagy félelem fogta el az Úrtól és Sámuelről. ¹⁹Így szóltak Sámuelhez: „Imádkozz szolgálidért az Úrhoz, Istenedhez, nehogy mind meghaljunk, amiért bűneinket még azzal a gonosszággal is megtetéztük, hogy királyt kívántunk magunknak.” ²⁰De Sámuel ezt válaszolta a népnek: „Ne féljete! Ezt a vétséget már elkövették. De mostantól ne forduljatok el az Úrtól, hanem szolgáljátok egész szívetekkel. ²¹És ne pártoljatok semmire se való bálványokhoz, amelyek nem segítenek, s nem tudnak benneteket megmenteni, éppen mert semmik. ²²Mert fönséges nevéért az Úr nem taszítja el népét, hisz úgy tetszett az Úrnak, hogy a tulajdon népévé tegyen benneteket. ²³Távol legyen tőlem, hogy vétkezzem az Úr ellen: megszűnjem értektek imádkozni, s nektek a helyes és igaz utat mutatni. ²⁴Csak féljétek az Urat, szolgáljatok neki őszintén, szívből, hiszen látjátok, milyen nagy tetteket vitt végbe körülötökben. ²⁵Ha azonban vétkeztek, akkor elvesztek, királyotokkal egyetemben.

DÁVID: AZ ISTEN FIA

Dávid felkenése

(*Sámuel I. könyve 16,1-13*)

16 ¹Az Úr így szólt Sámuelhez: „Meddig akarsz még Saul miatt bánkódni, amikor elvettem, hogy ne uralkodjék tovább Izrael fölött? Töltsd meg szarudat olajjal, és kelj útra. Menj el Názárhoz Betlehembe, mert a fiai közül szemeltem ki királyt.”

²„Hogy mehetnék – felelte Sámuel –, hiszen ha Saul hírét veszi, megöl.” Az Úr azonban ezt mondta: „Vigyél magaddal egy üszőt, és mondd: Azért jöttem, hogy áldozatot mutassak be az Úrnak. ³Aztán hívd meg Izájt az áldozatra. S majd magam adom tudtadra, mit tegyél. Föl kell ugyanis kenned, akit majd megnevezek.” ⁴Sámuel megtette, amit az Úr parancsolt neki. Amikor Betlehembe ért, a város vénei szorongva mentek eléje, s megkérdezték: „Jót jelent jövedeled, látóember?” ⁵„Igen, jót – válaszolta –, áldozatot jöttem bemutatni. Tisztuljatok meg, s gyertek el az áldozatra.” Aztán megtisztította Izájt és fiait, és meghívta őket az áldozatra. ⁶Amikor megérkeztek, s meglátta Eliabot, azt gondolta: „Nos, itt áll fölkentje az Úr előtt.” ⁷Az Úr azonban ezt mondta Sámuelnek: „Ne a külsejét és magas termetét nézd, mert hisz elvettem. Isten ugyanis nem azt nézi, amit az ember. Az ember a külsőt nézi, az Úr azonban a szívet.” ⁸Akkor Izáj odaszólította Abinadabot, és Sámuel elé állította. De ő azt mondta: „Nem őt választotta ki az Úr.” ⁹Most Izáj Sammát állította elé, de megint azt mondta: „Nem őt választotta ki az Úr.” ¹⁰Izáj így bemutatta Sámuelnek hét fiát, de Sámuel így szólt Izájhoz: „Ezeket nem választotta ki az Úr.” ¹¹Aztán Sámuel megkérdezte Izájt: „Mind itt vannak a fiaid?” „A legkisebb nincs itt – válaszolta –, a nyáját őrzi.” Sámuel erre meghagyta Izájnak: „Küldj el valakit, keresse meg, mert addig nem ülünk hozzá az áldozati lakomához, amíg itt nincs.” ¹²Izáj elküldött érte. Vörös volt, nyílt tekintetű és szép termetű. Az Úr így szólt: „Rajta, kend föl, mert ő az!” ¹³Erre fogta az olajosszarut és fölkenete testvérei körében. Attól a naptól eltöltötte Dávidot az Úr lelke, Sámuel meg útra kelt és elment Rámába.

Nátán jövendölése

(Sámuel II. könyve 7,1-17)

⁷ ¹Amikor már a házában lakott a király, és az Úr nyugalmat adott neki körös-körül minden ellenségétől, ²a király így szólt Nátán prófétához: „Nézd, magam cédrusfából készült házban lakom, az Úr ládája meg sátorban lakik.” ³Erre Nátán azt mondta a királynak: „Vigyél véghez mindent, ami szándékosan van, mert veled van az Úr.” ⁴Még akkor éjszaka történt, hogy az Úr szózatot intézett Nátánhoz: ⁵„Menj, és mondd meg szolgámnak, Dávidnak: Ezt mondja az Úr: Te akarsz nekem házat építeni lakóhelyemül? ⁶Azóta, hogy kivezettem Izrael fiait Egyiptomból, sose laktam házban mind a mai napig, hanem ide-oda vándoroltam egy

sátorban – az volt a hajlékom. ⁷Amíg Izrael fiaival ide-oda vándoroltam, mondtam-e egyetlen szóval is Izrael bírái közül, akiket pásztornak rendeltem népem, Izrael fölé, egyetlen egynek is: Miért nem építetek nekem cédrusfából házat? ⁸Ezenkívül mondd még meg szolgáltnak, Dávidnak: Ezt mondja a Seregek Ura: Elhoztalak a legelőről, a juhok mögül, hogy népem, Izrael fejedelme légy. ⁹Veled voltam minden vállalkozásodban, és minden ellenségedet megsemmisítettem előtted. Nagy nevet szerzek neked, olyat, mint a föld nagyjaié. ¹⁰S meghatározok népemnek, Izraelnek egy helyet, és oda telepítem. Ezen a helyen fog majd lakni, és nem hanyódik többé ide-oda. A gonoszok nem szorongatják, mint eddig, ¹¹attól az időtől kezdve, hogy bírakat rendeltem népem, Izrael fölé. Megszabadítom minden ellenségétől. Az Úr naggyá tesz, s házat épít neked az Úr. ¹²Ha aztán napjaid betelnek és megtérsz atyáidhoz, megtartom utánad magvadból származó utódodat és megszilárdítom királyságát. ¹³[Az házat épít nevemnek, én meg minden időkre megszilárdítom királyi trónját.] ¹⁴Az atya leszek, ő meg a fiam lesz. Ha eltévelyedik, az emberek módjára bottal fegyelmezem, s olyan csapásokkal, amelyek az emberek fiait érik. ¹⁵De irgalmamat nem vonom meg tőle, amint elődőtől megvontam. ¹⁶Nem, házad és királyságod örökre fennmarad színem előtt, trónod örökre szilárd marad.” ¹⁷Nátán ezeket a szavakat és ezt az egész kinyilatkoztatást mind elmondta Dávidnak.

SALAMON: BÖLCSESSÉG, TEMPLOMÉPÍTÉS, IDEGEN KULTUSZOK

Salamon hatalma és bölcsessége

(Királyok I. könyve 5,1-14)

5 ¹Salamon kiterjesztette uralmát minden királyságra a folyótól egészen a filiszteusok földjéig és Egyiptom határáig. Ezek adót fizettek neki és alattvalói voltak Salamonnak, amíg csak élt. ²Salamon napi szükséglete 30 kor lisztlángot és 60 kor simalisztet tett ki, ³továbbá 10 hízómarhát és 20 ridegmarhát, végül 100 juhot, nem számítva a szarvasokat, gazellákat, antilopokat meg a hízott szárnyasokat. ⁴Ő uralkodott az egész földön a Tifszach folyón túl egészen Gázáig, a folyón túl

minden király fölött körös-körül mindenki békében élt. ⁵Júda és Izrael biztonságban éltek, ki-kí a maga szőlője és fügefája árnyékában, Dántól Beersebaig, amíg csak Salamon élt.

⁶Salamonnak volt végül négyezer állása a lóistállókban a szekerei számára és tizenkétezer lova. ⁷Ezek a kormányzók látták el Salamont mindennel, ami Salamon király asztalára került, mindegyikük egy hónapig; nem hagyták, hogy valami is hiányozzék. ⁸Az árpát meg a szalmát is mindig odavitték a kocsi meg a hátslovaknak, ahol éppen voltak, ki-kí, amint ráesett a sor. ⁹Az Úr igen nagy bölcsességet és eszt adott Salamonnak, s olyan tág szívet, mint a tenger partján a fővény. ¹⁰Salamon bölcsessége így felülmulta Kelet országainak minden bölcsességét, sőt, még Egyiptom bölcsességét is. ¹¹Bölcsőbb volt minden embernél, még az eszrachita Etánnál s Machol fiainál, Hemannál, Kalkolnál és Dardánál is. ¹²Nevének híre eljutott körös-körül minden néphez. Háromezer mondást mondott, énekeinek száma pedig ezerötre rúg. ¹³Tudott beszélni a fákról, a Libanon cédrusaitól kezdve egészen a falon növő izsópig; tudott beszélni a négy lábúakról és a madarakról, a férgekéről és a halakról. ¹⁴Minden népből jöttek hallgatni Salamon bölcsességét; a föld minden királya adózott neki, aki csak hallott bölcsessége felől.

A templom építése és Isten bevonulása a templomba

(Királyok I. könyve 6,1-14; 8,1-13)

6 ¹480 évvel azután, hogy Izrael fiai kivonultak Egyiptomból, Salamonnak Izrael fölötti uralkodása 4. esztendejében történt, a második hónapban, azaz Ziv hónapjában – akkor épített templomot az Úrnak. ²A templom, amelyet Salamon király az Úrnak épített, 60 könyök hosszú, 20 könyök széles és 25 könyök magas volt. ³A szentély előtti csarnoknak a hossza 20 könyököt tett ki, annyit, mint a templom szélessége, a szélessége pedig 10 könyököt, a templom hosszanti irányában. ⁴A templomra ablakot is tétetett, kerettel és ráccsal. ⁵A templom falához szárnyat csatolt, a szentély és a szentek szentje köré, aztán melléképületeket emelt körös-körül. ⁶Az alsó szint 5 könyök széles volt, a középső 6 könyök széles, a harmadik 7 könyök széles; a templom külsejét ugyanis lépcsőzetesen képezte ki, hogy a (gerendáknak) ne kelljen a templom falaiba mélyedést vágni. ⁷[A templom építéskor olyan köveket használtak, amelyeket a kőbányában egészen készre faragtak; kalapács és véső nem hallatszott a templom építéskor, sem semmiféle vasszer-

szám.] ⁸A (környező épületrész) alsó szintjének bejárata a templom jobb oldalán volt, és csigalépcsőn lehetett a középső szintre és a középsőről a harmadik szintre feljutni. ⁹Így építette a templomot és be is fejezte. Aztán cédrusfával fedte be a templomot. ¹⁰A szárnyat az egész templomhoz 5 könyök magasra építette (minden szintet annyira), és cédrusgerendákkal csatolta a házhoz. ¹¹Az Úr akkor szótartot intézett Salamonhoz: ¹²„A házra nézve, amelyet építesz... Ha törvényeim szerint élsz, teljesíted kívánságaimat és szem előtt tartod parancsaimat, hozzájuk igazodván, akkor valóra váltom általad ígéretemet, amit atyádnak, Dávidnak tettem: ¹³Izrael fiai közt fogok lakni, és nem hagyom el népemet, Izraelt.” ¹⁴Így építette Salamon a templomot és be is fejezte.

⁸ ¹Akkor Salamon összegyűjtötte Izrael véneit Jeruzsálemben, hogy az Úr szövetségének ládáját fölvigyék Dávid városából, Sionból. ²Tehát Izrael férfiai mind összegyűltek Salamon királynál Etanim hónapjában – ez a hetedik hónap –, az ünnepen. ³S a papok föl vitték a ládát ⁴és a megnyilatkozás sátorát, mindazzal a szent fölszereléssel együtt, ami a sátorban volt. ⁵Salamon király pedig és vele egész Izrael annyi juhott és marhát áldozott a láda előtt, hogy sem megszámolni, sem fölbecsülni nem tudták. ⁶S a papok az Úr szövetségének ládáját a helyére vitték, a templom hátulsó térségébe, a szentek szentjébe, a kerubok szárnyai alá. ⁷A kerubok ugyanis kiterjesztették szárnyaikat a hely fölé, ahol a láda állt. Így a kerubok fölről egészen befödtek a ládát és hordozórúdait. ⁸A rudak olyan hosszúak voltak, hogy bár a szentélyben a hátulsó rész előtt állva látni lehetett a rudak végét, de kint már nem látszottak. ⁸ ⁹A ládában nem volt semmi, csak a két kőtábla, amelyet Mózes a Hórebbe beletett, annak a szövetségnek a táblái, amelyet az Úr Izrael fiaival kötött Egyiptomból való kivonulásukkor. ⁹Ott maradt mind a mai napig.

¹⁰Amikor a papok kiléptek a szentélyből, történt, hogy a felhő betöltötte az Úr templomát, ¹¹annyira, hogy a papok a felhőtől nem tudtak bemenni ellátni a szolgálatot; mert az Úr dicsősége betöltötte az Úr templomát. ¹²Akkortájt mondta Salamon: az Úr kinyilvánította, hogy homályban kíván lakni. ¹³Ezért építettem hát házat neked hajlékul, lakóhelyül, ahol örök időkre lakhatsz.

Idegen istenek tisztelete

(Királyok I. könyve 11,1-13)

11 ¹Salamon király számtalan idegenből való asszonyt szeretett, mégpedig a fáraó lányán kívül moábita, ammonita, edomita, szidóni és hettita asszonyokat, ²tehát pogány népből valókat is, akikről az Úr azt mondta Izrael fiainak: „Ne adjátok össze velük magatokat, s ők se házasodjanak össze veletek, mert elcsábítják szíveketet, s isteneikhez pártoltok.” ³Ám Salamon csüggött rajtuk. Hétszáz fejedelmi asszonya volt és háromszáz ágyasa. ⁴Történt, hogy amikor Salamon megöregedett, szívét asszonyai más istenekhez fordították, szíve nem volt többé mindenestül az Úré, az ő Istenéé, mint atyjának, Dávidnak a szíve. ⁵Így Salamon a szidóniak istennőjéhez, Asztartéhez szegődött, majd Milkomhoz, az ammoniták szörnyéhez. ⁶Salamon tehát olyat tett, ami gonosznak számít az Úr szemében, és nem követte hűségesen az Urat, mint atyja, Dávid. ⁷Akkoriban épített Salamon Kamosnak, a moábiták istenének egy szentélyt arra a hegyre, amely Jeruzsálemmel szemközt emelkedik, aztán ugyanígy Milkomnak is, az ammoniták istenének. ⁸S ezt minden idegenből való asszonyának megtette, aki tömjént és véres áldozatot mutatott be isteneinek. ⁹Az Úr megneheztelt Salamonra, mivel szíve elfordult az Úrtól, Izrael Istenétől, jóllehet kétszer is megjelent neki, ¹⁰és épp azt a parancsot adta neki, hogy ne szegődjön más istenekhez. De ő nem tartotta meg, amit az Úr parancsolt neki. ¹¹Ezért az Úr így szólt Salamonhoz: „Mivel így áll veled a dolog, hogy nem tartottad meg szövetségemet és a törvényeket, amelyeket szabtam, elveszem tőled a királyságot és szolgádnak adom. ¹²De atyádra, Dávidra való tekintettel nem a te életedben teszem ezt meg, hanem fiad kezéből ragadom ki. ¹³S nem veszem el az egész királyságot; egyetlen törzset meghagyok fiadnak, atyád, Dávid kedvéért és Jeruzsálem miatt, hisz kiválasztottam.”

JÚDA ÉS IZRAEL

Az ország kettészakadása

(*Királyok I. könyve 12,2-19. 26-33*)

²Rechabeám elment Szichembe. Szichemben ugyanis egész Izrael összegyülekezett, hogy királlyá tegye. ³Így szóltak hozzá: ⁴„Atyád kemény igát rakott ránk. Enyhíts az atyád szabta nehéz szolgálaton és a kemény igán, amit ránk rakott, s akkor alattvalóid leszünk.” ⁵Azt felelte nekik: „Három napra oszlojatok szét, aztán gyertek vissza hozzám!” A nép tehát szétoszlott. ⁶Most Rechabeám király tanácsot tartott a vénekkel, akik atyja, Salamon szolgálatában álltak, amíg élt. Megkérdezte: „Mit tanácsoltok, milyen választ adjak ennek a népnek?” ⁷Azt válaszolták: „Ha ma szolgálsz ennek a népnek, kedvükre teszel, és barátságos szavakat intézel hozzájuk, mindig a szolgálatodban maradnak.” ⁸De ő nem ügyelt a tanácsra, amit a vének adtak neki, hanem a fiatalokra hallgatott, akik vele nőttek fel és a pártján álltak. ⁹Így szólt hozzájuk: „Milyen feleletet adjunk ezeknek az embereknek, akik ma azt mondták nekem: Könnyíts az igán, amit atyád ránk rakott?” ¹⁰A fiatalok, akik vele nőttek fel, ezt a választ adták neki: „Így kell beszélni a néppel, amely azt mondta neked: Atyád megnehezítette jármunkat, azért te könnyíts rajta, így kell beszélni velük: A kisujjam vastagabb atyám derekánál. ¹¹Igaz, hogy atyám nehéz igát rakott rátok. De én még jobban megnehezítem jármotokat. Atyám ostorral fegyelmezett, én meg majd skorpiókkal fenýítelek benneteket.” ¹²Amikor a nép harmadnap visszatért Rechabeámhoz, amint meghagyta nekik ezekkel a szavakkal: „Harmadnap gyertek vissza hozzám”, ¹³a király kemény választ adott a népnek, s figyelmen kívül hagyta a tanácsot, amelyet a vének adtak neki. ¹⁴A fiatalok tanácsa szerint beszélt velük. Azt mondta: „Atyám megnehezítette igátokat, de én még súlyosabbá teszem jármotokat. Atyám ostorral fegyelmezett, én meg skorpiókkal foglak fenýíteni benneteket.” ¹⁵A király nem vetett ügyet a népre. De az Úr vezette így, hogy valóra váltsa ígéretét, amelyet az Úr a silói Achija által Jerobeámnak, Nebat fiának tett. ¹⁶Amikor tehát egész Izrael látta, hogy a király nem hallgat rá, a nép ezt a feleletet adta a királynak: „Mi részünk van Dávidban? Nincs örökrészünk Izáj fiában! Fel, Izrael, vissza sátraidba! Aztán törődj a házaddal, Dávid!” S Izrael visszavonult sátraiba. ¹⁷Rechabeám Izraelnek csak azon fiai fölött uralkodott, akik Júda városaiban laktak. ¹⁸Amikor

Rechabeám király Adorámot, a robotfelügyelőt utánuk küldte, egész Izrael agyonkövezte. Rechabeám erre gyorsan kocsijába ült és Jeruzsálembe menekült.¹⁹ Így szakadt el Izrael Dávid házából, mindmáig.

²⁶Jerobeám így okoskodott szívében: A királyság most biztosan visszaszáll Dávid házára. ²⁷Mert ha ez a nép felvonul, hogy Jeruzsálemben az Úr templomában véres áldozatot mutasson be, ennek a népnek a szíve újra visszafordul Rechabeámhoz, Júda királyához, urához, engem pedig megölnék. ²⁸A király meghányta-vetette a dolgot, aztán csináltatott két aranyborjút, és így szólt a néphez: „Elég legyen a Jeruzsálembe való zarándoklásból! Nézd, Izrael, itt az istened, aki kivezetett Egyiptom földjéről!” ²⁹Aztán az egyiket felállította Bételben, ³⁰és a nép körmenetben vonult a másik elé egészen Dánig. ³¹A magaslatocon szentélyeket épített, majd papokat választott a nép közül, olyanokat, akik nem Lévi fiai közül valók voltak. ³²Egy ünnepnapot is bevezetett, a nyolcadik hónapban, mégpedig a tizenötödik napon, a júdabeli ünnepnek megfelelően. Maga ment fel az oltárhoz. Így tett Bételben, hogy a bikáknak, amelyeket csináltatott, áldozatot mutasson be. Aztán a magaslato papjait, akiket ő rendelt, Bételbe telepítette. ³³Fölment az oltárhoz, amelyet épített, a nyolcadik hónap tizenötödik napján, amelyet maga gondolt ki; s ünnepet rendezett Izrael fiainak, és fölment az oltárhoz áldozatot bemutatni.

Az északi országrész pusztulása és a szamáriaiak

(Királyok II. könyve 17,5-34)

⁵Azután Asszíria királya az egész ország ellen hadba szállt, Szamária alá vonult, és három évig ostromolta. ⁶Hósea 9. esztendejében Asszíria királya bevette Szamáriát és fogságba hurcolta Izraelt Asszíriába; Halachban, Gozan egyik folyója, a Habor mellé, valamint Média városaiban telepítette le őket.

⁷Ez azért történt, mert Izrael fiai vétkeztek az Úr, az ő Istenük ellen, aki kivezette őket Egyiptom földjéről, a fáraónak, Egyiptom királyának a hatalmából, és idegen isteneket imádtak. ⁸Azoknak a népeknek a szokásaihoz igazodtak, amelyeket az Úr elűzött Izrael fiai elől. ⁹Izrael fiai és a királyok, akiket maguknak választottak, gonosz dolgokat eszeltek ki az Úr, az ő Istenük ellen, s az őrtoronyból a megerősített városokig mindenütt magaslati helyeket építettek, ¹⁰s minden kiemelkedő

dombra, meg minden zöldellő fa alá kőoszlopokat és szent fákat állítottak. ¹¹Az-
tán tömjéneztek ott, mint azok a népek, amelyeket elűzött előlük az Úr, s gonosz
tetteikkel ingerelték az Urat. ¹²A bálványoknak szolgáltak, pedig megmondta az
Úr: „Ilyesmit ne tegyetek!” ¹³Mégis, az Úr figyelmeztette Izraelt és Júdát a prófétái
meg a látóemberek által. Azt mondta: „Térjete meg gonosz útjaitokról, és tart-
sátok meg parancsaimat és törvényeimet, pontosan úgy, ahogy atyáitoknak meg-
hagytam, és szolgálaim, a próféták által rendeltem nektek.” ¹⁴De nem hallgattak rá,
hanem még nyakasabbnak bizonyultak, mint atyáik voltak, akik nem hittek az
Úrban, az ő Istenükben. ¹⁵Elvetették törvényeit és a szövetséget, amelyet atyáikkal
kötött, és parancsait is, amelyeket szívükbe vésett. Mihaszna dolgok után futottak,
s így maguk is semmirekellővé váltak. A körülöttük élő népekhez igazodtak, pe-
dig az Úr megtiltotta nekik, hogy ők is azt tegyék, amit azok. ¹⁶Elhanyagolták az
Úrnak, az ő Istenüknek minden törvényét, bálványokat öntöttek maguknak, két
borjút, aztán szent fákat állítottak fel és imádták az ég egész seregét, sőt Baálnak
is szolgáltak. ¹⁷Fiaikat és lányaikat tűzbe küldték, jövendőmondásra, varázslásra
vetemedtek, s arra adták magukat, hogy azt tegyék, ami gonosznak számít az Úr
szemében – így ingerelték. ¹⁸Ezért az Úr nagy haragra gerjedt Izrael ellen, s elta-
szította színe elől; csak Júda törzse maradt meg egyedül. ¹⁹De Júda sem tartotta
meg az Úrnak, az ő Istenének parancsait, hanem az Izrael bevezette szokásokhoz
igazodtak. ²⁰Ezért az Úr Izrael egész népét elvetette, megalázta, és fosztogatóik
kezére adta őket, míg végül el nem taszította őket színe elől. ²¹Akkor Izrael el-
szakadt Dávidtól, és Nebat fiát, Jerobeámot tette meg királynak. Jerobeám aztán
eltérítette Izraelt az Úrtól és súlyos bűnbe vitte. ²²Izrael fiai a Jerobeám elkövette
bűnben éltek, nem hagytak fel vele, ²³amíg az Úr el nem taszította őket színe elől,
amint szolgái, a próféták által előre megmondta, s amíg Izraelt földjéről Asszíría-
ba nem vitte – mind a mai napig.

²⁴Asszíría királya embereket hívott oda Babilóniából, Kutából, Avvából, Ha-
matból és Szeфарvajimból, és letelepítette őket Szamária városaiba; ezek birtokba
vették Szamáriát és megtelepedtek városaiban. ²⁵De már letelepedésükkor sem
félték az Urat. Ezért az Úr oroszlánokat szabadított rájuk, ott üvöltöttek köztük.
²⁶Jelentették hát Asszíría királyának: „A népek, amelyeket ide hoztál és Szamá-
ria városaiba telepítettél, nem tudják, milyen imádás illeti meg az ország Istenét.
Emiatt oroszlánokat szabadított rájuk. Nézd, széttépik őket, mivel nem tudják,
hogyan kell imádni az ország Istenét.” ²⁷Erre Asszíría királya megparancsolta:
„Az onnan elhurcolt papok közül engedjete egyet vissza, menjen, telepedjék ott
le, és tanítsa meg őket az ország Istenének kijáró tiszteletre.” ²⁸Így hát azok kö-

zül a papok közül, akiket Szamáriából elhurcoltak, az egyik visszatért, letelepedett Bételben, s tanította őket, hogyan kell az Urat imádniuk. ²⁹Csakhogynak ezek a népségek mind bálványt csináltak maguknak, és felállították azokon a magaslatokon berendezett szentélyekben, amelyeket a szamáriaiak emeltek, mindegyik nép a maga városában, ahol lakott. ³⁰A babiloniaiak Szukkot-Benotról készítettek képmást, a kutiak Nergalt, a hamatiak Asimát, ³¹az avviták Nibchaszt és Tartakot csináltak maguknak, a Szeфарvajimból valók pedig elégették gyermekeiket Adrameleknek és Anameleknek, Szeфарvajim isteneinek a tiszteletére, tűzben. ³²Imádták az Urat, de ugyanakkor papokat választottak maguk közül a magaslatokra, hogy a magaslati szentélyekben ellássák a szolgálatot. ³³Így imádták az Urat, de egyszersmind a maguk isteneinek is szolgáltak, azoknak a népeknek a szokásaihoz híven, amelyek közül odakerültek. ³⁴Mind a mai napig korábbi szokásaik szerint élnek. Nem félik az Urat, nem igazodnak törvényeihez és parancsaihoz, ahhoz a törvényhez és parancshoz, amelyet Jákob fiainak adott, akinek az Izrael nevet adta.

Hiszkija uralma

(Királyok II. könyve 18,1-8)

18 ¹Izrael királyának, Ela fiának, Hóseának 3. esztendejében történt, hogy Acház fia, Hiszkija⁸ lett Júda királya. ²Huszonöt éves volt, amikor király lett, és huszonkilenc esztendeig uralkodott Jeruzsálemben. Anyját Abijának hívták és Zacharjának volt a lánya. ³Azt tette, ami kedves az Úr szemében, egészen úgy, mint őse, Dávid tette. ⁴Ő volt az, aki a magaslati helyeket lerombolta, a kőoszlopokat összetörte, a szent fákat kidöntötte, és a Mózes által készített rézkígyót darabokra törte. Mert Izrael fiai egészen addig tömjéneztek előtte; Nechustánnak nevezték. ⁵Az Úrba, Izrael Istenébe vetette bizalmát, s utána nem volt többé Júda királyai közt hozzá hasonló, de még előtte sem. ⁶Ragaszkodott az Úrhoz, hűségesen követte, és szem előtt tartotta parancsait, amelyeket az Úr Mózesnek adott. ⁷S az Úr vele volt, minden vállalkozása sikerrel járt. Elszakadt Asszíria királyaitól, nem maradt tovább alattvalójuk. ⁸A filiszteusokat visszaverte, egészen Gázáig, földjüket pedig megszerezte az őrtoronytól egészen a megerősített városokig.

⁸ A zsidó hagyományban Hizkijáhú. Másképp Ezékiás.

JÓSIÁS VALLÁSI REFORMJA

(*Királyok II. könyve 22,3-4. 8-10; 23,1-25*)

22 ³Jozija⁹ király 18. esztendejében a király elküldte Safán írnokot, Acaljahu fiát, Mesulam unokáját a templomba, ezzel a megbízatással: ⁴„Menj fel a főpaphoz, Hilkijához, hogy öntse együvé azt a pénzt, amelyet az Úr templomába vittek, s azt, amelyet a küszöb őrei a néptől beszedtek.

⁸Akkor Hilkija főpap közölte Safán írnokkal: „Megtaláltam a törvénykönyvet, az Úr templomában.” És Hilkija átadta a könyvet Safán írnoknak, és az elolvasta. ⁹Aztán Safán írnok visszatért a királyhoz és közölte vele a hírt ezekkel a szavakkal: „Szolgáid összeöntették, ami pénz volt a templomban, és átadták a mestereknek, akiket felügyelőnek az Úr templomába rendelték.” ¹⁰Aztán ezt is jelentette Safán írnok a királynak: „Egy könyvet adott át nekem Hilkija”, és Safán felolvasta a királynak.

23 ¹Erre a király magához hívatta Júda és Jeruzsálem véneit. ²Aztán elment a király az Úr templomába, s vele Júda férfiai és Jeruzsálem minden lakója, a papok és a próféták és az egész nép apraja-nagyja. És felolvastatta az Úr templomában talált törvénykönyv egész tartalmát. ³Aztán a király az oszlop elé állt, és az Úr színe előtt megkötötte a szövetséget, hogy az Urat követik, szívük, lelkük mélyéből megtartják parancsait, rendelkezéseit és törvényeit, s valóra váltják annak a szövetségnek a törvényeit, amelyek abban a könyvben írva vannak. S az egész nép magáévá tette a szövetséget.

⁴Akkor a király megparancsolta Hilkijának és a második papnak, valamint a küszöb őreinek, hogy hordják ki az Úr templomából az összes fölszerelést, amelyet Baálnak, Aserának és az ég egész seregének csináltak, aztán elégette őket a Kidron mentén a mezőkön, a hamuját pedig Bételbe vitette. ⁵Elbocsátotta a bálványok papjait, akiket Júda királyai felfogadtak, s akik a magaslati helyeken, Júda városaiban és Jeruzsálem környékén tömjént égettek, s azokat is, akik Baálnak, a napnak, a holdnak, a csillagképeknek és az ég egész seregének tömjéneztek. ⁶Ki- vitette Aserát is az Úr templomából Jeruzsálemen kívülre, a Kidron völgyébe és

⁹ A zsidó hagyományban Jósijáhu. Másképp Jósiás.

elégette a Kidron völgyében, porrá zúzta, és porát a köznép sírhelyeire szórta. ⁷Az Úr temploma közeléből eltávolította a kéjclgők lakhelyét, ahol az asszonyok Aserának a fátyolt szokták szőni. ⁸Júda városaiból magához rendelte mind a papokat, a magaslati helyeket meg, ahol a papok tömjéneztek, Gebától egészen Beersebaig, tisztátalanná tette, és a kecskebakok szentélyét is leromboltatta, amely Józsuének, a város parancsnokának kapuja előtt állt, ahogy az ember a város kapuja felé haladt, balra. ⁹A magaslatok papjai nem mehettek föl Jeruzsálemben az Úr oltárára, csak kovásztalan kenyeret ettek, testvéreik közt. ¹⁰Ben-Hinnom völgyében tisztátalanná tette a tűzrakó helyeket, hogy többé senki ne küldje fiát vagy lányát Moloch tiszteletére tűzbe. ¹¹Eltávolította a lovakat is, amelyeket Júda királyai a nap tiszteletére az Úr temploma bejáratánál, Netanmelech udvari tisztviselő szobája közelében az új szárnyban felállítottak. A nap szekerét tűzbe vetette és elégette. ¹²Az emeleti oltárokat, amelyeket Júda királyai emeltek, továbbá azokat az oltárokat, amelyeket Manassze az Úr temploma előudvaraiban építtetett, lerombolta a király, összezúzta és kihordatta, aztán törmeléküket a Kidron völgyébe szórta. ¹³A Jeruzsálemtől keletre, az Olajfák hegyétől délre álló magaslati helyeket, amelyeket Salamon, Izrael királya a szidóniak szörnyének, Aserának tiszteletére és Kamosnak, a moábiták szörnyének tiszteletére és Milkomnak, az ammoniták szörnyének tiszteletére emelt, a király tisztátalanná tette. ¹⁴A kőoszlopokat összetörte, a szent fákat kidöntötte, helyükre pedig emberi csontokat hordatott.

¹⁵A bételi oltárt, a magaslati helyet, amelyet Nebat fia, Jerobeám épített, aki Izraelt bűnbe vitte – ezt az oltárt és magaslati helyet is lerombolta, a köveket darabokra törte, porrá zúzta, a szent fát pedig elégette. ¹⁶Amikor Jozija megfordult, és meglátta ott a hegyen a sírokat, elküldött, és odavitte a sírokból a csontokat, elégette őket az oltáron és így módon tisztátalanná tette, az Úr szava szerint, amelyet az Isten embere hirdetett, amikor Jerobeám az ünnepen az oltárnál állt. Amikor Jozija megfordult és tekintete Isten embere sírjára esett, aki ezeket a szavakat mondta, ¹⁷megkérdezte: „Miféle sír az, amelyet ott látok?” A város lakói így feleltek: „Isten emberének a sírja, aki Júdeából jött, s mind előre megmondta azokat a dolgokat, amelyeket az oltárnál végbevittél.” ¹⁸Erre megparancsolta: „Hagyjátok békében! Senki ne háborgassa csontjait!” Így hát érintetlenül hagyták csontjait, s a Szamáriából való próféta csontjait is. ¹⁹Jozija azokat a magaslati szentélyeket is eltávolította Szamária városaiból, amelyeket Izrael királyai emeltek, hogy az Urat ingereljék, ugyanúgy elbánt velük, mint Bételben az oltárral. ²⁰A magaslati szentélyek papjait, akik ott voltak, mind feláldozta az oltárokon, és emberi csontokat égetett rajtuk. Aztán visszatért Jeruzsálembe.

²¹A király megparancsolta az egész népnek: „Üljetek húsvétot az Úrnak, a ti Isteneteknek tiszteletére, amint meg van írva a szövetség könyvében!” ²²Mert már nem ünnepelték így a húsvétot a bírák korától, akik Izrael fiai fölött ítélkeztek, s Izrael királyai, valamint Júda királyai idejében sem. ²³Először Jozija király 18. esztendejében ülték így meg a húsvétot Jeruzsálemben az Úr tiszteletére.

²⁴A halottidézőket és a jósokat, a házi isteneket és a bálványokat, általában minden szörnyűséget, ami csak volt Júda földjén és Jeruzsálemben, sorra eltávolította Jozija, s így teljesítette annak a törvénynek a szavait, amelyeket Hilkija pap az Úr templomában talált. ²⁵Nem volt előtte király hozzá hasonló, aki szíve, lelke mélyéből, minden erejével megtért volna az Úrhoz, Mózes törvénye szerint. S azóta sem született hozzá hasonló.

Kérdések, feladatok:

1. Ki volt Sámuel és Saul? Miképp értékeli a szövegrész a királyság bevezetését? Hasonlítsa össze mindezt a Közel-Kelet korabeli viszonyaival!
2. Kik/mik azok a Baálok és Asztarték? Nézzon utána, milyen isteneket tiszteltek az Ugaritban!
3. Milyen elképzelések, hagyományok kapcsolódnak Dávid királyhoz? Ki ő, mikor élt, milyen műveket tulajdonít neki a zsidó tradíció? Mit jelent az ő felkenése?
4. A héber messiás szó jelentése: felkent. Kikkel, mikkel kapcsolatban használja a biblikus hagyomány? Miképpen értelmezi az Újszövetség illetve a kereszténység a fogalmat?
5. Ki volt Nátán? Miképpen értelmezhető a jövőndölése?
6. Salamon megítélése ambivalens a zsidó hagyományban. Miért? Milyen tulajdonságokkal ruházták fel, milyen tetteket hajtott végre, milyen műveket tulajdonítanak neki?
7. Salamon felépítteti a templomot Jeruzsálemben. Hol és miképpen tisztelték előtte Jahvét? Mi a templom sorsa a zsidó történelemben? Milyen teológiai megfontolások fűződnek hozzá?
8. Kik voltak a moábiták és az ammoniták? Kik voltak Milkom és Kamos (vagy Kemos) istenségek? Nézzon utána, mit tartalmaz az ún *Mésa-felirat*!
9. Salamon után a zsidó állam két részre szakadt, Izraelre és Júdára. Mely törzsek alkották a két országot? Ki volt Rechabeám és Jerobeám? Mi volt ez utóbbi vétke a déli ország szemében? Ki volt a silói Achija?
10. Kik voltak a számáriaiak (szamaritánusok)? Hol volt a kultuszközpontjuk? Mikor és kik által pusztul el az északi országrész? Milyen elképzelésekről tudunk arról, hogy hová tűntek el az itt élő zsidó törzsek?
11. Mikor élt és miképp viselkedett Hiszkija király? Melyik prófétával állt kapcsolatban?
12. Ki volt Jósiás király és Hilkija főpap, mi a jelentősége tevékenységüknek vallástörténeti szempontból? Vallási reformjuk miben állt és miképp kapcsolható a *Deuteronomium* szövegéhez?
13. Milyen vallási tevékenységeket szüntetett meg Jósiás? Mik azok a „magaslati helyek” (*bámá*)?

PRÓFÉTÁK

ILLÉS ÉS ELIZEUS

Illés és a Baál-próféták

(*Királyok I. könyve 18,17-40*)

¹⁷Amikor Acháb megpillantotta Illést¹⁰, azt kérdezte: „Te vagy az, Izrael megrontója?” ¹⁸De ő így felelt: „Nem én sodortam pusztulásba Izraelt, hanem te és atyádnak háza, amikor elhagytátok az Urat és amikor Baálhoz szegődtél. ¹⁹Most azonban küldj el, s hívd nekem össze egész Izraelt Kármel hegyén, aztán Baál négyszázötven profétáját, és Asera négyszáz profétáját, akik Izebel asztaláról esznek!”

²⁰Acháb tehát sorra üzent Izrael fiainak és összehívta a profétákat is Kármel hegyén. ²¹Illés odalépett az egész nép színe elé és megkérdezte: „Meddig akartok még kétfelé sántikálni? Ha az Úr az Isten, akkor őt kövessétek; ha meg Baál, akkor kövessétek azt!” A nép nem válaszolt egyetlen szót sem. ²²Akkor Illés így szólt a néphez: „Az Úr profétái közül egyedül én maradtam meg, Baálnak azonban négyszázötven profétája van. ²³Adjatok két bikát! Válasszák ki az egyiket, aztán vágják darabokra és tegyék a máglyára, de tüzet ne gyújtsanak. Én majd előkészítem a másik bikát, de tüzet én sem gyújtok. ²⁴Akkor hívják segítségül a ti istenetek nevét, én meg majd segítségül hívom az Úr nevét! Az az Isten, aki tűzzel válaszol, az legyen az Isten!” Az egész nép azt felelte rá: „Rendben van!”

²⁵Illés tehát így szólt Baál profétáihoz: „Válasszátok ki magatoknak az egyik bikát! Ti vagytok többségben. Aztán hívjátok segítségül istenetek nevét, de tüzet nem szabad gyújtanotok!” ²⁶Fogták hát az egyik bikát, előkészítették, és reggeltől délig szólígtatták Baál nevét, ezekkel a szavakkal: „Baál, hallgass meg!” De semmi hang sem hallatszott, nem adott senki feleletet. Közben ott ugrabugráltak oltáruk körül, amit csináltak. ²⁷Délben Illés így csúfolta őket: „Szólítsátok hangosabban, hiszen isten! Hátha belemélyedt gondolataiba vagy kiment, esetleg úton van vagy éppen elaludt, és föl kell ébresztetni.” ²⁸Erre egyre emeltebb hangon szólították, és

¹⁰ A zsidó hagyományban Élijáhú.

szokásukat követve karddal és lándzsával addig vagdosták magukat, míg ki nem buggyant a vérük. ²⁹Dél elmúltával odáig fajult a dolog, hogy őrzöngeni kezdtek egészen addig, míg el nem jött az esti ételáldozat bemutatásának az ideje. De nem hallatszott se hang, se felelet, semmi jele a meghallgatásnak. ³⁰Akkor Illés így szólt a néphez: „Lépjetek elém!” Az egész nép eléje lépett. Ezután helyreállította az Úr oltárát, amelyet leromboltak. ³¹Mégpedig úgy, hogy fogott tizenkét szikladarabot Jákob tizenkét fia törzsének megfelelően, akinek az Úr azt mondta: „Izrael legyen a neved!”; ³²és oltárt épített a szikladarabokból az Úr nevének. Az oltárt körülvette árokkal, akkorával, amekkora két mérő gabonának elegendő. ³³Aztán máglyát rakott, feldarabolta a bikát, rátette a máglyára és azt mondta: ³⁴„Töltsetek meg négy korsót vízzel és öntsétek rá az égőáldozatra meg a máglyára.” Megtették. Erre így szólt: „Ismételjétek meg!” Megismételték. Akkor azt mondta: „Harmadszor is tegyétek meg!” Harmadszor is megtették, ³⁵úgyhogy víz folyt az oltár körül. Az árkokat is megtöltötte vízzel. ³⁶Amikor aztán érkezett az esti ételáldozat bemutatásának az ideje, Illés próféta előlépett és felkiáltott: „Uram, Ábrahám, Izsák és Izrael Istene! Nyilvánítsd ki a mai napon, hogy te vagy az Isten Izraelben, én a te szolgád vagyok, s ezeket mind a te szavadra teszem! ³⁷Hallgass meg, Uram, hallgass meg! Engedd, hogy ez a nép fölismerje: te, az Úr vagy az Isten, te téríted meg a szívét.” ³⁸Erre tűz hullott az Úrtól, megemésztette az égőáldozatot és a máglyát, még az árokban levő vizet is elnyelte. ³⁹Ennek láttára az egész nép arcra borult, és így szólt: „Az Úr az Isten, az Úr az Isten!” ⁴⁰Illés erre meghagyta nekik: „Ragadjátok meg Baál prófétáit! Ne meneküljön meg egy se közülük!” Megragadták, s Illés levitte őket a Kison-patakhoz, s ott megölette őket.

Találkozás Istennel

(Királyok I. könyve 19,1-18)

19 ¹Acháb mind elbeszélte Izebelnek, amit Illés végbevitt, az egész történetét annak, ahogyan sorra megölette a prófétákat. ²Erre Izebel hírvivőt küldött Illéshez: Ezt üzenete neki: „Ezt és ezt tegyétek velem az istenek, ha holnap ebben az órában hasonlóvá nem teszem életedet ezek egyikének az életéhez!” ³Illés megrettent, útra kelt és elment, hogy megmentse életét. Amikor a Júdához tartozó Beersebába ért, otthagyt a szolgáját, ⁴maga pedig behúzódott egy napi járásnyira a pusztába. Amikor odaért, leült egy borókabokor alá és a halálát kívánta. Azt mondta: „Most már elég, Uram!

Vedd magadhoz lelkemet! Én sem vagyok különb atyáimnál.” ⁵Ezzel lefeküdt és elaludt. Egyszer csak angyal érintette meg, és így szólt hozzá: „Kelj föl és egyél!” ⁶Ahogy odapillantott, lám, a fejénél egy sült cipó meg egy korsó víz volt. ⁷Evett is, ivott is, de aztán újra lefeküdt aludni. Ám az Úr angyala másodszor is megjelent, megérintette és azt mondta: „Kelj föl és egyél! Különben túl hosszú lesz neked az út.” ⁸Fölkelt, evett, ivott, aztán negyven nap és negyven éjjel vándorolt ennek az ételnek az erejéből, egészen az Isten hegyéig, a Hóreb-ig.

⁹Bement egy barlangba és ott töltötte az éjszakát. S lám, az Úr hallatta szavát. Így szólt hozzá: „Mit csinálsz itt, Illés?” ¹⁰Azt válaszolta: „Emészt a buzgalom az Úrért, a Seregek Uráért! Mert Izrael fiai elhagytak, oltáraidat lerombolták, prófétáidat meg kardélre hányták. Csak én maradtam élve, de most nekem is az életemre törnek.” ¹¹Az Úr erre azt mondta: „Menj, és a hegyen járulj az Úr színe elé!” S lám, az Úr elvonult arra. Hegyeket tépő, sziklákat sodró, hatalmas szélvész haladt az Úr előtt, de az Úr nem volt a földrengésben. ¹²A földrengés után tűz következett, de az Úr nem volt a tűzben. A tüzet enyhe szellő kísérte. ¹³Amikor Illés észrevette, befödte arcát köntösével, kiment, és a barlang szája elé állt. Egy hang megszólította, ezekkel a szavakkal: „Mit csinálsz itt, Illés?” ¹⁴Azt felelte: „Emészt a buzgalom az Úrért, a Seregek Istenéért. Mert Izrael fiai elhagytak, oltáraidat lerombolták, prófétáidat meg kardélre hányták, és most nekem is az életemre törnek.” ¹⁵Az Úr azonban azt mondta neki: „Menj, fordulj vissza és vedd utadat Damaszkusz pusztasága felé! Aztán menj, és kend föl Hazaelt Arám királyává, ¹⁶Jehut pedig, Nimsi fiát, Izrael királyává. Végül Elizeust¹¹, Safát fiát, Abel-Melochából kend fel magad helyett prófétává. ¹⁷Aztán ez történik: Aki Hazael kardjától megmenekül, azt megöli Jehu. És aki Jehu kardjától megmenekül, azt megöli Elizeus. ¹⁸De hétezeret életben hagyok Izraelben: minden térdet, amely nem hajolt meg Baál előtt, és minden szájat, amely nem illette csókkal.”

11 A zsidó hagyományban Elisa.

Illés elragadtatása a tüzes szekéren

(Királyok II. könyve 2,1-15)

2 ¹Amikor az Úr azt akarta, hogy Illést a forgósél fölvigye az égbe, az történt, hogy Illés és Elizeus éppen elmentek Gilgalból. ²Illés így szólt Elizeushoz: „Maradj itt, mert engem az Úr Bételbe küld.” Elizeus azonban ezt felelte: „Úgy igaz, ahogy az Úr él, s úgy igaz, amint te élsz: nem hagylak el!” Így hát elmentek Bételbe. ³A Bételben lakó prófétatanítványok odamentek Elizeushoz és megkérdezték: „Tudod, hogy ma az Úr elragadja uradat a fejed fölött?” „Tudom én is, csak hallgassatok” – felelte. ⁴Illés meg így szólt hozzá: „Elizeus, maradj itt, mert engem Jerikóba küld az Úr.” De az ezt mondta neki: „Úgy igaz, ahogy az Úr él, s úgy igaz, amint te élsz: nem hagylak el!” Így hát elmentek Jerikóba. ⁵A Jerikóban élő prófétatanítványok Elizeushoz fordultak és azt mondták neki: „Tudod, hogy ma az Úr elragadja a fejed fölött uradat?” „Tudom én is, csak hallgassatok!” – válaszolta. ⁶Illés pedig így szólt hozzá: „Maradj itt, mert engem az Úr a Jordán mellé küld.” De ő azt mondta: „Úgy igaz, amint az Úr él, és úgy igaz, ahogy te élsz: nem hagylak el.” Így mind a ketten elmentek. ⁷A prófétatanítványok közül is elment ötven, s egy bizonyos távolságra maradtak tőlük, míg ők ketten a Jordán mellett álltak meg. ⁸Illés fogta a köntösét, összegöngyölte és ráütött vele a vízre. Erre az kettévált, az egyik és a másik irányban, úgyhogy mindketten szárazon átmentek rajta. ⁹Amikor átértek, Illés azt mondta Elizeusnak: „Kérj valamit, mit tegyek még meg neked, mielőtt elválok tőled!” Elizeus így felelt: „Hát akkor szálljon kétannyi rész rám a lelkedből!” ¹⁰Azt mondta neki: „Olyat kértél, amit nehéz teljesíteni. Ha majd látod, mint ragadtatom el, osztályrészül jut neked, de ha (nem), akkor nem kapod meg.” ¹¹S történt, amint mentek és beszélgettek, egyszer csak jött egy tüzes szekér, tüzes lovakkal, s elválasztotta őket egymástól, aztán Illés a forgóséllal fölment az égbe. ¹²Amikor Elizeus ezt látta, fölkiáltott: „Atyám, atyám, Izrael szekere és fogata!” S többé nem látta. Akkor fogta ruháját és kettérepesztette. ¹³Majd fölemelte Illés köntösét, amely leesett róla, visszafordult és újra megállt a Jordán partján. ¹⁴Aztán fogta Illés köntösét, ráütött (vele) a vízre és azt mondta: „Hol az Úr, Illés Istene?” Mihelyt a vízre ütött, az szétvált az egyik és a másik irányban, s Elizeus átment. ¹⁵Amikor a prófétatanítványok odaátról látták, felkiáltottak: „Illés lelke leszállt Elizeusra!”

HÓSEÁS

A próféta jelképes házassága

(*Hóseás könyve 1. fejezet; 2, 4-25*)

1 ¹Az Úr szótátot intézett Ozeáshoz,¹² Beeri fiához, Uzija, Jotam, Acház és Hiszkija júdeai királyok idejében, s Jerobeámnak, Joás fiának, Izrael királyának idejében.

²Amikor az Úr szólni kezdett, ezt mondta az Úr Ozeásnak: „Menj, végy feleségül egy parázna asszonyt, és legyenek paráznától fogant gyermekeid; mert parázna módon elhagyta az ország az Urat.” ³El is ment, feleségül vette Gomert, Diblaim lányát. Az asszony fogant, és fiuk született. ⁴Ekkor azt mondta az Úr: „Nevezd el Jiszreelnek, mert rövidesen megtorlom Jiszreel vérét Jehu házán, és megszüntetem Izrael házának királyságát. ⁵Jiszreel völgyében azon a napon összetöröm Izrael íját.” ⁶Amikor az asszony ismét fogant és leányt szült, így szólt az Úr: „Hívd »Nincs irgalom«-nak, mert ezentúl nem irgalmazok Izrael házának, nem bocsátok meg neki többé. ⁷[Júda házában azonban irgalmas leszek: megmentem őket az Úr, az ő Istenük által; nem íjjal, karddal és harccal, nem lovakkal vagy lovasokkal mentem meg őket].” ⁸Amikor „Nincs irgalmat” elválasztotta, fogant és fiút szült. ⁹Erre így szólt az Úr: „Nevezd el »Nem népem«-nek, mert nem vagytok többé az én népem, és én sem vagyok többé a ti Istenetek.”

⁴Szálljatok perbe anyáttokkal, szálljatok perbe, mert többé nem feleségem, és én sem vagyok többé a férje. Távolítsa el arcáról a paráznaság jelét, mellei közül a házasságtörés jelvényeit. ⁵Ha nem, hát feltárom meztelenségét, olyanná teszem, mint amikor született; pusztasággá változtatom, aszú föld lesz belőle és szomjan hal. ⁶Sőt gyermekeinek sem irgalmazok, mert paráznaságban fogantattak. ⁷Igen, anyjuk paráználkodott, megszégyenült, aki foganta őket, hiszen azt mondta: „Elmegyek a szeretőim után, akik kenyeret és vizet adnak nekem, gyapjút és lent, italt és olajat.” ⁸ ⁹ ¹⁰Nem ismerte el, hogy én adtam neki a gabonát, a bort, az olajat, én adtam neki az ezüstöt, és az aranyat is, amelyből a Baálokat csinálta. ¹¹Ezért visszaveszem tőle gabonámat, ha eljön az ideje. s boromat is a maga idejében; megvonom tőle gyapjúmat és lenemet, amellyel meztelenségét takargat-

¹² A zsidó hagyományban Hosea.

ja. ¹²Majd feltárom szégyenét szeretői előtt, és senki sem szabadítja ki kezemből. ¹³Örömnöpeit megszüntetem, újholdját, szombatját és minden ünnepét. ¹⁴Letarolom szőlejét és fügefáit, amelyekről azt mondta: „Ez a bérem, amelyet szeretőimtől kaptam.” Vadonná változtatom, a mezei vadak táplálékává. ¹⁵Megtorlom rajta a Baálok napjait, amikor illatáldozatot mutatott be nekik; nyakékkal és függővel díszítette magát, úgy ment szeretői után. Rólam pedig megfélekedett! – mondja az Úr. ¹⁵Ezért, lám, eltorlaszoló vagyok a tövissel az útját; falat emelek elé, hogy ne találja ösvényeit. ¹⁵Keresi majd szeretőit, de nem leli őket, hiába kutatja, nem találja meg soha. Akkor így szól: „Elmegyek, visszatérek előző férjemhez, mert jobb volt nékem régen, mint most.” ¹⁶Ezért majd magamhoz édesgetem, kiviszem a pusztába, s a szívére beszélek. ¹⁷Visszaadom neki szőlőskertjeit, Ákor völgyét, mint reménye csillagát, hogy úgy válaszoljon, mint ifjúsága napjaiban, mint akkor, amikor feljött Egyiptom földjéről. ¹⁸Azon a napon – mondja az Úr – így szólít majd engem: „Férjem!” És nem mondja nekem: „Baáloom!” ¹⁹Nem hagyom, hogy a Baálok nevét ajkára vegye, ne is emlékezzék többé a nevükre. ²⁰Azon a napon a kedvéért szövetséget kötök a mező vadjával, a magasban szárnyaló és a földön csúszó állatokkal; eltüntetem az országból az íjat, a kardot, a háborút, és zavartalan nyugalmat biztosítok nekik. ²¹Eljegyezek magamnak örökre, eljegyezek igazsággal, törvénnyel, jósággal és szeretettel. ²²Eljegyezek hűséggel, hogy megismerd az Urat. ²³Azon a napon válaszolok – mondja az Úr –, válaszolni fogok az égnek, és az válaszol a földnek. ²⁴A föld is válaszol a gabonának, a bornak, az olajnak, azok pedig válaszolnak Jiszreelnek. ²⁵Elültetem az országban, „Nincs irgalom”-nak meg irgalmazok, „Nem népem”-nek meg így szólok: „Népem vagy!” Ő meg azt mondja majd: „Én Istenem!”

Isten szeretete

(*Hóseás könyve 6,1-6; 11,1-9*)

6 ¹„Gyertek, térjünk vissza az Úrhoz, ő tépett meg, ő is gyógyít meg minket; ő vert meg, ő köti be sebeinket. ²Két nap múlva életet ad, harmadnapra feltámaszt, hogy színe előtt éljünk. ³Ismerjük meg, törekedjünk megismerni az Urat: biztosan eljön, mint a hajnal, megjön, mint a zápor, mint a tavaszi eső, amely öntözi a földet.” ⁴Mit tegyek veled, Efraim? Mit tegyek veled, Júda? Hűséged, mint a reggeli felhő, és mint a harmat, hamar tovatűnik. ⁵Ezért ostromoltam őket a próféták által,

ezért ölettem meg őket ajkam szózatával, ítéletem elérkezik, mint a világosság.
⁶Mert nem az áldozat kell nekem, hanem a szeretet, nem az égőáldozat, hanem az Isten ismerete.

11 ¹Gyermek volt még Izrael, amikor megszerettem, Egyiptomból hívtam meg a fiamat. ²De minél jobban hívtam őket, annál inkább eltávolodtak tőlem: Báloknak áldoztak, bálványoknak gyújtottak jó illatot. ³Pedig én tanítottam meg járni Efraimot, a karomon hordoztam; mégsem ismerték el, hogy a gondjukat viseltem. ⁴Puha kötelékekkel vonzottam őket, a szeretet kötelékeivel. Olyan voltam hozzájuk, mint aki arcához emeli a csecsemőt; lehajoltam hozzá, enni adtam neki. ⁵Visszatér Egyiptom földjére, Asszíria lesz a királya, mert nem akarnak megtérni. ⁶Kard járja be városait, megöli gyermekeit és elpusztítja erődeit.

⁷Népem gyöngé a hűtlenség miatt, Baált hívják segítségül, de az nem emeli fel őket. ⁸Hogyan vethetnélek el, Efraim, hogyan hagyhatnálak el, Izrael? Elvethetlek-e, mint Admát, olyanná tehetlek-e, mint Cebojomot? Szívem elváltozott, egész bensőm remeg. ⁹Nem hagyom, hogy fellobbanjon haragom: Efraimot nem pusztítom el többé, mert Isten vagyok, nem ember; a körödben élő Szent, és nem szeretem a pusztítást.

IZAJÁS

Izajás¹³ elhívása

(*Izajás könyve 6. fejezet*)

6 ¹Abban az esztendőben, amikor meghalt Uzija király, láttam az Urat. Magas és fönséges királyi széken ült, és uszálya betöltötte a templomot. ²Szeráfok lebegtek fölötte: mindegyiknek hat-hat szárnya volt. Kettővel befödtek arcukat, kettővel befödtek lábukat, s kettővel lebegtek. ³És harsány hangon mondogatták egymásnak: „Szent, szent, szent a Seregek Ura, dicsősége betölti az egész földet!” ⁴Még a küszöbök alapjai is megrendültek harsány hangjuktól, és a templom tele lett füsttel. ⁵Erre így szóltam: „Jaj nekem, végem van, mert tisztátalan ajkú ember vagyok,

13 A zsidó hagyományban Jesája. A protestáns Bibliában Ézsaiás.

és tisztátalan ajkú nép között élek, mégis szememmel láttam a Királyt, a Seregek Urát.” ⁶Akkor az egyik szeráf odarepült hozzám, a kezében izzó parazsat tartott, amelyet csípővassal az oltárról vett. ⁷Megérintette vele az ajkamat és így szólt: „Nos, azért, hogy ez megérintette ajkadat, eltűnt gonoszságod és bocsánatot nyert a bűnöd.” ⁸Aztán hallottam az Úr szavát, amint így szólt: „Kit küldjek el? Ki megy el nekünk?” Így válaszoltam: „Itt vagyok, engem küldj el!” ⁹Erre így szólt: „Menj, mondd meg ennek a népnek: Hallván halljatok, de ne értsetek, látván lássatok, de ne fogjátok föl. ¹⁰Tedd érzéketlenné e nép szívét, süketté a fülét, és kösd be a szemét, hogy ne lásson a szemével, ne halljon a fülével és ne értsen a szívével, s így ne térjen meg és ne gyógyuljon meg.” ¹¹Erre megkérdeztem: „Meddig tart ez, Uram?” Így válaszolt: „Míg a városok el nem pusztulnak, s lakók nélkül nem maradnak, a házak meg emberek nélkül; míg a szántóföldek pusztává nem lesznek, ¹²s az Úr messzire nem űzi az embereket. Akkor majd nagy pusztulás lesz az országban. ¹³De ha egy tizednyi megmarad a népből, az úgy pusztul el, mint a terebint, amelyet ha levágunk, csak törzsöke marad, ám a megmaradt törzsök szent mag.”

Az Immanuel-jel

(Izajás könyve 7,10-25)

¹⁰Az Úr újra szólt Acházhoz. Azt mondta: ¹¹„Kérj magadnak jelet az Úrtól, a te Istenedtől, akár az alvilág mélységeiből, akár felülről a magasból.” ¹²De Acház így válaszolt: „Nem kérek jelet, nem kísértem az Urat.” ¹³Erre a próféta azt mondta: „Halljátok hát, Dávid háza! Nem elég nektek, hogy próbára teszitek az emberek türelmét, még az én Istenem türelmét is próbára teszitek? ¹⁴Ezért az Úr maga ad nektek jelet: Íme, a szűz fogan, fiút szül, és Immánuelnek nevezi el. ¹⁵Vaj és méz lesz a tápláléka, míg meg nem tanulja elvetni, ami gonosz, és a jót választani. ¹⁶Mert mielőtt ez a gyermek még megtanulná, hogy ami gonosz, azt elvesse, és a jót válassza, pusztává lesz az az ország, amelynek két királya most rettegésben tart. ¹⁷Rád, népedre és atyád házára olyan napokat hoz majd az Úr, amilyenek nem voltak, amióta Efraim elszakadt Júdatól, [csak Asszíria királya (idején)].” ¹⁸Azon a napon az Úr füttyszóval elhívja majd Egyiptomból, a Nílus vidékéről a legyeket, és Asszíria földjéről a méheket. ¹⁹El is jönnek, és megtelepszenek a meredek völgyekben, a sziklák hasadékaiban, minden bozótban és minden legelőn. ²⁰Azon a napon az Úr leborotválja majd a Folyamon túlról bérelt borot-

vával, azaz Asszíria királya által a fejet és a test szőrét, sőt a szakállt is elveszi. ²¹Azon a napon mindenki csak egy fejőstehenet és két juhot tart. ²²És a tej bősége miatt, amit adnak, vaj és méz lesz mindenkinek a tápláléka, aki csak életben marad ebben az országban. ²³Azon a napon minden helyet, ahol ezer ezüstöt érő ezer szőlőtő állt, bojtorján ver föl és gaz. ²⁴Nyíllal és íjjal lép be oda az ember, mert az egész ország csupa bojtorján s gaz lesz. ²⁵A hegyoldalakra, amelyeket kapával szoktak megkapálni, senki sem megy föl, annyira fél majd a bojtorjától és a gától. Valamennyi a barmok legelőjévé lesz és juhok járnak rajta.

A messiás

(Izajás könyve 11. fejezet)

11 ¹Vessző kél majd Izáj törzsökéből, hajtás sarjad gyökeréből. ²Az Úr lelke nyugszik rajta: a bölcsesség és az értelem lelke; a tanács és az erősség lelke; a tudás és az Úr félelmének lelke, ³s az Úr félelmében telik öröme. Nem aszerint ítél majd, amit a szem lát, s nem aszerint ítélik, amit a fül hall, ⁴hanem igazságot szolgáltat az alacsony sorúaknak, és méltányos ítéletet hoz a föld szegényeinek. Szája vesszejével megveri az erőszakost, s ajka leheletével megöli a gonoszt. ⁵Az igazságosság lesz derekán az öv, s a hűség csípőjén a kötő. ⁶Akkor majd együtt lakik a farkas a bárányal, és a párdac együtt tanyázik a gödölyével. Együtt legelészik majd a borjú s az oroszlán, egy kisgyerek is elterelgetheti őket. ⁷Barátságban él a tehén a medvével, a kicsinyeik is együtt pihennek; és szalmát eszik az oroszlán, akár csak az ökör. ⁸A csecsemő nyugodtan játszadoxhat a viperafészeknél, s az áspiskígyó üregébe is bedughatja a kezét az anyatejtől elválasztott kisgyerek. ⁹Sehol nem ártanak, s nem pusztítanak az én szent hegyemen. Mert a föld úgy tele lesz az Úr ismeretével, mint ahogy betöltik a vizek a tengert.

¹⁰Azon a napon az Izáj gyökeréből támadt sarj zászlóként áll majd a népek előtt. Keresni fogják a pogány nemzetek, és dicsőséges lesz a nyugvóhelye. ¹¹Azon a napon az Úr újra kinyújtja kezét, hogy birtokba vegye népe maradékát, amely megmaradt Asszíriából és Egyiptomból, Patroszból, Kusból és Elámból, Sineárból, Hamátból és a tenger szigeteiről. ¹²Fölemeli zászlaját a nemzetek előtt, és összegyűjti Izrael menekültjeit, a föld négy széléről összeszedi, akik Júdából szétszóródtak. ¹³Akkor megszűnik majd Efraim féltékenysége, és Júda ellenségei kipusztulnak. Efraim nem lesz többé féltékeny Júdára, Júda meg nem támad többé Efraimra. ¹⁴Nyugat felé

rátörnek a filiszteusok hatáira, és közösen kifosztják kelet fiait. Kiterjesztik hatalmukat Edomra és Moábra, s alattvalóikká teszik Ammon fiait. ¹⁵ Az Úr kiszárítja az egyiptomi tenger öblét, leheletének hevével. Heves széllel fölemeli kezét a Folyam fölé és hét patakra választja szét, hogy saruban kelhessenek át rajta. ¹⁶ Űgy nyílik majd út népe maradékának, amely megmaradt az asszírok fogságából, amint út nyílt egykor Izraelnek, amikor feljött Egyiptom földjéről.

JEREMIÁS

Jeremiás¹⁴ meghívása

(Jeremiás könyve 1,4-19)

⁴Így szólt hozzám az Úr: ⁵„Mielőtt megalkottalak anyád méhében, már ismertelek; mielőtt megszületté volna, fölszenteltelek, és prófétául rendelvelek a nemzettek javára.” ⁶Erre azt mondtam: „Jaj, Uram Isten! Nézd, nem tudok én beszélni, hiszen még ifjú vagyok.” ⁷De az Úr így válaszolt: „Ne mondd azt, hogy ifjú vagyok, hanem menj el azokhoz, akikhez küldelek, és mondd el nekik mind, amit parancsolok. ⁸Ne félj tőlük, mert veled vagyok, és megoltalmazlak – az Úr mondja ezt neked.” ⁹Akkor az Úr kinyújtotta kezét, megérintette ajkamat és így szólt hozzám: ¹⁰„Nézd, ajkadra adom szavaimat, ma nemzetek és országok fölé állítalak, hogy gyomlálj és rombolj, pusztíts és szétszórj, építs és ültess.” ¹¹Aztán az Úr szólt és megkérdezte tőlem: „Mit látsz, Jeremiás?” Erre így feleltem: „Korán virágzó fának ágát látom.” ¹²Az Úr erre azt mondta: „Jól látod. Mert jó korán virrasztok szavam fölött, hogy beteljesítsem.” ¹³Másodszor is szólt hozzám az Úr: „Mit látsz még?” Ezt feleltem: „Forró fazekat látok, amelynek tartalma észak felől buzog.” ¹⁴Erre az Úr így szólt: Észak felől támad a veszedelem ennek a földnek minden lakójára, ¹⁵mert összehívom észak országait – mondja az Úr. El is jönnek, és mindegyikük felállítja trónját Jeruzsálem kapui előtt, sőt a falai mentén körös-körül, és Júda minden városa körül. ¹⁶Akkor majd kimondom ellenük ítéletemet minden gonoszságukért, amiért elhagytak: idegen isteneknek mutattak be illatáldozatot, és a saját kezük műveit imádták. ¹⁷Azért hát övezd fel derekadat: kelj föl és mondd

14 A zsidó hagyományban Jirmejahu.

el nekik mind, amit parancsolok neked. Ne ijedj meg tőlük, különben én ijesztelek meg a szemük előtt. ¹⁸Én meg a mai napon erős várossá teszek; vasoszloppá és ércfallá az egész ország ellenében; Júda királyai és főemberei ellen, papjai és egész népe ellen. ¹⁹Harcolni fognak ugyan ellened, de nem győznek le, mert veled vagyok és megszabadítalak – mondja az Úr.

Jeremiás élete jellé válik

(Jeremiás könyve 16,1-9)

16 ¹Az Úr ezt a szózatot intézte hozzám: ²Ne végy magadnak feleséget, és ne legyenek fiaid és lányaid ezen a helyen. ³Mert ezt mondja az Úr a fiakról és a lányokról, akik ezen a helyen születnek, és az anyákról, akik szülik, meg az apákról, akik nemzik őket ezen a földön: ⁴Nyomorúságos halállal halnak majd meg; senki sem siratja meg és el sem temetik őket; olyanok lesznek, mint a föld színén szétszórt ganéj; kard és éhínség által vesznek el, s holttestük az ég madarainak és a mező vadjainak lesz a martalékuk. ⁵Majd így folytatta szózatát az Úr: Ne menj be olyan házba, ahol gyászolnak; se sírni ne menj be, se részvétedet kifejezni. Mert elvettem ettől a néptől a békességet – mondja az Úr –, megvontam tőlük az irgalmat és a könyörületet. ⁶Meghal apraja-nagyja ennek az országnak, és nem lesz részük sem temetésben, sem siratásban. Senki nem vagdossa meg magát értük, sem a haját nem nyírja le. ⁷A gyászolónak nem tör senki kenyeret, hogy megvigasztalja halottjáért; a vigasztalás poharát sem nyújtják neki apjáért és anyjáért. ⁸De a víg lakoma házába se menj be, hogy ott leülj, egyél és igyál. ⁹Mert azt mondja a Seregek Ura, Izrael Istene: Íme, elhallgattatom ezen a helyen a szemetek láttára, és még a ti napjaitokban az öröm szavát és a vidámság szavát, a vőlegény szavát és a menyasszony szavát.

A széttört korsó

(Jeremiás könyve 19,1-13)

19 ¹Az Úr így szólt Jeremiáshoz: Menj, vásárolj egy agyagkorsót, s végy magad mellé néhányat a nép vénei és a papok közül. ²Aztán menj le a Ben-Hinnom völ-

gyébe, a Cserép-kapu bejáratához, és hirdesd ott azokat a szavakat, amelyeket hozzád intézek. ³Ezt mondd: „Júda királyai, Jeruzsálem lakói! Halljátok az Úr szavát! A Seregek Ura, Izrael Istene mondja: Nos, olyan nyomorúságot hozok erre a helyre, hogy aki csak hallja, csengeni fog tőle a füle. ⁴Azért történik ez, mert elhagytak engem, ezt a helyet pedig megszenteltelenítették, tömjént áldoztak itt idegen isteneknek, akiket sem ők, sem atyáik, sem Júda királyai soha nem ismertek. Sőt, ártatlanok vérével is elárasztották ezt a helyet. ⁵Magaslatokat építettek a Baálnak, hogy elégessék tűzzel fiaikat, amit egyáltalán nem parancsoltam, sem el nem rendeltem, de még csak eszembe se jutott. ⁶Ezért jönnek napok – mondja az Úr –, amikor ezt a helyet nem nevezik többé Tofetnek, sem Ben-Hinnom völgyének, hanem az Öldöklés völgyének. ⁷Akkor majd megghiúsítom terveit Júdának és Jeruzsálemnek ezen a helyen – kard által veszítem el őket ellenségeik színe előtt, és azok keze által, akik az életükre törnek. Holttestüket az ég madarainak és a mező vadjainak adom eledelül. ⁸Ezt a várost pusztasággá és csúfsággá teszem; aki csak elmegy mellette, mind megborzad, és gúnyolódni kezd romlásán. ⁹Saját fiaik és lányaik húsát etetem meg velük, egymás húsát eszik majd meg az ostrom idején, abban a szorongatott helyzetben, amelybe ellenségeik juttatják őket, akik életükre törnek.” ¹⁰Aztán törd össze a korsót azok szeme láttára, akik veled mennek, ¹¹és így beszélj: „Ezt mondja a Seregek Ura: Így töröm össze ezt a népet és ezt a várost, amint ez a cserépkorsó összetörik, úgyhogy nem lehet többé összeragasztani. És a Tofetben temetik el őket, mert máshol nem lesz hely a temetkezésre. ¹²Igen, így teszek ezzel a hellyel – mondja az Úr. A Tofethez teszem hasonlóvá ezt a várost; ¹³Jeruzsálem és Júda királyainak házai is olyan tisztátalanná válnak, mint a Tofet helye; azok a házak, amelyeknek a tetején illátáldozatot mutattak be az ég egész seregének, és italáldozatot öntöttek ki az idegen isteneknek.”

Jeremiás kesergése

(Jeremiás könyve 20,7-18)

⁷Rászedtél, Uram! S én hagytam, hogy rászedj. Erősebb voltál nálam és legyőztél. Nevetségessé váltam napról napra: Aki csak lát, mind kicsúfol. ⁸Ahányszor csak beszélek, azt kell kiáltanom, azt kell hirdetnem: „Erőszak! Romlás!” Az Úr szava így mindennap gyalázatomra vált és csúfságomra. ⁹Már azt gondoltam: Nem

törődöm vele, nem beszélek többé a nevében. De ilyenkor mintha tűz gyúlt volna szívemben, és átjárta minden csontomat. S ha megfeszítettem erőmet, hogy ellenálljak, belefáradtam és nem tudtam elviselni. ¹⁰Hallom sokak gyalázkodását: „Rettegés mindenütt! Jelentsétek föl! Följellentjük!” Még azok is, akik barátaim voltak, bukásomra lestek: „Hátha valamiképp törbe csalhatnánk, legyőzhetnénk, és bosszút állhatnánk rajta.” ¹¹De az Úr, mint hős harcos, mellettem áll. Ellenfeleim meginognak, s nem bírnak velem, szégyent vallanak és elbuknak. Örökké tartó, soha el nem múló gyalázatban lesz részük. ¹²Te pedig, Seregek Ura, igazságos Bíró, aki a vesék és szívek vizsgálója vagy, engedd, hadd láthassam, miként állsz rajtuk bosszút, mert eléd tártam ügyemet. ¹³Énekeljete az Úrnak! Dicsőítétek az Urat! Mert kiszabadította a szegény lelkét a gonoszok kezéből. ¹⁴Átkozott legyen a nap, amelyen születtem! Az a nap, amelyen a világra hozott anyám: ne legyen áldott. ¹⁵Átkozott legyen az a férfi, aki hírül vitte apámnak: „Fiúgyermeked született” – és ezzel mint jó hírrel örvendeztette meg. ¹⁶Legyen hasonló az az ember azokhoz a városokhoz, amelyeket az Úr könyörtelenül feldúlt; reggel halljon jajkiáltást, délben meg harci riadót, ¹⁷mert nem ölt meg anyám méhében. Bárcsak anyám teste lett volna a sírom, amikor még a méhében hordozott! ¹⁸Miért is jöttem ki méhéből? Hogy csak nyomorúságot és bánatot lássak, és gyalázatban töltssem napjaimat?

A nyakba vett iga – jövődölés a fogságról

(Jeremiás könyve 27,1-10)

27 ¹[Cidkijának, Jozija fiának, Júda királyának uralkodása kezdetén az Úr ezt a szózatot intézte Jeremiáshoz:] ²Így szólt hozzám az Úr: Csinálj magadnak köteleket és egy igát, és vedd a nyakadba őket. ³Aztán üzenj Edom királyának, Moáb királyának, az ammoniták királyának, Tírusz királyának és Szidón királyának azoknak a követeknek a közvetítésével, akik Cidkijához, Júda királyához jöttek Jeruzsálembe. ⁴Ezt az üzenetet adják át uralkodóiknak: „Ezt mondja a Seregek Ura, Izrael Istene, így szóljanak uralkodóikhoz: ⁵Én teremtettem a földet, az embert és az állatokat, amelyek a föld színén vannak, nagy hatalommal és kinyújtott karral. Én annak adom, akinek akarom. ⁶Most ezeket az országokat mind Nebukadnezárnak, Babilon királyának a kezébe adtam, aki az én szolgám; még a vadállatokat is neki adtam, hogy őt szolgálják. ⁷[Valóban, neki

szolgál majd minden nép; sőt, fiának és unokájának is mindaddig, amíg el nem jön az ő országának ideje is, amikor hatalmas nemzetek és nagy királyok őt is szolgálásba vetik.] ⁸Amelyik nemzet és ország nem hódol meg Nebukadnezárnak, Babilon királyának, és nem hajtja nyakát Babilon királyának igájába, azt karddal, éhínséggel és döghalállal sújtom – mondja az Úr –, amíg csak kezébe nem adom őket. ⁹Ne hallgassatok hát prófétáitokra, jósaitokra, álomfejtőitekre, jövendőmondóitokra és varázslóitokra, akik azt mondogatják nektek: Nem lesztek Babilon királyának alattvalói. ¹⁰Mert hazugságot jövendőlnék nektek, ezért számkivetésbe visznek benneteket országotokból; kiűzlek benneteket, és elvesztek.

Vigasztalások - Izrael helyreállításának ígérete

(Jeremiás könyve 30,1-11)

30 ¹Az Úr ezt a szózatot intézte Jeremiáshoz: ²Ezt mondja az Úr, Izrael Istene: Írd le egy könyvbe a szavakat, amelyeket hozzád intéztem. ³Mert eljön az idő – mondja az Úr –, amikor jóra fordítom népemnek, Izraelnek [és Júdának] sorsát – mondja az Úr. És visszahozom őket, hogy birtokukba vegyék ezt a földet, amelyet atyáiknak adtam. ⁴Ezek az Úr szavai, amelyeket Izrael [és Júda] felől mondott: ⁵Ezt mondja az Úr: Szörnyű kiáltást hallottam; a rettegés szavát, nem a békességét. ⁶Kérdeztétek meg, s nézzetek utána: Vajon szülnek-e férfiak gyermeket? Miért látom hát, hogy minden férfi derekán tartja kezét, mint a vajúdó asszony? Miért változott meg minden arc és lett halálsápadt? ⁷Valóban, annyira nagy ez a nap, hogy nincs hozzá hasonló. A szorongattatás napja Jákob számára, de megmenekül. ⁸Azon a napon – mondja a Seregek Ura –, összetöröm az ígát nyakukon és szétzúzom bilincseiket. Nem lesznek többé idegenek szolgálói, ⁹hanem az Úrnak, Istenüknek fognak szolgálni, és Dávid királynak, akit támasztok nekik. ¹⁰Ne félj hát, szolgálóm, Jákob, – mondja az Úr –, Izrael, ne rettegi. Nézd, kiszabadítalak a távoli országokból, és utódaidat fogságuk földjéről. Jákob újra nyugalmat élvez, és jólétben él, senki sem háborgatja. ¹¹Mert én veled vagyok, hogy megszabadítsalak, igen, megsemmisítem mind a nemzeteket, amelyek közé szétszórtalak. De téged nem semmisítek meg, csak megfenyítelek, ahogy igazságosságom kívánja, mert nem engedhetem, hogy teljesen büntetlen maradj.

Az új szövetség és Izrael fennmaradása

(Jeremiás könyve 31,31-37)

³¹Igen, jönnek napok – mondja az Úr –, amikor új szövetséget kötök Izrael házával és Júda házával. ³²De nem olyan szövetséget, mint amelyet atyáikkal kötöttem azon a napon, amikor kézen fogva kivezettem őket Egyiptom földjéről. Azt a szövetséget ugyanis megszegették, holott én uruk voltam – mondja az Úr. ³³Ez lesz az a szövetség, amelyet majd Izrael házával kötök, ha elérkeznek azok a napok – mondja az Úr: Bensejükbe adom törvényemet, és a szívükbe írom. Én Istenük leszek, ők meg az én népem lesznek. ³⁴És többé nem lesz szükség rá, hogy az egyik ember a másikat, testvér a testvérét így tanítsa: Ismerd meg az Urat, mert mindnyájan ismerni fognak a legkisebbtől a legnagyobbig – mondja az Úr –, mivel megbocsátom gonoszságaikat, és vétkeikre többé nem emlékezem.

³⁵Az Úr, aki világosságul adja a napot a nappalnak, és fényességül a holdat és a csillagokat az éjszakának, aki felkorbácsolja a tengert, hogy zúgnak hullámai, és akit a Seregek Urának hívnak, ezt mondja: ³⁶Ha ez a megszabott rend valaha megrendül színem előtt – mondja az Úr –, csak akkor szűnik meg Izrael nemzetsége nép lenni előttem mindörökké. ³⁷És ha meg lehetne mérni ott fenn az eget, vagy ki lehetne kutatni alant a föld alapjait: csak akkor vetném el Izrael nemzedékét azért, amit tett – az Úr mondja ezt.

EZÉKIEL

A merkaba-látomás és a könyvtekercs

(Ezékiel¹⁵ könyve 1,4 – 2,10; 3,1-4. 12-15)

⁴Ezt láttam: észak felől forgószél támadt és nagy felhő. Fényesség vette körül, tűz, amelyből villámok törtek elő. A belsejében, a tűz közepében valami fénylett, mint az érc. ⁵Középütt kivettem valamit, amely négy élőlényhez hasonlított. Emberi formájuk volt. ⁶Mindegyiknek négy arca és mindegyiknek négy szárnya volt. ⁷A

¹⁵ A zsidó hagyományban Jechezkél.

lábuk egyenes volt, a talpuk meg olyan, mint a borjú talpa, s úgy szikráztak, akár a fényes érc. ⁸Szárnyaik alatt emberi kezek voltak. Arcuk – mind a négyüké – négy irányba nézett. ⁹Az egyiknek a szárnya összeért a másikéval. Amikor mentek, nem fordultak meg, hanem mindegyik egyenesen haladt. ¹⁰Arcuk emberi archoz hasonlított, és jobb felől mind a négynek oroslánarca volt, bal felől meg mind a négynek bikaarca volt, s mind a négynek sasarca volt. ¹¹Szárnyaik felül ki voltak terjesztve. Két szárnya mindegyiknek összeért, kettő meg a testüket fődte. ¹²Mindegyik egyenesen ment maga előtt, oda mentek, ahova a lélek irányította őket, nem fordultak meg, amikor mentek. ¹³Az élőlények között olyasmit láttam, mint az égő szénfáklya, amely imbolygott az élőlények között. A tűz lobogott, és villámok törtek elő a tűzből. ¹⁴Az élőlények meg jöttek-mentek, akár a villámok. ¹⁵Figyeltem az élőlényeket, s lám, egy-egy kerék volt a földön az élőlények mellett, mind a négy mellett. ¹⁶Ezek a kerekék úgy ragyogtak, mint a krizolit, s mind a négynek ugyanolyan volt az alakja. Úgy látszott, mintha az egyik a másikban lett volna. ¹⁷Négy irányban haladtak, s nem kellett megfordulniuk, amikor mentek. ¹⁸Vizsgálgattam őket: igen nagy volt a kerületük, s körös-körül mind a négynek a kerülete tele volt szemekkel. ¹⁹Amikor az élőlények mentek, a kerekék forogtak mellettük, és amikor az élőlények fölemelkedtek a földről, a kerekék is fölemelkedtek. ²⁰Ahova a lélek irányította őket, oda mentek a kerekék, s egyszerűen fölemelkedtek, mert az élőlények lelke volt a kerekékben. ²¹Ha az élőlények mentek, a kerekék is mentek, ha álltak, azok is álltak, és amikor fölemelkedtek a földről, velük együtt a kerekék is fölemelkedtek, mert az élőlények lelke volt a kerekékben. ²²Ami az élőlények feje fölött volt, az égbolthoz hasonlított, ragyogott, mint a kristály, s szétterült a fejük fölött. ²³Az égboltozat alatt ki voltak terjesztve a szárnyaik, az egyiké a másik felé, s kettő mindegyiknek a testét fődte. ²⁴Amikor mentek, hallottam szárnyuk suhogását. Olyan volt, mint a nagy vizek zúgása, mint a Mindenható hangja, a vihar moraja, mint egy tábornak a zaja. Amikor megálltak, leeresztették szárnyukat, ²⁵és ezzel zajt csaptak. ²⁶Az égboltozat fölött pedig, amely a fejük fölött volt, mintha zafírkő lett volna, olyan, mint egy trón, ezen a trónfélén meg fenn, a magasban egy emberhez hasonló lény. ²⁷Láttam: fénylett, mint az érc, s mintha tűz vette volna körül. Attól fölfelé, ami a derekának látszott, s attól lefelé, ami a derekának látszott, olyasmit láttam, mint a tűz, és körülötte fényességet. ²⁸Olyan volt, mint a szivárvány, amely esős napokon feltűnik a felhőben – ilyen volt a ragyogás körülötte. Ilyennek látszott az Űr dicsőségének jelenése. Láttam, s arccal a földre borultam, és valakinek a hangját is hallottam, aki beszélt.

2 ¹Így szólt hozzám: „Emberfia, állj fel, beszélni akarok veled.” ²Amikor ezt mondta, eltöltött a lélek, felállított, és hallottam, amint beszélt hozzám. ³Ezt mondta nekem: „Emberfia, elküldelek Izrael fiaihoz, a lázadókhöz, akik felláztak ellenem. Ők és atyáik lázadoztak ellenem mind a mai napig. ⁴Fiaiknak kemény a fejük és megátalkodott a szívük. Hozzájuk küldelek, hogy mondd meg nekik: Ezt mondja az Úr, az Isten. ⁵Akár meghallgatják, akár nem hallgatják – mert hiszen lázongó nemzedék ez –, megtudják, hogy próféta van közöttük. ⁶Ami meg téged illet, emberfia, ne félj tőlük, s ne remegj, amikor ezt mondják: Tövissek vesznek körül és skorpiókon ülsz. Ne félj szavaiktól, és ne remegj arcuktól, mert hiszen lázongó nemzedék! ⁷Mondd el üzenetemet, akár meghallgatják, akár nem hallgatják, mert hiszen lázongó nemzedék ez. ⁸Te meg, emberfia, hallgass arra, amit majd mondok neked, ne légy lázadozó, mint ez a lázongó nemzedék. Nyisd ki a szád, és add meg, amit adok neked.” ⁹Akkor láttam, hogy egy kéz nyúlt felém, és lám, egy könyvtekercs volt benne. ¹⁰Kigöngyölte előttem, és kívül is, belül is tele volt írva. Ez volt ráírva: „Siralom, panasz és jajszó.”

3 ¹Így szólt hozzám: „Emberfia, amit itt találsz, azt add meg, add meg ezt a tekercset és menj, szólj Izrael házához.” ²Kinyitottam a számat, s megetette velem a tekercset, ³és azt mondta nekem: „Emberfia, gyomrod eméssze meg, és egész belső részed teljen el ezzel a tekerccsel, amit adok neked.” Megettem, és olyan édes volt a számban, mint a méz. ⁴Akkor ezt mondta nekem: „Emberfia, indulj, s menj el Izrael házához és hirdesd nekik a szavaimat!

¹²Aztán elragadott a lélek, és hallottam, amint mögöttem nagy sokaság zengte: „Áldott legyen az Úr dicsősége nyugalmának helyén!” ¹³Hallani lehetett az élőlények egymást verdeső szárnyainak csattogását, a mellettük levő kerekek zaját és a nagy morajt. ¹⁴Akkor a lélek fölemelt és elragadott, s én elmentem keserűséggel lelkem felindulásában, és az Úr keze súlyosan rám nehezedett. ¹⁵Megérkeztem Tel Abibba a Kebár folyó mellett letelepedett száműzöttekhez, oda, ahol laktak, s mint egy kába, hét napig maradtam köztük.

A próféta némasága és bénasága, Jeruzsálem jelképes ostroma

(*Ezékiel könyve 3,22 – 4,17*)

²²Fölöttem volt az Úr keze, s azt mondta (az Úr): „Indulj, menj ki a síkságra, s ott majd szólok hozzád.” ²³Elindultam, kimentem a síkságra és lám, ott állt az Úr dicsőségében; ahhoz hasonló volt a dicsősége, mint amit a Kebár folyónál láttam, és arcra borultam a földön. ²⁴Ekkor eltöltött az Úr lelke, talpra állított, és így szólt hozzám: „Menj, és zárkózzál be házádba! ²⁵Mert, emberfia, lám bilincseket raknak rád, megkötöznek, úgyhogy nem tudsz kiszabadulni. ²⁶A nyelvedet szájpaddal sodhoz tapasztom, úgyhogy néma leszel, és nem tudod többé figyelmeztetni őket, mert hiszen lázongó nemzedék ez. ²⁷Ám amikor szólok hozzád, megnyitom szádat. Akkor mondd meg nekik: Ezt mondja az Úr, az Isten. Aki meg akarja hallani, az hallja meg, aki nem akarja, hát ne hallja, mert hiszen lázongó nemzedék ez.”

4 ¹Te meg, emberfia, végy egy téglát, tedd magad elé, és rajzolj rá egy várost, Jeruzsálemet. ²Majd indíts támadást ellene, építs ellene falat, emelj töltést, helyezz el vele szemben tábort, és vedd körül faltörő kosokkal. ³Ezután végy egy vasserpennyőt, és vassfalként tedd magad és a város közé. Fordulj ellene, zárd körül, és vedd ostrom alá! Ez jel Izrael háza számára. ⁴Feküdj a bal oldaladra, és vedd magadra Izrael házának bűneit. Ahány napig így fekszel, viseld bűneiket. ⁵Magam határoztam meg bűneik éveit, napokban kifejezve: háromszázkilencven napig viseled majd Izrael házának bűneit. ⁶S amikor ennek végére érsz, fekédj a jobb oldaladra, és hordozd Júda házának vétkeit negyven napig. Minden esztendő helyett egy napot róttam rád. ⁷Te meg fordulj az ostromlott Jeruzsálem felé, emeld föl mezítelen kezedet és prófétálj ellen! ⁸Nézd, megkötözlek, úgyhogy nem tudsz az egyik oldaladról a másikra fordulni, amíg szorongattatásod ideje le nem telik. ⁹Végy gabonát, árpát, babot, lencsét, kölest és tönkölyt, tedd egy edénybe, és csinálj belőlük kenyeret. Annyi napig, ameddig oldaladon fekszel – háromszázkilencven napig – ebből egyél. ¹⁰S ez a táplálék, amit naponta magadhoz veszel, hús sékel súlyú legyen, ezt edd időről időre. ¹¹Vizet is csak mértékkel igyál, egyhatod hint, s csak időről időre igyál. ¹²A táplálékot árpakenyér formájában vedd magadhoz, amely a szemük láttára emberi ürüleken sült meg. ¹³„Ezt mondja

az Úr, Izrael Istene: Ugyanígy eszik majd Izrael fiai tisztátalan kenyerüket a népek között, ahova szétszórom őket.”¹⁴ Erre így szóltam: „Uram, Isten, még sosem szennyeztem be magam. Gyermekkorom óta egészen mostanáig nem ettem elhullott vagy széttépett állatot, és semmiféle tisztátalan állatot, és semmiféle tisztátalan húst nem vettem a számba.”¹⁵ Az Úr erre azt mondta: „Jól van, megengedem, hogy emberi ürülék helyett tehéntrágyán süsd meg kenyeredet.”¹⁶ Majd így szólt hozzám: „Emberfia, nézd összetöröm a kenyér botját Jeruzsálemben, úgyhogy rettegve eszik majd a kiszabott kenyeret és szorongva isszák a kimért vizet.”¹⁷ Mert nem lesz kenyér és víz, úgyhogy rémülten néznek egymásra, és elpusztulnak gonoszságaik miatt.”

Látomás a csontokkal teli mezőről

(*Ezékiel könyve 37,1–14*)

37¹ Az Úr keze fölöttem volt; és lelke által az Úr kivezért és a síkságra vitt, amely tele volt csontokkal.² Körbevezettek köztük mindenfelé, és tömérdek volt belőlük a mezőn, és teljesen ki voltak száradva.³ Így szólt hozzám: „Emberfia, életre kelnek még ezek a csontok?” Így feleltem: „Uram, Istenem, te tudod.”⁴ Ekkor így folytatta: „Jövedölj ezekről a csontokról! Így beszélj: Ti kiszáradt csontok, halljátok az Úr szavát! ⁵Ezt üzeni az Úr, az Isten ezeknek a csontoknak: Nézzétek, éltető lehetet adok belétek, és megelevenedtek. ⁶Ellátlak inakkal és beborítlak hússal benneteket; bőrt húzok rátok és éltető lehetet adok nektek, és élni fogtok. Akkor megtudjátok, hogy én vagyok az Úr.” ⁷Jövedöltem, amint a parancs szólt. S lám, amint jövedöltem, zaj keletkezett, majd zörgés támadt, és a csontok egymáshoz közeledtek. ⁸Aztán láttam: ín és hús került rájuk, és bőr vont be őket, de éltető lehetet még nem volt bennük. ⁹Ekkor így szólt hozzám: „Jövedölj az éltető lehetetről, jövedölj, emberfia, és mondd az éltető lehetetnek: ezt mondja az Úr, az Isten: Gyere elő a négy szél hazájából, és fújj ezekre a halottakra, hogy megelevenedjenek.” ¹⁰Ekkor jövedöltem, amint parancsolta nekem, és éltető lehetet szállt beléjük, életre keltek, talpra álltak, mint egy nagy sereg. ¹¹Akkor így szólt hozzám: Emberfia, Izrael egész háza ezek a csontok. Lám, azt mondják: „Elszáradt a csontunk, oda a reményünk, végünk van.” ¹²Jövedölj azért, és így beszélj: Ezt mondja az Úr, az Isten: Nézzétek, kinyitom sírjaitokat és kihozlak benneteket sírjaitokból, én népem, és elvezetlek benneteket Izrael földjére. ¹³Akkor majd

megtudjátok, hogy én vagyok az Úr, amikor kinyitom sírjaitokat és kihozlak benneteket sírjaitokból, én népem. ¹⁴Belétek oltom lelketeket és életre keltek. Letelepítelek benneteket földetekben, és megtudjátok, hogy én, az Úr mondtam ezt, és végbe is vittem – mondja az Úr.

Az új templom látomása, az Úr dicsőségének bevonulása

(Ezékiel könyve 43,1–12)

43 ¹Aztán elvitt a kelet felé néző kapuhoz. ²És lám, Izrael Istenének dicsősége bevonult kelet felől. Hangja olyan volt, mint a nagy vizek zúgása, és fönségétől tündöklött a föld. ³A jelenés, amit láttam, hasonló volt ahhoz, amelyet akkor láttam, amikor eljött, hogy elpusztítsa a várost, mint az a jelenés, amelyet a Kebár folyónál láttam, és arcra borultam. ⁴Az Úr dicsősége bevonult a templomba a kapun át, amely keletre nézett. ⁵Ekkor a lélek fölemelt, bevitt a belső udvarba, és lám, a templomot betöltötte az Úr dicsősége. ⁶És hallottam, hogy valaki a templomból beszélt hozzám, és a férfiú még mellettem állt. ⁷Így szólt hozzám: „Emberfia, ez az én trónom helye, lábam nyomának helye, ahol Izrael fiai között akarok lakni örökké. Nem fogja többé megszentésteleníteni Izrael háza, sem ők, sem királyaik szent nevemet paráznaságukkal, királyaik holttestével, ⁸mint amikor küszöbüket az én küszöböm mellé, oszlopaikat az én oszlopaim mellé építették, úgyhogy csak egy fal volt köztem és köztük. Meggyalázták szent nevemet iszonyatos tetteikkel, ezért is semmisítettem meg őket haragomban. ⁹Most majd távol tartják tőlem paráznaságukat és királyaik holttestét, én meg közöttük lakom mindörökké. ¹⁰Te pedig, emberfia, írd le Izrael házának a templomot, hogy szégyelljék magukat iszonyatos tetteik miatt. Mérjék meg az épületet, ¹¹és ha szégyellik magukat azokért, amiket tettek, mutasd meg nekik a templomot és berendezését, kijáratait és bejáratait és egész fekvését, ismertesd meg velük egész rendjét és törvényét, és írd le ezeket a szemük láttára, hogy ezeket a törvényeket és rendelkezéseket mind figyelembe vegyék és megtartsák. ¹²Ez a templom törvénye: a hegy tetején az egész terület, amely körülötte van, igen szent terület.”

DEUTERO-IZAJÁS

Új kivonulás: szabadulás a babiloni fogságból

(*Izajás könyve 43,1–21*)¹⁶

43 ¹Most hát ezt mondja az Úr, a teremtd, Jákob, az alkotód, Izrael: Ne félj, mert megváltalak; neveden szólítalak: az enyém vagy. ²Ha tengereken kelsz át, veled leszek; és ha folyókon, nem borítanak el, ha tűzön kell átmenned, nem égsz meg, és a láng nem perzsel meg. ³Mert én, az Úr vagyok, a te Istened, Izrael Szentje, a Megváltód. Váltáságodul odaadom Egyiptomot, Kust és Szebát cserébe érted. ⁴Mert drága vagy a szememben, mert becses vagy nekem és szeretlek. Embereket adok oda érted, és nemzeteket az életedért. ⁵Ne félj hát, mert veled vagyok! Napkeletről idehozom nemzetségedet, és összegyűjtelek napnyugatról. ⁶Azt mondom majd északnak: Add vissza őket! És délnak: ne tartsd vissza őket! Hozd vissza fiaimat a távolból, és leányaimat a föld határaitól. ⁷Mind, akik az én nevemet viselik, akiket dicsőségemre teremtettem, akiket én formáltam és én alkottam.

⁸Lépjen elő a nép, amelynek van szeme, mégis vak, és bár van füle, mégis süket. ⁹Gyűljenek egybe a nemzetek, és a népek gyülekezzenek össze. Ki hirdetett ilyet valaha közülük, és ki adhatta volna tudtunkra a régvolt dolgokat? Hozzák elő tanúikat, hogy bizonyítsák igazukat, s így, aki hallja őket, azt mondhassa: Úgy van! ¹⁰Magatok vagytok a tanúim – mondja az Úr, a szolgálaim, akiket kiválasztottam, hogy az emberek megtudják és higgyenek nekem, és megértsék, hogy én vagyok. Előttem isten nem alkottatott, és utánam sem támad soha. ¹¹Egyedül én vagyok az Úr, rajtam kívül nincsen szabadító. ¹²Én hirdettem előre és hoztam szabadulást, én nyilatkoztattam ki, amikor még nem volt idegen isten körötökben. Ti vagytok a tanúim – mondja az Úr. ¹³Én vagyok az Isten, öröktől fogva én vagyok. Nincs senki, aki elkerülhetné kezemet. S ha valamit teszek, ki változtathatja meg?

16 Deutero-Izajás egy nagy jelentőségű, ám ismeretlen próféta megjelölése, aki a babiloni fogság ideje alatt működött. Szövegét beillesztették Izajás próféta szövegei (1-39. fejezet) után, a 40-55. fejezetbe. *Izajás könyvének* fennmaradó részei (56-66. fejezet) pedig egy harmadik, szintén ismeretlen szerzőé, aki a fogság után működött, és akit Trito-Izajásnak szokás nevezni. Mindazonáltal Izajás könyvének első része is tartalmaz sok későbbi betoldást.

¹⁴Ezt mondja az Úr, a ti Megváltótok, Izrael Szentje: Elküldök értetek Babilonba, leverem a börtönök zárait, és a káldeusok jajkiáltásban törnek ki. ¹⁵Én vagyok az Úr, a ti Szentetek; Izrael Teremtője, a ti Királyotok.

¹⁶Ezt mondja az Úr, aki utat csinált egykor a tengeren át, és ösvényt a nagy vizekben, ¹⁷aki kivezette a harci szekereket és a lovakat, az egész hatalmas sereget, amely elbukott és nem kelt föl többé, odaveszett és kialudt, mint a mécses lángja. ¹⁸Most már ne arra gondoljatok, ami régen történt, és ne a múlt dolgokra figyeljete. ¹⁹Nézzétek: én valami újat viszek végbe, már éppen készülöben van; nem látjátok? Valóban, utat csinálók a pusztában, és ösvényt a járatlan földön. ²⁰Dicsőíteni fog a mező minden vadja, a sakálok és a struccok, mert vizet fakasztok a pusztában, [és folyókat a sivatag földön], hogy inni adjanak népemnek, választottaimnak. ²¹A nép, amelyet magamnak alkottam, hirdetni fogja dicsőségemet.

A mindenség istene a természet és a történelem ura

(Izajás könyve 45. fejezet)

45 ¹Így szól az Úr fölkentjéhez, Ciruszhoz, akinek megfogja a jobbát, hogy színe előtt meghódoltassa a nemzeteket, és megoldja a királyok derekán az övet; hogy megnyissa előtte az ajtókat, és ne maradjon egyetlen kapu se zárva: ²„Előtted megyek, és megalázom a magasságokat; összetöröm az érckapukat, és a vaszárat leütöm. ³Neked adom az elrejtett kincseket, és a rejtekhelyek gazdagságát, hogy megtudd: Én vagyok az Úr, Izrael Istene, aki neveden szólítalak. ⁴Szolgáért, Jákobért, és választottamért, Izraelért szólítottalak a neveden. Dicső nevet adtam neked, bár nem ismertél. ⁵Én vagyok az Úr, és senki más! Rajtam kívül nincs más isten. Bár nem ismersz, mégis felövezlek, ⁶hogy napkelettől napnyugtáig megtudják: rajtam kívül nincsen más.”

⁶Én vagyok az Úr, és senki más! ⁷Én alkotom a világosságot, és én teremtem a sötétséget; én szerzek jólétet, s én idézem elő a balsorsot is. Én, az Úr viszem ezt végbe, mind. ⁸Harmatozzatok, egek, onnan felülről, és ti, felhők, hullassatok győzelmet! Nyíljék meg a föld és teremjen üdvösséget, és sarjadjon vele szabadulás is. Én, az Úr hozom ezt létre, mind.

⁹Perbe szállhat-e alkotójával a cserép a föld cserepei közül? Mondhatja-e az agyag megmunkálójának: „Mit csinálsz?” És a mű: „Milyen ügyetlen vagy!”? ¹⁰Jaj annak, aki azt mondja apjának: „Miért nemzel?” És az asszonynak: „Miért

szülsz?” ¹¹Ezt mondja az Úr, Izrael Szentje és Teremtője: „Rátok tartozik-e, hogy gyermekeim jövője felől kérdezzetek, vagy hogy meghatározzátok: mit tegyen a kezem? ¹²Nézzétek: én alkottam a földet, és én teremtettem az embert is, aki lakja. Az én kezem terjesztette ki az eget, és én sorakoztattam fel minden seregüket. ¹³Én támasztottam, hogy győzelmet arasson, és minden útját elegyengettem. Ő majd felépíti városomat, és visszahozza száműzöttjeimet váltságdíj és ajándékok nélkül.” A Seregek Ura mondja ezt így.

¹⁴Ezt mondja az Úr: Egyiptom földművelő népe, Kus kereskedői és a szálás termetű szabeusok meghódolnak neked, a tieid lesznek, és bilincsbe verve követnek. Leborulnak és könyörögnek: „Csak nálad van Isten s rajta kívül nincsen más, más isten nem létezik.” ¹⁵Valóban, nálad rejtőzött el az Isten, Izrael Istene és Szabadítója. ¹⁶Megszégyenülnek és megalázódnak, akik szembeszállnak veled, s akik bálványokat csinálnak, mind szégyent vallanak. ¹⁷De Izrael szabadulást talál az Úrban, megszabadul mindörökre. Megszégyenülés és megaláztatás nem ér már titeket többé soha.

¹⁸Mert ezt mondja az Úr, aki az eget teremtette, ő, az Isten, aki megalkotta és létrehozta, s fenn is tartja a földet, mert nem a zűrzavarnak teremtette, hanem hogy lakjanak rajta: „Én vagyok az Úr és nincsen más. ¹⁹Nem titokban beszéltem, nem valami sötét zugában a földnek. Nem azt mondtam Jákob nemzetségének: A zűrzavarban keressetek! Én, az Úr az igazságot mondom, és az igazat hirdetem nektek.

²⁰Gyűljetek egybe, gyertek és lépjetelek elő mind, akik a nemzetek közül megmenekültetek. Mind esztelenek, akik fából faragott bálványokat hurcolnak magukkal, és olyan istenhez könyörögnek, aki nem tud segíteni rajtuk. ²¹Fejtsétek ki és hozzátok elő érveiteket, sőt tanácskozzátok meg együtt: Ki hirdette ezt régtől fogva, s ki mondta meg már jó előre? Nemde én, az Úr? És rajtam kívül nincsen más; igazságos Isten és Szabadító nincsen rajtam kívül. ²²Térjetelek hozzám és megszabadultok, ti, határai a földnek, mind! Mert én vagyok az Isten, és nincsen más. ²³Megesküszöm önmagamra, igaz beszéd fakad ajkamon, egy visszavonhatatlan szó: Elöttem hajlik meg minden térd, és rám esküszik minden nyelv. ²⁴Ezt mondják majd: Csak az Úrban van üdvösség és erő. Hozzá térnek megszégyenülve mind, akik lázadoztak ellene. ²⁵Ám Izraelnek minden nemzetsége győzelmet és dicsóséget arat az Úrban!”

Énekek az Úr szenvedő szolgájáról (*ebed Jahve*)

(*Izajás könyve* 42,1-4; 49,1-6; 50,4-11; 52,13 – 53,12)

42 ¹Nézzétek, a szolgám, akit támogatok, a választottam, akiben kedvem telik. Kiárasztom rá lelkemet, hogy igazságot vigyen a nemzeteknek. ²Nem kiált majd, s nem emeli föl a hangját, szava se hallatszik az utcákon. ³A megtört nádszálat nem törí össze, a pislákoló mécsbelet nem oltja ki. Hűségesen elviszi az igazságot, ⁴nem lankad el, sem kedvét el nem veszti, míg az igazságot meg nem szilárdítja a földön. Az ő tanítására várnak a szigetek.

49 ¹Halljátok, szigetek, és figyeljetelek, távoli népek! Az Úr hívott meg, mielőtt még születtem; anyám méhétől fogva a nevemen szólított. ²Számát éles kardhoz tette hasonlóná, s kezének árnyékában rejtegetett. Mint a hegyes nyíl, olyanná tett, és a tegzébe rejtett. ³S így szólt hozzám: „A szolgám vagy, Izrael, benned fogok megdicsőülni!” ⁴De én azt gondoltam: „Hiába fáradtam, haszontalanul tékoztam erőmet.” Ám igaz ügyem az Úr előtt van, és jutalmam Istenemnél. ⁵Becsés vagyok az Úr szemében, és Istenem az erőm. ⁵És most ezt mondja az Úr, aki már anyám méhétől fogva szolgájává tett, hogy visszavezesselem hozzá Jákobot, és Izraelt köréje gyűjtsem: ⁶„Kevés az, hogy szolgám légy, s fölemeld Jákob törzseit, és visszatérítsd Izrael maradékát. Nézd, a nemzetek világosságává tettelek, hogy üdvösségem eljusson a föld határáig.”

⁴Isten, az Úr megadta a nyelvet, a tanítványok nyelvét. Hogy megfelelhessenek a fáradtaknak, maga adja ajkamra a szót. Reggelenként ő teszi figyelmissé fületem, hogy rá hallgassak, mint a tanítványok. ⁵Isten, az Úr nyitotta meg a fületem. S én nem álltam ellen, és nem hátráltam meg. ⁶Hátamat odaadtam azoknak, akik vertek, arcomat meg, akik tépáztak. Nem rejtettem el arcomat azok elől, akik gyaláztak és leköpdöstek. ⁷Isten, az Úr megsegít, ezért nem vallok szégyent. Arcomat megkeményíttem, mint a kőszikla, s tudom, hogy nem kell szégyenkezni. ⁸Közel van, aki igazságot szolgáltat nekem. Ki szállhat velem perbe? Álljunk ki együtt! Ki az ellenfelem? Jöjjön ide hozzám! ⁹Isten, az Úr siet segítségemre. Ki ítélhet el? Lám, mindnyájan elenyésznek, mint a ruha, amelyet a moly emésztett meg.

¹⁰Mind, aki közületek féli az Urat, az ő szolgája szavára hallgasson. Ha meg sötétségben jár és nincs világossága, bízzék az Úr nevében, és támaszkodják Iste-

nére! ¹¹De ti, mind, akik tüzet gyújtottatok és tüzes nyilakat csináltatok, jussatok a saját tüzetek lángjába és a tüzes nyilak közé, amiket gyújtottatok! Az én kezemből ér ez utol benneteket, mind ott heverték majd gyötrelmeitekben.

¹³Nézzétek, szolgám diadalmaskodik, fönséges lesz és felmagasztalják, és nagy dicsőségre emelkedik. ¹⁴Amint sokan megborzadtak láttán, – hiszen oly dicstelenné látszott és alig volt emberi ábrázata –, ¹⁵úgy fog majd sok nemzet ámulni rajta és királyok némulnak el színe előtt. Mert olyasmit fognak látni, amelyet még soha nem hirdettek nekik; és olyan dolognak lesznek tanúi, amilyenről addig soha nem hallottak.

53 ¹Ki hitt abban, amit hallottunk, és az Úr karja ki előtt nyilvánult meg? ²Úgy nőtt fel előttünk, mint a hajtás, és mint a gyökér a szomjas földből. Nem volt sem szép, sem ékes [hiszen láttuk], a külsejére nézve nem volt vonzó. ³Megvetett volt, utolsó az emberek között, a fájdalmak férfia, aki tudta, mi a szenvedés; olyan, aki elől iszonyattal eltakarjuk arcunkat, megvetett, akit bizony nem becsültünk sokra. ⁴Bár a mi betegségeinket viselte, és a mi fájdalmaink nehezettek rá, mégis (Istentől) megvertnek néztük, olyannak, akire lesújtott az Isten, és akit megaláztott. ⁵Igen, a mi bűneinkért szúrták át, a mi gonoszságainkért törték össze; a mi békességünkért érte utol a büntetés, az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást. ⁶Mi mindnyájan, mint a juhok, tévelyegtünk, ki-ki a maga útjára tért, és az Úr mégis az ő vállára rakta mindnyájunk gonoszságát. ⁷Megkínozták, s ő alázattal elviselte, nem nyitotta ki a száját. Mint a juh, amelyet leölteni visznek, vagy amint a bárány elnémul nyírója előtt, ő sem nyitotta ki a száját. ⁸Erőszakos ítélettel végeztek vele. Ugyan ki törődik egyáltalán ügyével? Igen, kitépték az élők földjéből, és bűneink miatt halállal sújtották. ⁹A gonoszok közt adtak neki sírboltot, és a gazdagok mellé temették el, bár nem vitt végbe gonoszságot, sem álnokság nem volt a szájában. ¹⁰Úgy tetszett az Úrnak, hogy összetöri a szenvedéssel. Ha odaadja életét engesztelő áldozatul: látni fogja utódait, hosszú nyúlik élete, és teljesül általa az Úr akarata. ¹¹„Majd ha véget ér lelkének gyötrelme, látni fogja a világosságot, és megelégedés tölti el. Szenvetésével sokakat megigazultakká tesz szolgám, mivel gonoszságaikat magára vállalta. ¹²Ezért osztályrészül sokakat adok neki, és a hatalmasok lesznek a zsákmánya, amiért életét halálra adta, és a gonosztevők közé sorolták, noha sokak vétkeit hordozta, és közben imádkozott a bűnösökért.”

Kérdések, feladatok:

1. A prófétára használt héber kifejezés leggyakrabban a *nabi*. Ki a próféta, mitől válik valaki azzá? Miképpen prófétáltak? Miben különbözik a jóstól? Milyen szempontok alapján tudjuk a prófétákat csoportosítani? Mely korszakban működtek? Mi a viszonyuk a történelemhez?
2. Mikor élt Illés és Elizeus? Milyen hagyományok kapcsolódnak hozzá a zsidóságban és a kereszténységben?
3. Elemezze a Kármel hegyi összecsapást a Baál-prófétákkal!
4. Hol találkozik Illés az Istennel? Milyen jelek kísérik az Úr megjelenését?
5. Miképpen írja le a bibliai szöveg Illés elragadtatását a tüzes szekéren?
6. Mikor élt és milyen cselekedeteket hajtott végre Hóseás? Miképpen festi le Isten és Izrael kapcsolatát? Hol találkozunk a szeretet hasonló értelmezésével az Ószövetségben és az Újszövetségben? Mi az álláspontja Hóseásnak az áldozatokkal kapcsolatban?
7. Mikor élt Izajás? Milyen három fő részből áll az ő neve alatt fennmaradt könyv, és ezek a részek mely korokból származnak?
8. Elemezze Izajás elhívást a prófétai szolgálatra! Hasonlítsa ezt össze más próféták (Jeremiás, Jónás, Ezékiel, stb.) hasonló történeteivel!
9. Mit jelent az Immanuel név? Kire vonatkoztatja a kereszténység? A szűztől való születés széles körben alkalmazott toposz a vallásokban. Milyen párhuzamait ismeri a Bibliában és azon kívül?
10. Miképp ábrázolja az izajási prófécia a messiási korszakot?
11. Mikor élt Jeremiás? Milyen szimbolikus tetteket hajtott végre?
12. Miképpen éli meg Jeremiás saját prófétai küldetését? Hasonlítsa össze Jeremiás viselkedését Jób és Jónás magatartásával!
13. A jeremiási prófécia minek tulajdonítja a babiloni fogságot? Mi a célja ezzel az Istennek?
14. Miként írja le Jeremiás az új szövetséget Isten és Izrael között? Miben különbözik a régitől? Miképp értelmezi a fogalmat, kire vonatkoztatja a kereszténység?
15. Mikor élt Ezékiel és hol működött? Akárcsak Jeremiás, ő is pap volt. Mi ennek a jelentősége?
16. Milyennek mutatja be Ezékiel látomása a *merkabát*, az isteni trónszekeret? Milyen misztikus hagyományok kapcsolódnak ehhez a judaizmusban?

17. A könyv megevésének motívuma Ezékiel szövege mellett megtalálható például a *Jelenések könyve* 10. fejezetében. Hasonlítsa össze a két szöveget ebből a szempontból!
18. Mit jelképeznek Ezékiel különös állapotai, azaz bénasága és némasága?
19. A csontokkal teli mező látomása értelmezhető-e a feltámadás gondolataként? Hol jelenik meg az Ószövetségben kifejezetten a feltámadás gondolata?
20. Miképpen írja le az új templomot Ezékiel szövege?
21. Milyen részekre osztható Izajás próféta könyve? Mely részeket nevezik Deutero-Izajás szövegének? Mikor működött ez az ismeretlen próféta?
22. Mihez hasonlítja a szöveg a babiloni fogságból való szabadulást? Mi a jelentősége annak, hogy itt valami újat visz végbe az Úr?
23. Miképpen írja le Istent és a bálványokat a 45. fejezet? Mi ennek az egyetemes vallástörténeti jelentősége?
24. Értelmezze az Úr szenvedő szolgájáról (*ebed Jahve*) szóló énekeket! Mit tudunk meg e rejtélyes alakról? Nézzon utána, hogy a zsidó és keresztény hagyomány mire vonatkoztatja a szöveget!

APOKALIPTIKA ÉS ESZKATOLÓGIA

PRÓFÉTAI APOKALIPSZISEK

Ezékiel apokalipszise

(*Ezékiel könyve 38,14 – 39,29*)

¹⁴Ezért jövendölj, emberfia, és mondd Gógnak: Ezt mondja az Úr, az Isten: Nemde abban az időben, amikor népem, Izrael biztonságban él, te majd fölkerekedsz? ¹⁵Idejössz lakóhelyedről, messze északról és tömérdek nép tart veled: lóháton, hatalmas tömeg, nagy sokaság. ¹⁶Felvonulsz népem, Izrael ellen, mint a felleg, s elborítod az országot. Ez az utolsó napokban következik be. Felvonultatlak országom ellen, hogy a népek megismerjenek, amikor majd megmutatom rajtad a szemük láttára, ó Góg, hogy szent vagyok. ¹⁷Ezt mondja az Úr, az Isten: Rólad beszéltem a hajdankor napjaiban szolgálaim, Izrael prófétái által, akik azokban a napokban megjövendölték, hogy felvonultatlak ellenük. ¹⁸Azon a napon, amelyen Góg Izrael földje ellen vonul – mondja az Úr, az Isten –, haragom fellángol bennem. Indulatomban, ¹⁹féltékenységekben és izzó haragomban így szólok: Valóban, azon a napon nagy rettegés támad Izrael földjén. ²⁰Remegnek előttem a tenger halai, az ég madarai, az erdő vadjai, minden csúszómászó, amely a földön mozog, és minden ember, aki csak él a földön. A hegyek megrepednek, a sziklák leomlanak, minden fal a földre omlik. ²¹Fellázítom ellenük a föld minden borzalmát – mondja az Úr, az Isten. Mindegyiküknek a saját testvére ellen irányul a kardja. ²²Aztán pestissel és vérontással ítéletet tartok fölöttük, záporosított és jégesőt, tüzet és ként zúdítok rá és csapataira, meg a tömérdek népre, amely vele van. ²³Így bizonyítom be, hogy nagy és szent vagyok, és kinyilvánítom magamat sok nép szeme láttára. Akkor majd megtudják, hogy én vagyok az Úr.

39 ¹Te meg, emberfia, jövendölj Góg ellen! Így beszélj: Ezt mondja az Úr, az Isten: Ellened fordulok Góg, Mesek és Tubal fejedelme. ²Idehívlak és elővezetlek, felvonultatlak messze északról, és Izrael hegyeire hozlak. ³Akkor aztán kiütöm bal kezedből az íjat, és kiejtetem veled jobodból a nyilakat. ⁴Izrael hegyén esel

majd el, te és egész sereged, a veled levő népekkel egyetemben. A különféle fajú ragadozó madaraknak és a mezei vadaknak adlak, faljanak fel. ⁵A nyílt mezőn esel el, mert én mondtam ezt – mondja az Úr, az Isten. ⁶Tűzet bocsátok Magógra és a biztonságban élő szigetlakókra, akkor megtudják, hogy én vagyok az Úr. ⁷Ismertté teszem szent nevemet népem, Izrael körében, nem tűröm tovább, hogy megszentégtelenítsék nevemet. Akkor majd megtudják a népek, hogy én vagyok az Úr, Izrael Szentje. ⁸Lám, közeleg és beteljesedik – mondja az Úr, az Isten –, itt a nap, amelyről beszéltem. ⁹Akkor Izrael városainak lakói kimennek, meggyújtják és elégetik a fegyvereket, pajzsokat, védőpajzsokat, íjakat, nyilakat, buzogányokat és lándzsákat, és hét esztendőn át ezzel tüzelnek. ¹⁰Nem kell többé fát keresni a mezőn, sem vágni az erdőben, mert a fegyverekkel tüzelnek majd. Kifosztják fosztogatóikat, és zsákmányt szereznek zsákmányolóiktól – mondja az Úr, az Isten. ¹¹Azon a napon nevezetes helyet adok Izraelben Gógnak temetőül, Abarim völgyét, a tengertől keletre – ez útjában lesz az arra járóknak –, és oda temetik el Gógot tömérdek seregével együtt, s Hamon-Góg völgyének nevezik majd el. ¹²Hét hónapon át temeti majd őket Izrael háza, hogy megtisztítsák az országot. ¹³Az ország egész népe temet majd, és nevezetes napjuk lesz ez, amikor majd kinyilvánítom dicsőségemet – mondja az Úr, az Isten. ¹⁴Embereket jelölnek majd ki, hogy állandóan járják az országot, s temessék azokat, akik a földön maradtak, hogy így megtisztítsák. A hét hónap elteltével kezdik meg a kutatást. ¹⁵Ha a járőrök útjukon emberi csontra bukkannak, jelt állítanak mellé, míg a sírásók el nem temetik Hamon-Góg völgyébe – ¹⁶az egyik városnak is Hamona lesz a neve –, így fogják megtisztítani az országot. ¹⁷Te meg, emberfia – mondja az Úr, az Isten –, szólj a sokfajta madárnak és a mező vadjainak: Gyűljetek össze és gyertek! Mindenhonnan gyűljetek ide, az áldozati lakomára, amelyet Izrael hegyein rendezek nektek, a nagy áldozati lakomára! Egyetek húst és igyatok vért! ¹⁸Egyétek a hősök húsát és igyatok a föld fejedelmeinek vérét! Ezek mind kosok, bárányok, bakok és Básánból való hizlalt bikaborjak. ¹⁹Egyetek hájat jóllakásig és igyatok vért részegségig áldozati lakomámon, amelyet rendeztem nektek. ²⁰Lakjatok jól asztalomnál lovakkal és lovasokkal, hősökkel és harcosokkal – mondja az Úr, az Isten.

²¹Megmutatom dicsőségemet a népek között, és minden nép látni fogja ítéletemet, amit végrehajtok, és kezemet, amely rájuk nehezedik. ²²Akkor majd megtudja Izrael háza, hogy én vagyok az Úr, az ő Istenük, attól a naptól kezdve minden időkre. ²³A népek is megtudják: Izrael házának a vétke miatt kellett száműzetésbe mennie, mert hűtlenek lettek hozzám, és ezért elrejtettem előlük arcomat és szorongatójuk kezébe adtam őket, hogy mindnyájukat kardélre hányják. ²⁴Tisztáta-

lanságaik és vétkeik szerint bántam velük, és elrejtettem előlük arcomat. ²⁵Ezért ezt mondja az Úr, az Isten: Most jóra fordítom Jákob sorsát, megkönyörülök Izrael egész házára, és buzgólkodom szent nevemért. ²⁶Hadd felejtsek el minden gyalázatukat és hűtlenségüket, amelyet ellenem elkövettek, hiszen biztonságban lakhatnak földjükön, nem háborgatja őket senki. ²⁷Ha a népek közül hazahozom őket, és összegyűjtöm mindnyájukat ellenségeik országából, akkor majd megmutatom rajtuk számtalan nép szeme láttára, hogy szent vagyok. ²⁸Akkor megtudják, hogy én, az Úr vagyok az ő Istenük, mert száműztem ugyan a népek közé, de most összegyűjtöm őket hazájukba, és senkit sem hagyok ott közülük. ²⁹Nem rejtem el többé előlük arcomat, mert kiárasztom lelkemet Izrael házára – mondja az Úr, az Isten.

Izajás nagy apokalipszise¹⁷

(Izajás könyve 24-25. fejezet)

24 ¹Íme, az Úr elpusztítja a földet, kopárrá teszi és elcsúfítja a színét, lakóit pedig messze szétszórja. ²A pap úgy jár majd, mint a nép, az úr, mint a szolgája, s az úrnő, mint a szolgálója. Az eladó olyan lesz, mint a vásárló, a kölcsönadó, mint a kölcsönvevő, és a hitelező olyan, mint az adós. ³A föld elpusztul, s úgy jár, mint akit kifosztottak. Igen, az Úr mondta ki ezt ellene. ⁴Gyászba borul, elhervad a föld, a földkerekség elhervad, elsorvad, s elenyészik az ég is a földdel együtt. ⁵Tisztátalanná lett ugyanis a föld lakóinak lába miatt, mert áthágták a törvényt, megszegték a parancsokat, s megtörték az örökre szóló szövetséget. ⁶Ezért átok emészti meg a földet, és megbűnhődnek, akik rajta laknak. Tűz emészti meg a föld lakóit, és csak kevesen maradnak életben.

⁷Gyászol majd a must, elfonnyad a szőlőtő, sóhajtoznak mind a vidám szívűek. ⁸Elhallgat a vidám dobszó, a vigadozók zaja elcsöndesül, s a hárfa hangja is elhal. ⁹Nem isznak többé dalolva bort, s keserű lesz az ital a mulatozóknak. ¹⁰Romba dől a pusztulásra ítélt város, bezárt házaiba senki be nem léphet. ¹¹Panaszszó hallatszik utcáin: Nincs többé bor, vége minden vidámságnak, az öröm elköltözött a földről. ¹²Csak pusztulás maradt a városban, kapui is romokban hevernek.

¹⁷ Az ún. *Izajás nagy apokalipszise* (Izajás 24-27. fej.) fogság utáni szöveg, melyet beillesztettek Izajás könyvébe.

¹³Éppúgy lesz majd a földön a nemzetek között, mint amikor leverik a bogyót az olajfákról, és a szüret elmúltával összéböngésszik a szőlőt. ¹⁴De ők örömben dicséretet zengenek, ujjonganak a tenger felől az Úr fölségének. ¹⁵A szigetek is az Urat áldják; a tenger szigetein az Úr nevét, Izrael Istenének nevét dicsőítik. ¹⁶A föld határáról halljuk az énekszót: Legyen dicsőség az Igaznak! Hanem én azt mondom: „Elég már, elég! Jaj az árulóknak, akik hűtlenül járnak el, az árulóknak, akik mindenestül hűtlenek!” ¹⁷Rettegés, verem és tör vár rád, lakója a földnek! ¹⁸Aki elmenekül a rettegés hangja elől, az verembe esik. És aki kimászik a veremből, azt tör fogja meg.

¹⁸Bizony, megnyílnak az ég zsilipjei és meginognak a föld alapjai. ¹⁹Recseg-ro-pog és megreped a föld, meghasad és megrendül a föld. ²⁰Inog a föld, mint a részeg, s leng, mint a hevenyészett kunyhó. Úgy ránehezedik gonoszsága, hogy elesik, s többé már nem kel föl. ²¹Azon a napon majd meglátogatja az Úr az ég seregét fenn a magasban, és a föld királyait lenn a földön. ²²Összegyűjti őket, mint foglyokat egy veremben, bebörtönzi, s hosszú idő múltán megbünteti őket. ²³Akkor elpirul a hold, a nap megszégyenül, mert a Seregek Ura trónjára lép a Sion hegyén, Jeruzsálemben, és felragyog dicsósége véneinek színe előtt.

25 ¹Uram, te vagy az én Istenem, magasztallak és áldom a nevedet. Mert csodálatos dolgokat vittél végbe, rég eltervezett, hitelt érdemlő és igaz dolgokat. ²Mert romhalmazzá tetted a várost, rommá a megerősített várat. A kevélyek palotája nem város többé, föl nem építik többé soha. ³Ezért erős népek áldanak, s a hatalmas nemzetek városai félik a neved. ⁴Menedéke lettél a szegénynek, szorongatottságában vára a szűkölködőnek; menedéke a viharban, árnyéka a forróságban; mert az erőszakosak úgy tomboltak, mint a vihar. ⁵Mint a forróságot a sivatagos földön, úgy törted le a kevélyek tombolását; és mint a hőséget az árnyékos felhő, elnémítottad az elnyomók diadalénekét.

⁶A Seregek Ura minden nemzetnek bőséges lakomát rendez e hegyen. Lakomát, ahol lesz finom bor, zsíros, legjava falat, és erős színbor. ⁷És leveszi e hegyről a leplet, amely minden népet betakart, és a fátyolt, amely minden nemzetet elborított. ⁸Örökre megsemmisíti a halált. Istenünk, az Úr letörli a könnyet minden arcról, lemossa népéről a gyalázatot, lemossa az egész földön. Ő, az Úr mondta ezt. ⁹Azon a napon majd így beszélnek: Íme, a mi Istenünk! Benne reméltünk, hogy megszabadít minket. Ő az Úr, s mi benne bízunk. Örülünk és ujjongunk segítségén! ¹⁰Mert az Úr keze megpihen e hegyen, Moábot meg úgy eltiporják a saját földjén, mint a szalmaszálat eltapossák a trágyalében. ¹¹És ha kiterjeszti

kezét, mint az úszó úszásra, az Úr megalázza kevélységében, bármilyen ügyesen mozgatja is kezét. ¹²Magasba nyúló, erős falaidat lerontja, porig alázza, s a földig lerombolja.

Trito-Zakariás¹⁸ a végidőbeli küzdelemről és az új Jeruzsálemről

(Zakariás könyve 14. fejezet)

14 ¹Nézd, elérkezik a nap az Úr számára, amikor szétosztják zsákmányodat. ²Az Úr minden népet harcba gyűjt Jeruzsálem ellen. Elfoglalják a várost, kifosztják a házakat, meggyalázzák az asszonyokat. A város fele fogságba megy. A lakosság másik részét azonban nem űzik el a városból. ³Akkor az Úr kivonul és harcba száll: harcolni fog a népek ellen, amint háború idején szokás harcolni. ⁴Lába azon a napon az Olajfák hegyére hág, amely Jeruzsálemmel szemben áll, keletre, s az Olajfák hegye közepén kelet-nyugati irányban kettéválik, úgyhogy egy igen mély völgy keletkezik. A hegy egyik fele északra, a másik fele dél felé húzódik vissza. ⁵A Hinnom völgye pedig beomlik Goától a Jasolig. Beomlik úgy, amint már Uzijának, Júda királyának idejében is beomlott a földrengés következtében. Az Úr, a te Istened pedig bevonul, és vele együtt a szentek is, mindnyájan. ⁶Azon a napon nem lesz többé sem hideg, sem fagy. ⁷Csodálatos nap lesz – csak az Úr ismeri. Nem lesz nappal és nem lesz éjjel; és este is világos lesz. ⁸Azon a napon élő víz fakad Jeruzsálemben. Az egyik fele a keleti tenger felé, a másik fele a nyugati tenger felé folyik: télen és nyáron így lesz. ⁹Az Úr lesz a király az egész földön. Azon a napon az Úr lesz az egyetlen, és az ő neve lesz az egyetlen. ¹⁰Az egész ország síkság lesz. Gebától egészen Rimmonig, amely a Negeben van. Jeruzsálemet magasra emelik, de minden a maga helyén marad. Benjamin kapujától az Első-kapu tájáig, vagyis a Vártorony kapujáig, valamint Hananeel tornyától a királyi sajtóig ¹¹mindenütt lakni fognak benne. Átok nem sújt többé semmit; biztonságban élnek majd Jeruzsálemben. ¹²Ez lesz a csapás, mellyel az Úr minden népet sújt, amiért Jeruzsálem ellen harcolt. Szétmállik a testük még amikor lábon jár-

18 A zsidó hagyományban Zecharja. Deutero- és Trito-Zakariás szövegei (Zakariás 9-11. ill. 12-14. fej.) valószínűleg i. e. IV. században keletkezett betoldások *Zakariás könyvébe*. A legkésőbbi prófétai szövegek közül valók.

nak, szétmállik a szemük a gödrében, szétmállik a nyelvük a szájukban. ¹²Ugyan-ez a csapás sújtja a lovakat és az öszvéreket, a tevéket és a szamarakat is, és minden állatot, amely a táborukban lesz. ¹³Azon a napon nagy rémületet támaszt köztük az Úr: mindenki megragadja a másik kezét, és kezét emelnek egymásra. ¹⁴Júda is küzd majd Jeruzsálemben. Minden körülöttük élő népnek összehordják a kincsét: aranyat, ezüstöt és tömérdek ruhát. ¹⁵ ¹⁶Aki életben marad azokból a népekből, amelyek felvonultak Jeruzsálem ellen, évről évre feljön és leborul a Király, a Seregek Ura előtt, és megünnepli a sátoros ünnepet. ¹⁷S azoknak, akik a föld nemzetségei közül nem jönnek fel Jeruzsálembe, hogy leboruljanak a Király, a Seregek Ura előtt, nem esik majd eső. ¹⁸Ha Egyiptom népe nem vonul és nem jön fel, ugyanaz a csapás sújtja őket, amellyel az Úr azokat a nemzeteket fogja sújtani, amelyek nem jönnek fel, hogy megünnepeljék a sátoros ünnepet. ¹⁹Így bűnhődik Egyiptom, és így bűnhődik minden nép, amely nem jön fel, hogy megünnepelje a sátoros ünnepet. ²⁰Azon a napon még a lovak csengőjére is ez lesz írva. „Az Úr szent tulajdona.” Az Úr templomában pedig olyanok lesznek az edények, mint a csészék az oltár előtt. ²¹Minden edény, ami csak Jeruzsálemben és Júdában lesz, a Seregek Urának szent tulajdona lesz. Azok, akik áldozatot akarnak bemutatni, eljönnek, vesznek belőlük, és főznek bennük. Nem lesznek többé kereskedők a Seregek Urának templomában azon a napon.

DÁNIEL

Látomás a nagy szoborról

(*Dániel könyve 2. fejezet*)

2 ¹Nebukadnezár uralkodásának második esztendejében Nebukadnezár álmot látott. Lelke úgy megrémült tőle, hogy álma is elhagyta. ²Erre a király meghagyta, hogy hívják elő a tudósokat és a varázslókat, a bűvészeket és a káldeusokat, hogy fejtsek meg a király álmát. Amikor megérkeztek és a király elé álltak, ³azt mondta nekik a király: „Álmot láttam, és nyugtalan a lelkem, míg meg nem tudom a jelentését.” ⁴A káldeusok így feleltek a királynak (arám nyelven): „Király, örökké élj! Mondd el szolgálidnak az álmot, akkor megmondjuk a jelentését.” ⁵De a király azt felelte a káldeusoknak: „Eltökélt szándékom, hogy ha nem mondjátok meg

nekem az álmod és jelentését, darabokra vágatlak benneteket, házatokat pedig szemétdombbá változtatok. ⁶Ha azonban megmondjátok az álmod és jelentését, akkor jutalmat, ajándékot és nagy kitüntetést kaptok tőlem. Azért hát adjátok tudtomra az álmod és jelentését!” ⁷Ám ők megint csak így feleltek: „A király mondja el előbb az álmod szolgálóinak, akkor majd megmondjuk a jelentését.” ⁸A király ezt a feleletet adta: „Biztosan tudom, hogy csak időt akartok nyerni, mert látjátok, hogy mi az eltökélt szándékom. ⁹Ha nem mondjátok el az álmod, föl kell tételeznem: hamis és hazug magyarázatot akartok koholni, hogy azt mondjátok el, bízva benne, hogy addig is telik az idő. Mondjátok el az álmod, és akkor tudni fogom, hogy a jelentését is meg tudjátok mondani!” ¹⁰A káldeusok megint csak azt felelték: „Nincs ember a földön, aki a király kívánságát teljesíteni tudná. Azért egy király, helytartó vagy kormányzó se kérdez ilyen dolgot semmiféle jóstól, varázslótól vagy káldeustól. ¹¹Az a dolog, amit a király kíván, igen nehéz. Nincs senki, aki megmondaná a királynak az isteneken kívül, de azok nem laknak a földiek között.” ¹²Emiatt a király úgy megharagudott s olyan dühös lett, hogy megparancsolta: vesszen Babelben minden bölcs. ¹³Amikor a királyi rendelet megjelent, hogy a bölcseket meg kell ölni, Dánielt és társait is keresték, hogy őket is megöljék.

¹⁴Dániel okosan és ügyesen kérdést intézett Arjókhoz, a királyi testőrség parancsnokához, amikor az elindult, hogy megölje Babel bölcseit. ¹⁵Megkérdezte Arjóktól, a király megbízottjától: miért bocsátott ki a király ilyen kegyetlen rendeletet? Arjók elmondta a dolgot Dánielnek. ¹⁶Erre Dániel bement a királyhoz és kérte, adjon neki időt, hogy a megfejtést tudtára adhassa. ¹⁷Aztán Dániel hazasietett, s társainak, Hananjának, Misaelnek és Azarjának is elmondta a dolgot, ¹⁸kérve őket, hogy könyörögjenek az ég Istenének színe előtt irgalomért a titok ügyében, nehogy Dániel és társai is elveszenek Babel többi bölcseivel együtt. ¹⁹Ekkor Dániel éjjeli látomásban elnyerte a titok kinyilatkoztatását. Erre Dániel áldotta az ég Istenét. ²⁰Így adott hálát: Áldott legyen az Úr neve örökkön örökké, mivel övé a bölcsesség és a hatalom! ²¹Ő változtatja meg az időket és a korokat, ő taszít le és emel fel királyokat. Bölcsességet ad a bölcseknek, és tudományt azoknak, akik megértik. ²²Kinyilatkoztatja a mélységes és elrejtett titkokat, tudja, mi van a sötétben, s nála lakik a világosság. ²³Hálát adok neked, atyáink Istene és dicsőítelek, mert bölcsességet és erőt adtál nekem. Most megmutattad nekem, amit tőled kérünk, a király ügyét kinyilatkoztattad nekünk.

²⁴Aztán Dániel bement Arjókhoz, akit a király megbízott Babel bölcseinek kivégzésével, és így szólt hozzá: „Ne bántsd Babel bölcseit! Vezess a király színe elé,

és előadom a királynak a megfejtést.”²⁵ Arjók tüstént bevezette Dánielt a királyhoz és jelentette neki: „Találtam Júda száműzöttei között egy embert, aki tudtára adja a királynak a megfejtést.”²⁶ A király megkérdezte Dánieltől, akit másik néven Bélsacárnak hívtak: „Te meg tudod nekem mondani, hogy milyen álmot láttam és meg is tudod fejteni?”²⁷ Dániel ezt válaszolta a királynak: „A titkot, amelyet a király kérdez, a bölcsek, varázslók, tudósok és jósök nem tudják megfejteni a királynak.”²⁸ De van Isten az égben, aki feltárja a titkokat és tudtára adja Nebukadnezár királynak, mi fog történni az utolsó időkben. Ez az álom, amelyet fekvőhelyeden elméd látott: „Arról gondolkodtál, ó király, fekvőhelyeden, hogy mi fog történni. Nos, aki feltárja a titkokat, az megmutatja neked, mi fog történni.”³⁰ Én elnyertem e titok kinyilatkoztatását, nem mintha bölcsebb volnék, mint bármely más élőlény, hanem azért, hogy a megfejtésről tudomást szerezzen a király, vagyis hogy megértsd elméd gondolatait.³¹ Amit láttál, ó király, az egy hatalmas szobor volt. Ez a szobor nagy volt és fényes, magasra emelkedett előtted, és rettetes volt a tekintete.³² A szobor feje tiszta aranyból volt, melle és karjai ezüsből, hasa és ágyéka bronzból,³³ lábszárai vasból, lábai meg részben vasból, részben agyagból.³⁴ Ezt láttad, míg a (hegyről) le nem vált egy kő anélkül, hogy hozzáért volna valakinek a keze. Ez eltalálta a szobor vas és agyaglábát és darabokra zúzta.³⁵ Ekkor egyszerre összetört a vas, az agyag, a bronz, az ezüst és az arany, s olyanná lett, mint nyáron a szérűn a por, amelyet felkap a szél, úgyhogy nyoma sem marad. A kőből pedig, amely eltalálta a szobrot, egy nagy hegy lett, amely betöltötte a földet.³⁶ Ez volt az álom.

³⁷Ó király, te vagy a legnagyobb a királyok között. Az ég Istene királyságot, erőt, hatalmat és dicsőséget adott neked.³⁸ Kezedbe adta az emberek fiait, a mező vadjait és az ég madarait, bárhol vannak, és téged tett meg mindnyájuk urává. Te vagy az arany fő.³⁹ Utánad egy másik birodalom támad, egy nálad kisebb, majd egy harmadik birodalom, amely bronzból való lesz, és uralma alá kerül az egész föld.⁴⁰ A negyedik birodalom kemény lesz, mint a vas. A vas mindent összetör, és összezúz. Miként a vas mindent összezúz, ez is törni és zúzni fog.⁴¹ Mivel úgy láttad, hogy lábai és ujjai részben agyagból, részben vasból vannak: Az a birodalom meg fog oszlani, de azért lesz benne valami a vas szilárdságából. Azért láttad, hogy vas van keverve az agyag sarába.⁴² Mivel lábujjai részben vasból, részben agyagból vannak: az a birodalom részben szilárd, részben törékeny lesz.⁴³ Ha a vasat agyagos sárral összekeverve láttad, ez azt jelenti: házasságok által össze fognak keveredni, de eggyé nem fognak összeforrni. A vas ugyanis nem vegyül az agyaggal.⁴⁴ Ezeknek a királyoknak az idejében az ég Istene olyan birodalmat

támaszt, amely nem szűnik meg soha. Ez a birodalom nem száll át más népre. Összetöri és elpusztítja az összes többi birodalmat, maga azonban állni fog mindörökké. ⁴⁵Ezért tehát jól láttad, hogy a hegyről levált a kő anélkül, hogy valakinek a keze hozzáért volna, és szétzúzta az agyagot, vasat, bronzot, ezüstöt és aranyat. A nagy Isten megmutatta a királynak, mi fog történni egykoron. Az álom igaz, és megfejtése megbízható.”

⁴⁶Ekkor Nebukadnezár király arcra borult, sőt Dániel előtt is leborult. Majd rendeletet adott ki, hogy hozzanak elé étel és italáldozatot. ⁴⁷Azután így szólt a király Dánielhez: „Valóban a ti Istenetek a legfölségebb Isten, a királyok Ura és a titkok kinyilatkoztatója, különben nem tudta volna megfejtetni ezt a titkot.”

⁴⁸Ekkor a király felmagasztalta Dánielt: tömérdek ajándékot adott neki, kinevezte Babel egész tartományának kormányzójává, és Babel valamennyi bölcsének főfelügyelőjévé. ⁴⁹Dániel azonban azt kérte a királytól, hogy Babel tartományának kormányzását bízza Sadrakra, Mesakra és Abednegóra. Maga Dániel a király udvarában maradt.

Jövedöls a végső időkről

(*Dániel könyve* 10,1-20 és 12,1-12)

10 ¹Cirusznak, a perzsák királyának 3. esztendejében Dánielnek, akit Bélsacárnak is neveztek, kinyilatkoztatásban volt része. A kinyilatkoztatás igaz, és nagy háborút jelent. Odafigyelt a dologra, és egy látomásban felfogta az értelmét.

²Azokban a napokban én, Dániel, három hétig gyászoltam. ³Jó ételt nem ettem, húst és bort még számba se vettem, olajjal sem kentem meg magamat, míg a háromszor hét nap el nem telt.

⁴Az első hónap huszonegyedik napján a nagy folyam, vagyis a Tigris partján voltam. ⁵Amikor körülnéztem, egyszerre egy gyolcsruhába öltözött férfit láttam. Derekát színarany övezte. ⁶Teste ragyogott, mint a drágakő, arca, mint a villám, szeme, mint a lobogó tűz, karja és lába, mint a csiszolt érc felülete, szavának hangja meg, mint a tömeg zúgása. ⁷De csak én, Dániel, láttam ezt a látomást. A férfiak, akik velem voltak, nem látták a látomást, mert akkora félelem fogta el őket, hogy elfutottak és elrejtőztek. ⁸Ahogy így magamra maradtam, s előttem a nagy látomás: minden erőm elhagyott, arcom halálsápadt lett, s csaknem összeestem. ⁹Amikor meghallottam a hangját, amint beszélt, szavának hallatára

elájultam és elvágódtam arccal a föld felé. ¹⁰Ekkor megérintett egy kéz, s térdemre és tenyeremre segített. ¹¹Majd azt mondta nekem: „Dániel, te kedvelt férfiú! Értsd meg a szavakat, amelyeket hozzád intézek! Állj fel, mert hozzád szól a küldetésem.” Azután, hogy közölte velem ezeket a szavakat, remegve felálltam. ¹²Ekkor így szólt hozzám: „Ne félj, Dániel! Mert az első naptól fogva, amikor elhatároztad, hogy az igazság ismeretére törekedve vezekelsz a te Istened színe előtt, könyörgéssed meghallgatásra talált. Éppen a könyörgésed miatt kellett hozzád jönnöm. ¹³A perzsák országának (angyal) fejedelme huszonegy napon át ellenállt nekem. De Mihály, az egyik legfőbb fejedelem, segítségemre jött. Ott is hagytam, hogy küzdjön meg a perzsák királyával, ¹⁴magam pedig eljöttem, hogy tudtadra adjam: mi fog történni népeddel a végső napokban, mert a látomás azokról a napokról szól.”

¹⁵Míg ilyen módon beszélt hozzám, szememet a földre sütöttem, és hallgattam. ¹⁶S lám, egy emberre emlékeztető alak megérintette ajkamat. Erre már én is ki tudtam nyitni a számat, hogy szóljak. Így szóltam ahhoz, aki előttem állt: „Uram, amikor megláttalak, inaim elernyedtek, s nem maradt bennem semmi erő. ¹⁷Hogyan is bírná ki uramnak szolgája, hogy beszéljen az én urammal? Hiszen reszketek, minden erőm elhagyott, még az éltető lehelet is kiszállt belőlem.” ¹⁸Erre ismét megérintett az, aki embernek látszott és megerősített. ¹⁹Így szólt: „Ne félj, te kedvelt férfiú, béke veled! Légy erős, és légy bátor!” Amikor így beszélt hozzám, újra erőre kaptam és szólni tudtam hozzá: „Beszélj, Uram, mert erőt adsz nekem!” ²⁰Ekkor megkérdezte: „Tudod már, miért jöttem el hozzád? ²⁰Nézd, most tudtadra adom, mi van megírva az igazság könyvében.

12 ¹Abban az időben fölkel Mihály, a nagy fejedelem, néped fiainak oltalmazója; mert olyan szorongattatás ideje következik, amilyen még nem volt soha, amióta nemzetek vannak. Abban az időben megszabadul néped, mind, aki be van írva a könyvbe. ²Akik a föld porában alszanak, azok közül sokan feltámadnak, némelyek örök életre, mások gyalázatra, örök kárhozatra. ³Akkor az érteni tudók ragyogni fognak, mint a fénylő égbolt, s akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölné örökkön-örökké, miként a csillagok.

⁴Te meg, Dániel, zárd el ezeket a szavakat, pecsételd le a könyvet a végső időig. Sokan eltévelyednek, és a gonoszság növekedni fog.” ⁵Ekkor én, Dániel, azt láttam, hogy két más valaki is áll ott: az egyik a folyó innenső partján, a másik pedig a folyó túlsó partján. ⁶Akkor megszólítottam azt a gyolcsruhába öltözött férfiút, aki a folyóvíz fölött állt: „Mikor lesz vége ennek a sok csodálatos dolognak?” ⁷Erre a gyolcsruhába öltözött férfi, aki a folyóvíz fölött állt, jobbját és balját

az égre emelte. S hallottam, amint megesküdött az Örökkévalóra: „Egy idő, két idő és egy fél idő múlva ez mind beteljesedik, akkor, amikor az az erő, amely a szent népet szétszórta, nem lesz többé.” ⁸Hallottam ugyan a szót, de nem értettem, azért újra megkérdeztem: „Uram, hogy állunk ezekkel a végső dolgokkal?” ⁹Így válaszolt: „Eredj, Dániel, mert el vannak zárva, és le vannak pecsételve ezek a szavak a végső időkig. ¹⁰Sokat kiválasztanak, megtisztítanak és próbára tesznek, ám a gonoszok tovább folytatják gonoszságukat. A gonoszok közül senki se jut el a belátásra, de az értő szívűek meg fogják érteni. ¹¹Attól az időtől kezdve, amint megszűnik a mindennapi áldozat, és felállítják a vést hozó undokságot, ezerkét-százkilencven nap lesz. ¹²Boldog, aki bízni tud, és megéri az ezerháromszázharmincötödik napot.

Kérdések, feladatok:

1. Mit jelentenek az *apokaliptika* és *eszkatológia* kifejezések? Mennyiben folytatja az apokaliptika műfaja a prófétai hagyományt és mennyiben tér el tőle a látásmódja?
2. Miképpen mutatja be Ezékiel apokalipszise a végső időket? Kicsoda Góg a biblikus hagyományban?
3. Izajás szövege miképpen festi le Isten eljövendő napját? Mi Sion hegyének és Jeruzsálemnek a szerepe ebben? Vesse össze a szöveget Izajás próféta idősebb kortársának, Ámosznak az elképzelésével az Úr napjáról!
4. Milyen részekre osztható Zakariás próféta könyve? Mely korból származnak e részek?
5. Elemezze Tritó-Zakariás jövendölését a végső időkről! Mit jelent az új Jeruzsálem?
6. *Dániel könyve* a héber Biblia (és a protestáns Ószövetség) legkésőbbi szövege. Nézzon utána, mely korban keletkezett, milyen események hathattak rá! Mikor élehetett Dániel, és miért nehéz történelmi keretbe illeszteni a történetét? Vesse össze mindezt *Eszter könyvével*!
7. Értelmezze a szobor-látomást!
8. Miképpen beszél Dániel a végső időkről? Milyen alakok jelennek meg előtte?

LITURGIKUS ÉS LÍRAI SZÖVEGEK

ZSOLTÁROK

Templomi liturgia

(24. zsoltár)

¹(Dávid zsoltára.) Az Úré a föld és ami betölti, a földkerekség és minden lakója. ²Ő alapozta tengerekre, és megerősítette a vizek fölött. ³Ki mehet föl az Úr hegyére? Ki állhat az ő szent helyén? ⁴Akinek a keze tiszta és ártatlan a szíve, akinek az esze nem csaláson jár, s aki nem esküszik hamisan. ⁵Az Úr az ilyet áldja meg, Istenétől, gyámolától megkapja jutalmát. ⁶Ez lesz a sorsa a népnek, amely őt keresi, amely a te arcodat keresi, Jákob Istene. ⁷Emeljétek föl fejeteket, kapuk, ősi kapuszárnyak, tárlatok, hadd vonuljon be a dicsőség királya! ⁸Ki a dicsőség királya? Az Úr, a hatalmas és erős. Az Úr, a harcban verhetetlen. ⁹Emeljétek föl fejeteket, kapuk, ősi kapuszárnyak, tárlatok, hadd vonuljon be a dicsőség királya! ¹⁰Ki ez a dicsőség királya? A Seregek Ura a dicsőség királya.

A szenvedő panasza

(22. zsoltár)

¹(A karvezetőnek a „Szarvasünő reggel...” dallamára – Dávid zsoltára.) ²Istenem, Istenem, miért hagytál el, miért maradsz távol megmentésemtől, panaszos énekeimtől? ³Szólítalak nappal, Istenem, s nem hallod, szólítalak éjjel, s nem adsz feleletet. ⁴Mégis te vagy a Szent, aki Izrael szentélyében lakik. ⁵Atyáink benned reménykedtek, reméltek, s te megszabadítottad őket. ⁶Hozzád kiáltottak és megmenekültek, benned bíztak és nem csalatkoztak. ⁷De én csak féreg vagyok, nem ember, az emberek gúnytárgya s a népek megvetettje. ⁸Mind, aki lát, gúnyt űz belőlem, elhúzza száját és csóválja fejét. ⁹„Az Úrban bízott, hát mentse meg, segítsen rajta, ha szereti!” ¹⁰Te hoztál elő az anyaméhből, jóvoltodból gond nélkül

pihenhettem, anyám ölen. ¹¹A tiéd vagyok kezdettől fogva, anyám méhétől fogva te vagy az én Istenem. ¹²Ne maradj távol szükségemben, légy közel, mert sehol sincs segítség! ¹³Hatalmas tulkok vesznek körül, Básán bikái körülfognak. ¹⁴Szájuk kitátva, mint zsákmányra éhes ordító oroszláné. ¹⁵Olyan vagyok, mint a kiöntött víz. Csontjaimat szétszedték, szívem, mint a viasz, szétfolyt bensőmben. ¹⁶Torkom kiszáradt, mint a cserép, nyelvem ínyemhez tapadt. ¹⁶Kutyák falkája ólálkodik körülöttem, s gonosztevőknek serege zár körül. Kezemet és lábamat összekötözték, ¹⁶és a halál porába fektettek. ¹⁸Megszámálhatom minden csontomat; ők néznek és bámulnak, ¹⁹elosztják maguk közt ruhámat, köntösömre pedig sorsot vetnek. ²⁰Ne maradj hát távol, Uram, te vagy segítségem, siess mentésemre! ²¹Mentsd meg lelkemet a kardnak életől, a kutyák karmából ragadd ki életemet! ²²Szabadíts ki az oroszlán torkából, védj meg engem, szegényt, a tulkok szarvától! ²³Nevedet hirdetni fogom testvéreim előtt, és a közösségben dicsőítlek téged. ²⁴Ti, akik félitek az Urat, áldjátok, Jákob fiai, magasztaljátok! Félje őt Izrael minden törzse! ²⁵Hiszen ő nem szégyellte, nem vetette meg a szegény nyomorát, nem rejtette el előle arcát, meghallgatta, amikor hozzá kiáltott. ²⁶A tied dicséretem a nagy közösségben, azok előtt, akik félnek téged, beváltom fogadalmam. ²⁷A szegények esznek és jóllaknak. Dicsőítsék az Urat mind, akik keresik: szívük élni fog mindörökké! ²⁸A föld határai erről emlékeznek és az Úrhoz térnek mind. Leborul előtte a pogányok minden törzse, ²⁹hiszen az Úré a királyság, ő uralkodik a népeken. ³⁰Csak őelőtte borul le a földnek minden hatalmassága, előtte hajolnak meg mind, akik a porba visszatérnek, és lelkem neki fog élni. ³¹Nemzetségem neki fog szolgálni. Az Úrról beszélnek majd az eljövendő nemzedéknek, ³²igazságosságát hirdetik a jövő népének: ő vitte ezt végbe.

Királyi hálaének

(18. zsoltár)

¹(A karvezetőnek – Dávidnak, az Úr szolgájának zsoltára. Ennek az éneknek szavait az Úrnak énekelte, miután az Úr kimentette ellenségeinek és Saulnak a kezéből.) ²Így szól: Szeretlek, Uram, erősségem, [te megmentesz az erőszaktól]. ³Az Úr menedékem, váram, szabadítóm. Istenem, sziklám, hozzá menekülök. Védőpajzsom, üdvösségem záloga, mentsváram, ⁴akit magasztalok. Az Úrhoz kiáltok és biztonságban vagyok elleneimtől. ⁵Körülvettek a halál örvényei, Belial hullá-

mai rémítettek, ⁶az alvilág kötelékei körülfontak, a halálos hurkok rám csapódtak. ⁷Kínomban az Úrhoz kiáltottam, Istenemhez emeltem szavam. Ő meghallotta hangomat szent templomából, panaszaom elért a füléhez. ⁸Akkor megingott a föld és megremegett, a hegyek alapjai megrendültek, (remegés fogta el őket lángoló haragjától.) ⁹Lehelete füstölgő felhő volt, szájából pusztító tűz lövellt, [izzóvá tette a parazsat]. ¹⁰Lehajtotta az egeket és leszállt, lába sötét felhőn nyugodott. ¹¹Kerubtól hordozva szállt tova, a szelek szárnyán suhant. ¹²Köntöse: sötétség, amely körülfogta, öltözeke: sötét víz, sűrű felhő. ¹³Az előtte járó fényességből jégeső és izzó parázs tört elő. ¹⁴Mennydörgésben szólt az Úr az égből, a Magasságbeli hallatta szavát. ¹⁵Kilötte nyilait és szétszórta ellenségeit, villámot lövellt és eltiporta őket. ¹⁶Akkor megnyíltak a tenger mélységei, a föld alapjai felszínre kerültek: a fenyegetésedtől, Uram, leheletednek haragos zúgásától. ¹⁷Kinyújtotta kezét a magasból és felém nyúlt, kimentett a vizek mélyéről. ¹⁸Elragadott ádáz ellenségeimtől, gyűlölőimtől, akik erősebbek nálam. ¹⁹A veszély napjaiban rám támadtak, de az Úr védelmemre kelt. ²⁰Kivezetett a szabadba, szabadulást hozott, mert szeretett. ²¹Így viszonzta az Úr igaz voltomat. Megjutalmazott, mert tiszta a kezem. ²²Hiszen az Úr útjait követtem, nem fordultam el Istenemtől. ²³Minden parancsát szem előtt tartottam, törvényét soha el nem utasítottam. ²⁴Vétek nélkül jártam színe előtt, a bűntől távol tartottam magam. ²⁵Így viszonzta az Úr igaz voltomat, mert látta, hogy tiszta a kezem. ²⁶Jósággal közeledsz a jóhoz, az igazhoz igaz vagy. ²⁷A tisztával tisztán bánasz, a hamissal azonban hamis módra. ²⁸A leigázott népnek szabadulást hozol, a gőgös tekintetet megalázod. ²⁹Igen, te vagy világosságom, Uram, Istenem, te megvilágítod sötétségemet. ³⁰Veled bátyákat ostromlok, Istenemmel falakat ugrok át. ³¹Isten útja egyenes, az Úr szavát a tűz kipróbálta, pajzsa ő mindenkinek, aki nála keres menedéket. ³²Ki az Isten, ha nem az Úr? Ki a szikla, ha nem a mi Istenünk? ³³Isten felővezett erővel, feddhetetlenné tette utamat. ³⁴Lábam gyorsá tette, mint a szarvas lábát, biztos magaslatra vezetett fel. ³⁵Kezemet harcra tanította, s hogy karom acélhúrt feszítsen, azt parancsolta. ³⁶Üdvösséged pajzsát adtad nekem. [jobbod erősen tartott], jószágod nagygyá tett engem. ³⁷Lépteim alá széles utat adtál, lábam nem botladozott. ³⁸Üldöztem ellenségeimet s utolértem őket, nem tértem vissza, míg meg nem semmisültek. ³⁹Lesújtottam őket, s nem keltek föl többé, a lábam alatt összeroskadtak. ⁴⁰A harcra felőveztetél bátorsággal, ellenfeleimet aláam aláztad. ⁴¹Ellenségeimet megfutamtítottad, s akik gyűlöltek, azokat semmivé tettem. ⁴²Kiáltottak, de nem jött szabadító, hívták az Urat, de nem hallotta meg szavuk. ⁴³Én pedig szétvertem őket, mint a szél a port, s mint az utca sarát, letapostam őket. ⁴⁴Kiragadtál

a lázongó tömegből, és a népek fejévé tettél. A népek, amelyeket nem ismertem, szolgálím lettek, ⁴⁵és első szavamra engedelmeskedtek. Az idegenek fiai kegyemet kerestek, ⁴⁶az idegenek fiai elsápadtak félelmükben, s remegve jöttek elő váraikból. ⁴⁷Éljen az Úr, áldott legyen az én sziklám, dicsőség üdvöm Istenének! ⁴⁸Isten, aki elégtételt adott nekem, aki a népeket meghódította előttem. ⁴⁹Te, aki haragos ellenfeleimtől megmentettél s az erőszak emberétől elragadtál. ⁵⁰Ezért áldalak, Uram, a népek előtt, dicsőséget zengek nevednek. ⁵¹Hiszen nagy győzelmet adtál királyodnak, kegyes voltál fölkentedhez, Dávidhoz és nemzetségéhez, mindörökké.

Messiás-zsoltár

(2. zsoltár)

¹Miért háborognak a nemzetek? A népek miért kovácsolnak hiú terveket? ²A föld királyai fölkelnek, nagyjai összeesküsznek az Úr ellen és Fölkentje ellen: ³„Törjük össze bilincüket, tépjük szét rabláncukat!” ⁴Aki az égben lakik, az mosolyog rajtuk, kineveti őket az Úr. ⁵De egyszer majd haraggal fordul feléjük, és kemény szót intéz hozzájuk: ⁶„Én szenteltem fel Királyomat a Sionon, szent hegyemen.” ⁷Az Úr végzését hirdetem; Ő így szólt hozzám: „A Fiam vagy, ma adtam neked életet. ⁸Kérd tőlem, és örökségül adom neked a népeket, birtokodul a föld határait. ⁹Vasvesszővel verheted őket, és mint a cserépedényt, összetörheted.” ¹⁰Nos, királyok, térjetelek észre, föld urai, hadd intselek benneteket! ¹¹Szolgáljatok az Úrnak félelemmel, ¹²csókoljátok meg a lábát rettegéssel! Nehogy fölgerjedjen ellenetek, és elvesszetek az úton, ha hirtelen fellobban haragja. De boldogok mind, akik hozzá menekülnek.

Teremtés-himnusz

(104. zsoltár)

¹Áldjad, lelkem, az Urat! Uram, Istenem, mindennél nagyobb vagy! Fönségbe és méltóságba öltözől, ²a fény, mint köntös, úgy fog körül. Az eget kifeszíted, mint a sátort, ³lakóhelyed a vizek fölött rendezted be. A felhőket fogatként használod, a szelek szárnyán szállsz tova. ⁴A szeleket követeddé teszed, a haragos villámot

szolgáddá. ⁵A földet biztos alapra helyezted, nem inog meg az idők folyamán. ⁶Vizek árjával vetted körül, a hegyeket is vizek borították. ⁷De parancsodra visszafolytak, s megremegtek mennydörgő hangodra. ⁸A hegyek kiemelkedtek, a völgyek leszorultak arra a helyre, amelyet nekik szántál. ⁹Határt szabtal nekik, amit nem lépnek át, nem önthetik el többé a földet. ¹⁰Te öntöd a források vizét patakokba, a hegyek közt csörgedeznek. ¹¹Inni adsz a mező vadjainak, a szomjas vadszamar merít belőlük. ¹²Az ég madarai partjaikon laknak, az ágak közt zengik énekük. ¹³A hegyeket kamráid vizéből öntözöd, eged gyümölcsével a földet jöltartod. ¹⁴Füvet nevelsz az állatoknak, és növényeket, hogy az ember jóllakhasson; hogy a földből kenyeret nyerjen, ¹⁵a szívét meg borral vidíthassa hogy az olaj kenetül szolgáljon fejére, s a kenyér erőt kölcsönözzön neki. ¹⁶Az Úr fái is teleszívják magukat, a Libanon cédrusai, melyeket ültetett. ¹⁷A madarak rakják ott fészüküket, tetejükön a golya tanyázik. ¹⁸A zergéé a hegyek magaslata, a borz a sziklák közt rejtőzik. ¹⁹Te alkottad a holdat, hogy az időt mérje, és a nap is tudja, mikor nyugodjék le. ²⁰Te hozod a sötétséget és ránk köszönt az éj, s az erdő vadjai körülhúznak. ²¹Az oroszlánkölykök zsákmányért ordítanak, Istentől követelik táplálékukat. ²²De ha a nap fölkel, mind visszavonulnak, és elrejtőznek a barlangokban. ²³Az ember elindul a munkája után, hogy dolgozzék az est beálltaig. ²⁴Milyen sokrétű a te műved, Uram! Mindent bölcsességedben alkottál, s a föld teremtményeiddel van tele. ²⁵Nézd, mily nagy és széles a tenger, benne az élőlények nyüzsgő sokasága, kicsi és nagy állatok serege. ²⁶Rajta járnak a hajók, s ott kóborol a leviatán is, amit teremtetél, hogy a tengerben kergetőzzék. ²⁷Rád vár minden élő, hogy ételt adj nekik a kellő időben. ²⁸Megadod nekik, és ők összegyűjtik, kitarod kezed, s eltelnek javakkal. ²⁹De ha elrejtet arcodat, félelem szállja meg őket. Ha megvonod éltető erődet, elpusztulnak és a porba térnek. ³⁰Ám ha kiárasztod lelkedet, fölébrednek, és megújítod a föld színét. ³¹Dicsőség legyen az Úrnak mindörökké, örüljön az Úr műveinek! ³²Ha letekint a földre, az megremeg, ha megérinti a hegyeket, azok füstölnek. ³³Egész életemben az Úrnak énekelek, zsoltárokkal dicsérem, amíg csak vagyok. ³⁴Találjon tetszésre nála énekem, hisz az Úrban lelem örömöm.

ÉNEKEK ÉNEKE

Az első három ének

(*Énekek éneke* 1,1 – 5,1)

1 ¹Az énekek éneke Salamontól:

²Csókoljon meg a szája csókjával! Igen, szerelmed édesebb a bornál. ³Kenete-idnek illata kellemes, mint a kiöntött olaj, olyan a neved, azért szeretnek a lányok.

⁴Vigyél magaddal! Siessünk, el innét! Lakosztályába vezet a király! Te leszel az örömünk és a boldogságunk! Szerelmedet többre tartjuk a bornál! Mert méltán megillet a szeretet.

⁵Barna a bőröm, de azért szép vagyok Jeruzsálem lányai, mint Kedár sátrai, Zalma takarói. ⁶Ne nézzetek le, amiért barna vagyok, hiszen a nap barnított le! Anyámnak fiai nehezteltek rám, elküldtek hát szőlőt őrizni, s a magam szőlejeire nem vigyázhattam. ⁷Te, akit szeret a lelkem, mondd, hol legeltetsz, s a déli órában (nyájaddal) hol delelsz? Miért is kellene tovább kóborolnom, társaidnak nyáját kerülgennem?

⁸Ha magad nem tudod, asszonyoknak gyöngye, akkor csak haladj a juhok nyomán, és legeltesd a magad gidáit a pásztoremberek tanyahelye körül!

⁹Fáraó hintaja elé való paripához tartalak, mátkám, hasonlóknak. ¹⁰Szép az arcod a függőid között, s a korállal ékesített nyakad! ¹¹Aranyból csináltatunk neked láncocskát, s rá ezüstből gyöngyöket.

¹²Amíg asztalánál mulat a király, nárduszmag jó illatot áraszt magából. ¹³Kedvesem, mint egy csomó mirha, a keblemen pihen majd. ¹⁴Szerelmem olyan nekem, mint a ciprusfűt, amely az Engedi szőlőhegyén terem.

¹⁵De szép vagy, kedvesem, de szép vagy! Akár a galambok, olyanok a szemeid!

¹⁶Szép vagy, szerelmem, elbájolóan szép! Nyoszolyánk üdezőld, ¹⁷házunk gerendái cédrusfából vannak, falainkat meg ciprusfa borítja.

2 ¹Olyan vagyok, mint a szároni nárcisz, én vagyok a völgyek lilioma.

²Mint a bogáncs között a lilium, olyan a mátkám a lányok között.

³Akár az erdő fái között az almafa, olyan a szerelmem az ifjak között. Forró vágyam árnyékában ülni, mert gyümölcse édes az ínyemnek. ⁴Bevezet a bornak házába, fölöttem lebeg zászlaja, a szerelem. ⁵Adjatok mazsolás kalácsot, hadd kapjak erőre, üdítsetek föl almával, mert a szerelemtől egészen beteg vagyok! ⁶A balját a fejem alá teszi, a jobbával meg átkarol.

⁷Jeruzsálem lányai, kérlek benneteket, a gazellákra s a mezők szarvasára, ne zavarjátok meg a szerelmemet, s föl ne ébresszétek, amíg nem akarja!

⁸Csitt! A szerelmem! Nézzétek, ő jön ott, ugrál a hegyeken és szökell aombokon! ⁹Szerelmem olyan, mint a gazella, a fiatal szarvas a hasonmása. Nézzétek, már itt áll házunk falánál, benéz az ablakon, nézelődik a rácson át. ¹⁰Aztán köszön, s így szól szerelmesem:

¹⁰Kelj föl, kedvesem, gyere szépségem! ¹¹Nézd, elmúlt a tél, elállt az eső, elvult. ¹²A föld színén immár virágok nyílnak, itt van a szőlőmetszés ideje, és gerlice hangja hallatszik földünkön. ¹³Már színesedik az első fügetermés, hajtanak a szőlők s jó illatot árasztanak. Kelj föl, kedvesem, gyere szépségem! ¹⁴Sziklák hasadékában fészkelő galambom, rejtekhelyeden, a szirtek szegélyezte ösvényen mutasd meg arcodat, hadd halljam hangodat, mert szépen cseng a hangod, és bájos az arcod.

¹⁵Fogjátok meg a rókákat s a rókafiakat, mert feldúlják a szőlőt, a mi szőlőnket is, amely éppen most virágzik!

¹⁶A kedvesem az enyém, s én az övé vagyok; liliomok közt legeltet (mostanában). ¹⁷Míg föl nem támad a nappali szellő, és az árnyékok útnak nem indulnak, térj vissza, kedvesem, mint a gazella, vagy mint a szarvasborjú a szövetség hegyein.

3 ¹Éjszaka ágyamban kerestem, akit szeret a lelkem. De hiába kerestem, nem találtam. ²„Azért hát fölkelek, bejárom a várost, keresem a tereken és az utcákon, akit szeret a lelkem.” Hiába kerestem, nem találtam! ³Találkoztam az örökkel, akik a várost járták. „Nem láttátok, akit szeret a lelkem?” ⁴Alig mentem tovább, otthagya őket, megtaláltam, akit szeret a lelkem. Belekapaszkodtam, és nem engedem el, amíg be nem viszem anyámnak házába, annak szobájába, ki méhében hordozott.

⁵Jeruzsálem lányai, kérlek benneteket, a gazellákra s a mezők szarvasára, ne zavarjátok meg a szerelmemet, s föl ne ébresszétek, amíg nem akarja!

⁶Ki az ott, aki a pusztá felől erre tart, mint füstnek oszlopa? Mirhának és tömjénnek illata árad körülötte, és mindenféle különleges fűszeré. ⁷Nézzétek, Salamon gyaloghintója! Hatvan hős van körülötte, Izraelnek legjava. ⁸Mindnek kardja van, és jártasak a harcban, oldalukon a kard az éj rémei ellen. ⁹Trónust építtetett magának Salamon király, a Libanon fáiból. ¹⁰Az oszlopokat ezüstből csináltatta, a támláját aranyból, az ülését meg bíborból, középütt ébenfa betéttel. ¹¹Sion leá-

nyai, gyertek, nézzétek: Salamon király, fején a korona, amellyel szülőanyja megkoronázta lakodalma napján, szíve örömének napján!

4 ¹De szép vagy, kedvesem, igen szép vagy! Szemeid, mint a galambok a fátyolod mögött. A hajad, akár a kecskenyáj, amely leereszkedik Gileád hegyéről. ²Fogaid a megnyírt juhokhoz hasonlóak, amelyek éppen most hagyják el az úsztatót: mind ikreket ellenek, és még egyikük sem vesztette el fiát. ³Az ajkad, mint a karmazsinszalag, a csacsogó szád szeretni való. A halántékod, akár egy gránátalmagerezd a fátyolod alatt. ⁴Dávidnak tornyához hasonlít a nyakad, amit kőből való bástyák díszítenek; ezernyi pajzs függ rajta, megannyi hősi pajzs. ⁵A két melled, mint a gidák, a gazella ikrei, amelyek ott legelnek a liliomok közt. ⁶Míg föl nem támad a nappali szellő, és az árnyékok útnak nem indulnak, a mirhahegyen és a tömjéndombon járok. ⁷Egészen szép vagy, kedvesem, nincsen rajtad semmi folt. ⁸Gyere le, mátkám, a Libanonról, gyere le a Libanonról, ide le! Amána csúcsáról ereszkedjél alá! A Szenir és a Hermon ormáról, az oroszlánok tanyázóhelyéről, a párducok hegyéről. ⁹Megigézted a szívem, jegyesem, húgocskám, megigézted a szívem szemednek egyetlen pillantásával, s nyakadnak egyetlen láncával. ¹⁰Milyen vonzó, húgom, mátkám, a szerelmed! Mennyivel édesebb szerelmed a bornál, keneted illata felülmúl minden balzsamot! ¹¹Ajkadról, jegyesem tiszta méz csurog. A nyelved alatt tej van és méz. Ruhádnak illata a Libanon illata. ¹²Húgom, mátkám akár az elzárt kert, mint az elzárt kert, a lepecsételt forrás. ¹³Hajtásaid gránátalmát termő kerthez hasonlóak, (tele mindenféle) pompás gyümölcssel: ¹⁴nárdusszal, sáfránnyal, kálmossal, fahéjjal, mindenféle tömjéntermő fával, mirhával és aloéval, a legjobb balzsamokkal. ¹⁵A kertnek forrása élő víz kútfeje, amely a Libanonról csörgedezik alá.

¹⁶Támadj fel, északi szél, siess, déli szél! Járd át kertemet, hadd szálljon illata! Akkor eljön kedvesem a kertjébe, hogy élvezze pompás gyümölcsseit!

5 ¹Húgom, mátkám, máris megyek a kertembe, szedem a mirhát balzsammal együtt; egyenest a lépből eszem mézemet, megiszom boromat a tejemmel együtt. Barátaim, egyetek, igyatok, ittasodjatok meg, kedveseim!

Kérdések, feladatok:

1. Mik a zsoltárok? Milyen szempontok alapján csoportosíthatóak? Mikor keletkezhettek? Kit vagy kiket tart a hagyomány a szerzőjüknek?
2. Milyen összefüggésben idézi az *Újszövetség* a 22. zsoltárt?
3. Miképpen mutatja be az Istent a 18. zsoltár?
4. Nézzen utána, mely zsoltárok tekinthetőek Messiás-zsoltárnak! Milyen elképzeléseket mutatnak a Messiásról?
5. Hasonlítsa össze a 104. zsoltár teremtés-himnuszát a *Genezis könyve* teremtés-elbeszélésével!
6. Kit tart a hagyomány az *Énekek éneke* szerzőjének és miért?
7. Mikor keletkezhetett? Hova sorolja be a Biblián belül a zsidó illetve a keresztény hagyomány?
8. Milyen képekben mutatja be a szöveg a szerelmet és a szépséget?
9. Nézzen utána, miképp értelmezte Rabbi Akiba (i. sz. II. sz.), illetve a keresztény hagyomány az *Énekek énekét*!
10. Milyen kultikus használata van a szövegnek a judaizmusban?

BÖLCSESSÉGI IRODALOM

JÓB

A Sátán és az Isten fogadása, Jób gyötrelmei

(Jób könyve 1-3. és 9. fejezet)

1 ¹Volt Husz földjén egy Jób nevű férfi. Feddhetetlen, derék ember volt, félt az Istent és kerülte a rosszat. ²Hét fia és három lánya született. ³Nagy vagyona volt: hétezer juha, háromezer tevéje, ötszáz iga marhája, ötszáz szamara és számos cseléde. Így hatalmasabb volt napkelet valamennyi fiánál. ⁴Fiai vendégséget szoktak rendezni: ki-ki a saját házában, a rá eső napon. Ilyenkor üzentek és három nővérüket is meghívták, hogy egyenek és igyanak ők is velük. ⁵Valahányszor sorra lejártak a vendégség napjai, Jób elhívatta és megtisztította őket. Korán reggel fölkel, és égiáldozatot mutatott be mindegyikükért. Így gondolkodott ugyanis: „Hátha vétkeztek gyermekeim és szívükben káromolták Istent.” Így járt el Jób minden alkalommal. ⁶Egy napon az történt, hogy az Isten fiai fölkerekedtek, és az Úr elé járultak. A sátán is megjelent köztük. ⁷Az Úr így szólt a sátánhoz: „Honnét kerülsz ide?” A sátán ezt felelte az Úrnak: „Szerte bebarangoltam a földet és bolyongtam rajta.” ⁸Akkor az Úr így szólt a sátánhoz: „Felfigyeltél-e szolgámra, Jóbra? Mert nincs hozzá fogható a földön: feddhetetlen, derék ember, féli az Istent és kerül a rosszat.” ⁹A sátán azt válaszolta az Úrnak: „Talán bizony ingyen olyan istenfélő az a Jób?” ¹⁰Nem magad emeltél-e sövényt köré, háza és minden vagyona köré? Megáldottad keze munkáját, úgyhogy birtoka egyre gyarapszik a földön. ¹¹Csak nyújtsd ki egyszer a kezedet és nyúl hozzá egész vagyonához! Szavamra, szemtől szemben fog majd káromolni!” ¹²Az Úr erre azt mondta a sátánnak: „Nos, kezedbe adom mindenét, amije van. Csak rá magára nem szabad rátenned a kezed.” Erre a sátán eltávozott az Úr színe elől. ¹³Egyik nap (Jób) fiai és lányai legidősebb bátyjuk házában lakomát tartottak és bort ittak. ¹⁴Ekkor hírhözó érkezett Jóbhoz és így szólt: „A marhák szántottak, a szamarak meg mellettük legelésztek. ¹⁵De rajtuk ütöttek a szebeusok és elrabolták őket. A szolgákat kardélre hányták, csak én tudtam elmene-külni, hogy hírt hozzak neked.” ¹⁶Még be sem fejezte mondanivalóját, máris jött egy

másik, és jelentette: „Isten nyila hullott az égből, tűzvészt támasztott a juhok és a szolgák között, és elpusztította őket. Csak én tudtam megmenekülni, hogy hírt hozzak neked.” ¹⁷Még nem ért beszédje végére, máris jött egy másik, és ezt mondta: „A káldeusok három rajba álltak, megtámadták és elhajtották a tevéket. A szolgákat kardélre hányták, csak én tudtam elmenekülni, hogy hírt hozzak neked.” ¹⁸Még be sem fejezte mondanivalóját, máris jött egy másik, és szólt: „Fiaid és lányaid lakomát tartottak és bort ittak legidősebb bátyjuk házában. ¹⁹Hirtelen vihar kerekedett a sivatagon túlról, megrendítette a ház négy sarkát, úgyhogy rászakadt a fiatalokra és mind meghaltak. Csak én tudtam elmenekülni, hogy hírt hozzak neked.” ²⁰Jób ekkor fölkel, megszaggatta ruháját és megnyírta fejét, a földre borult és imádkozott. ²¹Így szól: „Mezítelenül jöttem ki anyám méhéből, és ruhátlanul térek oda vissza. Az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott az Úr neve!” ²²Mindezek ellenére nem vétkezett Jób, és nem szólt dőreséget Isten ellen.

2 ¹Történt egy napon, hogy az Isten fiai fölkerelkedtek, és az Úr színe elé járultak. Köztük volt a sátán is. ²Ekkor az Úr így szólt a sátánhoz: „Honnét kerülsz ide?” A sátán azt felelte az Úrnak: „Szerte bebarangoltam a földet és kósáztam rajta.” ³Erre az Úr megkérdezte a sátánt: „Észrevetted-e szolgámat, Jóbot is? Mert nincs hozzá fogható a földön: feddhetetlen, derék ember, féli az Istent és kerüli a rosszat. Még mindig kitart feddhetetlenségében. Hiába ingereltél föl, hogy tegyem tönkre!” ⁴A sátán ezt válaszolta az Úrnak: „Bőrért bőrt! Az életéért mindenét odaadja az ember, amiye csak van. ⁵Emeld csak rá kezedet, és nyúlj a csontjához és húsához! Szavamra, szemtől szemben fog majd káromolni!” ⁶Ekkor az Úr azt mondta a sátánnak: „Nos, a kezedbe adom, csak az életét kíméld!” ⁷A sátán eltávozott az Úr színe elől. Jóbot rosszindulatú fekélyel sújtotta tetőtől talpig. ⁸Ez hamuba ült, s egy cserépdarabot vett a kezébe, hogy azzal vakargassa magát. ⁹A felesége meg így beszélt hozzá: „Még mindig kitartasz feddhetetlenségedben? Átkozd az Istent és halj meg!” ¹⁰Ő azonban így válaszolt neki: „Mint valami féleszű asszony, úgy beszélsz. Ha a jót elfogadjuk Isten kezéből, miért ne fogadnánk el a rosszat is?” Mindamellet nem vétkezett Jób az ajkával. ¹¹Jóbnak három barátja értesült a csapásokról, amelyek rászakadtak, és eljöttek hazájukból: Elifáz Temánból, Bildád Suachból és Cofár Naamából. Megállapodtak egymás közt, hogy elmennek hozzá, kifejezik együttérzésüket és megvigasztalják. ¹²Amikor távolból ráemelték tekintetüket, nem ismerték meg. Hangos sírásban törtek ki, megszaggatták ruhájukat és hamut szórtak a fejükre. ¹³Hét nap és hét éjjel mellette ültek a földön, és egyik sem szólt hozzá egy szót sem. Látták ugyanis, hogy igen nagy a fájdalma.

3 ¹Jób ezután megnyitotta száját, s elátkozta születése napját. ²Így szólt: ³Vesz-szen a nap, amikor világra jöttem, az éj, amelyen azt mondták: „Fiú fogantatott.” ⁴Igen, legyen az a nap sötétség! Az Isten odafenn ne törődjék vele, ne is ragyogjon fel annak a napnak a fénye! ⁵Borítsa éjszaka és sűrű sötétség, nehezedjenek rá gomolygó fellegek, tartsa rettegésben nappali sötétség! ⁶Sötétség nyelje el! Ne soroljátok az év többi napja közé, és ne számítsák be hónapok napjának! ⁷Az az éjjel meg maradjon magtalan! Ne lásson soha hangos vigadozást! ⁸Átkozzák el ezt az éjt a napok átkozói, akik a Leviatánt ingerelni tudják! ⁹Homály takarja el hajnalcsillagait, hasztalan várjon a világosságra! Ne láthassa meg, hogy a tavasz kinyitja szemét! ¹⁰Mert nem zárta be előttem a méhnek ajtaját, és a kint nem rejtette el szemem elől. ¹¹Hogy nem pusztultam el már az anyaméhben! Vagy miért nem haltam meg, mikor megszülettem? ¹²Miért fogtak föl térdek? S miért voltak emlékek, hogy szopjam őket? ¹³Most csöndben feküdnék és nyugodhatnék, elaludtam volna és békességem volna. ¹⁴A királyok és a föld nagyjai közelében, akik sírhelyet építenek maguknak. ¹⁵Fejedelmek mellett, akiknek volt aranyuk, akik megtöltötték házukat ezüsttel. ¹⁶Mint koraszülött, akit mielőtt élt, már elástak, volnék, mint a magzat, amely fényt sose látott. ¹⁷Ott a gonoszok felhagynak dühükkel, és az elfáradtak nyugalmat találnak. ¹⁸Együtt pihennek ott mind, akik foglyok voltak, nem hallatszik többé robottisztnek hangja. ¹⁹Egyforma lesz ott a szegény és a gazdag, és a rabszolga sem függ majd urától. ²⁰Miért hagyta világra jönni a szenvedőt, s szomorú szívűnek miért adott életet? ²¹Várják a halált, de az bizony nem jön, jobban keresik, mint az elrejtett kincset. ²²Örölnének nagyon saját sírhalmuknak, sírjuk, ha megelnék, felujjonganának. ²³Útjavesztett embernek minek ily ajándék, annak, akit Isten teljesen körülzárt? ²⁴Immár kenyermé vált a sóhajtozás, s mint a víznek árja, ömlik a panaszom. ²⁵Mert rám szakadt, amitől rettegettem, és amitől féltem, osztályrészem lett. ²⁶Nincs nekem nyugalmam, nincsen békességem, még meg sem nyugodtam, máris új baj ért.

9 ¹Jób akkor válaszolt és így szólt: ²Igenis jól tudom, hogy a dolog így áll. Lehet Isten előtt embernek igaza? ³Még ha összeáll is vele vitatkozni, ezer kérdés közül egyre sem ad választ. ⁴Bölcsessége nagy és ereje hatalmas. Ki marad büntetlen, ha vele szembeszáll? ⁵Hegyeket mozdít el és észre sem venni, hogy mivel haragszik, felforgatja őket. ⁶A földet is kimozdítja helyéről, az oszlopai csak úgy inognak. ⁷Ha megparancsolja, nem kel föl a nap sem, pecsétje elveszi a csillagok fényét. ⁸Maga feszítette ki az ég sátorát, tenger magas árját lába alá gyűrte. ⁹Ő alkotta a Göncölszekeket, a Kaszást meg a Fiastyúkot is, s Délnek Kamaráit. ¹⁰Kifürkész-

hetetlen s nagy, amit teremtett, csodálatra méltó és tömérdek. ¹¹Nem látom, amikor elvonul mellettem, járását-kelését nem is veszem észre. ¹²Ha magával ragadja, ki tud ellenállni? Ki mondhatja neki: „Hé! Te mit akarsz itt?” ¹³Büntetését Isten sose vonja vissza, görnyednek előtte Rahab segítői. ¹⁴Hogy tudnék én neki feleletet adni, vele perbe szállva szavakat találni? ¹⁵Ha igazam volna, sem tudnék mit felelni, bírám előtt inkább kegyelmet kell kérnem. ¹⁶S ha kiáltásomra feleletet adna, akkor sem hihetném, hogy hallgat szavamra. ¹⁷Egyetlen hajszalért a földbe tapos, sebeimet ok nélkül szaporítja. ¹⁸Nem hagyja, hogy egy kissé lélegzethez jussak, inkább keservekkel etet jóllakásig. ¹⁹Ha erőről van szó, akkor ő az Erős, ha a jogot nézzük, hát ki idézi meg? ²⁰Még ha igaz volnék, akkor is elvethet, ártatlanságomban is bűnösnek ítélné. ²¹Ártatlan vagyok? Nem ismerem magam. Életem mit sem ér, semmire sem tartom. ²²Egy azonban biztos, azért most kimondom: Bűnöst és igazat egyaránt elragad. ²³Amikor ostora hirtelen halált oszt, neveti ártatlan emberek félelmét. ²⁴A földet a bűnösök kezébe adta, maga fogta be bíráiknak szemét. Vagy talán nem ő az? Ki volna, ha nem ő? ²⁵Napjaim futárnál gyorsabban szaladnak, eltűnnek, s nem látnak semmi boldogságot. ²⁶Elsiklanak gyorsan, akár a nádcsónak, vagy mint a sas, mikor lecsap a zsákmányra. ²⁷Hiába gondolom: feledék minden bajt, derűs lesz az arcom, s vidáman kacagok. ²⁸Tenger fájdalommal iszonyattal tölt el, jól tudom, hogy nem oldozol soha fel. ²⁹Ha úgyis a bűnösök közt van a helyem, mit is töröm magam hasztalan. ³⁰Ha megmosdanék is tiszta fehér hóban, ha kezem lúgban mosnám, tisztítanám, ³¹akkor is csak szennybe mártogatnál, úgyhogy még a ruhám is megutálna. ³²Nem ember, hogy azt mondhatnám neki: „Gyere törvény elé, menjünk bíróságra!” ³³Nincs bíró, ki köztünk igazságot tenne, ki kezét mindkettőnknek fejére tehetné. ³⁴Ha leválna rólam büntető vesszejét, és nem kínoznának rémségei többé, ³⁵akkor megszólalnék és nem félnék tőle, hisz saját szememben nem vagyok én ilyen.

Jób perlekedése Istennel, az Úr válasza és a jóvátétel

(Jób könyve 40-42. fejezet)

40 ¹Akkor az Úr Jóbhoz fordult, s így szólt: ²A Mindenhatóval pörlekedő meghajol-e vajon? Aki Istent akarja bírálni, feleljen! ³Ekkor Jób felelt az Úrnak és így szólt: ⁴Nézd, parányi vagyok. Mit feleljek neked? A számra teszem a kezem. ⁵Egyszer beszéltem, de többé nem teszem, vagy másodszor is, de folytatása nem lesz.

⁶A viharból szólt az Úr Jóbbhoz és azt mondta: ⁷Nosza, övezd fel, mint a hős, a derekadat! Kérdezni szeretnék, világosíts fel! ⁸Semmivé akarod tenni igazamat, el akarsz ítélni, hogy igazad legyen? ⁹Van-e karod olyan, mint Istennek? Tudsz-e hangoddal, mint ő mennydörögni? ¹⁰Ékesítsd fel magad fönséggel s nagysággal, öltözködj csak fel fénybe, méltóságba! ¹¹Engedd szabadjára haragod árját, nézd meg, ami csak büszke és hajlítsd meg! ¹²Alázd meg a gőgöst egy pillantásoddal, tipord el helyükön a gonosztevőket! ¹³A föld alá rejtse el együtt valamennyit, mélységes tömlőben némítsd el arcukat! ¹⁴Akkor aztán én is elismerlek, mert saját jobb karod vívta ki győzelmed. ¹⁵Nézd a behemótot! Éppúgy fűvön él, mint a szarvasmarha. ¹⁶Nézd, micsoda erő van az ágyékában, és lásd, mily erősek a hasizmai! ¹⁷Kifeszíti farkát, mintha cédrus volna, combjának inai egymásba fonódnak. ¹⁸A csontjai ércből öntött csövek, a lábszárai meg, mint a vasdorongok. ¹⁹Remekmű az Isten alkotásai közt, de aki alkotta, karddal fenyegette. ²⁰A hegyek környékétől eltiltották, s minden vadtól, amely ott űzi játékát. ²¹A lótoszbokrok alatt nyugton tanyázik, elrejtőzködik a nádban és mocsárban. ²²A lótoszfák fedik be az árnyékukkal, a patak nyárfái állnak körülötte. ²³Nem fél, ha a folyó erősen megárad, nyugodtan ömölhet szájába a Jordán. ²⁴Vajon ki merészel a szemébe kapni, át lehet-e fúrní gerellyel az orrát? ²⁵Lehet-e horoggal leviatánt fogni, le tudod-e nyelvét kötéllal kötni? ²⁶Tudsz-e kákát húzni az orrán keresztül, avagy átfúrod-e pofáját szigonnyal? ²⁷Talán könyörögve járul majd elibéd, és hízalgó szókat intéz tán hozzád? ²⁸Esetleg majd szerződést köt veled, hogy fogadd szolgál-dul egyszer s mindenkorra? ²⁹Játszhatol-e vele, mint egy kismadárral, lánykáid számára meg tudod-e kötni? ³⁰Alkusznak-e rá a céhbeli társak, kalmárok maguk közt osztóznak-e rajta? ³¹Meg tudod-e a bőrét horoggal tűzdelni, hát a fejét halászó szigonnyal? ³²Tégy csak vele próbát, emeld rá a kezéd! De gondolj a harcra! Még egyszer nem teszed!

41 ¹Nézd, családokozol reménységdben, pusztá tekintete legyőzi az embert. ²Hogyha fölébresztik, dühroham fogja el. Ki volna képes ellenállni neki? ³Ki maradt épségben, ha vele szembeszállt? A kerek ég alatt nincs egyetlen egy sem. ⁴Nem hallgathatok el semmit tagjairól, sem az erejéről, sem szép alkatáról. ⁵Ki merné felnyitni felső ruházatát, és ki hatolhat be kettős páncéljába? ⁶Torkának kapuit vajon ki nyitja ki? Fogazata körül rémület tanyázik. ⁷Háta pikkelyeket visel barázdásan, mik le vannak zárva kovakő pecséttel. ⁸Egyik a másikhoz hozzáillesz-kedik, még a levegő sem hatol át közöttük. ⁹Szorosan záródik az egyik a másik-hoz, összekapcsolódnak, s el nem választhatók. ¹⁰Tüsszentése nyomán világosság

ragyog, szeme olyan, mint a hajnal szempillája. ¹¹A torkából meg fáklyák törnek elő, s mint a tűz szikrái szállnak, a magasba. ¹²Az orrlyukaiból füst gomolyog elő, mint a fazékból, amely forr és buzog. ¹³A parázs lánggra lobban, hogyha rálehel, a torkából meg tűzcsóva tör elő. ¹⁴Nyakszirtjén az erő vett lakást magának, előtte meg a rémület jár. ¹⁴Ha föltápáskodik, a habok is félnek, a tenger hullámai távolabb húzódnak. ¹⁵Szilárdan áll rajta rétegezett húsa, mozdulatlan, mintha ráöntötték volna. ¹⁶Mintha kőből volna, oly kemény a szíve, kemény, mint amilyen az alsó malomkő. ¹⁷¹⁸Aki találkozik vele, hiába ránt kardot, nem használ a lándzsa, s a kopja és a nyíl sem. ¹⁹Annyiba veszi a vasat, mint a szalmát, az ércet nem nézi többre pudvás fánál. ²⁰A nyíl nem tudja megfutamítani, a rázúdított kövek pozdorjává törnek. ²¹Csak egy szalmaszálnak nézi a buzogányt, nevet a dárdán is, amely felé süvít. ²²Lehetnek alatta éles cserepek is. Felszántja az iszapot, akár a borona. ²³Forrásba hozza a mélyet, mint egy üstöt, festékesfazék lesz körötte a tenger. ²⁴Mögötte fényesen világlik az útja, ősz ember hajának gondolnád a tengert. ²⁵Nincs hozzá fogható a földkerekségen, arra termett, hogy sohase féljen. ²⁶Mindent, ami magas, megvetéssel néz le, mert a büszke állatoknak ő a királyuk.

42 ¹Jób válaszolt az Úrnak, s így szólt: ²Most már tudom, hogy akármit megtehetsz, nincs gondolat, amely neked lehetetlen. ³Én borítottam tervedet homályba, olyan szavakkal, amelyekből hiányzik a tudás. ⁴[Hallgass meg hát, kérlek! Beszélni szeretnék! Kérdezni akarlak, világosíts fel!] ⁵Azelőtt csak hírből hallottam felőled, most azonban saját szememmel láttalak. ⁶Ezért visszavonok mindent és megbánok, porban és hamuban!

⁷Miután az Úr e szavakat intézte Jóbhoz, így szólt a temáni Elifázhoz: „Fölgerjedt haragom ellened és két barátod ellen, mert nem az igazságot mondtátok rólam, mint Jób, az én szolgám. ⁸Ezért most vegyetek magatokhoz hét bikát és hét kost, menjetek el szolgálomhoz, Jóbhoz, és mutassatok be magatokért égőáldozatot. Jób, az én szolgám imádkozzék értetek! Mert tekintettel akarok rá lenni, s nem akarlak benneteket megszégyeníteni, amiért nem az igazságot mondtátok rólam, mint Jób, az én szolgám.” ⁹A temáni Elifáz, a suachi Bildád és a naamai Cofár akkor elment, és úgy járt el, ahogy az Úr mondta nekik. Az Úr tekintettel volt Jóbra. ¹⁰Az Úr jobbra fordította Jób sorsát, mivel imádkozott barátaiért, és amiye csak volt Jóbna, azt megkészszerzte. ¹¹Minden fivére, nővére és ismerőse elment hozzá. Együtt ültek vele házában, kifejezték részvétüket és vigasztalták azok miatt, amelyekkel az Úr sújtotta. Mindegyik adott neki egy kesitát és egy aranygyűrűt. ¹²Jób életének következő szakaszát az Úr jobban megáldotta, mint

a korábbi. Tizennégyezer juha, hatezer tevéje, ezer iga marhája és ezer szamara volt. ¹³Volt hét fia és három lánya is. ¹⁴Az első Galambnak, a másodikat Fahéjvirágnak, a harmadikat Szelencének nevezte. ¹⁵Az egész országban nem lehetett Jób lányainál szebb nőket találni. Az apjuk örökrészt adott nekik fiútestvéreik között. ¹⁶Ezután Jób még száznegyven évig élt, és látta fiait és unokáit negyedíziglen. ¹⁷Jób öregen és az étellel betelve halt meg.

PRÉDIKÁTOR

Minden hiábavalóság

(Prédikátor könyve 1-4. fejezet)

1 ¹A prédikátornak, Dávid fiának, Jeruzsálem királyának a szavai. ²Hiábavalóság, csak hiábavalóság, ezt mondja a prédikátor, hiábavalóság, csupa hiábavalóság. Minden hiábavalóság! ³Mi haszna az embernek minden fáradozásból, amit magára vállal a nap alatt?

⁴Az egyik nemzedék megy, a másik jön, de a föld örökké megmarad. ⁵A nap fölkel és a nap lenyugszik, a helyére siet, s ott újra fölkel. ⁶A szél dél felé fúj, északra fordul; körbejár, megfordul, visszatér – így ismétli járását a szél. ⁷Minden folyó a tengerbe ömlik, s a tenger mégsem telik meg; a folyók egyre folytatják útjukat céljuk felé. ⁸Minden fáraszt. Nem mondhatja senki, hogy a szeme eleget látott, vagy hogy a füle eleget hallott. ⁹Ami volt, az lesz újra, és ami történt, az történik megint: semmi sem új a nap alatt. ¹⁰Ha azt mondják valamire: „Lám, ez új”, az is rég megvolt azokban az időkben, amelyek előttünk voltak. ¹¹Nem törődnek az emberek a régiekkel. De a későbbiekre sem gondolnak majd azok, akik még később lesznek.

¹²Én, a prédikátor, Izrael királya voltam Jeruzsálemben. ¹³Föltettem magamban, hogy bölcsességemben mindent megvizsgállok és kikutatok, ami az ég alatt történik. Ilyen hálátlan feladatot bízott Isten az emberek fiaira, hogy vesződjenek vele. ¹⁴Láttam mindent, ami csak végbemegy a nap alatt, és kiderült: minden csak hiábavalóság és szélkergetés. ¹⁵Ami görbe, nem válhat egyenessé, ami nincs, azt nem lehet számba venni. ¹⁶Így szóltam magamban: Sok bölcsességre szert tettem, és mind felülmúltam, aki előttem Jeruzsálem fölött uralkodott. Sok bölcsességet

és tudományt latra vetettem. ¹⁷Gondosan tanulmányoztam a bölcsességet és a tudást, az esztelenséget és a balgaságot. S meggyőződtem róla, hogy ez is csak szélkergetés. ¹⁸Valóban: sok bölcsességgel sok bosszúság jár együtt, és aki gyarapítja a tudást, a gyötrelmet is fokozza.

2 ¹Azt mondtam magamban: Rajta! Próbálkozzál a vigassággal és élvezd az életet! De kiderült: ez is hiábavalóság. ²A nevetésre azt mondtam: Bolondság! És a vigasságra: Mire jó ez? ³Elhatároztam, hogy testemet átengedem a mámornak, de szívemet azért megtartom a bölcsességnek; átadom magamat az esztelenségnek, míg nem látom, mi válik javára az emberek fiainak, s mit csinálnak életük folyamán az ég alatt. ⁴Nagy dolgokat vittem végbe, palotákat építettem és szőlőket ültettem magamnak. ⁵Kerteket és ligeteket telepítettem, és beültettem őket mindenféle gyümölcsfával. ⁶Víztároló tavakat létesítettem, hogy öntözhessem a fiatal fákat. ⁷Rabszolgákat és rabszolganőket vásároltam, és voltak házamban született rabszolgáim is; jószágom is volt: rengeteg marhám és juhom, több, mint bármelyik elődömnek Jeruzsálemben. ⁸Aranyat és ezüstöt is halmoztam fel magamnak, királyok és országok kincseit. Fogadtam énekeseket és énekesnőket, és megszereztem az emberek fiaitól a fölöslegüket, egyik ládával a másik után. ⁹Így nagyobb és gazdagabb lettem, mint bármelyik elődöm Jeruzsálemben, s közben a bölcsességem is megmaradt. ¹⁰A szememnek megadtam mindent, amit csak megkívánt, semmiféle gyönyört nem vontam meg szívemtől. Igen, szívem örömet merített minden fáradozásomból, és ez volt a jutalmam minden fáradozásomért. ¹¹És latra vettem kezem minden művét, és a fáradságot is, amibe került. Ó, minden hiábavalóság és szélkergetés, nincs belőle semmi haszon a nap alatt! ¹²Elgondolkodtam a bölcsességen, az esztelenségen és a balgaságon. Hadd lám: mit csinál majd a király utódja? Azt, amit már régen is tettek. ¹³És láttam, hogy a bölcsesség felülmúlja a balgaságot, mint a világosság a sötétséget. ¹⁴A bölcs maga elé néz, a balga vaktában megy. De arra is rájöttem, hogy egy és ugyanaz a sorsa mind a kettőnek. ¹⁵Ekkor azt mondtam magamnak: Ha rám is a balgák sorsa vár, miért lettem akkor olyan mérhetetlenül bölcs? És így szóltam magamban: Ez is hiábavalóság! ¹⁶Valóban, a bölcs emlékezete éppoly kevésbé örök, mint a balgáé. A jövőben hamarosan elfelejtik mind a kettőt. A bölcs meghal éppen úgy, mint a balga. ¹⁷Meggyűlöltem az életet, mert bosszantónak találtam azt a fáradozást, ami a nap alatt folyik. Igen, minden hiábavalóság és szélkergetés! ¹⁸Meggyűlöltem minden művemet, amit létrehoztam a földön, hiszen az utódomra kell hagynom. ¹⁹Ki tudja, bölcs lesz-e vagy balga? És mégis teljesen szabadon rendelkezik majd

munkám minden gyümölcsével, amire (annyi) fáradságot és okosságot pazaroltam életemben. Ez is hiábavalóság! ²⁰Odáig jutottam, hogy szívemet átengedtem a kétségbeesésnek amiatt a fáradozás miatt, amit magamra vállaltam a nap alatt. ²¹Hisz jó néhány ember munkálkodott bölcsen, okosan és sikerrel, aztán át kell engednie szerzeményét olyannak, aki mit sem fáradt érte. Ez is hiábavalóság és nagy baj! ²²Igen, mije marad az embernek minden fáradozásából és törekvéséből, amivel emésztette magát életében? ²³Valóban: minden napja csupa szenvedés és minden tevékenység csupa bosszúság. Szíve még éjjel sem tud megnyugodni. Ez is hiábavalóság! ²⁴Nem tehet jobbat az ember, mint hogy egyék, igyék és kedvét lelje a munkájában. Mert beláttam, hogy ez az Isten kezéből jön. ²⁵Mert az öröm is, a gond is Istentől van. ²⁶Igen, annak, aki kedves előtte, bölcsességet, tudást és örömet ad; a bűnösnek meg a gyötrelmet adja, hogy gyűjtsön és halmozzon, hogy aztán olyannak adja, aki tetszik Istennek. Ez is hiábavalóság és szélkergetés!

3 ¹Mindennek megvan az órája, és minden szándékna a maga ideje az ég alatt. ²Van ideje a születésnek és a halálnak; ideje az ültetésnek és az ültetvény kiszedésének. ³Ideje az ölésnek és ideje a gyógyításnak; ideje a bontásnak és ideje az építésnek. ⁴Ideje a sírásnak és ideje a nevetésnek; ideje a jajgatásnak és ideje a táncnak. ⁵Ideje a kő eldobálásának, és ideje a kő összeszedésének; ideje az ölekezésnek, és ideje az öleléstől való tartózkodásnak. ⁶Ideje a keresésnek, és ideje az elvesztésnek; ideje a megőrzésnek, és ideje az eldobásnak. ⁷Ideje az eltépésnek, és ideje a megvarrásnak; ideje a hallgatásnak, és ideje a szólásnak. ⁸Ideje a szeretetnek, és ideje a gyűlöletnek; ideje a háborúnak, és ideje a békének. ⁹Mi haszna van a munkálkodónak abból, hogy fáradozik? ¹⁰Elnéztem a vesződséget, amit Isten az emberek fiainak ad, hogy bajlódjanak vele. ¹¹Mindent ő tesz, a maga idejében. Adott ugyan nekik (némi) fogalmat az idő egész folyásáról is, de anélkül, hogy az ember elejétől végig fel tudná fogni, amit az Isten tesz. ¹²Ekkor megértettem: nem tehet jobbat az ember, mint hogy örüljön és élvezze az életét. ¹³Mert hiszen az is Isten ajándéka, hogy az ember eszik, iszik és kedvét leli a munkájában. ¹⁴Rájöttem: amit Isten tesz, az minden időre szól. Ahhoz nem lehet sem hozzátenni, sem semmit elvenni belőle. Isten azért tesz így, hogy féljünk tőle. ¹⁵Ami van, már rég megvolt, s ami lesz, már rég megvan, és Isten szereti az üldözöttet. ¹⁶Láttam továbbá a földön az ítélet helyét – itt bűn volt; és az igazságosság helyét – itt gonoszság. ¹⁷Azt mondtam hát magamban: Isten ítéletet tart mind az igaz, mind a gonosz fölött. Mert mindennek megvan a maga ideje, ami itt végbemegy. ¹⁸Azt mondtam magamban az emberek fiairól: hogy napfényre hozza (mivoltukat), Is-

ten láthatóvá tette, hogy egymáshoz (csak olyanok, mint az) állatok. ¹⁹Mert hiszen az emberek fiainak sorsa és az állatok sorsa egy és ugyanaz a sors. Amint ezek meghalnak, meghalnak azok is. Mindben egyforma az étető lehelet, és nincs az embernek többje, mint az állatnak. Igen, mindkettő hiábavalóság! ²⁰Mindkettő ugyanarra a helyre jut. Mindkettő porból lett és minden visszatér a porba. ²¹És ki tudja, vajon az emberek fiainak étető lehelete fölfelé száll-e, és vajon az állatok étető lehelete lefelé, a földbe száll-e? ²²Így beláttam, hogy nincs jobb az ember számára, mint hogy örömét lelje munkájában, mert ez a sorsa. Mert ugyan ki juttathatja odáig, hogy lássa, mi lesz utána?

4 ¹Másfelől láttam a sok elnyomást a nap alatt: az elnyomottak könnyeit, és hogy nincs, aki vigasztalná őket; elnyomóik részéről az erőszakot, és hogy nincs, aki vigasztalná őket. ²Ezért boldogabbnak mondom a holtakat, akik már rég meghaltak, mint az élőket, akik még élnek. ³De mindkettőnél jobban (dicsérem) azt, aki meg sem született, aki meg sem látta azt a (sok) rosszat, ami a nap alatt végbemegy. ⁴Láttam azt is, hogy minden igyekezet és minden siker csak az egyik féltékenykedése a másikra. Ez is hiábavalóság és szélkergetés! ⁵Az esztelen ölbe teszi a kezét, és a saját húsát emészti. ⁶Jobb egy marék nyugalomban, mint két tele marék fáradság és szélkergetés árán! ⁷Tovább nézelődtem, és megpillantottam még egy hiábavalóságot a nap alatt: ez a magányos. ⁸Nincs senkije, sem fia, sem testvére; mégsem ismer megállást a munkában, és sose lakik jól a szeme a gazdagsággal. De hát miért is töröm akkor magamat, és miért vonom meg magamtól, ami jó? Ez is hiábavalóság és iszonyú gyötrelmem! ⁹Jobban járnak, akik ketten vannak, mint a magányos, mert fáradozásuk meghozza jutalmát. ¹⁰Ha elestek, az egyik a másikat fölsegítheti. De jaj a magányosnak: ha elesik, nincs senki, aki fölsegítené! ¹¹Meg aztán: ha ketten együtt hálnak, egymást melengetik; de hogy melegegden föl, aki egymaga van? ¹²És ha valaki megtámadja az egyiket, ketten szállnak vele szembe. Mi több: a háromágú kötél nem szakad el egyhamar. ¹³Jobb a szegény, de bölcs fiatalember, mint az öreg, de balga király, akinek nincs annyi esze, hogy elfogadná az intést. ¹⁴Igen, a börtönből került ki, és király lett, holott szegényen született annak a királyságában. ¹⁵Láttam, amint a nap alatt minden élő ott vonult az ifjú emberrel, az utóddal, aki a helyére lépett. ¹⁶Se vége, se hossza nem volt a népnek, a sokadalomnak, amelynek élén állt. De a későbbiek mégsem lelték benne örömeiket. Valóban, ez is hiábavalóság és szélkergetés! ¹⁷Vigyázz a lábadra, amikor Isten házába mégy! Hallgatni menj oda! Jobb az áldozat, mint a balgák adománya. Mert hisz ezek ostobák és rosszat tesznek.

Az igazságtalan sors

(*Prédikátor könyve 8,1 – 9,10*)

8 ¹Ki ér fel a bölccsel és ki tud valamit megmagyarázni? A bölcsesség felderíti az ember arcát, és megenyhíti vonásainak szigorát. ²Azt mondtam: Tartsd tiszteletben a király szavát, mégpedig az Istennek tett eskü miatt! ³Ne siess elhagyni őt, s ne ragaszkodj olyan dologhoz, amely ellenére van. Hiszen ő azt teheti, amit akar. ⁴Mert a király szavának hatalma van, és ki mondhatná neki: „Mit csinálsz?” ⁵Aki megtartja a parancsot, azt nem éri semmi rossz, és a bölcs elme megérti az időt és az ítéletet. ⁶Mert minden vállalkozásnak megvan a maga ideje és módja, és súlyosan ránehezedik az emberre a veszély. ⁷Hisz nem tudja az ember, mi következik. Mert ki tudná előre megmondani, hogy mi lesz. ⁸Nincs ember, akinek hatalmában volna az éltető lehelet, hogy visszatartsa, és senki sem ura a halál napjának. A harcból nincs elbocsátás. A gonoszság nem menti meg elkövetőit. ⁹Ezt mind láttam, amikor figyelmemet arra a fáradozásra fordítottam, amely a nap alatt folyik, amikor az ember az emberen uralkodik, annak kárára. ¹⁰Aztán láttam: Sírjukba vitték a gonoszokat; jöttek a szent helyről, hogy megtiszteljék őket a városban, amiért ezt tették. Ez is hiábavalóság! ¹¹Mivel a gonoszságot nem éri azon nyomban utol a büntető ítélet, az embereknek nő a bátorságuk a gonosztettre. ¹²Hisz a bűnös százszor is elköveti a gonoszságot, mégis sokáig él. Jól tudom: azoknak lesz jó soruk, akik félik az Istent, mert félnek tőle. ¹³A gonosznak nem lesz jó sora, és nem fogja napjait megnyújtani, mint az árnyékot, mivel nem fél az Istentől. ¹⁴De hiábavalóság is akad a földön. Mert néha az igazak kapják, amit a gonoszok érdemeltek volna, és a gonoszok kapják, amit az igazak érdemeltek volna. Mondtam: ez is hiábavalóság! ¹⁵Ezért dicsértem az örömet. Mert nincs más java az embernek a nap alatt, mint hogy egyék, igyék és örüljön. Ez kísérje munkájában; életének napjain, amelyeket Isten adott neki a nap alatt.

¹⁶Amikor azon fáradoztam, hogy megismerjem a bölcsességet, és arra törekedtem, hogy megértsem a hajsztát, amely a földön folyik – mert hiszen sem éjjel, sem nappal nem lehetett álmodni a szemekben –, ¹⁷akkor láttam: minden az Isten műve, s az ember nem képes felfogni az eseményeket, amelyek a nap alatt lejátszódnak. Bármennyit fárad is az ember a kutatással, nem jut el a megértésig. És maga a bölcs sem tud a dolog nyitjára jönni, aki azt gondolja, hogy érti.

9 ¹Ezt mind mérlegeltem elmémben, és beláttam, hogy az igazak és a bölcsek a tetteikkel együtt Isten kezében vannak. Az ember sem a szeretetet, sem a gyűlöletet nem ismeri, ²mindkettő hiábavalóság a szemében. Mert hiszen mindenkire egy és ugyanaz a sors vár, az igazra és a gonoszra, a tisztára és a tisztátalanra; arra, aki áldozatot mutat be, és arra, aki nem mutat be áldozatot; a jóra és a bűnösre, arra, aki esküszik és arra, aki fél az esküvéstől. ³Az a baj abban, ami a nap alatt történik, hogy mindenkire egy és ugyanaz a sors vár, s hogy az ember szíve tele van gonosszággal, és esztelenségeket eszel ki az ember – míg él, az élők számára, aztán a holtak számára. ⁴Igen, míg valaki az élők közé tartozik, addig még van reménye. Mert jobb az élő kutya, mint a holt oroszlán. ⁵Az élők ugyanis tudják, hogy meg fognak halni, de a holtak nem tudnak semmit, és jutalmuk sincs már; hisz még nevük is feledésbe merül, amelyet szereztek maguknak. ⁶Szeretetük, gyűlöletük és igyekezetük is mind odavan. Soha többé nem lesz részük abban, ami a nap alatt végbemegy. ⁷Rajta hát, edd vidáman a kenyeredet és idd jókedvűen a borodat! Mert kezdettől fogva tetszik az Istennek, ha így teszel. ⁸Viselj mindig fehér ruhát, és a fejedről ne hiányozzék az olaj! ⁹Élvezd az életet feleségeddel, akit szeretsz, hiábavaló életed minden napján, amivel Isten megajándékozott a nap alatt. Mert ez a te osztályrészed az életből, és az, amiért fáradozol a nap alatt. ¹⁰Ami tennivalót csak talál a kezed, azt mind tedd meg, amíg képes vagy rá. Mert az alvilágban, ahová mégy, sem dolgozni, sem tervezni nem lehet, ott nincs sem tudás, sem bölcsesség.

Kérdések, feladatok:

1. Mikor és hol keletkezhetett a *Jób könyve*? Nézzen utána, mit tart Jób személyéről a zsidó, a keresztény és a muszlim hagyomány!
2. Milyen modern tudományos értelmezéseket illetve művészi ábrázolásokat ismer a témában?
3. Értelmezze az Isten és a Sátán kapcsolatát a prológusban (1-2. fejezet)!
4. Milyen különböző Jób-ábrázolást látunk a szöveg 1. illetve 3. fejezetében?
5. Értelmezze a 9. és 40-42. fejezetek isten-képét! Mit tudunk meg a világ teremtéséről és az ember léthelyzetéről? Mit gondol, válaszol-e az Úr Jób panaszaira? Értelmezze a mű végén szereplő jóvátételt!
6. *Jób könyve* az emberi szenvedés értelmének kérdéséről szól. Hol bukkan elő ez a téma még az Ószövetségben? Hasonlítsa össze Jób alakját a bibliai Jeremiáséval és a Deutero-Izajásnál szereplő szenvedő szolgálóval! Vesse össze Jób történetét Szophoklész *Oidipusz Kolónoszbán* c. tragédiája főhősének történetével.
7. A hagyomány kit tart a *Prédikátor könyve* szerzőjének? Mikor keletkezhetett a szöveg?
8. Milyen életfelfogás bontakozik ki a szövegből? Miképpen vélekedik a szerző a bölcsességről és az élvezetekről, az életről és a halálról, a szenvedésről és az igazságosságról, az erényességről és a gonoszságról?
9. Keressen gondolati párhuzamokat a hellenisztikus filozófiából!
10. Hasonlítsa össze a *Prédikátor könyvét* a *Jób könyvével* a szenvedésről alkotott felfogásaik alapján!

APOKRIF SZÖVEGEK

HÉNOKH

A Választott és az Ősereg; végítélet, új Ég és Föld, feltámadás

(etióp *Hénokh* könyve 45-48. és 51. rész)

45. 1. És ez a második példázat azokról, akik megtagadják a szentségesek lakhelyének és a Szellemek Urának nevét. **2.** És a mennyekbe fel nem mennek, sem a földre le nem hullanak: Ez lesz a sorsa a bűnösöknek, akik megtagadták a Szellemek Urának nevét, akiket a nyomorúság és csapás napjáig őrizetben (tartanak). **3.** Azon a napon a Választottam fog majd a dicsőség trónjára ülni. És megpróbálja munkáikat, és nem találhatnak lakóhelyet. Akkor megkeményedik a bennük lévő szellem, amikor meglátják a Választottamat mindazokban, akik dicsőséges nevet hívták. **4.** Azon a napon azt okozom, hogy Választottam közöttük (ti. igazak) lakjon. És megváltoztatom a mennyet, azt örök áldássá és világossággá teszem. **5.** És megváltoztatom a földet, és áldássá teszem azt: és azt okozom, hogy kiválasztottaim lakják azt: de a bűnösök és a gonoszságokat cselekvők nem teszik be oda lábukat. **6.** Mert békességgel elégítem ki igazságosaimat, és azt okozom, hogy előttem lakjanak; de a bűnösök ítélete is készen áll már, hogy kipusztítsam őket a föld színéről.

46. 1. És ott láttam Őt, aki a Napok Feje [Idők Előtti, Korok Ura, Ősereg] volt, és az Ő feje fehér volt, mint a gypjú, s vele volt egy másik lény, kinek kinézete olyan volt, mint egy emberé. Orcája kegyességgel volt teljes, olyan, mint a szent angyaloké. **2.** És megkérdeztem az angyalt – aki velem volt és minden titkot megmutatott nekem –, **az** Emberfiát illetően, hogy ki ő, honnan származik, és miért jár az Idők Előtti mellett? **3.** És válaszul ezt mondta nekem: Ez az Emberfia, akie az igazságosság, és akiben az igazságosság lakozik. Ő az, aki feltárja a rejtett kincseket; mert a Szellemek Ura kiválasztotta őt, és győzelemre rendeltetett a Szellemek Ura előtt, örök igazságosságban. **4.** És az Emberfia, akit láttál, kiveti majd a királyokat és a hatalmasakat kényelmes székeikből [és az erőseket trónjaikból].

Megszünteti az erősek uralmát, és fogait töri a bűnösöknek. **5.** És ő az, aki le fogja majd vetni a királyokat a trónjaikról és országlásukból. Mert azok nem magasztalják fel Őt, és azt sem ismerik el alázattal, hogy honnan kapták a hatalmukat. **6.** Elváltozik Előtte az erősek ábrázata, és szégyennel tölti meg őket. A sötétség lesz azok lakhelye, ágyaik pedig férgek lesznek. És nem lesz reményük arra, hogy ágyaikból felkeljenek, mert nem magasztalják fel a Szellemek Urát. **7.** Mert ezek azok, akik a mennyek csillagait bírálják [és kezüket a Magasságos ellen emelik], és a földet tapossák, és azon laknak. Minden cselekedetük igazságtalanságról tanúskodik, és erejük a gazdagságukban van. És a hitük pedig olyan istenekben, melyeket saját kezeikkel csináltak, miközben megtagadják a Szellemek Urának nevét. **8.** És üldözik az Ő gyülekezetének házait és a hűségeseket, mindazokat, akik a Szellemek Urának nevéen függnek.

47. 1. És azokban a napokban feljutnak majd az igazak imái, és az igazak vére a földről a Szellemek Ura elé kerül. **2.** Azokban a napokban a szentségesek, akik fent lakoznak a mennyben, egy hangon szólalnak meg. És kérelmeznek, imádkoznak, dicsőítenek, és köszönetet adva áldják a Szellemek Urának nevét az igazak kiontott véréért. És hogy ne legyen az igazak imája hiábavaló a Szellemek Ura előtt. Hogy elégtételt nyerjenek, s többé soha ne szenvedjenek. **3.** Azokban a napokban láttam az Idők Urát, amikor dicsőségének trónjára ült és az élők könyveit kinyitották előtte: és az ég minden serege és minden tanácsosa Előtte állt. **4.** És a szentek szíve örömmel telt meg, mert az igazak száma betelt, és az igazak imái meghallgatást nyertek, és számon kérték az igazak kiontott vérét.

48. 1. És azon a helyen láttam az igazság forrását, mely kifogyhatatlan: mellette volt a bölcsességnek minden forrása: És mindazok, akik szomjúhoztak, ittak belőle, és megteltek a bölcsességgel. És akkor lakhelyük az igazak, a szentek és a választottak között lett. **2.** És abban az órában, az a bizonyos Emberfia megneveztetett a Szellemek Urának jelenlétében, És Neve elrendeltetett az Idők Előtti előtt. **3.** Igen, mielőtt a nap és az égi jelek meg lettek teremtvé, a mennyei csillagok megalkotása előtt, Neve kimondatott a Szellemek Ura előtt.

4. Ő lesz az igazak támasza, akire ha támaszkodnak nem esnek el, és világosság lesz a pogányok (nemzetek) számára, és a bánatos szívűeknek reménye. **5.** A föld minden lakója imádattal leborul előtte, éltetik, áldják és énekekkel ünnepel a Szellemek Urának nevét.

6. És ez okból lett kiválasztva és elrejtve Benne, a világ megteremtése előtt és mindörökké. **7.** És a Szellemek Urának bölcsessége kinyilvánította őt a szenteknek és igazaknak, mert általa tartatik meg az igazak sorsa. Mert azok gyűlölik és

megvetik e világ igazságtalanságait. És gyűlölték a [világ] cselekedeteit és utait a Szellemek Urának nevében. Mert az Ő nevében menekülnek meg, és Ő áll bosszút életükért. **8.** Azokban a napokban elborul majd a föld királyainak arca, s a földet birtokoló erőseké, a kezük munkái miatt, mert gyötrelmük és büntetésük napján nem lesznek képesek megmenteni magukat. **9.** És a választottaim kezébe adom őket: Mint pelyva a tűzben, úgy fognak felégni a szentségesek arca előtt. Mint ólom a vízben, úgy merülnek el az igazak színe előtt, s nyomuk sem marad többé. **10.** És büntetésük napján béke és nyugalom költözik a földre. Előttük esnek el (ti. gonoszok), s nem kelnek föl többé, és senki nem emeli fel őket kezével, mert megtagadták a Szellemek Urát és az ő Felkentjét. Áldott legyen a Szellemek Urának neve!

51. 1. És azokban a napokban a föld visszaadja majd, amit rábíztak, és Seol is visszaadja, amit kapott, és a pokol visszaadja, amivel tartozik. **2.** Mert azokban a napokban felkel az egyedüli Választott és kiválasztja az igazakat és szenteket közülük, mert megmenekülésük napja elközelgett. **3.** Trónusára ül majd a Választott, és kimondott ítéletéből felragyog a bölcsesség és az ismeret minden titka, mert a Szellemek Ura adta neki (őket) és megdicsőítette őt. **4.** És azokban a napokban a hegyek ugrálnak, mint kosok, és a dombok szökdécselnek, mint tejjel megelégedett bárányok. Angyalokká lesznek mindnyájan a mennyben és arcuk örömtől fog fényleni, mert eljött a Választott. **5.** És azokban a napokban örvendezni fog a föld, és az igazak lakoznak majd azon, és a választottak járnak majd rajta.

A végső idők hetei

(etióp *Hénokh könyve* 93. rész és 91,12-17)

93. 1. Akkor hozzáfogott Énok, hogy elbeszélje a könyvek tartalmát; **2.** így szólt: „Az igazságosság gyermekeiről, a világ választottairól és az igazságosság és az egyenesség ültetvényeiről – ezekről akarok nektek beszélni, és tudtokra adom, fiaim, én, Énok, annak megfelelően, amit nekem mennyei látomásban mutattak, és amit a szent angyalok szavából tudok, és a mennyei táblákról megtanultam.” **3.** És Énok hozzáfogott, hogy a könyvből elmondja, és így szólt: „Hetediként születtem az első héten, amikor (még) igazságosság és hűség uralkodott. **4.** Utánam,

a második héten nagy gonoszság emelkedik majd fel, és csalárdság fakad; benne lesz az első vég, és csak egy férfi menekül meg benne. Miután elmúlt (a vég), növekedni fog az igazságtalanság, és törvény adatik majd a bűnösök számára. **5.** Ezután a harmadik hét végén egy férfit választanak ki, mint az igaz ítélet palántája, és az ő leszármazottja lesz az igazságosság örök csemetéje. **6.** Ezután a negyedik hét végén láthatóvá lesznek a szentek és igazak látomásai; és egy törvény minden eljövendő nemzedék számára, és sátrat állítanak fel számukra. **7.** Ezután az ötödik hét végén örökre felépítik a dicsőség és uralom házát. **8.** Erre a hatodik héten mind megvakulnak az akkor élők; bölcsesség híján istentelenségbe merülnek el mindnyájan. Egy férfi felszáll (az égbe), a hét vége felé tűz pusztítja el a királyság házát; és a választott gyökér egész nemzedéke szét fog szóródni. **9.** Ezután a hetedik héten egy hitehagyott nemzedék támad; számos cselekedetet hajt végre, és minden tette elpártolás lesz. **10.** E hét végén ki lesznek választva az igazságosság örök ültetvényének választott igazai, hogy hétszeres oktatást kapjanak az Ő egész teremtéséről. [**11.** Mert hiszen ki olyan az összes emberfiak közül, aki képes lenne rá, hogy meghallja a Szent hangját, és ne remegne meg tőle? Ki az, aki képes lenne rá, hogy átlássa gondolatait? És ki az, aki képes lenne rá, hogy az ég összes művét szemlélje? **12.** Hogyan lehetne bárki olyan, aki az eget képes lenne megvizsgálni? És ki az, aki képes lenne rá, hogy a menny dolgait belássa, hogy egy lelket, vagy egy szellemet lásson, és arról beszéljen, vagy felemelkedjen, és mindenek végét lássa, felfogja, vagy azokat utánozza? **13.** Az összes férfi közül ki az, aki képes lenne tudni, hogy mennyit tesz ki a föld szélessége és hosszúsága, és kinek mutatták meg ezeknek mértékét? **14.** Vagy van-e bárki is, aki képes lenne megismerni az ég hosszát, mennyit tesz ki a magassága, mire alapul, milyen nagy a csillagok száma, és hol térnek nyugovóra az égi fények?]

91. 12. Ezután egy másik hét támad, a nyolcadik, amely az igazságosságé, és egy kardot kap majd, hogy ítéletet és igazságosságot gyakoroljon azok felett, akik erőszakos tetteket követtek el, és a bűnösök az igazak kezeibe adatnak át. **13.** Ugyanennek befejezésekor házakat szereznek majd igazságosságuk által, és a Nagy Király háza dicsőségben mindörökre felépül. **14.** Ezután a kilencedik héten az egész világ számára kinyilvánul az igazságosság ítélete, és az istentelenek minden műve eltűnik majd az egész földről; a világ fel lesz jegyezve a pusztulásra, és minden ember az egyenesség útja után néz majd. **15.** Ezután a tizedik héten, a hetedik részben következik be a nagy, örök ítélet a Virrasztókon és a hatalmas, örök mennyeken, amelynek folyamán végrehajtja a büntetést az angyalok között.

16. Az első ég el fog tűnni és el fog pusztulni; új ég jelenik majd meg, és az ég minden ereje hétszeresen világít majd örök időkre. 17. Ezután sok, számtalan hét telik majd el jóságban és igazságosságban mindörökké, és a bűn (többé) szóba sem kerül attól fogva mindörökké.

Póli Pál fordítása

MAKKABEUSOK

Antiokhosz¹⁹ és az erőszakos hellenizálás

(Makkabeusok I. könyve 1,20-50)

²⁰Miután Egyiptomot leigázta, Antiochusz 143-ban²⁰ visszatért és hatalmas sereggel Izrael és Jeruzsálem ellen vonult. ²¹Göggel eltelve behatolt a szentélybe, elvitte az illatáldozat bemutatására szolgáló aranyoltárt, valamint a mécstartót az összes folszereléssel együtt, ²²továbbá az áldozati kenyér asztalát, az áldozati edényeket, tálakat, az aranyfüstölőket, a kárpitot, a koszorúkat és a templom homlokzatáról az aranydíszeket; mind leszedte őket. ²³Elrabolta az aranyat, ezüstöt, valamint a drága folszereléseket; elhurcolta a rejtett kincseket, amikre rátalált. ²⁴Mindent összeszedett, és visszatért országába. De előbb vérfürdőt rendezett és fennhéjázó beszédek tartott. ²⁵Mély gyász borult Izraelre, minden tartományára. ²⁶Síránkoztak a főemberek és a vének, a szüzek és az ifjak sorvadoztak, az asszonyok szépsége elenyészett. ²⁷Aki vőlegény volt, mind gyászolt, s jajgatott szobájában ülve fájdalmában a menyasszony. ²⁸Megremegett a föld a lakói miatt, Jákob egész háza székenbe öltözött.

²⁹Két év elteltével²¹ a király a mizaiak vezérét küldte Júda városaiba. Nagy se reggel érkezett Jeruzsálembe. ³⁰Álnok módon békét ígért nekik, úgyhogy hittek benne. De váratlanul meglepte a várost. Nagy csapást mért rá, és Izrael fiai közül sokakat lemészárolt. ³¹A várost kifosztotta, felgyújtotta, lerombolta a házakat és a várost körülvevő falakat. ³²Az asszonyokat és a gyerekeket fogságba hurcolták,

19 IV. Antiokhosz Epiphanész szeleukida uralkodó (i. e. 215-164, uralkodott i. e. 175-től haláláig).

20 A hellenisztikus uralom 143. évében, azaz i. e. 170-ben.

21 I. e. 168-ban

a nyájakat meg lefoglalták. ³³Megerősítették Dávid városát magas és erős falakkal és hatalmas bástyákkal. ³⁴Ezek várul szolgáltak nekik. Istentelen népet és hitehagyott embereket telepítettek beléjük; ezek befészkeltek oda magukat. ³⁵Fegyvereket és élelmet hordtak oda, és ott raktározták el a Jeruzsálemben összeszedett zsákmányt. Így (a bástyák) hatalmas csapdává lettek. ³⁶A szentély számára leszhellyé lettek, Izrael számára gonosz ellenséggé minden időre. ³⁷A szentély körül ártatlan vért ontottak, megszenteltelenítették a szent helyet. ³⁸Jeruzsálem lakói elmenekültek miattuk, így idegen népnek lett lakóhelye. Saját ivadékainak idegenné vált, gyermekeinek el kellett hagyniuk. ³⁹Szentélye elhagyatott lett, mint a puszta, ünnepei gyászra fordultak. Szombatjai gyalázzattá váltak, becsülete helyébe megvetés lépett. ⁴⁰Mint egykor dicsősége, akkora volt a szégyene, nagysága szomorúságra változott. ⁴¹Akkor a király rendeletet bocsátott ki egész birodalmában: mindnyájan alkossanak egy népet, ⁴²és hagyjanak fel szokásaikkal. A népek mind engedelmeskedtek a király parancsának. ⁴³Sőt még Izrael fiai közül is soknak megtetszettek ezek a szertartások, így áldozatot mutattak be a bálványoknak és megszegették a szombatot. ⁴⁴A király írásos utasításokat küldött Jeruzsálembe megbízottaival és Júda városaiba, hogy alkalmazkodjanak az idegen szokásokhoz, ⁴⁵a templomban hagyjanak fel az égő, a véres és az italáldozattal, szegjék meg a szombatot és az ünnepeket, ⁴⁶és szentségtelenítsék meg a szentélyt és a szent dolgokat. ⁴⁷Ugyanakkor emeljenek oltárokat, templomokat és kápolnákat a bálványoknak, áldozzanak sertéseket és más tisztátalan állatokat, ⁴⁸hagyják fiaikat körülmételetlenül, és szennyezzék be magukat mindenféle tisztátalan és szörnyű dologgal. ⁴⁹Felejtsek el a törvényt és tekintsék érvénytelennek a parancsokat. ⁵⁰Annak, aki nem tett eleget a király parancsának, meg kellett halnia.

A Makkabeus-felkelés, a templom újraszentelése

(Makkabeusok I. könyve 4,36-59)

³⁶Júdás²² és testvérei így beszéltek: „Lám, megsemmisültek ellenségeink!²³ Menjünk hát fel, tisztítsuk meg és szenteljük föl a templomot!” ³⁷Az egész sereg összegyűlt és felvonult Sion hegyére. ³⁸Látták az elpusztított szentélyt, az égőáldozat

22 Júdás Makkabeus, a felkelés vezére

23 A Makkabeusok korábban (i. e. 166-ban) legyőzték Antiokhosz kormányzójának, Lüsiasznak és hadvezérének, Gorgiasznak a seregét.

megszentségtelenített oltárát, a fölégetett kapukat, az előudvarokban a bozótot, amely mint valami erdőben vagy hegyen, úgy elburjánzott, és a szétrombolt helyiségeket.³⁹ Erre megszaggatták ruhájukat, nagy jajgatásban törtek ki, és hamut szórtak a fejükre.⁴⁰ Arcra borultak a földön, kürtjeleket adtak és hangosan esedeztek az éghez.⁴¹ Akkor Júdás parancsot adott embereinek, hogy vegyék fel a harcot a várat megszállva tartó csapatokkal, addig ő megtisztítja a szentélyt.⁴² Aztán feddhetetlen és törvényt megtartó papokat választott.⁴³ Ezek megtisztították a szentélyt, és a botrány köveit tisztátalan helyre vitték.⁴⁴ Az égőáldozatok megszenségtelenített oltára ügyében tanácsot tartottak, hogy mit tegyenek vele.⁴⁵ Az a jó gondolatuk támadt, hogy lerombolják, nehogy azzal gúnyolják őket, hogy a pogányok megszenségtelenítették. Tehát lerombolták az oltárt.⁴⁶ A köveket a templomdombon egy arra alkalmas helyre rakták, míg próféta nem támad, aki majd megmondja a teendőket.⁴⁷ Aztán a törvény előírásának megfelelően faragatlan köveket vettek, és a régi mintájára új oltárt építettek.⁴⁸ A szentélyt is újra fölépítették, és fölszentelték a templom belsejét meg az előudvarokat.⁴⁹ Új fölszerelést is készítettek az istentisztelethez, és bevitték a mécstartót, valamint az illatáldozat bemutatására szolgáló oltárt meg az asztalt a templomba.⁵⁰ Az illatáldozat oltárán tömjént égettek, a mécstartón pedig meggyújtották a mécseseket, és ezek megvilágították a templom belsejét.⁵¹ Kenyeret tettek az asztalra, és újra fölszerelték a kárpitokat. Így végbevitték, amibe belefogtak.⁵² A 148. esztendőben²⁴ a kilencedik hónap – azaz a Kiszleu hónap – huszonötödik napjának hajnalán nekiláttak,⁵³ és az égőáldozatok újonnan emelt oltárán áldozatot mutattak be a törvény szerint.⁵⁴ Ugyanabban az időben és ugyanazon a napon szentelték fel, amelyen a pogányok megszenségtelenítették, dicsőítő énekekkel, citera, hárfa és cintányér kíséretében.⁵⁵ Az egész nép leborult. Magasztaló és dicsőítő énekeket zengtek az égnek, amely sikerre vitte ügyüket.⁵⁶ Az oltár fölszentelését nyolc napig ünnepelték. Örömben égőáldozatot és hálaáldozatot mutattak be a szabadulásért, aztán dicsőítő áldozatot.⁵⁷ A templom homlokzatát aranykoszorúkkal és pajzsoskákkal díszítették, helyreállították a kapukat meg a helyiségeket, és ellátták őket ajtókkal.⁵⁸ Túláradó öröm kerítette hatalmába a népet, hogy lemosták a pogányok okozta szégyenfoltot.⁵⁹ Júdás, testvérei és Izrael egész közössége elhatározta, hogy az oltár fölszentelésének napjait minden esztendőben megünneplik öröm és ujjongás közepette ugyanabban az időben, Kiszlév hónap huszonötödik napjától kezdve nyolc napon át.

24 I. e. 165-ben

Ima a halottakért, a feltámadás és a túlvilági ítélet gondolata

(*Makkabeusok II. könyve 12,38-45*)

³⁸Júdás összegyűjtötte a sereget, és Odollam városába ment. Amikor a hetedik nap elérkezett, a szokás szerint elvégezték a tisztulási szertartást, és ott ünnepele-
ték a szombatot. ³⁹Másnap (amikor már legfőbb ideje volt,) fölkeresték Júdást,
hogy menjenek, hozzák el az elesettek holttestét és temessék őket atyáik sírboltjá-
ba, rokonaik közé. ⁴⁰Ám a halottak ruhája alatt Jamnia bálványainak szentelt tár-
gyakat találtak, amit a törvény tilt a zsidóknak. Így megtudták, miért estek el.
⁴¹Mindnyájan dicsőítették az Urat, az igazságos bírót, aki azt is fölfedi, ami rejtve
van. ⁴²Aztán imádkozni kezdtek, és könyörögtek, hogy az elkövetett bűnök teljes
bocsánatot nyerjenek. A nemeslelkű Júdás azonban figyelmeztette a csapatokat,
hogy óvakodjanak a bűntől, hisz saját szemükkel láthatták az elesettek példáján
a bűn következményeit. ⁴³Aztán gyűjtést rendezett a katonák között, és mintegy
2000 ezüstdrachmát küldött Jeruzsálembe engesztelő áldozat bemutatására. Ilyen
szépen és nemesen viselkedett, mivel gondolt a feltámadásra. ⁴⁴Ha ugyanis nem
hitt volna az elesettek föltámadásában, fölösleges és értelmetlen dolog lett volna
a halottakért imádkozni. ⁴⁵Arról is meg volt győződve, hogy akik jámborságban
hálnak meg, azokra nagy jutalom vár – ez szent és jámbor gondolat volt. Azért
mutatott be engesztelő áldozatot, hogy megszabaduljanak bűneiktől.

BÖLCSESSÉG KÖNYVE

A Bölcsesség dicsérete

(*Bölcsesség könyve 7,15 – 9,19*)

¹⁵Adja meg nekem az Isten, hogy bölcsen beszéljek és ahhoz méltóan gondolkod-
jam, aminek részese lettem! Mert ő irányítja a bölcsességet és vezeti a bölcslet.
¹⁶Hiszen a kezében vagyunk mi magunk, a szavaink, egész értelmünk és minden
ügyességünk. ¹⁷Mert ő adta nekem a dolgok biztos ismeretét, hogy értsem a világ-
mindenség szerkezetét és az elemek működését, ¹⁸az idők elejét, végét és közepét,
a napfordulat változását és az évszakok váltakozását, ¹⁹az év lefolyását és a csilla-

gok állását,²⁰ az állatok természetét és a vadállatok indulatait, a szellemvilág hatalmát és az emberek gondolkodását, a növények különbségeit és a gyökerek gyógyító erejét.²¹ Mindent megismertem, ami el volt rejtve s ami látható volt; mert a mindeneket művészien alakító bölcsesség megtanított rá.

²²Benne ugyanis lélek van, amely értelmes, szent, a maga nemében egyetlen, sokrétű, finom, könnyed, mozgékony, átható, tiszta, világos, sérthetetlen, a jót kedveli, éles,²³ akadályt nem ismer, jótékony, emberbarát, állhatatos, szilárd, bátor, mindenható, mindent lát és áthatja a szellemet, a gondolkodó, a tiszta és a legfinomabb lényeket.²⁴ Mert a bölcsesség mozgékonyabb, mint bármi, ami mozog, tisztaságánál fogva mindenén áthatol.²⁵ Hiszen Isten erejének lehelete és a Mindenható dicsőségének tiszta kicsordulása; ezért nem érheti soha semmi folt.²⁶ Az örök világosság kisugárzása, és az Isten működésének tiszta tükre és jóságának képmása.²⁷ Bár csak egy, mindent megtehet, s jóllehet magában marad, megújítja a mindenséget. Nemzedékről nemzedékre betér a szent lelkekbe, így formálja meg Isten barátait és a prófétákat.²⁸ Isten csak azt szereti, aki a bölcsességgel él,²⁹ mert az ékebb a napnál és fönségebb minden csillagképnél. Ha a világossághoz hasonlítjuk, még annál is különb,³⁰ mert azt felváltja az éjszaka, a bölcsességgel szemben azonban tehetetlen a gonoszság.

8 ¹Erejét kifejtve elér (a világ) egyik végétől a másikig, és a mindenséget üdvösen igazgatja.

²Őt szerettem és kerestem ifjúkorom óta; azon voltam, hogy jegyesemmé tegyem és hódolója lettem szépségének.³ Nemes származással dicsekedhetik, mivelhogy együtt lakik az Istennel, és a mindenség Ura szereti,⁴ mert be van avatva Isten tudásába, és a tetteit ő választja meg.⁵ Ha a gazdagság kíváncsú jó az életben, vajon mi gazdagabb, mint a bölcsesség, amely mindeneket alkot? ⁶Hogyha az okosság valamit létrehoz, akkor ki nagyobb művész nála az egész világon? ⁷És ha valaki az igazságosságot kedveli, akkor amit ő elér, az erény: mértékletességre, okosságra, igazságosságra és erősségre tanít. Ezeknél nincs hasznosabb az életben az ember számára.⁸ Ha meg valaki gazdag tudást kíván, akkor ő ismeri a régmúltat és feltárja a jövőt; ért a fordulatok beszédhez és a talányok megfejtéséhez; előre tud a jelekről és a csodákról, a korok és időszakok végéről.

⁹Eltökéltem hát, hogy élettársamul veszem, mert tudtam, hogy jó soromban tanácsadóm, gond és bánat közepette meg vigaszom lesz.¹⁰ Tekintélyem lesz miatta a sokaság előtt, és az öregek előtt becsületem, holott ifjú vagyok.¹¹ A bíráskodásban éles elméjűnek találnak majd, és megcsodálnak a hatalmasok.¹² Ha hallga-

tok, várnak rám, ha felszólalok, figyelmesen meghallgatnak, és ha hosszabban beszélek, szájukra teszik a kezüket. ¹³Miatta halhatatlanságban lesz részem, és örök emlékezetet hagyok az utókorra. ¹⁴Népeket kormányozok majd, és nemzettek lesznek alattvalóim. ¹⁵A félelmetes zsarnokok rettegnek, ha felőlem hallanak, hanem a nép körében kegyesnek mutakozom, a hadban meg vitéznek. ¹⁶Megtérve otthonomba, oldalán kipihenem magam; mert társaságában nincs keserűség és a vele való élet nem jár bosszúsággal, hanem derű és öröm.

¹⁷Míg ezeket fontolgattam magamban, és szívemben meghánytam-vetettem, hogy a halhatatlanság a bölcsességgel rokon, ¹⁸a vele való barátságban tiszta öröm rejlik, a keze munkájában kimeríthetetlen gazdagság, a vele való bizalmas érintkezésben okosság, a vele való társalgásban jó hírnév; szétnéztem és kerestem, hogyan vihetném házamba. ¹⁹Tehetséges ifjú voltam ugyan, és jó lélek jutott részemül, ²⁰vagy helyesebben, mivel jó voltam, tiszta testhez jutottam. ²¹De mivel beláttam, hogy nem juthatok másként birtokába, csak ha Isten megadja – már az is okosság volt tudni, hogy kinek az adománya –, azért az Úrhoz fordultam, imádkoztam hozzá és szívem mélyéből mondtam:

9 ¹Atyáim Istene, irgalomnak Ura, aki a szavaddal teremtettél mindent, ²és bölcsességeddel alkottad az embert, hogy uralkodjék a teremtményeken, amelyeket alkottál, ³és igazgassa a világot szentségben és igazságosságban és egyenes lélekkel tegyen igazságot: ⁴add meg nekem a bölcsességet, trónod osztályosát, és ne zárj ki engem gyermekeid közül. ⁵Hiszen szolgád vagyok, szolgálód fia, gyöngye és rövid életű ember, és édeskeveset értek a joghoz és törvényhez. ⁶Ha mégoly tökéletes is valaki az emberek fiai között, de a tőled való bölcsességnak híjával van, semmibe kell venni. ⁷Te szemeltél ki néped királyává, fiaid és lányaid bírójává. ⁸Te parancsoltad meg, hogy templomot építsek szent hegyeden és áldozati oltárt a városban, amelyet lakóhelyül választottál, szent sátrad hasonmásául, amelyet kezdetől készítettél. ⁹Nálad a bölcsesség, ismeri műveidet, jelen volt, amikor a világot teremtetted, és tudja, mi kedves a szemedben és mi helyes a parancsaid szerint. ¹⁰Küldd le szent egedből, dicsőséged trónjától, hogy munkámban velem legyen és segítsen, és így fölismerjem, mi kedves a szemedben. ¹¹Mert tud és ért mindent; tetteimben józanul vezet majd és megoltalmaz hatalmával. ¹²Így majd tetszenek neked műveim, népedet igazságosan kormányozom, és méltó leszek atyámnak trónjára. ¹³Melyik ember képes fölismerni Isten akaratát, és ki tudja elgondolni, mit kíván az Úr? ¹⁴Hisz a halandók gondolatai bizonytalanok, és terveink ingatagok. ¹⁵Mert a romlandó test gátolja a lelket, és a földi sátor ránehezedik a sokat

tűnődő elmére. ¹⁶Csak nagy nehezen derítjük ki, ami a földön van, és ügyel-bajjal értjük meg, ami kézenfekvő. Hát akkor az égi dolgokat ki tudná kifürkészni? ¹⁷Ki ismerte föl valaha is akaratotat, ha te nem adtál (neki) bölcsességet és nem küldted el a magasból szent lelkedet? ¹⁸Csak így lettek simává a földön lakók útjai, s így tanulták meg az emberek, mi kedves a szemedben. ¹⁹Csak a bölcsesség által menekültek meg.

EZDRÁS APOKALIPSZISE

A közelgő napok és a történelem menete

*(Ezdrás IV. könyve 5,1-44)*²⁵

1. „Most pedig, ami a jeleket illeti: vigyázz, közelednek a napok, amikor a föld lakosain nagy rettegés lesz úrrá, és az igazság útja elrejtetik, és a föld hit nélkül való lesz. 2. És az igazságtalanság megnövekedik még annál is jobban, ahogyan most látod, és jobban, mint amiről valaha hallottál. 3. És az ország, amit most uralkodni látsz, pusztá és néptelen lesz, és az emberek elhagyatottnak találják. 4. De ha a Magasságos életben tart, láthatod majd, ahogy zúrzavarba taszítják a harmadik korszak (periódus) után; és a nap hirtelen felragyog majd éjszaka, a hold pedig nappal. 5. Vér fog csöpögni a fákból, és a kövek megszólalnak; az emberek megzavarodnak, és a csillagok lehullanak. 6. És olyasvalaki fog uralkodni, akitől ezt nem várnák a föld lakosai, és a madarak együtt repülnek el messzire; 7. és a szodomai tenger halakat vet ki magából; és egyvalaki, akit sokan nem ismernek, hallatja majd hangját éjszaka, és mindenki hallja majd a hangját. 8. Káosz lesz sok helyen, és gyakran törnek ki tűzvészek, és a vadállatok elhagyják odúikat, és havi-bajos asszonyok szörnyeket szülnek majd. 9. És sós víz keveredik az édesvizekbe, és a barátok egymással hadakoznak; akkor az értelem (ésszerűség) elrejtí önmagát, és a bölcsesség visszavonul kamráiba, 10. és sokan keresik majd, de nem találják, és az igazságtalanság és féltelenség megnövekszik a földön. 11. És az

²⁵ Ezdrás vagy Ezsdrás a zsidó hagyományban Ezra. A szöveg magyar fordítása (a fordító feltüntetése nélkül): <http://churchofgod.hu/>

egyik ország kérdezi a szomszédját, „Járt-e igazságosság, vagy bárki, aki igaz módon cselekszik, tenálad?” És az válaszol majd, „Nem”. 12. És abban az időben az emberek remélnek majd, de nem elégítettnek meg; munkálkodnak majd, de tevékenységeik nem lesznek sikeresek. 13. Ezek azok a jelek, melyeket engedélyem van elmondani neked, és ha ismét imádkozol, és könyörögsz, ahogyan most, és böjtölsz hét napig, ezeknél nagyobb dolgokat is hallatsz majd.” 14. Ezután felébredtem, és testem erősen reszketett, és lelkem annyira zaklatott volt, hogy elájult. 15. De az angyal, aki beszélt velem, megfogott, megerősített és talpra állított. 16. Azután a második éjszakán Phaltiel, az emberek egyik vezetője jött hozzám és szólt, „Hol voltál? És miért szomorú az arcod? 17. Avagy nem tudod-e, hogy rád bízott Izrael az ő száműzetése földjén? 18. Kelj fel azért és egyél némi kenyeret, hogy nehogy elhagyj bennünket, mint egy pásztor, aki magára hagyja a nyáját kegyetlen farkasok prédájául.” 19. Akkor így szóltam, „Hagyj magamra és ne gyere hozzám hét napig, azután újra gyere ide.” Ő megértette, amit mondtam és magamra hagyott. 20. Így tehát böjtöltem hét napig, gyászoltam és könyörögtem, ahogy Uriel, az angyal tanácsolta. 21. És hét nap után az én szívem gondolatai ismét nagyon szomorúak voltak. 22. Azután a lelkem visszakapta a megértés szellemét, és újra beszélni kezdtem a Magasságos jelenlétében. 23. És mondtam, „Ő legfelsőbb Úr, a föld minden erdejéből és az összes fák közül Te kiválasztottál egy szőlőtőkét, 24. és a világ minden földje közül kiválasztottál magadnak egy vidéket, és a világ minden virága közül kiválasztottál magadnak egy liliomot, 25. és a tenger összes mélységeiből egy folyót árasztottál magadnak, és minden városok közül, melyek valaha épültek, a magadénak szentelted Siont, 26. és minden teremtetett madár közül egy galambot magadénak nevezted, és minden létrehozott nyáj közül gondoskodtál a magad számára egy bárányról, 27. és a rengeteg ember közül magadénak vettél egy nemzetet; és ennek a népnek, akiket szerettél, adtad a te törvényedet, amelyet mindenenk helyeselnek. 28. És most, Ó Uram, miért adtad át az egyetlent a sokaságnak, és szégyenítetted meg az egyetlen gyökeret a többi között, és szórtad szét a te egyetlenedet a sokaság közé? 29. És azok, akik ellenkeztek ígéreteiddel, eltaposták azokat, akik hittek a te szövetségedben. 30. Ha valóban meggyűlölted a te népedet, a te saját kezedtől kellene büntetést szenvedniük.” 31. Amikor ezeket elmondtam, hozzám küldetett az angyal, aki előző éjjel velem volt, 32. és így szólt hozzám, „Hallgass rám, és én majd tanítalak téged; figyelj rám, és új dolgokat mondok neked.” 33. És szóltam, „Beszélj, uram” És ő mondta nekem, „Nagyon nyugtalan az elméd Izrael miatt? Avagy jobban szeretted-e azt, mint a Teremtője?” 34. És mondtam, „Nem, uram, csak a szomorúsá-

gom miatt beszélek így; mivel a szívem halálán van minden órában, amíg próbálom megérteni a Magasságos útjait, és kikutatni ítéletének részleteit.” 35. És ő mondta nekem, „Nem fogod tudni.” És mondtam, „Miért nem, uram? Minek születtem hát? Vagy miért nem lett az én anyámnak méhe a sírom is, hogy ne kelljen látnom Jákob szenvedését és Izrael népének kimerültségét” 36. Mondta nekem, „Számláld meg nekem mindazokat, akik még nem jöttek el, és gyűjtsd össze a szertefoszlott esőcseppeket, és tedd, hogy az elhervadt virágok újra nyíljanak; 37. nyisd meg nekem a lezárt kamrákat, és hozd elő az azokban bezárt szeleket, vagy mutasd meg a hang képét (megtestesült hangot); és akkor majd elmagyarázom neked azt a szenvedést, amelyet szeretnél megérteni.” 38. És én szoltam, „Ő, legfelsőbb Úr, kicsoda tudhatná ezeket a dolgokat, ha nem Ő, aki nem emberek között lakozik? 39. Ami engem illet, én bölcsesség nélkül vagyok, hogyan beszélhetnék azokról a dolgokról, amit kérdeztél tőlem?” 40. Ő mondta nekem, „Ahogy nem tudod megtenni az említett dolgokat, éppúgy nem tárhatod fel ítéletemet, vagy a szeretet célját, amelyet megígértem az én népemnek.” 41. És szoltam, „Mégis várj, ó Uram, te valóban gondjaidba veszed azokat, akik a vég idején élnek, de mit tegyenek azok, akik előttünk éltek, vagy mi, vagy azok, akik utánunk jönnek?” 42. Ő mondta nekem, „Ítéletemet egy körforgáshoz hasonlítanám; ahogy nincs lassúság az utolsóknak, úgy nincs sietség az elsőknak.” 43. Akkor válaszoltam és mondtam, „Nem teremthetted volna meg egyszerre mindazokat, akik voltak, akik vannak és akik lesznek, hogy hamarabb elvégezhesd ítéletedet?” 44. Ő válaszolt nekem és mondta, „A teremtés nem siethet jobban, mint a Teremtő, és a világ sem bírná el egyszerre (egy időben) mindazokat, akik teremtetek benne”

A Messiás eljövetele végső időkben, a feltámadás, a végítélet és az örökkévalóság

(Ezdrás IV. könyve 7,1-44 és 42/112/-61/131/)

1. Amikor befejeztem e szavak szólását, az angyal, aki előző este elküldetett hozzám, ismét eljött, 2. és mondta nekem, „Kelj fel, Ezdrás, és hallgasd a szavakat, amelyeket elbeszélni jöttem.” 3. Mondtam, „Beszélj, uram.” És ő mondta, „Van egy tenger, amely nagy szélességű, tágas és hatalmas, 4. de bejárata egy keskeny

résznél van, amely olyan, akár egy folyó. 5. Ha tehát bárki el akarja érni a tengert, hogy lássa vagy hajózzon rajta, hogyan juthatna a tágas részre anélkül, hogy keresztülmenne a keskeny részen? 6. Másik példa: Van egy város, amely síkságon épült, és telve van minden jó dologgal; 7. de a bejárata szűk és egy meredek helyen található, ahol tűz van jobb kéz felől és mély vizek a baloldalon; 8. és egyetlen ösvény vezet csak át köztük, vagyis a tűz és a víz között, így egyszerre csak egy ember mehet azon. 9. Ha most ez a város örökségül adatik egy embernek, hogyan fog az örökös hozzájutni örökségéhez, anélkül, hogy átmenne a veszélyek között, melyek előtte állnak?” 10. És mondtam, „Sehogy, uram.” És ő mondta nekem, „Így van az Izrael osztályrészével is. 11. Mert én kedvükért alkottam a világot, és amikor Ádám áthágta rendeletemet, ítélet alá került, ami teremtetett. 12. És így ennek a világnak a bejáratai szűkek és bánattal teliek és fáradságosak; kevés van belőle és gonosz az, telve veszéllyel és sok viszontagsággal. 13. De a nagyszerűbb világ bejáratai szélesek és biztonságosak, és igazán megtermik a halhatatlanság gyümölcsét. 14. Ezért hacsak az élők keresztül nem mennek a nehézségek és hiábavalóságok megtapasztalásán, soha nem kaphatják meg azokat a dolgokat, amelyek elő vannak készítve számukra. 15. És most miért vagy zaklatott, látván, hogy pusztulás a sorsod? És miért vagy megrendülve, látva, hogy halandó vagy? 16. És miért nem azon töröd a fejed, ami eljövendő, ahelyett, ami jelenvaló?” 17. Akkor válaszoltam és mondtam, „Ő legfelsőbb Úr, lásd, te elrendelted a te törvényedben, hogy az igazak öröklik ezeket a dolgokat, és az istentelenek elpusztulnak. 18. Ezért az igazak elviselnek nehéz körülményeket is, miközben jobb időkben reménykednek; de azok, akik gonoszul cselekednek, megszenvedik a nehézségeket és nem fognak jobb időket látni.” 19. És mondta nekem, „Nem vagy te jobb bíró, mint Isten, vagy bölcsebb a Magasságosnál! 20. Hadd pusztuljon el sok a mostani élők közül, inkább, mint hogy az Isten törvényét, mely eléjük adatott, semmibe vegyék! 21. Mert Isten szigorúan megparancsolta azoknak, akik a világba jöttek, amikor jöttek, hogy mit tegyenek azért, hogy életük legyen, és mire figyeljenek, hogy elkerüljék a büntetést. 22. Azonban ők nem voltak engedelmesek, és ellene szóltak; hiábavaló gondolatokat eszeltek ki maguknak, 23. és gonosz csalásokat tűztek ki célul maguknak; még azt is kijelentették, hogy a Magasságos nem létezik, és figyelmen kívül hagyták útjait! 24. Megvetették az ő törvényét, és megtagadták szövetségét; hűtlenek voltak rendelkezéseihez, és nem vitték véghez az ő munkáját. 25. Ezért, Ezsdrás, az üres dolgok az üreseké, és a teli dolgok a teljeseké. 26. Mert lásd, eljön az idő, amikor a jelek, amelyeket előre megmondtam neked, megtörténnek, és a város, amely most nem látható, megjelenik majd, és

a föld, amely most el van rejtve, feltárul majd. 27. És mindazok, akik megszabadítottak a bajokból, amelyeket előre megmondtam, látják majd az én csodáimat. 28. Mert az én fiam, a Messiás, megjelenik az övéivel, és akik megmaradnak, (négy)száz évig örvendeznek majd. 29. És ezután az én fiam, a Messiás, meghal majd, és mindazok, akikben emberi lélegzet van. 30. És a világon visszaállítatik az eredeti (ősi) csendesség hét napig, ahogy az első kezdetkor volt; és senki sem marad meg. 31. És a hét nap után a világ, amely még nincs ébren, felköltetik, és ami megromolhat, elpusztul majd. 32. És a föld kiadja majd azokat, akik benne alszanak, és a por is azokat, akik csendesen nyugszanak benne; és a kamrák kiadják a lelkeket, amelyeket rájuk bízta. 33. És a Magasságos megjelenik majd az ítélszékből, és a könyörület eltávozik és a türelem visszavonul; 34. és csak az ítélet marad, az igazság megáll, és a hűségesség megerősödik. 35. És kárpótlás következik majd, és a jutalom szemmel láthatóan megnyilvánul; az igazságos cselekedetek felébrednek, és az igaztalan tettek sem alszanak majd. 36. Akkor megjelenik a kínok szakadéka, és szemben vele lesz a nyugalom helye; és a pokol kemencéje megnyitottatik, és szemben vele az öröm paradicsoma. 37. Akkor a Magasságos így szól a nemzetekhez, amelyek feltámasztattak a halálból, „Nézzetek ide, és lássátok, kit tagadtatok meg, kit nem szolgáltatok, kinek a parancsolatait vettétek semmibe! 38. Nézzetek erre az oldalra és a másikra; itt gyönyörűség és nyugalom van, ott pedig tűz és kínok!” Így beszél majd hozzájuk az ítélet napján -- 39. amelynek nem lesz napja sem holdja sem csillagai, 40. sem felhő, sem mennydörgés, sem villám, sem szél, sem víz, sem levegő, sem sötétség vagy este vagy reggel, 41. sem nyár, sem tavasz vagy hőség, sem tél vagy fagy és hideg és zúzmara, sem eső sem pára, 42. sem dél vagy éjjel, sem hajnal vagy ragyogás vagy fényesség vagy fény, hanem csak a Magasságos dicsőségének ragyogása, amelynél mindenek megláthatják, mi lett elkészítve számukra. 43. Mert nagyjából egy év-hétig fog ez tartani. 44. Ez az én ítéletem és annak előírt rendje; és egyedül neked mutattam meg ezeket.”

42(112). ... „Ez a jelenlegi világ még nem a végső; nem lakozik benne a teljes dicsőség; ezért akik erősek voltak, imádkoztak a gyengékért. 43(113). De az ítélet napja ennek a korszaknak a végét jelenti majd, és az eljövendő halhatatlan korszak kezdetét, amelyben nem lesz romlottság, 44(114). a bűnös élvezeteknek vége szakad, a hitetlenség kivágatik, és megnövekedik az igazságosság és megnyilatkozik az igazság. 45(115). Ezért akkor majd senki sem fog tudni megkönyörülni azon, aki kárhozatra elítéltetett az ítéletben, vagy ártani annak, aki győzedelmes.”

46(116). Válaszoltam és mondtam, „Ennyit mondok csak, hogy jobb lett volna, ha a föld meg sem alkotja Ádámot, vagy pedig, ha már megalkotta, visszatartotta volna a bűnök elkövetésétől. 47(117). Mert mire jó az, hogy mindenki szomorúságban él most, és büntetést várhat a halál után? 48(118). Ó, Ádám, mit tettél? Mert bár te voltál, aki bűnbe esett, az elesés nem egyedül a tiéd, hanem a miénk is, akik a te leszármazottaid vagyunk. 49(119). Mert mit ér az nekünk, hogy egy örökké tartó korszak ígértetett számunkra, ha olyan tetteket cselekszünk, amelyek halált hoznak? 50(120). És mit ér, hogy örökkévaló reménység ígértetett nekünk, ha egyszer szálnalmasan elbuktunk? 51(121). Vagy hogy biztonságos és egészséges lakóhelyek vannak fenntartva számunkra, hogyha mi gonoszul élünk? 52(122). Vagy hogy a Magasságos dicsősége fogja védelmezni azokat, akik tiszta életet élnek, ha a leggonoszabb utakon járunk? 53(123). Vagy hogy megnyílik a paradicsom, amelynek gyümölcsei romlatlanok, és amelyben bővelkedés és gyógyulás vár, ha nem léphetünk be oda, 54(124). mert helytelen/illetlen helyeken élünk? 55(125). Vagy hogy az önmérsékletet gyakorlók arca jobban fog ragyogni a csillagoknál, ha a mi arcunk feketébb lesz a sötétségnél? 56(126). Mert amíg élünk és bűnöket követtünk el, nem vettük figyelembe, hogy hogyan kell majd szenvednünk halálunk után.” 57(127). Válaszolt és mondta, „Ez a lényege a küzdelemnek, amelyet minden földre született embernek meg kell harcolnia, 58(128). ha legyőzetik, azokat kell szenvednie, amikről beszéltél, de ha győzedelmes, azokat kapja majd, amelyekről én beszéltem. 59(129). Mert erről beszélt Mózes is az embereknek, amikor még élt, mondván, Válasszátok magatoknak az életet, hogy élhessetek!’ 60(130). De ők nem hittek neki, sem az őt követő prófétáknak, sőt még nekem sem, aki velük beszéltem. 61(131). Ezért nem lesz bánkodás a pusztulásuk felett, hanem inkább öröm azok miatt, akiknek a üdvösség biztosítva van.”

Ezdrás sorsa, a kinyilatkoztatás, a nyilvános és a titkos könyvek

(Ezdrás IV. könyve 14. fejezet)

1. A harmadik napon, mikor egy tölgyfa alatt üldögéltem, íme egy hang hallatszott a velem szemközti bokorból, és így szólt: „Ezsdrás, Ezsdrás.” 2. És válaszol-

tam: „Itt vagyok, Uram”, és lábaimra álltam. 3. Akkor így szólt hozzám: „Megmutattam magamat egy bokorban és beszéltem Mózeshez, amikor az én népem Egyiptom rabságában volt; 4. És elküldtem őt, és kivezettem népemet Egyiptomból; és felvittem őt a Sinai hegyére, ahol sok napon át velem volt; 5. És sok csodás dolgot beszéltem neki, és megmutattam neki az idők titkait, és kinyilatkoztattam neki az idők végét. Ezután parancsoltam neki: 6. 'Ezeket a szavakat nyíltan szólhatod, emezeket azonban tartsd titokban.' 7. Neked pedig most ezt mondom; 8. Tedd félre a szívedben a jeleket, melyeket mutattam neked, és az álmokat, amelyeket láttál, és a magyarázatokat, melyeket hallottál; 9. Mert felvittesz az emberek közül, és attól fogva az én Fiammal és a hozzád hasonlókkal fogsz élni, amíg eljön az időknek vége. 10. Mert ez a korszak már túljutott ifjúságán, és az idők elkezdtek megöregedni. 11. Mert a korszak tizenkét részre lett felosztva, és ebből kilenc már elmúlt, 12. És a tizediknek is a fele; így tehát még két rész van hátra, a tizedik szakasz második felén kívül. 13. Ezért most rendezd el házádat, és intsed népedet; vigasztald meg az elgyötörteket közöttük, és tanácsold a bölcseket. És most mondj le a romlandó életről, 14. És vesd el a halandó szerint való gondolataidat; távolítsd el magadtól az emberi terheket, és szakítsd el magadat a te gyöngye természetedtől, 15. És vesd félre a számodra leginkább fájdalmas gondolatokat, és siess megmenekülni ezektől az időktől. 16. Mivel az általad eddig látottaknál sokkal rosszabb gonoszságok fognak történni ezek után. 17. Mert minél gyengébbé válik a világ az öregsége miatt, annál jobban megszorodik a gonoszság a lakói között. 18. Mert az igazság egyre inkább eltávolodik, és a hamisság egyre közelebb férkőzik. Mert az a sasmadár, amelyet látomásban láttál, immár készülődik, hogy eljöjjön.” 19. Akkor feleltem neki, mondván: „Hadd szóljak a te színed előtt, Uram. 20. Mert íme, elmegyek, ahogy parancsoltad, és inteni fogom a most élő embereket; de ki fogja figyelmeztetni azokat, akik majd csak ezután születnek meg? Mivel a világ sötétségben van, és a lakosai világosság nélkül. 21. Mert a te törvényedet elégették, és így senki sem ismeri már a dolgokat, melyeket Te cselekedtél, vagy amelyeket cselekedni fogsz. 22. Ezért, ha kedvességet találtam előtted, küldd el a Szent Szellemet nekem, és én majd leírok mindent, ami a világban történt a kezdettől fogva, mindazokat a dolgokat, melyek írva voltak a te törvényedben, hogy az emberek megtalálhassák az ösvényt, és hogy azok, akik az utolsó időkben élni szeretnének, életet találhassanak.” 23. Felelt nekem, mondván: „Menj, gyűjtsd össze a népet, és mondd meg nekik, hogy ne keressenek téged negyven napig. 24. És készíts elő magadnak sok író-táblát, és vidd magaddal Sareát, Dabriát, Selemiát, Etánuszt és Ázielt – őket ötüket, mert ezek megtanultak

gyorsan írni; 25. És gyere vissza ide, és én meggyújtom majd szívedben az értelem lámpását, amely nem fog kialudni, amíg be nem fejezed, amit le kell írnod. 26. És amikor befejezted, néhány dolgot nyilvánosságra hozhatsz majd, de lesz néhány, melyet titokban kell a bölcseknek átadnod. Holnap ebben az órában elkezded az írást.” 27. Ezután elmentem, ahogy parancsolta nekem, és egybegyűjtöttem az embereket, és szóltam: 28. „Halld ezeket a szavakat, Izrael, 29. Atyáink Egyiptomban jövevényként éltek, majd kimenekítették onnan, 30. És megkapták az élet törvényét, amelyet azonban nem tartottak meg, és amelyet őutánuk ti is áthágtatok. 31. Azután földet kaptatok birtokul a Sion földjén; de ti és a ti atyáitok gonoszságot követtetek el, és nem tartottátok meg az utat, melyet a Magasságos parancsolt nektek. 32. És mivel ő igazságos bíró, a maga idejében visszavette tőletek, amit adott. 33. És most itt vagytok, és a ti testvéreitek még inkább benne vannak. 34. Ha most ti képesek lesztek uralni elméteket és megrendszabályozni szíveteket, akkor életben tartattok, és a halál után kegyelmet nyertek. 35. Mert a halál után eljön az ítélet, amikor ismét életre kelünk majd; és akkor az igazak nevei ismertté válnak, és az istentelenek tettei lelepleződnek. 36. Hanem most senki se jöjjön énhozzám, és ne keressetek engem negyven napig.” 37. Azután magam mellé vettem az öt embert, ahogyan parancsolta nekem, és kimentünk a mezőre, és ott maradtunk. 38. A következő napon, íme, egy hang szólt hozzám, mondván: „Ezsdrás, nyisd ki szájadat és add meg, amit én adok neked inni.” 39. Akkor kinyitottam a számat, és íme, egy teli poharat kínáltak nekem; olyasmivel volt tele, mint a víz, de a színe olyan volt, mint a tűznek. 40. Elvettem és ittam; és amikor megittam, a szívem megtelt értelemmel, és mellkasomban megnövekedett a bölcsesség, mert szellemem visszanyerte emlékezetét; 41. És megnyíltak ajkaim, és nem voltak többé bezárva. 42. És a Magasságos értelmet adott az öt férfinak is, és váltásban írták, amiket diktáltam, olyan betűkkel, melyeket korábban nem ismertek. Negyven napig ültek, és nappal írtak, és éjjel ették kenyerüket. 43. Ami engem illet, nappal beszéltem, és nem hallgattam éjjel sem. 44. Így a negyven nap alatt kilencvennégy könyv íratott meg. 45. És amikor a negyven nap véget ért, a Magasságos ismét szólt hozzám, mondván: „Hozd nyilvánosságra az első huszonnégy könyvet, amit írtatok, hadd olvassák az arra érdemesek és az értelmetlenek egyaránt; 46. De őrizd meg a többi hetvenet, hogy a néped között levő bölcseknek adhasd azokat. 47. Mert bennük van az értelem csírája, a bölcsesség forrása, és a tudás folyama.” 48. És így tettem.

Kérdések, feladatok:

1. Mi jelent az ún. intertestamentális kor és mettől meddig tartott? Apokrif, proto- és deuterokanonikus, pszeudoepigráf – nézzon utána, mit jelentenek ezek a kifejezések! Mi a különbség az ószövetségi apokrifek tekintetében a zsidó és protestáns, illetve a katolikus vallás között? Mit tud más keresztény felekezetek gyakorlatáról? Mi a különbségek oka?
2. A szöveggyűjteményben találhatóakon kívül milyen ószövetségi apokrifet ismer? Miképpen tudjuk az apokrif szövegeket csoportosítani? Mikor keletkeztek? Mit jelentett az apokrif (*apokrüphon*) kifejezés eredetileg, és miképp módosult később a jelentése?
3. *Hénokh könyve* fontos, korai apokrif szöveg, több részből állították évszázadok alatt. Nézzon utána, mely keresztény egyház tartja kanonikusnak! Nézzon utána, milyen nyelven maradtak fenn a változatai és mely korból! Melyik újszövetségi könyv idézi? Mi annak a jelentősége, hogy egy szövegváltozata szerepel a qumráni tekercsek között?
4. Kicsoda Hénokh? Mit tudunk meg róla a Bibliából? Emberfia, Ősöreg, Választott – kit jelölhetnek e nevek?
5. Mit tudunk meg a végítéletéről és a feltámadásról *Hénokh könyvéből*? Mit takar az új Ég és új Föld képzete? Milyen történeteket rejt magába a végső idő?
6. Nézzon utána, miképp alakult az angyalok és az alvilág (*Seol*) elképzelése a bibliai korban!
7. Milyen tettekkel sértette meg IV. Antiokhosz a zsidó vallást?
8. Miképp tisztítják meg a Makkabeusok a templomot és hogyan állítják vissza a vallásgyakorlatot? Melyik zsidó ünnep emlékezik meg erről és miként?
9. Hol találhatunk utalásokat a Bibliában a túlvilági élet és ítélet, illetve a feltámadás gondolatára? Mely korszakban jelentkeznek e tanok? Miképp vélekedtek a halálról ezt megelőzően? Mi a szadduceus és farizeus álláspont ezekről Jézus korában?
10. A *Bölcsesség könyve* a katolikus Ószövetség legkésőbb keletkezett könyve, nagyjából i. e. 50 körül állították össze Alexandrában. Szintén itt készült az i. e. III. századtól az Ószövetség görög fordítása, a *Septuaginta* és itt működött alexandriai Philón (kb. i. e. 20 – i. sz. 45), zsidó rabbi és filozófus, Jézus idősebb kortársa. Nézzon utána, milyen párhuzamos tanításokat találunk e kései apokrif/deuterokanonikus könyv és Philón szövegei közt! Miképpen hatottak e tanok az Újszövetségre?

11. Mit tudunk meg a megszemélyesített bölcsességről?
12. Hasonlítsa össze a *Bölcsesség könyvének* bölcsesség-felfogását a szintén apokrif/deutero-kanonikus *Ben Szira (Jézus, Sirák fia) könyve* 24. fejezetének felfogásával, mely összekapcsolja a Bölcsességet és a Törvényt!
13. *Ezdrás apokalipszise* Ezdrás IV. könyvének második része. Nézzon utána, milyen könyveket tulajdonít még a hagyomány Ezrának, illetve milyen jellegű a IV. könyv első és harmadik része! A zsidó szerző műve kb. i. sz. 90 és 120 között keletkezett, nagyjából egy időben a szintén apokrif szír *Bárukh apokalipszissel* és az újszövetségi *Jelenések könyvével*. E három apokalipszis mindegyike felfogható válasznak Jeruzsálem i. sz. 70-ben bekövetkező pusztulására, mely a rómaiak és a zsidók közti háborút követte. Hasonlítsa össze, miképp reagálnak e szövegek!
14. Miképpen értelmezi a történelem menetét az Ezdrás apokalipszis?
15. Mit tudunk meg a Messiásról és a végső időkről?
16. Ki volt Ezdrás a Bibliában, miképp kapcsolódik a szöveg a személyéhez? Hasonlítsa össze a szövegben jelölt sorsát Isten más kiválasztottjaival (Hénokh, Noé, Mózes, Illés, stb.), akik szintén az apokrif szövegek kedvelt figurái!
17. Mire utal a 14. fejezetben említett 24 és 70 könyv? Mit mond mindez az apokrif szövegek értékéről?

QUMRÁNI TEKERCSEK

SZABÁLYZATOK

A közösség szabályzata

(V.1 – VI.23)²⁶

(V, 1) És ez a szabályzat a közösség tagjai számára, akik önként elkötelezték magukat arra, hogy elfordulnak minden rossztól, és tartják magukat mindahhoz, amit Ő elrendelt, úgy, ahogyan Ő akarja.

Különüljenek el a romlottság embereinek (2) társadalmától. Váljanak közösséggé a Tanban és a vagyonban. Felelősséggel tartoznak Cádóq fiainak, a kohéneknek, akik őrzik a szövetséget, és a közösség tagjai (3) összességének, akik tartják magukat a szövetséghez. Az ő véleményük szerint hozzanak döntést minden ügyben a Tant, a vagyont és a fegyelmet illetően.

Juttassák érvényre az igazságot, s ezzel együtt a szerénységet, (4) az igazságosságot és a törvényt, és a kegyelem szeretetét; és minden útjukon a szerény viselkedést. Senki ne cselekedjék szíve makacsságában, engedve szíve, szeme (5) vagy ösztönös indulatai késztetésének. Sőt, az igazság emberei a közösségben inkább metéljék körül a körülmetéletlen hajlamot és a makacsságot, hogy ezzel megvessék az igazság alapjait Izráel - az örök szövetség (6) közössége - számára. Szerzenek engesztelést mindenkinek, aki önként elkötelezte magát a szentélynek Áronban és az igazság házában Izraelben, és azoknak, akik csatlakoznak hozzájuk a közösség, és a vita, és az ítélet dolgában; (7) és ítéljenek el mindenkit, aki megszegi az előírásokat.

És ezek a rendelkezések az eljárásaikra nézve ezen előírások felől abban az esetben, ha mint közösség összegyűlnek.

Mindenki, aki csatlakozik a közösség testületéhez, (8) az összes magát önként elkötelezett jelenlétében lépjen be Isten szövetségébe. Tegye le az elkötelező esküt

²⁶ A qumráni tekercseket Komoróczy Géza fordításában idézzük. Zárójelben a szöveget tagoló számok illetve a megfelelő bibliai szöveghelyek találhatóak, kapcsos zárójelben a fordító kiegészítései. Három ponttal történik utalás a kihagyott vagy eleve hiányzó szövegrészekre.

arra, hogy megtér Mózes Tanához, mindenben úgy, mint ahogyan Ő megparancsolta, (9) „*teljes szívéből és teljes lelkéből*” (Deut. 6,5), és mindenhez, amit Ő fölfedett Cádóq fiai, a kohének előtt, akik a törvényre felügyelnek és az Ő akaratát kutatják, valamint szövetségük tagjainak összessége számára, akik együttesen (10) elkötelezték magukat az Ő igazságának, és annak, hogy az Ő akarata szerint fognak élni.

És (az eskü), amelyet a szövetségben letesz, arra van, hogy elválassza őt a romlottság minden emberétől, akik a gonosz (11) útját járják. Mert azok nem számítanak az Ő szövetségéhez: mert „*nem keresték és nem kutatták Őt*” (Cef. 1,6) a törvényeiben, hogy megismerjék a rejtett (parancsokat), amelyek (tekintetében tévelyegtek, (12) szégyenükre. A kinyilvánított (parancsokat) pedig szándékosan megszegték, s ezzel kihívták maguk ellen (Isten) haragját, hogy ítélkezzék és végrehajtsa a megtorlást, a szövetség átkai szerint, súlyos ítéletet hozva ellenük, örök pusztulást, (13) maradék nélkül.

Ne engedjék bemenni őket a vízbe, nehogy a tisztaságban érintkezésbe kerüljenek a szent emberekkel. Amúgy sem tisztulhatnak meg, csak ha (14) megtérnek a gonoszságukból, mert tisztátalanság van mindazokon, akik áthágnak az Ő szavait. És ezért senki ne egyesüljön velük a tetteiben vagy a vagyonában, nehogy „*bűnt (15) (és) vétket vegyen magára*” (Lev. 22,16); inkább tartsa magát távol tőlük minden dologban, mert meg van írva: „*Minden hamis ügytől maradj távol*” (Ex. 23,7). Tehát a közösség tagjai közül ne válaszoljon senki (16) a kérdéseikre semmiféle (ügyben), amely a Tant vagy a törvényt érinti. Továbbá, ne egyék és ne igyék semmiből, ami az övék, és ne fogadjon el (17) a kezükből semmi holmit, kivéve (15) ha fizetségért, amint meg van írva: „*Ne bízzatok a közönséges emberben: csak lehelet van az orrában, ugyan mit számít?*” (Jes. 2,22) – mert (18) mindenkit, aki nem tartozik az Ő szövetségéhez, el kell különíteni, őt magát, és mindent, ami az övé. Ne támaszkodjék egyetlen szent ember sem a hitványság bármi (19) cselekedetére; mert hitvány mindenki, aki nem ismeri az Ő szövetségét. És mindenkit, aki az Ő szavát gyalázza, irtsanak ki a világból, és minden tette (20) szenny az Ő színe előtt, és tisztátalanság van minden vagyonában.

És hogyha (valaki) belép a szövetségbe, hogy mindezen előírások szerint cselekedjék, s a szent társasággal egyesüljön: vizsgálják meg (21) a szellemét a közösségben egymás között, felfogása és tetteinek jellege alapján, a Tan tekintetében, (kikérve) a véleményét mind Áron fiainak, akik önként elkötelezték magukat a közösség iránt, azért, hogy (22) felállítsák az Ő szövetségét, és számon kérjék minden előírását, amelyeknek teljesítését megparancsolta, mind pedig Izráel

többségének, akik önként elkötelezték magukat arra, hogy visszatérnek, a közösségben, az Ő szövetségéhez. (23) És írják be őket a szabályzatba, egyiket a másik után, kit-kit a felfogásának és tetteinek megfelelő (helyre), hogy mindannyian hallgassanak a társukra, az alacsony rangú a nagyobbra. És vizsgálják meg (24) szellemüket és tetteiket évről évre, hogy ki-ki felfogása és útjának feddhetetlensége szerint feljebb emelkedjék, vagy hátrább sorolják vétkei miatt.

(Mindenki) intse meg (25) a társát az igazság, és a szerénység, és a mások iránti kegyes szeretet tekintetében. De ne beszéljen vele haragosan, vagy ingerülten, (26) vagy makacskodva, vagy a rossz szellem [indulatával]. És ne gyűlölje meg őt szívének [körülmetéletlensége miatt]; intse meg még aznap, de bűnt (VI, 1) ne vegyen magára. És ugyanígy, senki ne terjesszen a teljes jogú tagok elé vádoló beszédet a társa ellen anélkül, hogy (előzőleg) tanúk előtt megintette volna őt.

Ezek (2) (a szabályai) a magatartásuknak mindenütt, ahol éppen laknak. Mindannyian hallgassanak a társukra: az alacsony rangú a nagyobbra a munka és az anyagiak (dolgában). Közösén étkezzenek, (3) közösén imádkozzanak, és közösén tanácskozzanak.

Minden olyan helyen, ahol (legalább) tíz férfi van a közösség területéből: ne hiányozzék közülük egy kohén (4) férfi. És mindenki a rangja szerint üljön előtte, és ugyanígy kérdezzék meg a véleményét minden ügyben. És amikor elkészítik az asztalt az étkezéshez vagy a szőlőlevet (5) az iváshoz: a kohén nyújtsa ki a kezét elsőként, hogy megáldja az első darab kenyeret vagy a szőlőlevet.

(6) Minden olyan helyen, ahol (legalább) tíz férfi van: mindig legyen közöttük valaki, aki a Tant tanulmányozza, „*nappal és éjszaka*” (Zsolt. 1,2), (7) szüntelenül, egymást felváltva. És a teljes jogú tagok az év minden éjszakáján az első harmadot virrasszák át együtt, hogy hangosan olvassák a Könyvet, a törvényt magyarázzák (8) és közösén imádkozzanak.

Ez a teljes jogú tagok ülésrendjének szabályzata: mindenki a rangja szerinti helyen. A kohének ülnek az első (sorban), az öregek a másodikban, és a többiek (9) mind a rangjuk szerint üljenek, és ugyanígy kérdezzék meg őket az ítélet felől, vagy bármi véleményükről, s minden ügyben, amely a teljes jogú tagok elé kerül, hogy mindenki előterjeszthesse a véleményét (10) a közösség tanácskozásában.

Senki ne beszéljen bele a társa szavába, mielőtt az befejezte volna a beszédét. És ugyanígy, ne szólaljon fel olyan valaki előtt, akinek magasabb a rangja, (11) mint az övé. Az, akihez kérdést intéznek, akkor beszéljen, ha rá kerül a sor. És a teljes jogú tagok gyűlésén senki ne szólaljon fel olyan ügyben, amelyet nem hagytak jóvá a teljes jogú tagok vagy különösen az a férfi, (12) aki a teljes jogú tagokat fel-

ügyleti. És bárki, akinek olyan ügye van, amelyről beszélni akar a teljes jogú tagok előtt, de ő maga nincs abban a helyzetben, hogy kérdést intézhessen a közösség (13) testületéhez: álljon fel az illető, és állva mondja: Van valami ügy, amelyről beszélni akarok a teljes jogú tagok előtt; ha megadják neki a szót, beszéljen. És mindenkit, aki Izráelből önként elkötelezi magát arra, hogy (14) csatlakozik a közösség testületéhez, vizsgáljon meg felfogása és tettei felől az a személy, aki a teljes jogú tagok élére van kijelölve. És ha megérdemli a nevelést: vegyék be őt (15) a szövetségbe, hogy megtérjen az igazsághoz és eltávozzék minden romlottságtól. És tanítsák meg neki a közösség minden törvényét. Később pedig, amikor oda jut, hogy a teljes jogú tagok színe elé álljon: kérdezzenek meg (16) az ügyében mindenkit; és ahogyan a teljes jogú tagok tanácskozása dönt: közel engedik vagy elutasítják. És ha közel engedik a közösség testületéhez: egyelőre nem érintheti a teljes jogú tagok (17) tisztaságát, mindaddig, amíg szelleme és tettei felől vizsgálat alatt áll; egy teljes évnek kell eltelnie. És a teljes jogú tagok vagyonában sem lehet még része. (18) És ha már eltöltött egy évet a közösségben, kérdezzék meg az ügyében, felfogása és a Tan szerinti tettei felől, a teljes jogú tagokat. És ha a kohéneknek és szövetségük tagjai összességének véleménye alapján (19) azt a döntést hozzák, hogy közel engedik a közösség testületéhez: adják át mind a vagyonát, mind a tárgyait annak a férfinak a kezébe, (20), aki a teljes jogú tagok tárgyaira felügyel, s írják be (ezeket) a számadásba, az ő kezelésében, de a teljes jogú tagoknak ne bocsássák rendelkezésére. (Maga) nem érintheti a teljes jogú tagok italát, ameddig (21) nem telik el második éve is a közösség tagjai között. És ha már eltelt a második éve: határozzanak felőle a teljes jogú tagok véleménye szerint. És ha azt a döntést (22) hozzák, hogy beengedik a közösségbe: írják be őt a szabályzatba testvérei közé, rangjának megfelelően, mind a Tan, mind a törvény, mind pedig a tisztaság vonatkozásában, és vagyonát tegyék be (a közös vagyon) ba. Véleménye és ítélete (23) legyen a közösségé.

A gyülekezet szabályzata a végső napokban (Messiási szabályzat)

(I, 1) És ez a szabályzat Izráel egész gyülekezete számára, a végső napokban, amikor összegyűlnek [a közösségben], hogy Cádóq fiainak, (2) a kohéneknek, és szövetségük embereinek törvénye szerint járjanak: ők azok, akik elhagyták a nép

útján (3) [járást], ők az Ő tanácsának emberei, akik őrzik az Ő szövetségét a romlottság közepette, s ezzel engesztelési szereznek az országnak.

(4) Amikor megérkeznek, gyűjtsenek össze mindenkit, aki belép, gyermeket és asszonyokat is, és hirdessék ki nekik fülük hallatára a szövetség (5) minden előírását, hogy megismertessék velük minden törvényüket, nehogy véletlen botlásaikkal vétkezzenek.

(6) És ez a szabályzat a gyülekezet minden serege számára, minden izráeli származású számára. Ifjú korától kezdve tanítsák (7) az Elmélkedés könyvéből. És korának megfelelően ismertessék meg vele a szövetség előírásait. És értelmi (szint) jének megfelelő módon (8) neveljék a törvényeik szerint. Tíz éven át gyermeknek számít.

És húsz éves korában (9) kerüljön be a nyilvántartottak közé, és foglalja el a helyét nemzetsége soraiban mint a szent gyülekezet tagja. De ne közeledjék (10) asszonyhoz, hogy mint férfi háljon vele és megismerje, mielőtt betöltené a huszadik évét, amikor (már) különbséget tud tenni a jó (11) és a rossz között. És ezután már elfogadják mint tanút a Tan törvényei(vel kapcsolat)ban, és részt vehet az ítéletek kihirdetésében.

(12) És amikor betöltötte... És huszonöt éves korában már elfoglalhatja a helyét a szent gyülekezet alapjaiban (13), hogy a gyülekezet munkáiban munkálkodjék.

És harminc éves korában már részt vehet a peres eljárásban, (14) a tárgyalásban és az ítélezésben, és elfoglalhatja a helyét Izráel ezreinek fejei, a százak vezérei, az ötvenek vezérei, (15) a tízek vezérei, a bírák és a tisztségviselők között, törzsenként, minden nemzetségükben, Áron fiainak, (16) a kohéneknek szava szerint. És a gyülekezet atyái (és) vezérei valamennyien, hogyha úgy jön ki a sors, hogy részt vegyen a munkálatokban, (17) s a gyülekezet élén tevékenykedjék: képességeinek és útja feddhetetlenségének megfelelően (törekedjék arra), hogy mindenben (elég) erős legyen a feladatához, hogy elvégezze (18) munkájának teendőit a társai között. Akár magas rangú, akár alacsony rangú, egyik a másikhoz képest: mindenki kapja meg társaitól a tiszteletet.

(19) És ha éveinek (száma) sokasodik: ereje szerint adjanak neki tennivalót a gyülekezet munkálataiban.

Az együgyű (20) ne kapjon megbízást arra, hogy részt vegyen Izráel gyülekezetének vezetésében, a tárgyalásban és ítéletben, vagy hogy a gyülekezet feladatait ellássa, (21) és szerepet sem abban a harcban, (amely) a népek térdre kényszerítéséért (folyik). (Az ilyent) csupán a tömeg jegyzékébe vegye fel nemzetsége, (22) és végezzen munkát a kétkezi munkában, képességei szerint.

És Lévi fiai mind a saját posztjukra kerüljenek, (23) Áron fiainak szava szerint. Az ő feladatuk, hogy behívják és kiküldjék az egész gyülekezetét, mindenkit a besorolása szerint, (24) a gyülekezet atyáinak a keze alá, a vezéreknek, bírának és tiszteknek, minden seregeik számának megfelelően, Cádóq fiai, a kohének, (25) és a gyülekezet atyái (és) vezérei szava szerint.

És ha az egész közösséget kell összehívni, akár ítélkezésre, akár (26) a gyülekezet tanácskozására, akár hadi gyülekezésre: szenteljék meg őket három napon át, hogy mindenki, aki eljön, (27) legyen felkészülve ezekre (az alkalmakra).

Ezek azok a férfiak, akiket meg kell hívni a közösség tanácsába, húsz éves kortól fölfele: a gyülekezet minden (28) bölcs (tagja), a képzettek és tájékozottak, akiknek az útja feddhetetlen, és rátermett férfiak, továbbá a törzsek vezérei, és minden bírójuk és tisztjük, és az ezrek vezérei, és a százak, (II, 1) és az ötvenek, és a tízek vezérei, és a lévíták, mindenki a feladata szerinti osztágban. Ezek (2) a tekintélyes férfiak, akik meghívást kapnak, és akik a közösség tanácsát alkotják Izráelben (3) Cádóq fiai, a kohének színe előtt.

És senki olyan, aki vétkes (egyetlen) egyben is az összes emberi (4) tisztátalanságok közül, ne tartozzék az Isten gyülekezetéhez. És ne kapjon (5) helyet a gyülekezetben senki olyan, akit bármelyike is érint a következőknek: testi fogyatékosága van, csonka a lába (6) vagy a keze, vagy béna, vagy vak, vagy süket, vagy néma, vagy bármi egyéb testi fogyatékosága van, (7) mely szemmel látható, vagy pedig roskatag öregember, aki nem tud erőt venni magán a gyülekezetben; (8) az ilyenek ne kapjanak helyet a tekintélyes férfiak gyülekezetében, mert a Szentség angyalai is jelen vannak (9) a gyülekezetükben. És ha közülük bárki is el akar mondani valamit a szent gyülekezet előtt: (10) szavait kérjék ki, de az illető nem mehet be a gyülekezet elé, mert fogyatékos.

(11) [Ez az ül]ésrendje a tekintélyes férfiaknak, [(akik) meghívást (kapnak)] (ama) időpontra, a közösség testületé számára. Amikor [Isten] (12) nemzi / elküldi a fölKentet, velük együtt jön a kohén, a feje Izráel egész gyülekezetének, és összes (13) [testv]érei, Áron fiai, a kohének, [(akik) meghívást (kapnak)] (arra) az időpontra, a tekintélyes férfiak, és mindannyian az ő színe előtt ülnek, ki-ki (14) a méltósága szerint. Ez után ül Izráel fölKentje, és a színe előtt ülnek Izráel (15) ezreinek fejei, ki-ki a méltósága szerint, megfelelően tisztségének a seregeikben és hadrendjükben. És a gyülekezet (16) atyáinak fejei, továbbá a szent gyülekezet bölcsei, a színük előtt üljenek, ki-ki (17) a méltósága szerint. És amikor összegyűlnek a közös asztal mellett, vagy pedig szólólevet inni, és a közös asztal meg van terítve, (18) és a szőlőlé az iváshoz ki van töltve: senki ne nyújtsa ki a ke-

zét a kenyér (19) vagy a szőlőlé elseje után előbb, mint a kohén, mert ő áldja meg az elsejét a kenyérnek (20) és a szőlőlének. És ha előttük már a (kohén) kinyújtotta a kezét a kenyérre: őutána Izráel fölmentje nyújtsa ki a kezét (21) a kenyérre. Ezután mondjon áldást a közösség egész gyülekezete, ki-ki a méltósága szerint.

És e szerint az előírás szerint járjanak el (22) minden étkezésnél, hogyha legalább tíz férfi összegyűlik.

Damaszkuszi irat

(I,1 – II,13)

(1.1) Most pedig hallgassatok meg mindannyian, akik ismeritek az igazságot, és értsétek meg Isten (2) tetteit. Mert Ő perben áll minden testtel, és ítéletet tesz mindazok fölött, akik megvetik Őt. (3) Mert hűtlenségük miatt, azért, mert elhagyták Őt, „*elrejtette az arcát*” Izráel és a szentélye elől, és (4) „*kardélre adta őket*” (Jer. 25,31). De mivel megemlékezett az ősökkel való szövetségről, meghagyta Izráel (5) maradékát, és nem sújtotta őket megsemmisüléssel. A harag idejében - háromszáz (6) és kilencven évvel az után, hogy Nebúkadneccar, Bábel királyának kezébe adta őket, (7) gondoskodott róluk, és kisarjasztotta Izraelből és Áronból a sarj gyökerét, hogy országa ennek az öröksége (8) legyen, és (a gyökér) a jó talajon dúsan növekedjék. Ők pedig felismerték a bűneiket, és belátták, hogy (9) vétkesek; ámde húsz éven át olyanok voltak, mint a vakok, (10) mint akik tapogatóznak az úton. Isten azonban megértette a tetteiket, azt, hogy teljes szív(ükk)el keresték Őt, (11) és igaz tanítót támasztott nekik, hogy az Ő szíve szerint való útra térítse őket. És tudtukra adta (12) a későbbi nemzedékek felől mindazt, amit (majd) megtesz az utolsó nemzedékben, az elpártolók társadalmában - (13) ők azok, akik letértek az útról.

Ez az az idő, amely felől meg van írva: „*Mint a csökönyös borjú*, (14) *úgy makacskodott Izráel*” (Hós. 4,16), s amelyben fellépett a gúnyolódás embere, aki elhintette Izraelben a hazugság vizét, (15) és út nélküli pusztaságba vezette őket, hogy eltévelyedjenek, hogy lealacsonyítsák az örök magasságot, hogy letérjenek (16) az igazság ösvényeiről, és lerombolják a határt, amelyet az ősök az örökrészükön megvontak: hogy mindezzel (17) magukra vonják az Ővele kötött szövetség átkait, hogy átszúrja őket a szövetség (megszegését) megtorló (18) bosszú kardja. (Mégpedig) azért, mert „*a sima dolgokat*” akarták, és „*önmaguk becsapását választották*” (vö.

Jes. 30,10), és „*a repedéseket*” (19) keresték (vö. Jes. 30,13), és azt választották, ami a nyakasságuknak megfelelő, és igaznak mondták a gonoszt, s gonosznak az igazat, és megszegték a szövetséget, és megsértették (20) a törvényt, és „*rátámadtak az igaz életére*” (Zsolt. 94,21), és megvetették azokat, akiknek igaz a lelke, akik feddhetetlen (21) életet élnek, és karddal üldözték őket, és ujjongtak a nép viszálykodásán. Azonban fellobbant Isten haragja (II, 1) a gyülekezetük ellen, és egész tömegük, valamint tetteik is szennyként tűntek fel az Ő színe előtt.

(2) Most pedig hallgassatok meg engem, mindenki, aki belép a szövetségbe, és én megnyitom fületeket (3) a gonoszak útjai felől. Isten a bölcs tudást szereti, és az okosságot állítja önmaga elé; (4) a bölcsesség és a tudás Őt szolgálják. Türelem van nála, és nagy engedelkenység, (5) hogy bocsánatot adjon azoknak, akik megtérnek a vétkekből. De erő is van nála, és hatalom, és iszonyatos harag, tüzes lángokkal, (6) a pusztítás angyalainak kezében, mindenki ellen, aki letért az útról és megvetette a törvényt: nem lesz közülük maradék, (7) és nem lesz megmenekülő sem. Mert Isten a világ kezdete óta nem ezek közül választott; mielőtt létrejöttek volna, Ő már ismerte (8) tetteiket, megvetette azokat a nemzedékeket, amelyekhez tartoztak, s arcát elrejtette előlük, eleitől fogva, s mindaddig, (9) mígnem teljesen elpusztulnak. Tudja, hány éve van tevékenységüknek, (ismeri) idejüket: tartamát és részleteit, (tudja), mi történt az (10) örökkévalóság (folyamán), s mi fog történni a megfelelő időkben a világ éveinek összessége szerint. (11) De ezekben az időkben is mindvégig támaszt majd magának néven szólítottakat, hogy legyen, akit megmenekít a föld számára, és hogy az ő leszármazottjaikkal (12) töltsen meg a föld színét. És őket az Ő szent szellemében fölkent (személy) révén tájékoztatja, és ez (a személy) lesz az, aki ismeri az igazságot (13) az illetők nevének részletei felől. De akit gyűlöl, azt megtéveszti.

A fény fiainak harca a sötétség fiai ellen (Háborús tekercs)

(Az I. és XV-XVIII. hasáb részletei)

(I,1) A M[ester] számára. A háború [szabályzata].

A (háború) kezdetén a fény fiai fölemelik a kezüket, hogy megtámadják a sötétség fiainak csapatát, Beliál seregét; Edom, és Moáb, és Ammon fiai csapategy-

ségét, (2) és Filisztea [(...) seregét], és Assúr kittiirn csapategységeit. És ezekkel vannak segítség gyanánt mindazok, akik megszegették a szövetséget. Ellenük fog-nak harcolni Lévi fiai, és Júda fiai, és Benjámin fiai, a pusztába kivonulók, (3) [...] minden csapategységük, amikor a fény fiainak kivonuló (csoportja) megtér „a népek pusztájából”, és Jeruzsálem pusztájában üt táborn. A háború után pedig feljönnek onnan.

(4) A kittiim [...] Egyiptomban [...]. A maga idejében kijön hatalmas indulattal, hogy háborúzzék Észak királyai ellen, s haragja eltiporja és összetöri [...] szarvát.

(5) Isten népe számára ez lesz a megszabadulás ideje, s a hatalom időszaka mindenkinek, aki sorsa szerint Őhozzá (tartozik) - ámde örök megsemmisülés Beliál táborának. Nagy zavarodás támad (6) Jáfet fia körében; Assúr elesik, s nincs, ki megsegítse; megromlik a kittiim birodalma. Térdre kényszerítik a gonoszt, és nem lesz maradéka, sem aki megmenekül (7) a sötétség [fiai] közül.

(8) [És az igazság] beragyogja a világot, minden peremét, s ragyogni fog, míg-nem véget ér a sötétség egész időszaka. És az Isten (által kijelölt) időpontban felragyog az Ő nagyságának fensége (9) minden időkre; ez béke lesz és áldás, dicsőség és öröm, és hosszú élet a fény minden fia számára.

Azon a napon, amelyen majd a kittiim elesnek, viaskodás és kegyetlen tusa lesz Izráel (10) Istenének színe előtt, mert ez az a nap, amelyet Ő már eleve kijelölt a pusztító ütközet napjául a sötétség fiai ellen. Akkor majd nagy tusában csap-nak össze egymással az isteni lények közössége és az emberek (11) gyülekezete. A fény fiai és a sötétség tábora megküzdének egymással, és Isten hatalmassága (megmutatkozik majd) a nagy tömeg hangjában, az isteni lények és az emberek lármájában az Örökkévaló napján.

És ez a szenvedések ideje (lesz) (12) az isteni megváltás egész népe számára. Minden szenvedésük közül egy sem volt hozzá fogható; de ez után már gyorsan bekövetkezik a vég, az örökös megváltás.

És a kittiim elleni ütközetük napján (13) készülniük kell a tusakodásra. A fény fiainak három rohamban kell helytállniuk, s leverniük a gonoszt, és Beliál serege is háromszor kerül fölénybe, hogy visszafordítsák [a fény] (14) csapatát. És hogy-ha a gyalogos csapatok szíve elgyöngül: Isten hatalmassága fogja erősíteni [a fény fiainak szív]ét. Ámde a hetedik rohamban Isten nagy keze (végül) legyőzi (15) [Beliál seregét] és birodalmának összes angyalait, és [seregükben] minden férfi [elpusztul örökre].

[...]

(XV, 1) Mert ez a sanyargatás ideje Izráél számára,
a háború [kijelölt] ideje minden (idegen) nép ellen.
Az Isten(től való) sors: megváltás, örökre,
(2) és minden elvetemült népnek: pusztulás.

És mindazok, akik felkészültek az ütközetre, menjenek ki és szálljanak táborba a kittiim királya ellenében, és szemben Beliál (3) minden seregével, amelyek köréje gyülekeztek az ütközet napjára - amikor is el fognak pusztulni Isten kardjától.

(4) Álljon fel a legfőbb kohén, és fiverei: a kohének és a lévíták, és mindenki, aki a Szabályzathoz tartozik, vele együtt, és mondja a fülükbe (5) az ütközet időpontjára (szóló) imádságot, amint meg van írva ennek az időnek a szabályzatában, valamint magasztalásaik minden szavát. És ott rendezzenek el (6) minden hadrendet is, amint [meg van írva az ütközet könyvében!]. [...] És álljon elő a kohén, aki a bosszú időpontjára van kijelölve valamennyi fivérének (7) szava szerint, és erősítse meg a [kezüket az ütközetre, és mondja nekik, ezekkel a szavakkal:

Erősek legyetek, és bátrak,
legyetek derék harcosok.
(8) Ne féljete, és ne [retteghetek,
és ne gyöngüljön el a szívetek,
és ne nyugtalankodjatok,
és ne rémüljete meg a színük előtt,
és ne (9) forduljatok vissza,
és ne [fussatok meg előlük]:
mert ez a romlottság gyülekezete,
és minden tettük a sötétségben van,
(10) és erre vágyakoznak. [...] Menedék [nincs] számukra,
erejük elszáll, mint a füst,
tömegeik (11) egész gyülekezete [...] semmivé válik,
létük minden tartalma gyorsan elhervad,
mint virág a nyá[ri hőségben]. [...]

(12) Készüljetek fel Isten ütközetére -
mert ez a nap az ütközet kijelölt ideje:
(13) Is[ten harca minden (idegen) nép] ellen,
és ka[rddal fog ítélkezni] minden test fölött.
Izráel Istene csodálatos [hatalmá]ban
kezét fölemeli (14) minden romlott lélek ellen.
[...] az ütközethez fegyvert kötnek az isteni hősök,
és a szentek hadrendje készül [a bosszú] napjára. [...]
[...]

(3) Mindent e szerint a szabályzat szerint tegyenek azon [a napon], amikor elfoglalják helyüket a kittiim táborával szemben. Ezután a kohének fújják meg számukra az emlékeztetés trombitáit, (4) és nyissák meg az [ütközet] kapuit; vonuljanak ki a gyalogos egységek tagjai, a vezetők álljanak az arcvonalak közé, és a kohének fújják meg számukra (5) a jelet: Elrendeződés! És az egységek [rendeződjenek el] a trombiták hangjára, és mindenki foglalja el a helyét. Majd a kohének fújják meg számukra (6) a második jelet: [Előrenyomu]lás! És amikor már a megfelelő dobótávolságra vannak a kittiim arcvonalától, mindenki vegye kézbe a hadi (7) eszközét. És hat [kohén fújja] az öldöklés trombitáit, egyforma, sodró hangon, az egész ütközet folyamán. És a léviták, és az egész nép (8) fújják a kos-tülköket, [...] erős hangon. Ha a jel elhangzott: kezdjék meg ledönteni a kezükkel a kittiim(ből) lesújtottakat. (9) És az egész nép lármája némuljon el, de a kohének harsogjanak tovább az öldöklés trombitáin, és folytatódjék az ütközet a kittiim ellen.

(10)

(11) És amikor Belial arra készül, hogy megsegítse a sötétség fiait, és a gyalogos egységekből Isten titkai szerint egyre többen esnek el, és mindazok, akik az ütközetre kiálltak, próbatétel elé kerülnek: (12) fújják meg a kohének a jeladás trombitáit, hogy a tartalékból egy másik arcvonal menjen ki az ütközetbe, és ezek álljanak az arcvonalak közé; (13) akik pedig az ütközetben harcoltak, azoknak fújják meg a jelet: Visszatérés!

És lépjen oda a legfőbb kohén, álljon meg az arcvonal előtt, és erősítse (14) meg a szívüket [Isten erejében, és kezüket] az Ő harcában, (15) és mondja nekik, ezekkel a szavakkal:

[...]

(XVII, 1) És a fizetségüket lángokkal adja meg nekik,
[azok kezéből], akik a tüzes próbatételt kiállták
hadi eszközeit megélezi,
és nem lankad, mígnem elpusztul minden gonosz (2) [nép].

Emlékezzetek Áron fiai, [Nádáb és Abi]hu ítéletére:
Isten az ő ítéletükben szentként mutatkozott meg
[az egész nép] szeme láttára;
[de Eleázár] és Itamár hűségesek maradtak hozzá,
(3) az örök papság szövetsége szerint.

(4) Legyetek erősek, ne féljetek tőlük,
mert üres semmi a törekvéseik,
és amire támaszkodnak: nincsen;
(5) ami létezik, és ami létrejön,
mind Izráel [Istenétől] való, örökre.
Ez az a nap, amelyet kijelölt,
amelyen térdre kényszeríti és legyőzi
a gonosz birodalmának vezérét,
(6) és amelyen örök segítségét küldi
az Ő megváltásában részeseknek,
nagyhatalmú angyalának erejével,
Mikháél uralma jegyében.
Az örök fénysugárral
(7) kigyújtja az öröm világosságát Izráel szövetségére,
Isten osztályrésze számára béke lesz, és áldás.
Felállítja Mikháél uralmát
az isteni lények között,
és Izráel (8) birodalmát minden ember között.
Örvend a magasokban az igazságosság,
és az Ő igaz fiai boldogok lesznek az örök tudásban.

És ti, az Ő szövetségének fiai,
(9) legyenek erősek Isten tüzes próbatételéhez,

mígnem sújtó keze megmozdul,
és véget vet a megpróbáltatásnak,
titkai szerint: hogy ti megmaradjatok.

(10) És e szavak után a kohének fújják meg számukra a trombitákat az arcvonalaik elrendezésére, és az egységek rendeződjenek el a trombiták hangjára, (11) és mindenki foglalja el a helyét. Majd a kohének fújják meg számukra a második jelet: Előrenyomulás! És amikor [a gyalogos egységek] (12) tagjai már a megfelelő dobótávolságra vannak a kittiim arcvonalától, mindenki vegye kézbe a hadi eszközét. És a kohének fújják az öldöklés (13) trombitáit. És a léviták, és az egész nép fújják a kos-tülkökon a hadi riadót. A gyalogos egységek tagjai kezdjék meg ledönteni a kezükkel (14) a kittiim(ből) lesújtottakat. És az egész nép lármája némuljon el, de a kohének (15) harsogjanak tovább az öldöklés trombitáin, és folytatódjék az ütközet a kittiim ellen. [...]

(XVIII, 1) [És hetedszer, (...)] amikor Isten hatalmas keze fölemelkedik Beliál és birodalmának minden serege ellen, örök pusztulásra,

(2) [...] és a szentek hadi lármája,
amint üldözik Assúrt,
és elesnek Jáfet fiai,
nem kel föl többé senki közülük,
és a kittiim elpusztulnak,
(3) [nem lesz közülük maradék, sem megmenekülő].

Azon a napon, amelyen Izráel Istene fölemeli a kezét Beliál seregére, a kohének fújják meg (4) az emlékeztetés [hat trombitáját], és gyűljék össze köröttük az ütközet valamennyi arcvonala, és oszoljanak szét a [kitti]im [táborainak] megfelelően, (5) hogy megsemmisítsék őket. És napnyugta közeledtén lépjen elő a legfőbb kohén, és a kohének, és a [léviták], akik (6) vele vannak, és az arcvonalaik és csapatok [fejei], és mondjanak áldást Izráel Istenének Nevére, és szóljanak, ezekkel a szavakkal:

Áldott legyen örökre, Isten, a Te neved,
mert (7) nagy dolgot tettél [népeddel], csodálatosan,
és megőrizted számunkra a szövetséged, eleitől fogva,
és kitártad előttünk segítséged kapuit sok alkalommal,
(8) szövetséged miatt.
[Megszabadítottál] nyomorúságunkból,
irántunk való [jósa]g]odban.
És Te, igazság Istene, a neved miatt cselekszel.
(9)

(10) Soha nem történt, eleitől fogva, semmi hasonló –
de Te tudtad, mikor van a mi kijelölt időnk,
és most ragyogott fel (11) számunkra.
És az örök megváltásban
megmutattad nekünk kegyelmes kezéd,
eltávolítottad az ellenség hatalmát, hogy többé nincsen.
És az ütközetben, szemben ellenségeinkkel,
(12) megmutattad nekünk a Te erős kezéd.

[...]

HABAKKUK PRÓFÉTA LÁTOMÁSÁNAK ÉRTELMEZÉSE

(I, 1)²⁷ [„Látomás, melyet Habakkuk próféta látott. Örökkévaló, meddig kell] könyörögnöm, és nem (2) [hallgatsz meg? Kiáltozom hozzád: Erőszak! - és nem szabadítasz meg” (Hab. 1,1-2). Értelmezése:] a nemzedék (3) [várakozására [(vonatkozik) [...] ellenük (4) [...] kiáltoztak [... (5)

27 Más címen: *Habakkuk-kommentár* vagy *Habakkuk-peser*

„Miért hagyod, hogy lássam a romlottságot, és hűtlenséget szemléljek?” (Hab. 1,3a).] (6) [Értelmezése: (...)] Isten-erőszakosságban és hűtlenségben [...]

(7) [„És elnyomás és erőszak van előttem, és viszály támad, és tűrni kell az önkényt” (Hab. 1,3b).] (8) [Értelmezése: (...)] bemocskolták [...] És viszály [...] (9) [...] és Ő [...] (10)

„Ezért a Tan meginog, (11) [és nem érvényesül soha a törvény” (Hab. 1,4a). Értelmezése: azokra (vonatkozik)], akik elszakadtak (12) Isten Tanától.

[„A gonosz kijátssza] az igazat” (Hab. 1,4ba). (13) [Értelmezése: a gonosz - ez a gonosz kohén, az igaz -] ez az igazság tanítója.

(14) [...] „Ezért érvényesül [elferdítve] (15) a törvény” (Hab. 1,4bb). [Értelmezése: (...)] és nem [...]

(16) [(...) Nézzétek a(z idegen) népeket, és szemléljétek; (17) és álmélkodjatok, csodálkozzatok, mert olyan dolgot cselekszem, még a ti időtökben, hogy nem hinnétek el, ha] (II, 1) elmondanák” (Hab. 1,5). [Értelmezése:] azokra (vonatkozik), akik a hazugság emberével együtt hűtlenné váltak, (2) mert [nem hallgattak] az igazság tanítójának [szavaira], melyek Isten szájá[ból] (3) valók, és akik hűtlenné váltak az új [szövetséggel] szemben, mert nem (4) hittek Isten szövetségében, és [gyalázták] az Ő szent Nevét. (5) És ugyanígy, a mondás értelmzése [mindenki-re (vonatkozik), aki hűtlen]né válik, a végső (6) napokig. Ezek (mind) erő[szakot tesznek a szövetségen], mert *nem hisznek*, (7) amikor mindazokat, amelyek majd a végső nemzedéket érik, meghallják a kohén (8) szájából, akinek Isten [a szívé] be helyezte azt, hogy értelmezze szolgálóinak, a prófétáknak (9) minden szavát, mert Isten ezek által sorolta elő (10) mindazt, ami népére és [országára] eljön majd.

„Mert íme, felsekentem (11) a káldeusokat, e gonosz és féktelen nemzetet” (Hab. 1,6a). (12) Értelmezése: a kittiimre (vonatkozik), [akik] gyorsak és vitézek (13) a harcban, sokakat elpusztítanak, [és az egész föld] a kittiim (14) uralma alá [kerül]. Elfoglalják [...], és *nem hisznek* (15) [Isten] törvényeiben.

[„Az ország térségei felé tör, (16) hogy megszerezzen olyan lakóhelyeket, melyek nem az övék” (Hab. 1,6b). Értelmezése: (...)] (III, 1) és a síkságon vonulnak, hogy dúlják és fosztogassák az ország városait; (2) mert ez az, ami meg van mondva: „hogy megszerezzen olyan lakóhelyeket, melyek nem az övék.”

„Szörnyű (3) és félelmetes (nép) ez; belőle magából ered a törvénye és felsőbbisége” (Hab. 1,7). (4) Értelmezése: a kittiimre (vonatkozik), mert a tőlük való félelem és retteget minden (5) népet (elér). És megfontoltan minden gondolatuk a pusztítás. Álnokul és ravaszul (6) járnak el minden nemzettel szemben.

„*És lovai könnyebbek, mint a párduc, és vadabbak, (7) mint este a farkasok. Lovasai dobognak, s előrobognak a messzeségből, (8) repülnek, mint a sas, mely lecsap az eleségre. Mindannyian erőszakosságra jönnek. Arcuk kelet felé (9) fordul*” (Hab. 1,8-9a). [Értelmezése]: a kittiimre (vonatkozik), akik (10) *lovaikon* és *barmaikon* letiporják az országot, és *a messzeségből* (11) jönnek, a tenger szigetei felől, hogy *mint a sas*, minden népet *megegyenek* - (12) de nem laknak jól. Indulattal és haraggal, lobogó dühvel és felfújt (13) arccal beszélnek minden néppel, mert ez az, amiről (14) meg van mondva: „*Ar[cuk kelet felé fordul.*”]

„*Foglyot, [mint a föveny, annyit gyűjt]*” (Hab. 1,9b). Értelmezése: (...).]

(15) (...) „*És a királyok fölött*” (IV, 1) *gúnyolódik, és a fejedelmek csak nevetség számára*” (Hab. 1,10a). Értelmezése: hogy (2) csúfolódnak a hatalmasok fölött, és megvetést éreznek a tekintélyesek fölött; *a királyokat* és a vezéreket (3) nevetségessé teszik, és *gúnyt űznek* sok nemzetből.

„*És ő (4) csak nevet minden erődítményen: földsáncot hány és elfoglalja*” (Hab. 1,10b). (5) Értelmezése: a kittiim vezéreire (vonatkozik), akik *megvetik* (6) a népek *erődítményeit*, és *gúnyosan nevetnek* rajtuk, (7) és nagy tömegben támadják meg őket, hogy feldúlják, és azok a rettegés és félelem folytán (8) a kezükbe kerülnek; és szétmorzsolják őket, a bennük lakók bűnei (9) miatt.

„*Majd szélvész támad, s végigvonul; ez pedig a saját erejét teszi meg (10) istenének*” (Hab. 1,11). Értelmezése: a kittiim vezéreire (vonatkozik), (11) akik a bűn házának elhatárolásából *felvonulnak*, egyik (12) előbb, mint a másik; és jönnek a vezéreik, egyik a másik után, (13) hogy elpusztítsák [az országot], „*Ez pedig a saját erejét teszi meg istenének.*” (14) Értelmezése: [...] a nemzetek.

[(15-16) „*Vajon nem Te vagy-e, Örökkévaló, kezdettől fogva az én Istenem, a szentségem? Nem halhatunk meg! Mert (Te), Örökkévaló, (V, 1) ítéletre rendelted ki ő(ke)t; és (Te), köszikla, fenyítésre szántad ő(ke)t. Tisztább a szemed, (2) hogysem elnéznéd a gonoszt, és méltánytalanságot látni nem vagy képes*” (Hab. 1,12-13a). (3) A mondás értelmzése: hogy népét Isten nem semmisíti meg a(z) idegen) népek által, (4) sőt, Isten minden (idegen) nép *ítéletét* kiválasztottjainak a kezébe adja, és a *fenyítésükkel* együtt (5) népének minden gonosza lakolni fog, (azoknak a megítélése szerint), akik megtartották az Ő parancsait (6) szorongatásuk idején, mert annak, amit mondott: „*Tisztább a szemed, hogysem elnéznéd (7) a gonoszt*”, az értelmzése: akik nem paráználkodtak tetszésük szerint a romlottság (8) idején.

„*Miért nézitek el a hűtleneket? És miért hallgatsz, amikor a gonosz elpusztítja (9) a nála igazabbat?*” (Hab. 1,13b). Értelmezése: Absáalom házára (vonatkozik),

(10) és tanácsuk embereire, akik némák maradtak az igaz tanítónak a megfenyítésékor, (11) és nem segítettek neki a hazugság emberével szemben, aki a Tant az egész (12) gyü[lekezet]ük előtt megtagadta.

„*És az embert olyanná tetted, mint a tenger halai, (13) mint a féreg, hogy (a kál-deus) uralkodjék fölötte: horoggal vonja majd ki valamennyit, és hálójában húzza fel őket, (14) és a halászhálójában gyűjti őket össze. [Ezért mutat be áldozatot] a hálójának, ezért örvend (15) [és vigad, és éget illatáldozatot a halászhálójának - hiszen ezek révén dús] a részesedése...*” (Hab. 1,14-16aba). (16) [(...) Értelmezése: (...)] (VI, 1) a kittiim, és a vagyonukat gyarapítják, minden zsákmányukkal együtt, (2) *mint a tenger halai*. És annak, amit mondott: „*Ezért mutat be áldozatot a hálójának, (3) és éget illatáldozatot a halászhálójának*”, az értelmezése: hogy (4) (hadi)jelvényeiknek és hadi eszközeiknek áldoznak, ezek (5) teszik őket félelmetessé. „*Hiszzen ezek révén dús a részesedése, és bőséges az eledele*” (Hab. 16bb). (6) Értelmezése: hogy ezek igájukat és élelmezésük kötelezettségeit (7) minden nemzetre kivetik, évről évre, (8) számos országot letarolva. „*Kardját azért vonja ki folyton, (9) hogy gyilkolja a népeket, irgalmatlanul*” (Hab. 1,17). (10) Értelmezése: a kittiimre (vonatkozik), akik kard(jukk)al sokakat elpusztítanak, (11) ifjakat, férfiakat és véneket, asszonyokat és gyermeket, és még a méh (12) gyümölcsének sem irgalmaznak.

„*Hadd álljak őrhelyemre, (13) és a falon hadd foglaljam el helyem, hogy figyeljek: várjam, mit mond nekem, (14) és mit felel az én panaszomra. És az Örökkévaló válaszolt nekem, (15) [és mondta: írd le a látomást, és tedd világos]sá a táblákon, hogy felfogja azonnal, (16) aki elolvassa*” (Hab. 2,1-2). [Értelmezése: (...)] (VII, 1) Isten azt mondta Habakkuknak, hogy *írja le* mindazt, ami majd a végső (2) nemzedéket éri, de az idő beteljesedését³⁶ nem tudatta vele. (3) És annak, amit mondott „*hogy felfogja azonnal, aki elolvassa*”, (4) az értelmezése: az igaz tanítóra (vonatkozik), akivel Isten tudatta szolgálai, (5) a próféták szavainak minden titkát.

„*Mert a látomás (6) meghatározott időpontra (vonatkozik), a végről beszél és nem hazudik*” (Hab. 2,3a). (7) Értelmezése: hogy a végső idő elhúzódik, túl még mindazon is, amiről (8) a próféták beszéltek, mert Isten titkai igen csodálatosak.

(9) „*Ha késlekednék, várj reá, mert bizonyosan eljön, és nem (10) késik*” (Hab. 2,3b). Értelmezése: az igazság embereire (vonatkozik), (11) a Tan (szerint) cselekvőkre, akiknek keze nem lankad az igazság (12) cselekedeteiben, akkor sem, ha a végső idő elhúzódik számukra, mert (13) Istennek minden idei *eljönnek*, a maguk rendje szerint, amint ezt (14) bölcs titkaiban megszabta számukra.

„*Lám, felfuvalkodott: nem igazul (majd) meg [a lelke]*” (Hab. 2,4a).] Értelmezése: hogy megkettőzik maguk ellen (16) [a bűneiket]; az ítélezéskor nem találnak kegyelemre [...]

(17) [„*Az igaz pedig élni fog, hite miatt*” (Hab. 2,4b).] (VIII, 1) Értelmezése: (vonatkozik) mindenkire, aki a Tan (szerint) cselekszik Júda házában, mert (2) Isten kimenti őket az ítélet házából tevékenységük, és az igaz (3) tanítóhoz való hűségük miatt.

„*A vagyon mindennél inkább hűtlenségre készíti az elvetemült embert, s nincs (4) megállása, mert lelkét (mohón) kitágítja, mint a pokol, és mint a halál, maga nem elégszik meg soha. (5) És minden nép odagyűlik köréje, és hozzá seregei minden nemzet; (6) ezek vajon nem példázatot mondanak-e róla mindannyian, és rejtett célzásokat vele kapcsolatban, (7) eképpen: Jaj annak, aki azzal gyarapodik, ami nem az övé-de meddig terhelheti magát (8) ígérettel?*” (Hab. 2,5-6). Értelmezése: a gonosz kohénre (vonatkozik), akit (9) tiszttségének kezdetén igazságosan szólítottak (e) néven, de amikor Izráel fölött uralkodott, (10) gőgössé vált a szíve, és elhagyta Istent, és hűtlenné vált a törvény iránt (11) *a vagyon* miatt; elragadta és megkaparintotta az erőszak embereinek vagyonát, akik fellázadtak Isten ellen, (12) és elvette a nemzetek vagyonát is, ezzel is gyarapítva az őt (magát) *terhelő* bűnt és vétet; és az utálatosság (13) útjai (szerint) cselekedett, minden tisztátalan szennyben.

„*De nem hirtelen lesz-e, (14) hogy kínzóid támadnak, és fölserkennek szorongatóid? Te pedig a zsákmányuk leszel. (15) Mert te magad kifosztottál számos (idegen) népet: a többi nemzet mind téged fog kifosztani*” (Hab. 2,7-8a). (16) [A mondás értelmzése: (...)] a kohénre (vonatkozik), aki fellázadt (17) [Isten] törvényeinek f[énye] ellen [...]. (IX, 1) Gonosz ítéletekkel sújtottak le rá, és rettentő (2) szenvedések kínjait tették meg vele, és bosszút álltak testének húsán. És annak, amit (3) mondott: „*Mert te magad kifosztottál számos (idegen) népet: a többi nemzet (4) mind téged fog kifosztani*”, az értelmzése: az utolsó jeruzsálemi (5) kohénekre (vonatkozik), akik vagyont és hasznót halmoztak fel a nemzetek *kifosztásából*, (6) de a végső napokban vagyonuk, a zsákmányukkal együtt, a kittiim (7) seregének kezébe kerül, mert ők a *többi nemzet*.

(8) „*Ember(ek) vére, erőszak az ország, a város, és minden benne lakóval szemben*” (Hab. 2,8b). (9) Értelmezése: a gonosz kohénre (vonatkozik), akit a bűn miatt – az igaz (10) tanító és hívei (ellen) – Isten az ellenségei kezébe adott, hogy azok megkínózzák, (11) megsemmisítő ütés(ek)el, a lélek könyörtelenségében, azért, mert gonoszát tett (12) az Ő kiválasztottjával.

„Jaj annak, aki hamis hasznót harácsol a háza számára, s aki a magasban (13) rak fészket magának, hogy megmeneküljön a baj markából. Amit tervezel, szégyen a házadra, (14) számos nemzetnek a vég, és bűnök a telkeden. Mert (15) a kő majd kiált a falból, és a gerendából szilánk felel neki” (Hab. 2,9-11). (16) [A mondás értelmezése:] a [kohén]re (vonatkozik), aki [...]; (X, 1) kövei erőszakból erednek, és gerendájának szilánkjai fosztogatásból. És annak, amit (2) mondott: „Számos nemzetnek a vég, és bűnök a telkeden”, (3) az értelmezése: ez az ítélkezés háza, merthogy Isten meghozza (4) az ítéletét számos nemzet fölött, és onnan viszi őt ítélkezés elé; (5) és lesz közöttük, akit a kárhozatra ad, és a kénes tűzre ítél.

„Jaj annak, aki (6) vér{ontással) építi fel a várost, és a falakat gyalázatra alapozza. Vajon nem (7) a seregek Urától van az, hogy a nemzetek a tűznek fáradoznak, (8), és a semmi számára szorgoskodnak a népek?” (Hab. 2,12-13). (9) A mondás értelmezése: a hazugságot hirdetőre (vonatkozik), aki sokakat félrevezetett, (10) vér(ontással) építve fel a hamis várost, és a gyülekezetét a hazugságon állítva fel, (11) a dicsősége kedvéért; sokakat megerőltetett a hiú munkában, és viselőssé tette őket (12) a hazugság tetteivel, hogy fáradozásuk semmivé váljék, mert a tűz (13) ítélete alá jutnak majd, azért, mert kigúnyolták és sértegették Isten kiválasztottjait.

(14) „Mert az országot megtölti az Örökkévaló dicsőségének tudása, miként a vizek (15) beborítják a tengert” (Hab. 2,14). A mondás értelmezése: amint (16) megtérnek, [...] (XI, 1) a hazugság. És ezután megnyílik számukra a tudás, olyan bőségben, (2) mint a tenger vize.

„Jaj annak, aki a társait leitatja, (3) aki haragjából kever italt, részeggé teszi őket, hogy majd elnézze mulatozásukat” (Hab. 2,15). (4) Értelmezése: a gonosz kohénre (vonatkozik), aki (5) üldözte az igaz tanítót, hogy féktelen haragjában (6) elveszejtse őt. Száműzetése helyén, és a nyugalom napjának idején - (7) az engesztelés napján - jelent meg előttük, pompájában, hogy elveszejtse őket, (8) és botlásra kényszerítse őket a böjt napján, nyugalmuk sabbátján.

„Gyalázattal teltél el, (9) nem dicsőséggel. Igyál te is, és dülögéljél! (10) Nem kerül el téged az Örökkévaló jobbjának serlege, és okádék (11) (ömlik) dicsőségedre” (Hab. 2,16). (12) Értelmezése: a kohénre (vonatkozik), akinek dicsőségénél nagyobb a gyalázata. (13) Mert nem metélte körül szívének körülmetéletlenségét, és a dőzsölés (14) útjain járt, hogy szomját csillapítsa. De [Is]ten haragjának serlege (15) elveszejti őt, és növeli [a gyalázatát] és a szenvedést [...].

(16) [„A Libanoninál tett) erőszak elborít téged, a barmok(kal való)] kegyetlenség (XII, 1) megrémít: az emberek) vére, és az ország, a város és minden lakosának

sanyargatása miatt” (Hab. 2,17a). (2) A mondás értelmezése: a gonosz kohénre (vonatkozik), beteljesedik rajta (3) a megérdemelt sorsa, azért, amit a szegényekkel szemben elkövetett. Mert a *Libanon*: ez (4) a közösség testületé, és a *barmok*: ezek Júda jámborai, akik a Tan (szerint) cselekednek. (5) Isten pusztulásra ítéli őt, (6) mint ahogyan ő szőtt tervet a szegények elpusztítására. És annak, amit mondott: „*a város (7) vére és az ország sanyargatása miatt*”, az értelmezése: *a város*: ez Jeruzsálem, (8), amelyben a gonosz kohén a szörnyű tetteket elkövette, és beszennyezte (9) Isten szentélyét; és *az ország sanyargatása*: ezek Júda városai, amelyekben (10) elrabolta a szegények vagyonát.

„*Mit használ a faragott szobor, melyet a készítője faragott?* (11) *Csak bálvány, és hazugságot tanít. Nos, a készítője saját alkotásában bíz, (12) hiszen a néma istenszobrot maga készítette*” (Hab. 2,18). A mondás értelmezése: a(z idegen) népek minden (13) bálványára (vonatkozik), amelyeket azért készítettek, hogy imádják őket, és leboruljanak (14) előttük, de azok nem mentik meg őket az ítélet napján.

„*Jaj (15) annak, [aki a fához] így szól: Riadj! - [és: Serkenj, a süket] kőhöz. (16) [Lám csak, arany és ezüst borítja, (17) nincs a belsejében semmi szellem. De az Örökkévaló (ott van) a szent hajlékában], (XIII, 1) hallgasson színe előtt az egész ország*” (Hab. 2,20). Értelmezése: minden (idegen) népre (vonatkozik), akik (2) imádják a követ és a fát: azonban az ítélet (3) napján Isten kiirt minden bálvány-imádót (4) és minden gonoszt az országból.

MAGASZTALÁSOK (HIMNUSZOK)

4. (II, 31-36)²⁸

(31) Magasztallak, Uram:
mert szemed pártfogóan tekint lelkemre.
Megmentettél a hazug magyarázók dühétől
(32) és a gyülekezetétől azoknak,
akik a sima dolgokra törekednek.

Megváltottad a lelkét a szegénynek,
akit azok pusztulásra szántak,
hogy vérét (33) ontsák, mert téged szolgált.
Nem tudták, hogy a lépteim tőled valók,
s gúnyra (34) és megvetésre adtak
a csalásra törekvők szavában.

De Te, Istenem:
a meggyötört és megalázott lelket kimentetted
(35) a nála erősebb kezéből,
és lelkem kiszabadítottad a hatalmasok kezéből.
Nem törhettek meg bántalmazásaik,
hogy a gonoszok fenyegetését félve
(36) elálljak szolgálatodtól,
hogy a szilárd érzést ostobaságra váltsam [...]

28 Más címen *Zsoltárok (Hodajot)*

5. (III, 6-18)

(6) [...] Lelkem olyanná tették,
mint hajó a tenger mélységei fölött,
(7) és mint ostromlott város,
szemben [az ellenséggel].
Rettegésben vagyok,
mint asszony, aki elsőszülöttjével vajúdik,
és hirtelen jönnek a görcsei,
(8) és méhére a kínzó fájdalom,
mely meggyötri a terhes nő ölét.

Mert a fiak fojtogató görcsbe kerültek,
(9) és az, aki hőst fogant, szenved fájdmától,
mert a pokol görcseiben hozza világra a férfit,
és a terhes nő öléből a pokol (10) kínjai közt kerül ki
a csodálatos tanácsadó, ereje (teljé)ben,
és tör ki a görcsök közepette épségben a férfi.

Sűrűsödnek a terhes nő (11) görcsei,
és kínzó fájdalma ezek születése közben,
és megvonaglanak, akik viselősek velük,
születésük közben a fájdalmak
újra s újra kezdődnek (12) a terhes nő ölében.

És aki tébollyal viselős: kínzó fájdalom az övé,
és az övé a gödör minden görcse,
a reszketés művei.

Lehajlanak (13) a fal alapzatai,
mint hajók a víz színére;
a felhők vihar hangján morajlanak.
És akik a porban élnek:
(14) mint akik tengerre szálltak,
rettegnek a vizek tombolásától.

És az ő bölcseik, mint hajósok a vízmélységek fölött:
mert a vizek tombolása
(15) elnyeli minden bölcsességüket,
(mint) amikor a vízmélységek túlcsapnak forrásaikon,
és a hullámok fel tornyosulnak a magasba -
(16) és a víz árja, hangjának dübörgése.
És ha felcsapnak:
megnyílik a Seol [és az alvilág],
a gödör minden nyila (17) van mozgásukkal,
hangjuk a vízmélységekig hatol.

És (szélesre) tárulnak a Seol kapui
a téboly minden műve előtt.
(18) És a gödör kapui rázárulnak arra,
aki bűnnel viselő,
és az örök reteszek a téboly minden lelkére.

10. (V, 20-39)

(20) Áldott vagy, Uram:
mert nem hagytad el az árvát,
és nem vetetted meg a nyomorultat.
Mert a hatalmad [nem lehet kifürkészni],
és dicsőségednek (21) nincs mércéje.
Csodálatos hősök, akik téged szolgálnak.
És az alázatosakkal,
ha rogyadozik a lábuk,
ugyanolyan vagy,
mint azokkal, akik készek kiállni (22) az igazságért:
azért, hogy együtt vezesd fel a tömegből
a kegyelem összes szegényeit.

És én magam:
lettem [...]
perlekedés (23) és vizsoly barátaim számára;
irigység és harag azoknak,
akik beléptek szövetségembe;
zúgolódás és szidalom mindenkinek,
akik társultak hozzám.

És azok, akik a kenyereimet ették,
mind (24) ellenem emelték a sarkukat;
és bűnös ajakkal rágalmaztak,
akik az én körömhöz kapcsolódtak;
és a testületem emberei lázongtak,
(25) mindenfelé zavart keltettek,
és a titokról, melyet reám bízál,
rágalmakat terjesztettek a romlottság fiai között.

De te, azért, hogy bennem megmutasd nagyságodat,
és az ő vétkeik (26) miatt,
elrejtetted a tudás forrását
és az igazság alapzatát.

Azok pedig szívük pusztulását határozták.
Beliál szándékai szerint
kinyújtották hazug nyelv(ük)et,
(27) melyről mindig sárkányok mérge fröccsen,
és mint a porban tekergőző (kígyók),
mérget lövelltek,
viperák mérgét, (28) mely ellen nincs ráolvasás.

Ebből kínzó fájdalom támadt szolgád bensőjében,
és fájdalmas szenvedés,
mely megtöri a szellemet,
és elapasztja (29) az erőt:
nem tudott a helyén megmaradni.

Szorítóba kergettek,
nem volt menekülés,
és nem volt [...];
és hangosan verték, (30) ellenem hangolva, a lantjukat,
és (vele) együtt elégedetlenségük húrjait,
a pusztítást és pusztulást.
Remegő indulatok [fogtak el],
és fájdalmak, mint vajúdó nő (31) fájásai,
és nyugtalanná tett a szívem.
Homály borult rám,
és nyelvem ínyemhez tapadt. [...]
Szívük és indulatuk (32) nekem keserűséget jelentett.
Arcom fényessége sötétre váltott,
és méltóságom átfordult szürkességbe.

És Te, Istenem:
(33) tág teret nyitottál a szívemben.
De azok ismét kezdték a gyötrést,
beburkoltak a halál árnyékába.
és én ettem a kín kenyerét,
(34) és italom könnyek voltak,
vég nélkül;
szemem a bánatban elhomályosult,
és lelkem keserűségben volt (minden) nap.
Körülfogott a félelem és (35) a kín;
és szégyen az arc(om)on.
Kenyerem peres ellenfelemmé vált, Ű
és italom vádlóvá.
Tagjaimba befészkelte magát (36) (a vágy),
hogy megbotojjon a szellem
és elapadjon az erő,
a bűn titkai szerint,
melyek vétkes módon megmásítják Isten műveit.

Mert megkötözték (37) kötelekkel,
nem lehet feloldani őket,
és láncokkal,
nem lehet letörni őket;
és (bezártak) erős fal (mögé),
vas retesszel, és [érc] kapukkal;
(38) börtönöm mélyen van, mint a vízmélységek,
nem lehet [...],
lelkem körülvették Beliál (39) patakjai [...]

12. (VII, 26-33)

(26) Magasztallak, Uram],
mert megadtad, hogy megértsem igazságodat,
(27) és beavattál csodálatos titkaidba,
és kegyelemmel (voltál) a [bűnös] ember,
végtelen irgalommal a tévelygő szív iránt.

(28) Ki ér föl veled, Uram,
az isteni lények közül?
Mi hasonlít a Te igazságodhoz?
ki bizonyul igaznak
a színed előtt, megítélésekor?

Nincs, (29) aki válaszolni tudna,
ha kérdőre vonod.
Minden gőg semmi,
és nem állhat meg senki haragod ellenében.

De az igazságod fiait
(30) bűnbocsánatban mind magad elé engeded:
azért, hogy nagy jóságodban
megtisztítsad őket vétkeikből,
és kegyelmed teljességében

(31) a színed elé állítsad őket,
örökre, örökre.

Mert Te örök Isten vagy,
és a te minden utad szilárd,
mindig, (32) örökké,
és nincs (semmi) tekívéled.

És mi az ember?
Üresség, csupa hitványság.
hogyan foghatná fel
hatalmas műveit (33) csodádnak?

Kérdések, feladatok:

1. A XX. század közepén megtalált qumráni tekercsek az ókori zsidó esszénus közösség egyik ágának könyvtárát képezték. Nézzon utána, milyen típusú szövegek kerültek elő a Holt-tenger-melletti Qumránban!
2. Kik voltak az esszénusok, mettől meddig létezett a közösség? Milyen két ágra oszlottak és mi volt rájuk jellemző! Mely ókori szerzők tudósítanak róluk?
3. Milyen más zsidó vallási irányzatok voltak Jézus korában? Hasonlítsa össze az esszénus közösség és a kereszténység életvitelét és tanítását! A szövegek gyakran említik Cádóq fiait, a *kohéneket*. Kik ők? Mi a szerepe a papságnak a közösségben? Milyen lehetett a viszonyuk a jeruzsálemi papsággal és a többi zsidó irányzattal? Mit tekintett igazi szentélynek a közösség?
4. Hogyan értelmezi *A közösség szabályzata* a szövetséget? Mit tanít a kinyilatkoztatott és rejtett törvényről?
5. Mit tudunk meg a közösségbe való felvételtől, a beavatásról, a titkosságról és a közösségen belüli hierarchiáról? Mi rejthet magában a *lelkek megítélése*? Milyen volt a mindennapi élet (rituális fürdő, tisztaság, étkezés, vagyonközösség, ima, beszéd, ünnepek, naptár, nőtlenség, stb.)? Vesse össze ezen intézményeket az őskereszténységgel, ahogy az pl. az *Apostolok Cselekedetei*-ből vagy Pál leveleiből kiderül!
6. Értelmezze a *Messiási szabályzat* eszkatológiáját! Mit tudunk meg a „messiási lakomáról”? Hány féle messiás eljövételét várták? A szöveg hogyan értékeli és miért a testi fogyatékoságot?
7. A *Damaszkuszi irat*ban utalások találhatók a közösség történetére. Értelmezze ezeket! Mit tudunk az Igazság Tanítója, a Hazugság/Gúnyolódás Embere, a Gonosz Főpap személyéről?
8. A *Háborús tekercs* egy végidőbeli harcról szól. Kik állnak egymással szemben? Hogyan viszonyul a szöveg a történelmi valósághoz? Ki vagy mi lehet a szövegben emlegetett *kittiim*? Kicsoda Beliál és mi a szerepe Mikháél angyalnak? Vesse össze a tekercs eszkatológiáját a valamivel későbbi *Jelenések könyve* valamint az apokrif *Ezdrás apokalipszis* és *Bárukh apokalipszis* elképzeléseivel!
9. A tekercsek között több *peser*, azaz Biblia-kommentár is található, közülük leghíresebb a *Habakkuk-kommentár*. Miképpen értelmezi a szöveg *Habakkuk próféta könyvét*? Vesse össze ezt az ún. tipológiai értelmezést az *Újszövetség* (pl. Máté 1,23) látásmódjával! Miképp vonatkoztatják a jelenre a prófé-

ciákat? Miképp értékeli a kommentár a jámborokat, együgyűeket? Keressen újszövetségi párhuzamokat!

10. Vesse össze a *Magasztalások* stílusát, hangvételét az ószövetségi Zsoltárokéival! Gyakran felbukkan a Seol képzete, mit rejt magában? Értelmezze az 5. számú szöveg által használt képeket!

Felhasznált irodalom:

Komoróczy Géza (szerk. és ford.): *Kiáltó szó a pusztában. A holt-tengeri tekercsek* (Osiris, Budapest, 1998.)